

KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER I TALAD INLÄRARSVENSKA

Pro gradu-avhandling i nordisk
filologi vid Jyväskylä universitet
Våren 2000

Sonja Luttinen

Humanistiska fakulteten	Institutionen för nordiska språk
Författare Luttinen, Sonja	
Titel Kommunikationsstrategier i talad inlärarsvenska	
Ämne nordisk filologi	Typ av avhandling pro gradu
Avhandlingen färdig vår terminen 2000	Antalet sidor 159
<p>Sammandrag</p> <p>Denna pro gradu-avhandling handlar om kommunikationsstrategier i det muntliga inlärarspråket. Kommunikationsstrategierna är alternativa uttryckssätt som talaren använder flera eller mindre medvetet för att nå sitt kommunikativa mål i en problematisk kommunikationssituation. Kommunikationsstrategier är en väsentlig del av inlärarspråket, men de kan också användas av målspråkstalare.</p> <p>I denna uppsats undersökte jag strategianvändningen av två olika grupper av inlärare. Inlärarna i den ena gruppen hade kontakter med svenskar på fritiden, medan den andra gruppen bestod av inlärare utan svenska kontakter. Eftersom kontakter med målspråkstalare hjälper till att öka kunskaper i målspråket, antog jag att den första gruppen har bättre kunskaper i svenska och behöver därför inte så ofta använda sig av kommunikationsstrategier och i synnerhet av transferstrategier. Inlärarna utan svenska kontakter måste däremot oftare tillgripa strategier för att upprätthålla kommunikation. Strategianvändningen undersöktes med hjälp av en intervju och ett annat test där informanterna skulle namnge eller beskriva 20 föremål. Testen spelades in på band och transkriberades. Dessa två test är helt olika som kommunikationssituation, och därför antog jag att det första testet med 20 olika föremål innehåller flera beskrivningar. Alla mina antaganden angående resultaten i undersökningen stämde. Informanterna utan svenska kontakter använde flera kommunikationsstrategier och dessutom också flera transferstrategier i dessa två test. Också skillnaden i strategianvändningen mellan de två testen bekräftades: i test 1 tillgrip båda informantgrupperna oftast beskrivningar.</p> <p>Denna uppsats inleds med en presentation av den teoretiska bakgrunden. Kommunikationsstrategier definieras och delas in i olika typologier. Dessutom presenteras kommunikationsstrategierna i tre olika kontexter: som en del av inlärarspråket, den kommunikativa kompetensen och kommunikationen. Därefter koncentrerar sig uppsatsen på metoden, informanterna och materialet. Till sist presenteras resultaten av undersökningarna, som också jämförs med Poulisses (1989, 1990) undersökning.</p>	
Uppslagsord kommunikationsstrategier, inlärarspråk, svenska som andra språk	
Bibliotek/Förvaringsplats Aallon kirjasto	
Övriga uppgifter	

INNEHÅLL

1. INLEDNING	5
2. KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER	6
2.1 Definitioner	7
2.1.1 Överblick över olika definitioner	7
2.1.2 Interaktionalistisk och psykolingvistisk definition	9
2.2 Typologier	10
2.2.1 Interaktionalistisk typologi	11
2.2.2 Psykolingvistisk typologi	12
2.3 Kritik mot typologierna	14
2.4 Typologin i denna uppsats	17
2.5 Faktorer som påverkar användningen av kommunikationsstrategier	21
3. KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER I OLIKA KONTEXTER	24
3.1 Kommunikationsstrategier som del av kommunikativ kompetens och kommunikation	25
3.2 Inlärarspråk och kommunikationsstrategier	29
4. MATERIAL OCH METODER	31
4.1 Material	31
4.1.1 Materialinsamling genom intervjuer och samtal	31
4.1.2 Informanter	32
4.2 Metoder	34
5. KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER I TEST 1	38
5.1 Informanterna utan svenska kontakter	39
5.1.1 Informant 1 (IUK1)	39
5.1.2 Informant 2 (IUK2)	41
5.1.3 Informant 3 (IUK3)	44
5.1.4 Informant 4 (IUK4)	45
5.1.5 Informant 5 (IUK5)	47
5.1.6 Informant 6 (IUK6)	49
5.1.7 Sammanfattning av resultaten	51
5.2 Informanterna med svenska kontakter	53
5.2.1 Informant 1 (IK1)	53
5.2.2 Informant 2 (IK2)	55
5.2.3 Informant 3 (IK3)	56

5.2.4	Informant 4 (IK4)	57
5.2.5	Informant 5 (IK5)	60
5.2.6	Sammanfattning av resultaten	61
5.3	Jämförelse av resultaten	62
6.	KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER I TEST 2	64
6.1	Informanterna utan svenska kontakter	64
6.1.1	Informant 1 (IUK1)	64
6.1.2	Informant 2 (IUK2)	69
6.1.3	Informant 3 (IUK3)	72
6.1.4	Informant 4 (IUK4)	75
6.1.5	Informant 5 (IUK5)	77
6.1.6	Informant 6 (IUK6)	79
6.1.7	Sammanfattning av resultaten	82
6.2	Informanterna med svenska kontakter	84
6.2.1	Informant 1 (IK1)	84
6.2.2	Informant 2 (IK2)	86
6.2.3	Informant 3 (IK3)	88
6.2.4	Informant 4 (IK4)	90
6.2.5	Informant 5 (IK5)	92
6.2.6	Sammanfattning av resultaten	94
6.3	Jämförelse av resultaten	96
7.	JÄMFÖRELSE MED POULISSES UNDERSÖKNING	97
8.	SAMMANFATTNING	102
	LITTERATUR	104
	BILAGA 1: Transkriptionstecken	108
	BILAGA 2: Transkription av test 1	109
	BILAGA 3: Transkription av test 2	114
	BILAGA 4: Enkät om bakgrund	156
	BILAGA 5: Instruktionerna i test 1 och test 2	157
	BILAGA 6: Bilderna i test 1	158
	BILAGA 7: Bilden i test 2	159

1 INLEDNING

Kommunikationsstrategierna är en väsentlig del av interimspråket, dvs. inlärarspråket. När man inte helt behärskar målspråket, kan man antingen använda sig av alternativa uttryckssätt för att kunna behålla sitt kommunikativa mål eller reducera sin mening. Förutom en del av interimspråket är kommunikationsstrategierna också en viktig del av språkproduktionen och kommunikationen. Detta innebär att kommunikationsstrategierna används av alla som kommunicerar med varandra. Även om man ofta behandlar kommunikationsstrategierna som en företeelse som gäller bara inlärare, uttrycker sig målspråkstalare också med hjälp av dem. Kommunikationsstrategierna definieras i denna uppsats som strategier som talaren mer eller mindre medvetet tillgriper för att behålla sitt kommunikativa mål när det uppstår problem i kommunikationen.

Syftet med denna uppsats är att undersöka kommunikationsstrategierna i det muntliga inlärarspråket. I synnerhet vill jag analysera strategianvändningen av två olika grupper av inlärare samt jämföra dessa. Den ena gruppen består av inlärare som inte har några kontakter med svenskar på fritiden, medan informanterna i den andra gruppen har kontakter med svenskar utanför skolan. Utgångspunkten för denna uppsats är att informanterna med svenska kontakter har relativt goda kunskaper i svenska – i alla fall bättre än den andra informantgruppen – , eftersom kontakter med målspråkstalare hjälper till att öka kunskaper i målspråket. På så sätt har informanterna utan svenska kontakter på fritiden mindre bra kunskaper. Därför har jag som hypotes att de informanter som har kontakter med svenskar inte använder så mycket kommunikationsstrategier som de andra informanterna. Dessutom tillgriper de inte så ofta transferstrategier, dvs. strategier som är baserade på deras modersmål eller på något annat språk, som gruppen utan kontakter.

Användningen av kommunikationsstrategier undersöks med hjälp av två test: med ett test där testdeltagare ska namnge eller beskriva sammanlagt 20 föremål och med en intervju med en målspråkstalare. Jag spelar in på band och transkriberar båda testen. I och med att de två testen står för två olika slags kommunikationssituationer antar jag att det finns skillnader i strategianvändningen i dessa test. Därför påstår jag att det första testet troligtvis innehåller flera beskrivningar – dvs. analytiska strategier - än det andra testet. Det finns nämligen ingen samtalspartner i test 1, utan informanterna måste namnge eller beskriva föremålen på så sätt att den som lyssnar på bandet förstår vilket föremål det handlar om.

Mitt intresse för kommunikationsstrategier uppstod på en kurs som behandlade olika slags strategier i språkanvändningen. Hittills har jag skrivit två mindre uppsatser om kommunikationsstrategier: en på kursen i fråga och en annan inom ämneslärarens pedagogiska studier. Uppsatserna bara ökade mitt intresse, varför jag bestämde mig för att skriva ännu en, men mera omfattande uppsats om kommunikationsstrategier. Jag har också under tiden som jag själv har bott utomlands insett hur viktiga kommunikationsstrategierna är, när man talar på ett främmande språk. Med ett relativt litet ordförråd kan man säga ganska mycket om man bara kan använda språket på ett visst sätt. Dessutom kan jag utnyttja mina kunskaper om kommunikationsstrategier när jag arbetar som språklärare. Med hjälp av kommunikationsstrategier kan man motivera elever, eftersom de används som alternativa uttryckssätt, när man inte känner till ett ord eller uttryck på målspråket. De hjälper alltså inlärare att upprätthålla kommunikation trots sina bristande kunskaper i målspråket.

Denna uppsats börjar med att presentera kommunikationsstrategierna. Kommunikationsstrategierna definieras samt delas in i olika kategorier, dvs. olika typologier för kommunikationsstrategier presenteras. Dessa interaktionistiska och psykolingvistiska typologier har dock brister, vilket är orsaken till att en annan, mera processorienterad typologi används i denna uppsats. Efter att denna typologi har presenterats, följer ett kapitel om faktorer som påverkar användningen av kommunikationsstrategier. Därefter koncentrerar sig uppsatsen på att presentera kommunikationsstrategierna inom tre olika kontexter. Kommunikationsstrategierna är en viktig del av både inlärarspråket, den kommunikativa kompetensen och kommunikationen. I kapitel 4 läggs tyngdpunkten på metoden, informanterna och materialet. Därefter behandlas resultaten i undersökningen, de två testen presenteras var och en för sig. Till sist jämförs resultaten i denna undersökning med resultaten i en motsvarande undersökning av Poulisse (1989, 1990).

2 KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER

Detta kapitel handlar om kommunikationsstrategier. Begreppet kommunikationsstrategi definieras både från psykolingvistisk och interaktionistisk synpunkt. Två kända typologier samt en egen typologi, som används för att analysera kommunikationsstrategierna i undersökningsmaterialet, presenteras. Till sist tar jag upp några faktorer som påverkar användningen av kommunikationsstrategier.

2.1 Definitioner

Det finns nästan lika många olika definitioner av kommunikationsstrategier som det finns forskare inom området. Det första av de två följande avsnitten ger en överblick över dessa definitioner, medan det andra avsnittet jämför en interaktionistisk och psykolingvistisk definition.

2.1.1 Överblick över olika definitioner

Begreppet kommunikationsstrategi går tillbaka på Selinkers *Interlanguage* (1972 refererad i Corder 1983). Med begreppet avsågs sådana fel i interimspråket som uppstår när inläraren inte helt behärskar målspråket och spontant försöker uttrycka sig med detta ofullständiga system. Den första som experimentellt undersökte kommunikationsstrategier var Váradi (1973 refererad i Corder 1983). (Corder 1983, 15.)

Hecht och Green (1991, 136) beskriver kommunikationsstrategierna som "första hjälpen"-planer, som tas till användning, när någonting oväntat händer. Talaren använder dem medvetet för att lösa ett språkligt problem och för att undvika avbrott i kommunikationen. Faerch, Haastrup och Phillipson (1984, 154) betonar att inläraren utnyttjar kommunikationsstrategierna, eftersom han anser att det finns en klyfta mellan hans kommunikativa behov och hans begränsade kommunikativa resurser och vill övervinna denna klyfta. Corder (1983, 16) definierar också kommunikationsstrategierna som ett system av tekniker som används när det uppstår problem, som beror på talarens ofullständiga språkkunskaper i interaktionen. Bialystok (1990, 12) har urskiljt tre egenskaper som präglar kommunikationsstrategierna. För det första är kommunikationsstrategierna effektiva. För det andra är de systematiska i och med att de tillgrips systematiskt. För det tredje har man bara kunnat identifiera ett visst antal kommunikationsstrategier, dvs. antalet kommunikationsstrategier är begränsat. Vissa forskare har koncentrerat sig på kompensatoriska strategier, dvs. genomförandestrategier¹ och definierat bara dem. Poulisse (1989, 21) definierar de kompensatoriska strategierna som strategier som talaren tillgriper för att nå sitt mål. Strategierna används när talaren på grund av sina språkliga brister stöter på problem i planeringen av ett uttryck. Synen på kommunikationsstrategierna i

---

¹ Indelningen av kommunikationsstrategier i kapitel 2.2

denna uppsats bygger på Poulisses definition och typologi, som för sin del har sin grund i Faerch och Kaspers psykolingvistiska definition och typologi (se nedan s. 9, 12-13). Till hennes definition och typologi måste dock reduktionsstrategierna tillfogas, dvs. att man har möjlighet att reducera sitt kommunikativa mål, samt begäran av hjälp och icke-verbala strategier.

Såsom Dörnyei (1995, 56) skriver i sin artikel är forskarna inte fullständigt eniga om definitionen av kommunikationsstrategierna. De flesta definitionerna tar dock fasta på att någonting är problematiskt och att talaren handlar medvetet (jfr också Ellis 1984, 39). När det gäller medvetenheten, är det inte fråga om ett antingen-eller-kriterium, utan snarare om en graduell företeelse (Faerch & Kasper 1983b, 35). Bialystok (1990, 4) argumenterar dock mot dessa kriterier. Hon hävdar att kommunikationsstrategierna kan användas även om man inte anser att någonting är problematiskt eller att man agerar medvetet. Hon anser att det är fråga om en oproblematisksituation när en infödd talare använder kommunikationsstrategier. Enligt min åsikt handlar det dock om kommunikationsstrategier bara då något anses vara problematiskt. När en målspråkstalare använder ett alternativt uttryck i stället för "det rätta ordet" utan att han gör det p.g.a. en problematisk situation, har han bara valt ett uttryck bland många möjliga. Målspråkstalare använder kommunikationsstrategier, när han t.ex. inte kommer på ett ord även om han vet det. I denna uppsats används problematiskhet och medvetenhet som kriterier.

Även om alla definitionerna verkar koncentrera sig på interimspråket, måste man dock komma ihåg att kommunikationsstrategierna inte bara är kännetecknande för interimspråket, utan också för modersmålet. Kommunikationsstrategierna är bara mera frekventa och mera uppenbara i interimspråket, vilket bidrar till att de ses som ett fenomen inom interimspråket. (Poulisse 1989, 8; Poulisse 1990, 8.) Dessutom är kommunikationsstrategierna mest påtagliga hos vuxna interimspråkstalare, eftersom de gör stor affär av sina begränsningar och eftersom skillnaden mellan vad de säger på målspråket och på modersmålet är så stor (Bialystok 1990, vi). Kellerman (1991, 153) påpekar också att det finns kommunikationsstrategier både i interimspråket och modersmålet. Som exempel på situationer där man använder kommunikationsstrategier i modersmålet nämner han samtal mellan läkare och patient samt andra situationer där den ena är expert och den andra novis. Egentligen kan man tänka sig att det även här är fråga om ett slags interimspråk. När man inte kan t.ex. ett fackspråk, kan det nästan kännas som ett främmande språk för en. Den mest påtagliga skillnaden mellan målspråkstalarrens och inlärarens användning av kommunikationsstrategier är enligt Kellerman (1991, 154)

att målspråkstalaren har flera språkliga medel till sitt förfogande för att nå sitt kommunikativa mål. Målspråkstalaren är också mera flexibel än inläraren att använda strategier. Kotsinas (1995, 40) anser att skillnaden i användningen av kommunikationsstrategier mellan inlärare och målspråkstalare snarare är kvantitativ än kvalitativ, dvs. att inläraren oftare måste tillgripa dem.

2.1.2 Interaktionalistisk och psykolingvistisk definition

Interaktionalisterna betonar det ömsesidiga samspelet mellan samtalspartnerna i kommunikationen. Enligt Tarone (1981, 288) är kommunikationsstrategierna ett ömsesidigt försök av två samtalspartner att nå enighet om ett innehåll i en situation där de inte har gemensamma erforderliga uttrycksmedel. Kommunikationsstrategierna används när följande kriterier är uppfyllda (Tarone 1981, 288; Tarone & Yule 1989, 104):

1. talaren vill förmedla innehållet x till lyssnaren
2. talaren anser att den lingvistiska eller sociolingvistiska strukturen som behövs inte är åtkomlig;
3. talaren bestämmer
  - A. att undvika innehållet x – eller
  - B. att försöka uttrycka innehållet x med ett alternativt sätt (talaren försöker så länge som han anser att innehållet är klart för de båda)

Efter att ha märkt problemet i förmedlingen av innehållet x, skapar samtalspartnerna tillsammans en gemensam grund för kommunikationen. Först därefter kan de fortsätta med samtalet. (Yule & Tarone 1991, 167.)

Psykolingvisterna placerar kommunikationsstrategierna i planeringsfasen inom språkproduktionen. I motsats till den interaktionalistiska definitionen behöver kommunikationsstrategierna enligt psykolingvisterna inte vara kooperativa. Talaren kan, men behöver inte agera tillsammans med samtalspartnern. (Faerch & Kasper 1983a, 212.) Faerch och Kasper (1983b, 36) definierar kommunikationsstrategierna på följande sätt: kommunikationsstrategierna är potentiellt medvetna planer för att lösa vad en individ anser vara problem i att nå ett bestämt kommunikativt mål. Kriterierna *probleminriktning* och *den potentiella medvetenheten* skiljer kommunikationsstrategierna från andra verbala planer (Faerch & Kasper 1984, 47).

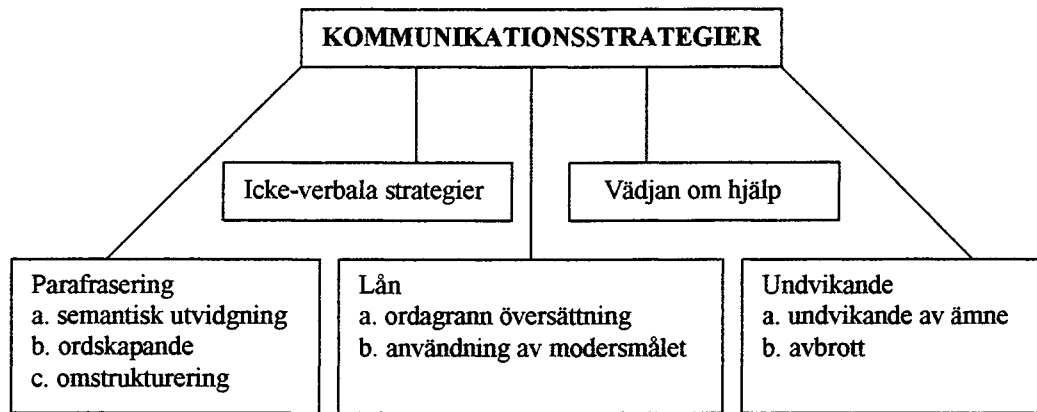
I ett nötskal är skillnaden mellan de två riktningarna följande. Psykologvister betonas den enskilda inlärarens roll när man löser problem i kommunikationen genom kommunikationsstrategierna. Interaktionisterna framhäver däremot den betydelseförhandling som två olika talare med olika förutsättningar bedriver och där kommunikationsstrategierna är ett medel som underlättar denna förhandling. (Lindberg 1985, 93.) Enligt psykologvister är kommunikationsstrategierna ett led i planeringen av ett yttrande, medan interaktionisterna uppfattar dem som "ett led i samspelet mellan talare och lyssnare i ett samtal" (Viberg 1987, 45). Poullisse (1989, 19) kritiserar den interaktionistiska definitionen. Hon anser att den inte gör en tillräckligt klar skillnad mellan användningen av kommunikationsstrategier och andra situationer där talaren får respons. Dessutom används kommunikationsstrategierna vid tillfällen där talaren inte är i samspel med samtalspartnern, vilket den interaktionistiska definitionen inte tar hänsyn till. Därför hävdar Faerch och Kasper (1984, 61) att den interaktionistiska definitionen bara omfattar en del av kommunikationsstrategierna så som de har definierats i den psykologvistiska definitionen. Som författare till denna uppsats har jag samma åsikt som Faerch och Kasper: de interaktionistiska – dvs. kooperativa – strategierna är bara en underkategori inom kommunikationsstrategierna och även vid användningen av dessa strategier är det talaren som bestämmer om tillgripandet av strategin.

2.2 Typologier

De flesta typologierna av kommunikationsstrategierna är baserade antingen på Tarones eller på Faerch och Kaspers typologi (Kellerman 1991, 145), vilket är den ena orsaken till att jag behandlar dessa typologier av alla de förekommande typologierna i denna uppsats. Den andra orsaken är att deras typologier har (i alla fall) en grundläggande skillnad: den förra är interaktionistisk och den senare psykologvistisk. Enligt Kasper (1982, 582) ska man ta hänsyn till vissa kriterier, när man gör en typologi. Man ska tänka på hur inläraren löser problem i kommunikation, var problemen finns samt vilket slags problem det handlar om. De två typologierna har dock några brister, vilka kommer att diskuteras efter presentationen. I avsnitt 2.4 beskrivs uppsatsens egen typologi.

2.2.1 Interaktionalistisk typologi

Den mest bekanta representanten för interaktionalisterna är kanske Elaine Tarone. I hennes typologi (1981, 286-287; 1984, 131) finns det fem huvudklasser, som oftast är indelade i underklasser.

Figur 1 Tarones typologi av kommunikationsstrategierna

Typologin består av undvikandestrategier och olika slags genomförandestrategier. Parafrasering (*paraphrase*) omfattar tre underkategorier: semantisk utvidgning (*approximation*), ordskapande (*word coinage*) och omstrukturering (*circumlocution*). Vid semantisk utvidgning ersätter talaren ett ord med ett annat som inte är det rätta ordet, men har en semantiskt närliggande betydelse. Ordet kan vara en överordnad term (t.ex. *blomma* i stället för *påsklilja*) eller en analog (t.ex. *som en stol*). När det gäller ordskapande bildar talaren ett nytt ord för att uttrycka en betydelse (t.ex. *luftboll* i stället för *ballong*). Omstrukturering betyder att ordets egenskaper beskrivs i stället för att använda det exakta ordet (t.ex. *Det är runt och mjukt*). Talaren kan även använda lån (*borrowing*) som kommunikationsstrategi. Antingen översätter man ett uttryck ordagrant från modersmålet (*literal translation*) eller så använder man ett ord från modersmålet utan att bry sig om att översätta (*language mix*). Ett exempel på det förra är när en finskspråkig använder *pigg som en bofink* i stället för *pigg som en mört*. Det senare kan exemplifieras t.ex. med när det tyska ordet *Matratze* används i stället för *madrass*. När man frågar efter det rätta ordet (t.ex. *Vad heter det på svenska?*), handlar det om vädjan om hjälp (*appeal for assistance*). Den sista av genomförandestrategierna är icke-verbala strategier (*mimicry*), dvs. talaren använder mimik och gester i stället för ett ord (t.ex. att klappa händerna i stället för att säga *applåd*) eller för att komplettera ett uttryck (t.ex. *Det är ungefär så lång*).

Man kan också använda undvikande (*avoidance*) som kommunikationsstrategi. I undvikande av ämne (*topic avoidance*) försöker talaren låta bli att prata om saker han inte kan på målspråket. Avbrott (*message abandonment*) avser situationer då talaren börjar prata om saken, men inte kan fortsätta utan slutar att prata i mitten av meningen. (Tarone 1984, 131.)

Tarone (1984, 131) betonar att typologin inte är slutgiltig, utan hjälper till att förstå kommunikationsstrategierna. Hon påminner också om att alla kommunikationsstrategierna inte är lika effektiva.

2.2.2 Psykolingvistisk typologi

Som representant av den psykolingvistiska riktningen valde jag Faerch och Kaspers typologi (1983b, 36-52; 1984 48-51). Deras typologi är mera invecklad än andras därför att den innehåller flera distinktioner och underkategorier (Bialystok 1990, 44). Faerch och Kasper (1984, 48) har en typologi både för produktiva och receptiva kommunikationsstrategier. Denna uppsats koncentrerar sig på språkproduktionen och därför behandlas bara de produktiva kommunikationsstrategierna.

Faerch och Kasper (1984, 48) har två huvudkategorier i sin typologi: genomförandestrategier och reduktionsstrategier, som baseras på två olika slags beteenden i en situation. Genomförandestrategierna präglas av vilja att klara av den problematiska situationen utan att avstå från sitt kommunikativa mål. För att nå sitt ursprungliga kommunikativa mål måste talaren skapa en alternativ plan. När talaren tillgriper reduktionsstrategierna, ändrar han däremot sitt kommunikativa mål genom att reducera sitt yttrande. Nedan presenteras Faerch och Kaspers (1984, 48-51) typologi.

1. reduktionsstrategier (*reduction strategies*)
  - A. formell reduktion (*formal reduction*)
  - B. funktionell reduktion (*functional reduction*)

2. genomförandestrategier (*achievement strategies*)
  - A. icke-samarbetsbaserade strategier (*noncooperative strategies*)

- a. L1/L3 baserade strategier (*L1/L3-based strategies*)
    - användning av ett annat språk (*code switching*)
    - användning av L1/L3 liknande ord (*foreignizing*)
    - ordagrann översättning (*literal translation*)
  - b. IL baserade strategier (*IL-based strategies*)
    - semantisk utvidgning (*substitution*)
    - parafrasering (*paraphrase*)
    - ordskapande (*word coinage*)
    - omstrukturering (*restructuring*)
  - c. icke-språkliga strategier (*nonlinguistic strategies*)
- B. samarbetsbaserade strategier (*cooperative strategies*)

När talaren har valt att använda formell reduktion, kommunicerar han med ett reducerat system. Han har bestämt sig för att bara aktualisera en del av de språkliga element som han har i sitt inlärarspråk. Orsaken till detta kan vara t.ex. viljan att använda språket korrekt och flytande. (Kasper 1982, 583.) Formell reduktion kan uttryckas både genom en reduktionsstrategi (t.ex. att låta bli att säga en mening som innehåller ett ord som man är osäker på hur det ska uttalas) och genom en genomförandestrategi (t.ex. att använda ett annat ord) (Faerch & Kasper 1984, 48). Vid funktionell reduktion reduceras det kommunikativa målet för att undvika problem. Det kan åstadkommas genom undvikande av ämne, övergivande av ämne eller reduktion av budskapet. (Faerch & Kasper 1983b, 43-44.) De två första motsvaras av samma kategorier som i Tarones (t.ex. 1984) typologi, medan Tarone inte har med den sista.

Med genomförandestrategierna försöker talaren att behålla sitt kommunikativa mål och lösa problem i kommunikationen genom att kreativt använda sina resurser. Talaren kan antingen själv hitta på alternativa uttryckssätt (icke-samarbetsbaserade strategier) eller försöka nå målet tillsammans med samtalspartnern (samarbetsbaserade strategier). Icke-samarbetsbaserade strategier kan delas in i tre huvudgrupper: strategier som är baserade på modersmålet (L1) eller på något annat språk (L3), strategier som är baserade på interimspråket (IL) samt icke-språkliga strategier. De L1/L3-baserade strategierna är indelade i tre grupper beroende på hur mycket de är anpassade till målspråket. I den första, användningen av ett annat språk, tas ett uttryck från modersmålet eller från ett annat språk utan att det anpassas till målspråket². Användning av L1/L3 liknande ord skiljer sig från den förra strategin att man anpassar det lånade ordet fonologiskt och/eller morfologiskt. Den sista av de L1/L3-baserade strategierna är

---

² Titta exemplen i Tarones typologi

den ordagranna översättningen. Då översätter man ett uttryck ord för ord till målspråket. De IL-baserade strategierna har också flera underkategorier. Semantisk utvidgning och ordskapande avser detsamma som Tarones motsvarande kategorier (se avsnitt 2.2.2). Parafrasering kan förverkligas på två olika sätt: antingen genom att beskriva (*det är en cykel med motor i stället för moped*) eller exemplifiera det otillgängliga ordet (*du vet, Suzuki i stället för moped*). Omstrukturering tillgrips, när man inte kan fullfölja sitt uttryck, utan avbryter och strukturerar om uttrycket (*min tumme - min tumme är - jag har - jag måste äta nånting*). Den sista av de icke-samarbetsbaserade strategierna är nonverbala strategier, dvs. man utnyttjar mimik, gester och ljudimitationer. (Faerch & Kasper 1984, 50-51.) De icke-språkliga strategierna används ofta för att stödja verbala strategier. Samarbetsbaserade strategier innehåller både direkt och indirekt vädjan om hjälp. Även om problemet i det här fallet löses gemensamt, är det ändå bara en av samtalspartnerna som bestämmer om tillgripandet av den samarbetsbaserade strategin. (Faerch & Kasper 1983b, 45-50.)

Enligt Faerch och Kasper (1986, 182) har genomförandestrategierna en mera konstruktiv effekt på kommunikation än reduktionsstrategierna, för de hjälper till att behålla det kommunikativa målet. Möjligtvis har de också en positiv inverkan på inläringen av målspråket. Genom att använda genomförandestrategier kan inläraren bygga upp och testa sina hypoteser om målspråket samt göra de redan existerande kunskaperna mera tillgängliga.

2.3 Kritik mot typologierna

I sitt verk *Communication Strategies: A Psychological Analysis of Second-Language Use* undersöker Bialystok (1990 passim) bl.a. olika typologier. Enligt henne är var och en av typologierna baserad på olika definitioner, men ändå finns det påtagliga likheter i deras klassifikationer och strategier. Trots detta finns det ingen kontinuitet i typologierna, eftersom varje forskare bildar egna typologier av de redan existerande för att anpassa dem till sina idéer. Bialystok (1990, 41, 43) utövar också kritik mot de två föregående typologierna. Skillnaden mellan formell och funktionell reduktion i Faerch och Kaspers typologi anses vara oklar. Om någon tillgriper formell reduktion för att han inte kan ett visst ord i målspråket, så använder han samtidigt oundvikligen funktionell reduktion. Troligtvis undviker han ju all diskussion om ämnen som rör detta ord. Om man beaktar denna förbindelse, verkar det mera sannolikt att det inte finns någon större skillnad alls mellan de två typerna av reduktionsstrategier.

Faerch och Kasper får dock också beröm. Bialystok (1990, 21) anser att de två forskarnas typologi är den mest fullständiga, eftersom de placerar kommunikationsstrategierna i språkproduktionen. Många andra typologier – inklusive Tarones – saknar denna distinktion. Tarones typologi kritiseras ytterligare, eftersom Tarone anger parafraseringen som en överordnad kategori och omstruktureringen som en underordnad. I andra typologier har de två en mera likvärdig ställning. Dessutom föredrar Bialystok (1990, 43) sin egen typologi framför Tarones i det avseendet att hennes egen typologi tar hänsyn till den informationskälla som talaren använder för att lösa problem i kommunikationen.

Kellerman (1991, 144) påpekar att de flesta typologierna över kommunikationsstrategier inte tar hänsyn till de processer som ligger bakom strategierna (jfr också Kellerman, Bongaerts & Poulisse 1987; Poulisse 1989; Poulisse 1990; Si-Qing 1990; Kellerman & Bialystok 1997). Han anser att typologierna ska kunna jämföras med det som vi vet om språkproduktionen, de kognitiva processerna och beteendet vid lösandet av ett problem. De flesta typologierna har dock inte försökt klara upp vilka psykologiska mekanismer som bestämmer valet av en viss strategi i en viss situation. Typologierna beskriver den färdiga produkten och är därigenom produktorienterade, vilket är orsaken till att de saknar psykologisk validitet. Dessutom blir terminologin komplicerad. (Kellerman, Bongaerts & Poulisse 1987, 100-103, 111.) Poulisse (1989, 30; 1990, 31) betonar att de olika distinktionerna inom en typologi alltid ska baseras på de verkliga skillnaderna i de processer som ligger bakom användningen av strategierna. De flesta typologierna är dock inte uppbyggda på så sätt. Poulisse (1989, 25-26; 1990, 26-27) pekar på tre problem gällande klassifikationerna i typologierna. För det första har några av de kriterier som används för att skilja de olika kommunikationsstrategierna åt inte definierats tillräckligt bra. Både Tarone (1977) och Faerch och Kasper (1980) använder vissa kriterier utan att hänvisa till om kriterierna ska tolkas från inlärarens eller forskarens synvinkel. För det andra är de kriterier som man använder inte så bra valda ibland. Som exempel kan man nämna ordskapande. Eftersom denna kategori förutsätter att man skapar ett helt nytt ord, utesluts alla ord som inläraren själv kommer på, men som redan finns i målspråket. För det tredje är vissa distinktioner godtyckliga eller verkar egentligen inte alls existera. Här handlar det om fall där skillnaden mellan två klassifikationer inte är klar (jfr Bialystok ovan).

Typologierna kritiseras också för att de saknar generalitet. Typologierna borde passa till alla möjliga testtyper, språk och inlärare, dvs. ingen strategi borde vara bunden till ett visst test, med ett visst språk eller med en viss inlärare. Typologierna borde inte heller påverkas av inlä-

rarens bakgrund eller sättet hur man har lärt sig målspråket. (Kellerman 1991, 145; Kellerman & Bialystok 1997, 31.) De flesta typologierna är dock uppbyggda för att anpassa sig efter ett visst undersökningsmaterial. De är inte heller generella i det avseendet att de beskriver allt för noggrant. På grund av denna noggrannhet är man tvungen att bilda en ny kategori i typologin när man möter ett uttryck som knappt ens skiljer sig från de redan existerande kommunikationsstrategierna. Därigenom blir typologierna allt mera komplicerade, så att man inte längre kan se helheten för detta myller av olika kategorier. Därför bör man omstrukturera de flesta existerande typologierna för att bilda en ny, mera generell typologi med mindre underkategorier. (Poulisse 1989, 26-27; Poulisse 1990 27-28.) Kellerman (1991, 145) anser att av alla möjliga typologier ska man välja den som har minst kategorier.

Låt oss återkomma till de psykologiska processerna. Som tidigare sagts bör klassifikationerna inom en typologi vara baserade på psykologiska processer. Detta kriterium uppfyller dock inte de traditionella typologierna. Detta kommer tydligt fram om man betraktar t.ex. parafrasering och ordskapande. Om en inlärare beskriver en ballong som en boll med luft i eller som en boll i luften, handlar det enligt de traditionella typologierna om parafrasering. Om han däremot säger luftboll, kallas kommunikationsstrategin i stället för skapande av ett nytt ord. De traditionella produktorienterade typologierna koncentrerar sig snarare på de grammatiska egenskaperna av ett uttryck än på underliggande psykologiska processer. (Kellerman, Bongaerts & Poulisse 1987, 104.) Parafrasering och ordskapande är båda baserade på en enda psykologisk process, men skiljer sig i den lingvistiska realisationen. En annan kategori som vittnar om att de psykologiska processerna inte beaktas i de traditionella typologierna är icke-verbala strategier. Kellerman (1991, 148-149) anser att det inte behövs någon särskild strategi för mimik. När man uttrycker sig nonverbalt, har man bara valt ett sätt att koda meningen. Ändå är det precis samma processer som ligger till grund för det som när man uttrycker samma innehåll verbalt. Yule och Tarone (1997, 17-30) har också undersökt dessa två olika slags typologier. De anser dock att det bara handlar om skillnaden i utgångspunkten: enligt dem utgår de traditionella typologierna ifrån av inlärare producerat språk, medan de processororienterade typologierna koncentrerar sig på att beskriva de psykologiska processer som ligger bakom inlärarens språkanvändning.

Ännu ett problem med de traditionella typologierna är att relationen mellan handlingen att referera och egenskaperna av det refererade inte kan visas. När inläraren t.ex. inte vet orden *måne* och *kniv*, kan han uttrycka dem genom att säga "den finns på himmeln" och "man an-

vänder den för att skära”. Enligt t.ex. Bialystoks typologi hör de båda till beskrivningar (*description*). De delas dock ytterligare: det förra i beskrivning av plats och det senare i beskrivning av funktion. Beskrivningarna av *måne* och *kniv*, dvs. de olika underkategorierna, reflekterar bara skillnaderna mellan de två begreppen. Att de två beskrivs på olika sätt, beror först och främst på referenternas olika egenskaper. (Kellerman, Bongaerts & Poulisse 1987, 104-105.) Här är det alltså inte heller fråga om olika underliggande processer, utan skillnader mellan de två referenterna (Kellerman 1991, 148).

2.4 Typologin i denna uppsats

Typologin i denna uppsats är baserad på typologin som användes i Nijmegen-projektet (Kellerman, Bongaerts & Poulisse 1987 passim; Poulisse 1989, 58-61; Poulisse 1990, 60-63). I motsats till de traditionella typologierna är denna typologi psykologiskt valid i och med att den har sin grund i de underliggande psykologiska processerna (Poulisse 1989, 70; Poulisse 1990, 72). I långsiktminnet är två slags information lagrade, dvs. information om form och betydelse. Dessa två typer av information och processer reflekteras i den processororienterade indelningen av kommunikationsstrategier. (Kellerman & Bialystok 1997, 35.) För att kunna förstå typologin behandlas först de olika psykologiska processer som ligger bakom användningen av strategier.

När talaren bestämmer sig för att använda kommunikationsstrategier, kan han utnyttja två kunskapskällor. Den ena källan är konceptuell och innehåller information om ett begrepp och dess relation till andra begrepp. Den är alltså en del av encyklopedi. Med hjälp av denna slags kunskap kan talaren analysera olika komponenter i ett begrepp. Dessutom visar den att ett visst begrepp delar semantiska komponenter med ett annat begrepp och betyder därför (nästan) detsamma. Den andra källan är lingvistisk. Den består av information om syntaktiska, morfologiska och fonologiska regler i modersmålet, målspråket och alla andra språk som talaren kan samt de möjliga motsvarigheterna mellan reglerna. Beroende på vilken av de två kunskapskällorna som används delas kommunikationsstrategierna in i begreppsliga strategier och lingvistiska strategier. Båda två innehåller två underkategorier. (Poulisse 1989, 58; Poulisse 1990, 60.)

Det handlar om **begreppsliga strategier** (*conceptual strategies*) när talaren syftar till ett begrepp genom att nämna några av dess egenskaper (t.ex. *de är gröna och du äter dem med potatisar*) eller genom att ersätta det med ett semantiskt näraliggande begrepp (t.ex. *fågel* i stället för *sparv*). Den förra kallas för **analytisk** begreppsstrategi (*analytic conceptual strategy*) och den senare för **holistisk** begreppsstrategi (*holistic conceptual strategy*). Det semantiskt näraliggande begreppet i holistisk begreppsstrategi kan vara över- eller underordnat eller också på samma hierarkiska nivå. I samband med holistisk begreppsstrategi använder talaren ofta uttryck som "det är ett slags..." eller "det är som..." för att ange att ordet inte helt motsvarar vad som han vill säga. (Poulisse 1989, 58-59; Poulisse 1990, 60-61.) Vilka egenskaper som väljs vid analytisk begreppsstrategi beror på hurdan själva begreppet och hurdan den kommunikativa omgivningen är samt vad som är meningen med kommunikationen. Det är möjligt att kombinera analytisk och holistisk begreppsstrategi. Då nämner talaren först ett semantiskt näraliggande begrepp och därefter uppger på vilket sätt det skiljer sig från det begrepp som man egentligen skulle vilja säga (t.ex. *det är en slags hatt som man använder när man kör motorcykel*). Om det semantiskt näraliggande begreppet är *plats* eller *sak*, kan man dock inte enligt min uppfattning tala om en kombinerad analytisk-holistisk strategi. Jag anser att dessa ord är semantiskt alldeles för allmänna och svaga för att kunna vara den holistiska delen i strategin. Orden *sak* och *plats* kan i detta sammanhang nästan jämföras med *det* och *den*. Nästan vad som helst som är någonting kan vara en sak och vad som helst där man kan befinna sig kan kallas för en plats. Den främsta skillnaden mellan analytisk och holistisk begreppsstrategi är följande. När det gäller analytisk strategi, måste lyssnaren själv rekonstruera begreppet av de givna egenskaperna. Vid holistisk strategi ska lyssnaren samla de relevanta egenskaperna i ett nämnt begrepp och överföra dem till det avsedda begreppet. (Kellerman 1991, 150.) Analytisk begreppsstrategi motsvaras av skapande av ett nytt ord, omstrukturering, beskrivning och parafra i de traditionella typologierna. Holistisk begreppsstrategi har däremot semantisk utvidgning som motsvarighet. (Poulisse 1989, 107-108; Poulisse 1990, 110-111.)

Lingvistiska strategier (*linguistic strategies*) används när talaren tillgriper sina lingvistiska kunskaper i en problematisk situation. Kellerman, Bongaerts och Poulisse (1987, 106) presenterar lingvistiska strategier som en enhetlig kategori, medan Poulisse delar strategierna i två underkategorier i sin doktorsavhandling (1989, 60). Den första underkategorin är **morfolo-gisk kreativitet** (*morphological creativity*). Då utnyttjar talaren målspråkets regler om ord-bildning för att skapa ett förståeligt ord på målspråket. Sådana morfologiska produkter består

vanligtvis av ett redan existerande ord och ett morfem i målspråket. Den andra typen av lingvistiska strategier kallas för **transferstrategi** (*strategy of transfer*). Denna kommunikationsstrategi överför ord och fraser från ett språk till ett annat, dvs. från modersmålet eller något annat språk till målspråket. Dessa uttryck kan, men behöver inte vara fonologiskt och/eller morfologiskt anpassade till målspråket. De båda strategierna kan resultera i ord som redan existerar i målspråket, men som talaren inte tror sig känna till. (Poulisse 1989, 60; Poulisse 1990, 62.) När talaren använder lingvistiska strategier, litar han på att lyssnaren har samma lingvistiska kunskaper som han själv. Lingvistiska strategier i denna typologi motsvaras av bl.a. lån, användning av ett L1/L2 liknande ord och ordagrann översättning i de traditionella typologierna. (Kellerman, Bongaerts & Poulisse 1987, 106.) Lingvistiska strategier tar alltså fasta på talarens (och lyssnarens) kunskaper om ordformer i och med att de utnyttjar regler i målspråket eller strukturer i något annat språk (Kellerman & Bialystok 1997, 34).

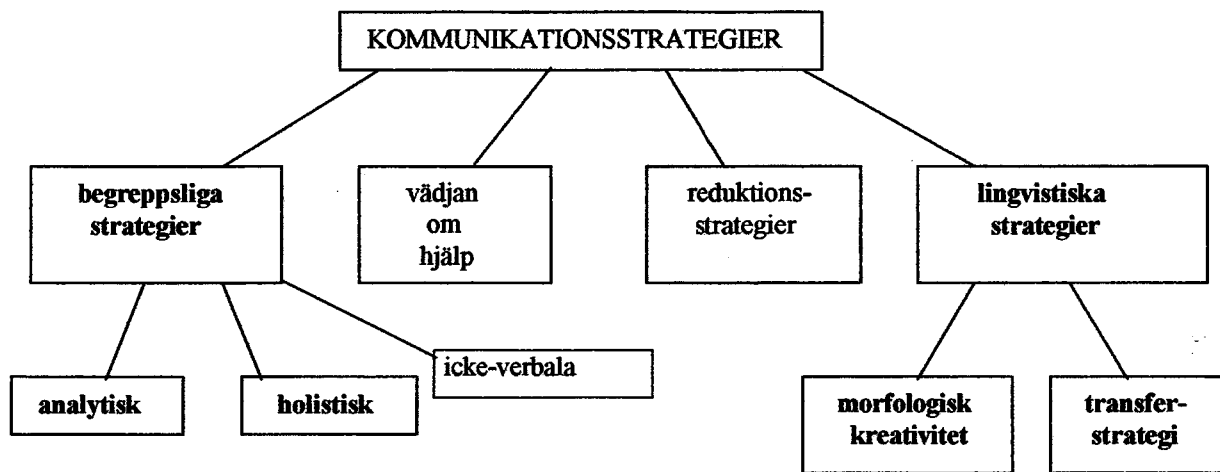
Man kan inte alltid klassificera ett uttryck som en ren begreppslig eller lingvistisk strategi. Ibland kan de två strategierna påverka varandra, som t.ex. när en nederländare använder *flowerist* i stället för *florist* i engelskan. Det nederländska ordet *bloemist* 'blomsterhandlare' kan vara ett resultat av en process där man har utnyttjat både den begreppsliga kunskapskällan och den lingvistiska kunskapskällan. Man kan tänka att begreppet innehåller egenskapen 'en person som säljer blommor' samt att den kan ersättas med en kombination av *flower* och suffixet *-ist*, som anger person. Det är alltså viktigt att komma ihåg samspelet mellan begreppsliga och lingvistiska strategier. (Poulisse 1989, 61; Poulisse 1990, 63.) En annan orsak till att det kan finnas båda slags strategier i ett uttryck är att strategierna kan vara inbäddade i varandra som en lösning på problem inom problem (Kellerman, Bongaerts & Poulisse 1987, 111).

Eftersom den ovanstående typologin bara består av icke-samarbetsbaserade strategier, ska den enligt min åsikt kompletteras med ännu en genomförandestrategi, nämligen **vädjan om hjälp**. Vid många tillfällen använder var och en av oss vår samtalspartner som hjälpmedel när man har svårigheter med att uttrycka någonting. Man kan be om hjälp direkt eller indirekt, dvs. antingen genom att t.ex. direkt fråga om ett ord eller genom att bara antyda att man inte hittar det rätta ordet. I denna uppsats behandlas dock bara de fall där talaren ber om hjälp direkt eller när denne visar det med hjälp av stigande intonation. Jag har kommit fram till denna slutsats, eftersom det kan vara svårt att utan retrospektion avgöra om det handlar om en indirekt begäran om hjälp eller inte. I detta sammanhang måste man komma ihåg att det inte handlar om vädjan om hjälp när talaren säger t.ex. *vad heter det*. Dessa uttryck är bara markö-

rer som avslöjar en kommunikationsstrategi och med vilka man kan vinna tid. Dessutom kan det vara svårt att urskilja ”vanliga” frågor som man ställer för att få mera information från denna slags kommunikationsstrategi. Enligt min uppfattning är det fråga om en kommunikationsstrategi, när samtalspartnern upprepar en del av eller hela frågan osv. som den andra har ställt. Om man frågar något helt annat angående saken för att få ytterligare information, är det enligt min åsikt en vanlig fråga, som förekommer i verbal mänsklig kommunikation. I många fall är det dock sammanhanget som avgör.

Hittills består typologin i denna uppsats bara av genomförandestrategier. Användningen av reduktionsstrategier är dock kännetecknande för interimspråket (Viberg, 1987, 30), vilket är orsaken till att **reduktionsstrategierna** tas med i typologin. Reduktionsstrategierna i denna uppsats begränsas dock till övergivande av ämne. Detta kan ske på två olika sätt: antingen avbryter man helt och håller och fortsätter inte på något annat sätt eller så strukturerar man om sin mening efter avbrottet. Orsaken till detta kanske ensidiga betraktelsesätt är att reduktionsstrategierna är svåra att upptäcka. Därför skulle det vara ytterst svårt att pålitligt undersöka dem. Reduktionsstrategierna togs dock med i typologin, eftersom de, som sagt, är en väsentlig del av interimspråket.

Typologin i denna uppsats består alltså av två begreppsstrategier, två lingvistiska strategier, vädjan om hjälp samt reduktionsstrategier. I detta sammanhang ska man också komma ihåg att alla dessa strategier kan uttryckas både verbalt och icke-verbalt, såsom Poulisse (1990, 30) påpekar. Jag anser dock att man inte kan – eller att det är ytterst svårt att – uttrycka lingvistiska strategier med hjälp av icke-verbala medel. Hur kan man veta att man lånar ett ord från ett språk eller bildar ett nytt ord om man inte säger det verbalt? Egenskaper eller hela ord kan man dock uttrycka med hjälp av gester. Därför har jag gjort underkategorin icke-verbala begreppsstrategier. Också Kellerman och Bialystok (1997, 34) har placerat gester under begreppsstrategier (dock när man pekar på en sak, handlar det enligt dem om en lingvistisk strategi). Följande figur sammanfattar kommunikationsstrategierna i typologin. I figuren är de kommunikationsstrategier som hör till den ursprungliga typologin i Nijmegen-projektet printade med fetstil.

Figur 2 Kommunikationsstrategierna i denna uppsats

Även om typologin i Poulisses undersökning är processororienterad, använder hon också den produktorienterade typologin för att visa hur olika strategier förverkligas. Detta står i kontrast till den kritik som Poulisse (1989 passim; 1990 passim) utövar mot de produktorienterade typologierna. Det har skapats en psykologiskt valid typologi, men ändå tillgrips de traditionella typologierna när det väl kommer till kritan. Poulisse (1989, 111-112; 1990, 115) försvarar användningen av båda slags typologier med följande argument: ett sådant dubbelt system äger psykologisk validitet, men samtidigt tillåter det en detaljerad beskrivning av strategierna. Dessutom kan undersökningen jämföras med tidigare undersökningar. I denna undersökning används dock bara typologin i figur 2. Användningen av den processororienterade typologin i Poulisses undersökning möjliggör också att resultaten i denna undersökning kan jämföras med hennes undersökning.

2.5 Faktorer som påverkar användningen av kommunikationsstrategier

Vilka kommunikationsstrategier som utnyttjas, hur ofta de används och av vem är frågor som dyker upp när man studerar kommunikationsstrategier. Det finns flera olika faktorer som bestämmer deras användning. För det första är strategianvändningen olika hos en målspråkstalarare respektive en inlärare. Det finns vissa strategier som ytterst sällan används av målspråkstalararen, som t.ex. användning av ett annat språk och en direkt vädjan om hjälp (Raupach 1983, 207). Däremot använder målspråkstalararen med stor sannolikhet semantisk utvidgning och omstrukturering/parafrasering. De två strategierna kräver behärskning av ett visst slags ord-

förråd och syntaktiska strukturer, eftersom talaren med hjälp av strategierna beskriver objektets egenskaper som storlek, form och funktion eller anger på vilken hierarkisk nivå det semantiskt näraliggande begreppet står i förhållande till objektet. (Tarone & Yule 1989, 112.) I en senare artikel påstår Yule och Tarone (1997, 24) dock att holistiska (dvs. semantisk utvidgning ovan) ofta används av inlärare. Dessutom anser de att inlärare ofta använder mindre effektiva strategier, medan målspråkstalare i regel vet hur man ska använda strategier effektivt och framgångsrikt.

Många forskare har kommit fram till att användningen av kommunikationsstrategier påverkas av inlärarens kunskapsnivå i målspråket (t.ex. Ellis 1984, 40; Faerch, Haastруп & Phillipson 1984 passim; Si-Qing 1990, 155). Inlärare som inte är så duktiga i målspråket är benägna att använda strategier som är baserade på ett annat språk än målspråket. Dessutom ersätter de oftare verbala strategier med icke-verbala. (Faerch, Haastруп & Phillipson 1984, 164.) Enligt Bialystok (1983, 108, 110) återspeglas kunskapsnivån inte i antalet kommunikationsstrategier. Däremot påverkar den valet mellan strategier som är baserade på modersmålet och strategier som är baserade på målspråket – inlärare med goda kunskaper i målspråket använder betydligt färre kommunikationsstrategier av den förra typen. Kunskapsnivån avgör dock inte vilken strategi som väljs. I motsats till Bialystok konstaterar Poulisse (1989, 142; 1990, 145) i sin undersökning att kunskapsnivån är avgörande även då när det gäller hur många strategier som sammanlagt används av inlärare med olika kunskaper i målspråket. Detta kan förklaras genom att inlärare med lägre kunskapsnivå inte har ett så brett ordförråd till sitt förfogande och därför oftare måste tillgripa kommunikationsstrategier. Dörnyei (1995, 60) hävdar dock att kunskapsnivån inte är någon avgörande faktor hos vuxna inlärare, eftersom de redan har en rätt så utvecklad strategisk kompetens. Relationen mellan kunskapsnivå och ambitioner torde dock vara avgörande hos alla inlärare. Det sägs ju att ju bättre kunskaper man har i ett visst språk, desto högre blir ens ambitioner (Faerch, Haastруп & Phillipson 1984, 165).

Personliga faktorer är också viktiga vid strategianvändningen. Människor skiljer sig åt bl.a. därigenom att de kommunicerar på olika sätt. Vissa är försiktiga och försöker undvika risker. De föredrar reduktion framför genomförandestrategier, eftersom de inte vill göra några misstag. (Faerch, Haastруп & Phillipson 1984, 164.) För sådana personer känns det svårt att använda genomförandestrategier, eftersom dessa strategier förutsätter en viss tillit till sig själv och förmåga att ta risker och lära sig genom improvisation (van den Burg & Krijgsman 1997, 49). Man vill kanske också hellre upprätthålla kommunikationen i stället för att försöka säga

allt i minsta detalj. Andra är däremot mer benägna att ta risker och vågar sätta sig själva på spel. Vanligtvis försöker man dock behålla sitt kommunikativa mål. Hur hårt man är beredd på att kämpa för det, beror på ens personlighet och den kommunikativa situationen. (Corder 1983, 18.) Det språkliga avståndet mellan inlärarens modersmål och målspråket är också en påverkande faktor. Om det inte finns någon större formell likhet mellan modersmålet och målspråket, tillgriper inläraren lättare strategier som är baserade på modersmålet. (Si-Qing 1990, 179.)

Förutom inlärarens kunskapsnivå och personlighet påverkar också situationen användningen av kommunikationsstrategier. Talarens kommunikativa erfarenheter och bedömning av situationen kan bestämma över valet av vissa kommunikationsstrategier (Faerch & Kasper 1983c, xviii). Talaren anpassar också sina uttryck till de kunskaper och erfarenheter som talaren antar att samtalspartnern har. När talaren utnyttjar t.ex. ordagrann översättning, litar han på att samtalspartnern vet någonting om hans modersmål. Annars beror framgången av strategianvändningen på likheten mellan de två språken. (Tarone & Yule 1989, 111.) Förhållandet mellan samtalspartnerna har också en viss påverkan. Om någon av samtalspartnerna är avvisande och likgiltig eller anmärker om fel, blir det svårare att lita på kommunikationsstrategier och ens kommunikationsmöjligheter. Det blir också svårare att öppet visa sin okunnighet, vilket kan leda till att man reducerar sitt kommunikativa mål med hjälp av reduktionsstrategier. (Leiwo 1985, 51.) Ibland kan talaren helt enkelt vara trött eller ointresserad av ämnet och undviker därför att uttrycka sig i diskussionen (Kotsinas 1995, 38).

Kellerman (1991, 157) påstår att den mest avgörande faktorn, när det gäller resultaten i en undersökning om kommunikationsstrategier, inte är inlärarens kunskapsnivå, utan snarare vilket slags test som används vid undersökningen. Poulisse (1989 passim; 1990 passim) har (i alla fall delvis) samma åsikt. Enligt henne är testspecifika faktorer ibland så starka att de upphäver personliga skillnader och skillnader som beror på inlärarens kunskapsnivå. Därför är det viktigt att i en undersökning använda olika slags test, varav ett ska vara likt en naturlig kommunikationssituation. Poulisses egen undersökning (1989; 1990) innehöll fyra olika test: namnge eller beskriva 20 konkreta objekt, på modersmålet och målspråket beskriva 12 figurer som saknade namn, återberätta korta historier samt en intervju med en målspråkstalare. Användningen av kommunikationsstrategier varierade mellan testen. I testet där man skulle beskriva olika objekt utnyttjades nästan enbart analytiska begreppsstrategier. Det stora antalet analytiska strategier kan förklaras med objektets egenskaper: konkreta objekt är lättare att

24

beskriva än abstrakta begrepp, som ofta dyker upp i de två följande strategierna. I intervjun och återberättandet av korta historier dominerade holistiska begreppsstrategier och transferstrategierna. I intervjun är det lättare att tillgripa sådana strategier, eftersom man genast får respons om man har blivit förstådd. I de andra testen hade man ju ingen samtalspartner. Användningen av reduktionsstrategier varierade också. En förklaring är anvisningarna inför testen: vid beskrivning bads det om att lösa alla problem, medan man i andra test själv kunde välja om man vill undvika eller genomföra ett visst innehåll.

I en senare artikel påstår Poulisse (1997, passim) att dessa skillnader som verkar vara beroende av vilket slags test som används snarare kan förklaras med hjälp av klarhetsprincipen och ekonomiprincipen. Man ska ju samtidigt vara så informativ och klar samt kort och effektiv som möjligt, dvs. säga så lite som möjligt utan att vara oklar. I detta sammanhang betyder det alltså att talaren försöker lösa sina problem i kommunikation och nå sitt kommunikativa mål med hjälp av kommunikationsstrategier så effektivt och ekonomiskt som möjligt. Vilken kommunikationsstrategi som används beror på vilken kommunikationsstrategi som anses vara effektivast och samtidigt den mest ekonomiska i (test)situationen i fråga och hur viktigt det kommunikativa målet i situationen anses vara. Allra effektivast skulle det ju vara att nämna objektet, men ibland räcker inlärarens kunskaper inte, eftersom han/hon inte kan ordet i fråga. Om man alltså jämför analytiska och holistiska strategier, kan man ju konstatera att holistiska strategier är kortare och kräver mindre ansträngning än analytiska strategier. Dessutom påverkas användningen av kommunikationsstrategier av om det är möjligt att kommunicera med någon i situationen. T.ex. i ett test där man ska beskriva föremål utan någon samtalspartner förklarar inläraren utförligare än i en intervju, där inläraren har en samtalspartner.

3 KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER I OLIKA KONTEXTER

I detta kapitel presenteras kommunikationsstrategierna i olika kontexter. Först placeras kommunikationsstrategierna i den mänskliga kommunikationen. Därefter betraktas kommunikationsstrategierna som en del av den kommunikativa kompetensen. Till sist behandlas deras roll i inlärarspråket, dvs. i vilken mån kommunikationsstrategierna är karakteristiska för inlärarspråket.

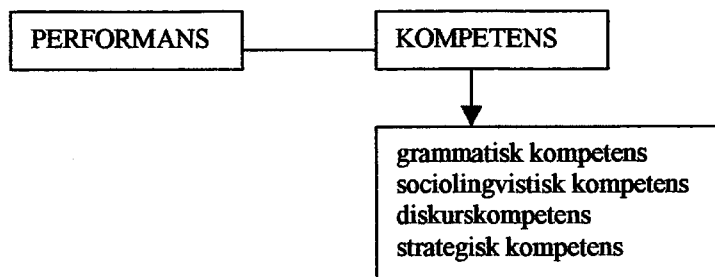
3.1 Kommunikationsstrategier som del av kommunikativ kompetens och kommunikation

Termen kommunikativ kompetens anses avspegla den förändring inom lingvistikens då tyngdpunkten förflyttades från språkets form till språkets funktion (Faerch, Haastrup & Phillipson 1984, 167). Den kommunikativa kompetensen kan definieras som förmåga att använda språket (Tarone & Yule 1989, 17). Utöver förmågan att kommunicera kan den kommunikativa kompetensen också avse metakommunikativ kunskap, dvs. kunskap om kommunikationens olika beståndsdelar. Den kommunikativa kompetensen begränsar sig inte bara till språkproduktionen, utan omfattar också perceptionen. (Faerch, Haastrup & Phillipson 1984, 170, 178.)

Enligt Canale och Swain (1980, 27) består den kommunikativa kompetensen av grammatisk, sociolingvistisk och strategisk kompetens. Den grammatiska kompetensen innehåller morfologiska, syntaktiska, semantiska och fonologiska regler samt kunskap om ord. Den sociolingvistiska kompetensen hjälper oss däremot att använda språket så att det är i samråd med sociokulturella regler och diskursregler. De sociokulturella reglerna bestämmer vilket uttryck som är lämpligt i en viss situation, och diskursreglerna kombinerar uttryck med kommunikativa funktioner. (Canal & Swain 1980, 29-30.) Senare har Canale (1983, 7, 9) skilt åt de två aspekterna i den sociolingvistiska kompetensen och därmed har det uppstått en fjärde dimension, nämligen diskurskompetens.

Den väsentligaste beståndsdel i den kommunikativa kompetensen i denna uppsats är den strategiska kompetensen, som avser förmågan att lösa problem i språkanvändning samt att förstå kommunikativa akter. Den strategiska kompetensen består av kommunikationsstrategier och inlärningsstrategier. Skillnaden mellan de två strategierna är att kommunikationsstrategierna används för att lösa problem i kommunikationen, medan inlärningsstrategierna hjälper till att utvidga språkkunskaper och göra dem lättillgängliga. (Faerch & Kasper 1986, 180.) Kommunikationsstrategierna används när det uppstår avbrott i kommunikationen på grund av bristande språkkunskaper eller när man vill kommunicera effektivt, dvs. försäkra sig om att budskapet når fram (Canale 1983, 10-11).

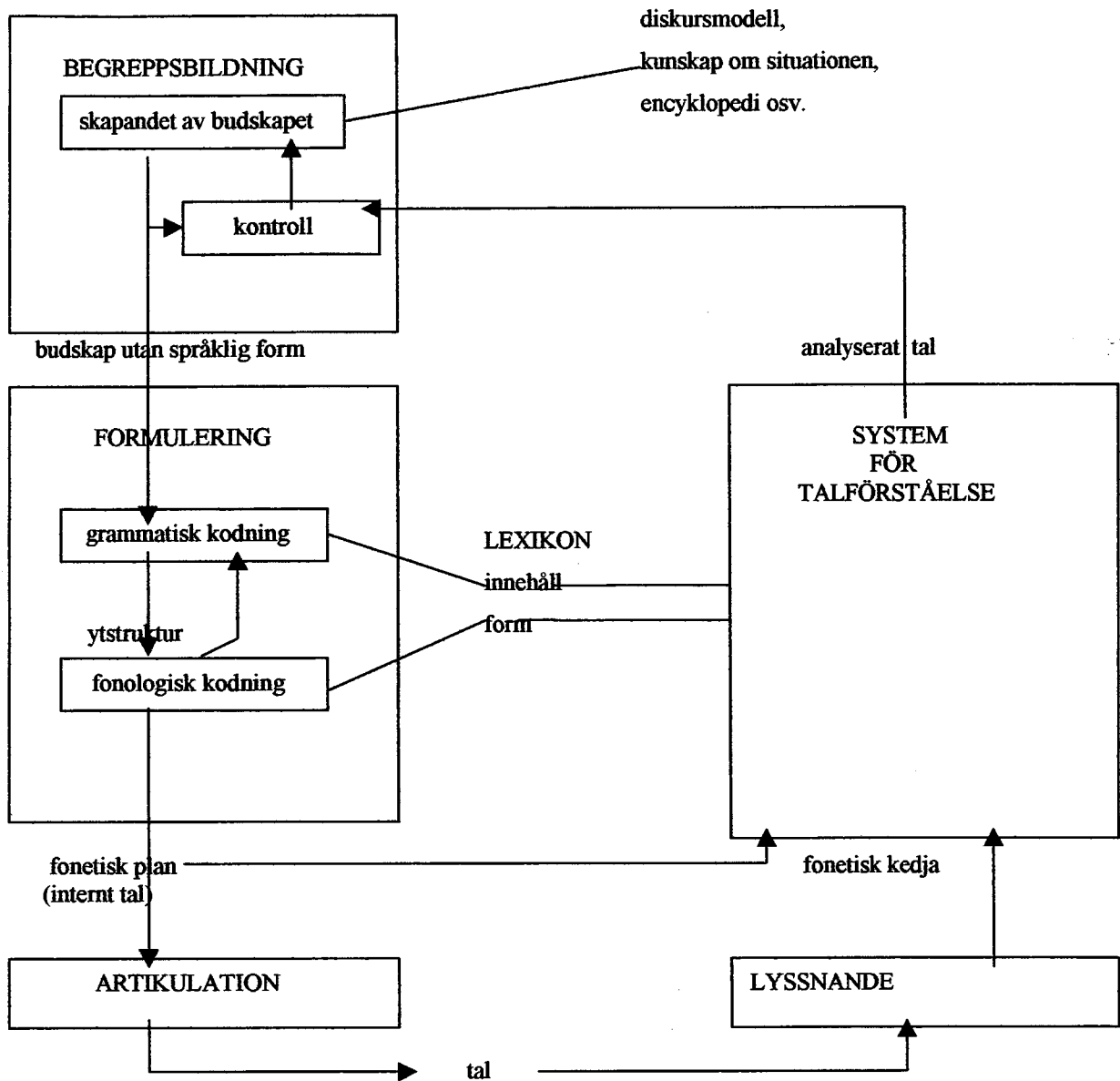
Följande figur (jfr Si-Qing 1990, 158) sammanfattar de olika beståndsdelarna i den kommunikativa kompetensen och placerar dem i förhållande till performans:

Figur 3 Den kommunikativa kompetensen och performansen.

Performans i figuren är jämförbar med en verklig kommunikationssituation. Kommunikationen är alltså en realisation av kunskaper som finns i den kommunikativa kompetensen. Kommunikationen påverkas av psykologiska och miljöbetingade faktorer, som minne, bristande koncentration och störande ljud i bakgrunden. (Canale 1983, 5.) I kommunikationen har alla beståndsdelarna av den kommunikativa kompetensen lika viktiga roller; ingen av dem kan framhävas eller undertryckas (Faerch, Haastруп & Phillipson 1984, 176; Tarone & Yule 1989, 35).

Enligt Poulisse (1989, 53; 1990, 55) är kommunikationsstrategierna strategier av språkanvändning, vilket är orsaken till att kommunikationsstrategierna ska behandlas i samband med kommunikationen. I sin doktorsavhandling presenterar hon Levelts kommunikationsmodell (1989 i Poulisse 1989, 53-56), som ligger till grund för användningen av kommunikationsstrategier. Levelts modell är egentligen en modell av språkproduktion, men Poulisse (1989, 54; 1990, 56), liksom också författaren av denna uppsats anser att den är tillräcklig för att kunna användas som kommunikationsmodell, eftersom den tar hänsyn till diskursmodeller och regler i samtalet. Dessutom är språkproduktionen en del av kommunikationen. Man kan säga att Levelt har presenterat en utförlig modell av språkproduktion, som innehåller aspekter av kommunikationen och därmed kan användas som kommunikationsmodell. Dessutom behandlar denna uppsats bara kommunikationsstrategierna i språkproduktionen - och inte i receptionen - och därför ska tyngdpunkten i kommunikationsmodellen i uppsatsen vara på språkproduktionen. I följande figur framställs modellen.

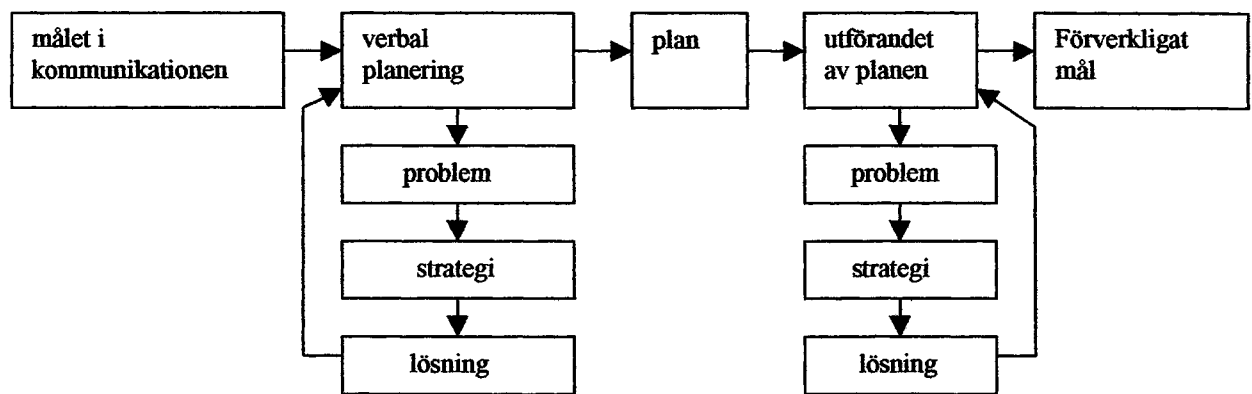
Figur 4 Levelts kommunikationsmodell (1989, 9)

Enligt Levelt (1989, 9-14) består språkproduktionen av fyra steg: skapande av budskapet, grammatisk kodning, fonologisk kodning och artikulation. I begreppsbildningen (*conceptualizer*) skapas budskapet. Skapandet av budskapet påverkas av tre olika faktorer: a) talarens kunskaper om vad som har sagts tidigare under samtalet (diskursmodell *discourse model*) b) hans kunskaper om situationen (kunskap om situationen *situation knowledge*) c) hans kunskaper om världen (encyklopedi *encyclopedia*). I begreppsbildningen finns också kontrollen (*monitoring*), som avser en möjlighet att korrigera budskapet. Budskapet lämnar konceptionen utan en språklig form. Formulering (*formulator*) innehåller två steg i språkproduktionen: den grammatiska kodningen (*grammatical encoding*) och den fonologiska kodningen (*phonological encoding*). I den grammatiska kodningen får budskapet sin ytstruktur, medan den fonolo-

giska kodningen omvandlar ytstrukturen till en fonetisk plan (*phonetic plan*). För att denna process ska kunna ske, måste talaren tillgripa lexikon (*lexicon*). Lexikon innehåller både semantisk och syntaktisk information (innehåll *lemma*) och morfologisk och fonologisk information (*form form*). När budskapet har formulerats, sätter den konceptionella informationen i det förverbala budskapet igång lexikon. Därigenom kan den grammatiska kodningen och den fonologiska kodningen omvandla den konceptuella informationen till grammatiska funktioner och till en fonetisk plan. Därefter hamnar den fonetiska planen i artikulationen (*articulator*), där den utförs. Resultatet - tal (*overt speech*) - tas emot av lyssnaren, som på sitt håll börjar bearbeta det. (Levelt 1989, 9-14.)

Vanligtvis pågår denna process utan svårigheter: budskapet utan språklig form utlöser lexikon, som sedan aktiverar den grammatiska och fonologiska kodningen. Ibland – i synnerhet när man använder inlärarspråket – möter talaren dock problem i språkproduktionen i och med att han inte kan ett visst koncept i lexikon eller att det inte är tillgängligt. I båda fall kan det icke verbala budskapet inte kodas och därmed bryts kommunikationen ned. För att hindra detta kan talaren använda kommunikationsstrategier. (Poulisse 1989, 57; Poulisse 1990, 59.)

Med hjälp av en annan figur gjord av Kasper (1982, 580) kan man förtydliga kommunikationsstrategiernas roll i planeringen av ett yttrande.

Figur 5 Kommunikationsstrategierna i planeringsprocessen (Kasper 1982, 580)

Enligt min uppfattning hör Kaspers mål i kommunikationen till begreppsbyggnaden, närmare sagt är det det förverbala budskapet, verbal planering till formuleringen och utförandet av planen till artikulationen i Levelts modell. Såsom figuren visar betonar Kasper (1982, 581) att det kan finnas problem både i planeringen och i utförandet. I planeringsfasen placerar han alltså problem som beror på otillräckliga kunskaper i målspråket samt problem som orsakas

av att vissa regler eller ord ännu inte är automatiserade och därför inte är tillgängliga. I det senare fallet anar talaren alltså att han troligtvis kommer att ha problem vid utförandet av yttrandet. I utförandet av ett yttrande finns det problem som är relaterade till planen. Talaren kan inte åberopa reglerna och elementen i den redan existerande planen.

3.2 Inlärarspråk och kommunikationsstrategier

Intresset för inlärarspråket, dvs. interimsspråket tog sin början på 1950- och 1960-talet. Då använde man kontrastiva analyser för att beskriva skillnader mellan modersmålet och det språk som man höll på att lära sig. Man ansåg att inläring var lättast på områden där målspråket liknade modersmålet. Senare upptäcktes dock att det inte fanns någon enkel korrelation mellan den lingvistiska skillnaden och graden av hur lätt det är att lära sig ett språk. Man upptäckte också att det fanns likadana processer i inläringen av målspråket som i inläringen av modersmålet. I och med kognitiva teorier började man koncentrera sig på tre lingvistiska system i stället för två: modersmålet, målspråket och inlärarens egen version av målspråket – interimsspråket. Corder (1967) och Selinker (1972) var de första som betraktade interimsspråket som ett eget språk (refererad i Faerch, Haastrup & Phillipson 1984). I och med deras insatser ökade intresset för interimsspråket och språkinläringen i klassrummet. (Faerch, Haastrup & Phillipson 1984, 269-271.)

Interimsspråket (*interlanguage*) kan definieras som en variation av ett språk som är formellt och kommunikativt reducerat i jämförelse med de vuxna målspråkstalandes språk. Denna definition omfattar dock också andra reducerade språkssystem som barnspråk och ”foreigner talk”, dvs. de infödda talares förenklade språk som används med inläraren, och är kanske därför för vid. En annan definition av interimsspråket kan låta ungefär så här: interimsspråket är ett slags språk som existerar i de situationer där modersmålet och målspråket kommer i kontakt. Enligt denna definition har interimsspråket gemensamma drag både med modersmålet och med målspråket. (Faerch, Haastrup & Phillipson 1984, 271-272.) Interimsspråket kan också sägas innebära att inläraren befinner sig ”någonstans på vägen mellan att inte alls kunna det nya språket och att behärska det så som en talare i hans ålder och sociala sammanhang normalt gör” (Kotsinas 1995, 14). Interimsspråket är ett rörligt begrepp, som omfattar många olika språkliga system, dvs. det syftar både till ett interimsspråk som är långt ifrån målspråket och ett interimsspråk som mestadels liknar målspråket. Dessa system avlöses av varandra under

inlärningsprocessen, vars mål är en fullständig behärskning av målspråket. Ibland kan man t.o.m. tala om vissa bestämda regler som avlöser varandra. Denna avlösning, *inlärargång*, sker i en bestämd ordningsföljd hos alla inlärare, men däremot skiljer sig inlärarna i inlärningstakten och den punkt där utvecklingen stannar. (Viberg 1987, 6-7.)

Enligt Faerch, Haastrup och Phillipson (1984, 272) kan interimspråket betraktas ur två olika synvinklar: man kan koncentrera sig på de formella eller också på de funktionella dragen. Med de formella dragen syftar man på interimspråket som ett systematiskt, reducerat och dynamiskt system. Interimspråket är alltså ett lingvistiskt system som innehåller vissa regler. Dessa regler kan i många avseenden vara annorlunda än reglerna i målspråket. Likheten – eller olikheten – med målspråket är dock inte av betydelse, när man beskriver interimspråket. Interimspråket som system är inte lika generellt som målspråket i och med att reglerna kan variera från inlärare till inlärare. Varje inlärare bildar ett eget språkligt system beroende på den psykologiska och sociala kontexten där inlärningen sker. Dessutom kan olika inlärare uttrycka ett och samma innehåll på olika sätt i olika situationer. Interimspråket är också ett reducerat system i jämförelse med de infödda talarnas språk. Interimspråket innehåller både färre och enklare regler samt ett förenklat ordförråd. Att interimspråket är dynamiskt betyder att det förändras hela tiden. Inläraren förvandlar sitt språk genom att föra in nya regler och ord i interimspråket och genom att omarbete de redan existerande reglerna. (Faerch, Haastrup & Phillipson 1984, 272-274.)

De funktionella dragen i interimspråket avser ändamål som interimspråket används för. I jämförelse med de målspråkstalandes språkanvändning är interimspråket mera reducerat. Det används bara i vissa situationer och har därigenom ett mindre användningsområde än målspråket. Dessutom saknar interimspråket två ytterst viktiga funktioner som de infödda talarnas språk har, nämligen skapandet av gruppidentitet och personlighet. Interimspråket används inte i kommunikativa syften inom en social grupp och det hjälper inte heller till att bilda en egen personlighet. Jämfört med de infödda talarnas språk är interimspråket reducerat också i det avseendet att inläraren kan ha problem med att uttrycka sig. Dessa problem beror på inlära-rens begränsade kunskaper i målspråket. (Faerch, Haastrup & Phillipson 1984, 275.) Ofta förmår inte inläraren att uttrycka ett visst innehåll. Ibland kan han kanske säga det rent informativa, men saknar medel att uttrycka nyanserna. Det är i den här delen av interimspråket som kommunikationsstrategierna dyker upp. Enligt Viberg (1987, 30) finns det vissa generella drag som är typiska för inlärarspråket: förenkling, övergeneralisering, undvikande, hel-

fraser och andra oanalyserade element, innovationer och kompensatoriska element samt element från andra språk än målspråket. Alla dessa drag kan anses vara kommunikationsstrategier i och med att de hjälper till att fortsätta kommunikationen (se kapitel 2).

4 MATERIAL OCH METODER

I detta kapitel presenterar jag materialet, informanterna och metoderna i undersökningen. Det första underavsnittet behandlar materialet och försökspersonerna, medan det andra underavsnittet koncentrerar sig på metoderna.

4.1 Material

Materialet av denna undersökning består av bandinspelningar av två test, vilka presenteras i följande avsnitt. Testen gjordes av två olika grupper av vuxna invandrare. Information om invandrarnas, dvs. informanternas bakgrund finns i avsnitt 4.1.2.

4.1.1 Materialinsamling genom intervjuer och samtal

Materialet i undersökningen skaffades med hjälp av två test, som var av samma typ som testen i Poulisses undersökning (1989; 1990). I hennes undersökning användes mer än ett test, eftersom användningen av kommunikationsstrategier ibland beror på testets natur. För att kunna få en allmängiltig bild av användningen ska det ena av testen vara så nära en naturlig kommunikationssituation som möjligt. (Poulisse 1989, 77-78; Poulisse 1990, 80-81.) På grund av detta beslöt jag mig att använda intervju som testmetod. För att få en så omfattande bild av strategianvändningen som möjligt valde jag ännu ett test till undersökningen. Denna testuppgift innebär en beskrivning av 20 föremål.

Det första testet (test 1) är alltså en beskrivning av 20 föremål. Metoden har använts i olika undersökningar (t.ex. Paribakht 1982, Poulisse 1989, Poulisse 1990) och den anses vara produktiv för undersökningen av kommunikationsstrategier, eftersom testet "tvingar" informanterna att använda kommunikationsstrategier. I testet ska informanten antingen säga namnet på

föremålet på bilden om han vet det eller beskriva föremålet på något annat sätt om namnet inte var bekant (se bilaga 6). Informantens beskrivning ska vara så bra att en svensk som lyssnar på bandet förstår vilket föremål det handlar om. Informanten får själv bestämma hur lång tid han använder för att beskriva föremålet. Under testet får informanten inte någon hjälp eller bekräftelse på att han har svarat rätt.

Det andra testet (test 2) är en intervju med en målspråkstalare. Denna insamlingsmetod valdes eftersom den representerar en naturlig situation, där informanten själv kan bestämma, hur han vill uttrycka sig. Jag försökte skapa en samtalsaktig intervju, där man inte var tvungen att gå igenom alla frågor, utan snarare bara diskuterade med varandra med hjälp av frågorna. Intervjun innehöll också en diskussion kring en bild (se bilaga 7), där informanterna skulle berätta om bilden och besvara några frågor gällande bilden.

4.1.2 Informanter

De två testen gjordes av 11 informanter. Alla informanterna är elever på en invandrarskola i Uppsala. Informanterna har precis avslutat Sfi-kursen³ och påbörjat studier som förbereder dem inför högre studier. Invandrarna i undersökningen delas i två grupper efter sina kontakter med svenskar: den ena gruppen består av invandrare som har mycket kontakter med svenskar på fritiden och den andra gruppen av invandrare med inga eller ytterst få svenska kontakter. I alla andra avseenden är grupperna dock ganska heterogena därför att grupperna består av invandrare med olika bakgrunder.

Den första gruppen, dvs. gruppen utan kontakter med svenskar, innehåller sex elever. Den första informanten (IUK1) kommer från Kina och har kinesiska som modersmål. Av de tre åren som den 37 åriga kvinnan har bott i Sverige har hon studerat svenska i ett år. Svenska pratar hon bara i skolan och i affären. Den andra (IUK2) i denna grupp är en 26 årig man från Irak. Hans modersmål är kurdiska, men han pratar också persiska och arabiska. Tidigare har han också varit bosatt i Iran i nästan tre år och bor nu i Sverige sedan ett år och fem månader. Svenska, som han har studerat i sju månader, pratar han bara i skolan och med utländska vänner. Däremot läser han mycket böcker på svenska. Den tredje informanten (IUK3) är 38 år

---

³ Sfi = svenska för invandrare, dvs. grundläggande studier i svenska språket

gammal och kommer från Uganda. Han talar uganda, som är hans modersmål, engelska och svenska. Svenska har han studerat i nio månader, men använder inte språket annars än i skolan och affärer. Han har bott i Sverige sedan 1994, men har från och till också bott i sitt hemland. Den fjärde i gruppen utan kontakter (IUK4) har serbokroatiska som sitt modersmål och kommer från det före detta Jugoslavien. Hon är 45 år gammal. Ungefär hälften av tiden som hon har varit bosatt i Sverige (sammanlagt fyra år) har hon bott i Piteå och hälften i Uppsala. Hon pratar inte svenska hemma, men däremot med sina grannar och i skolan. Den femte (IUK5) är en 41 årig kvinna från Irak. Hennes modersmål är arabiska, men hon talar också engelska och svenska. Svenska har hon studerat i nästan ett år. Hon har varit bosatt i Sverige i 1,5 år, men har också bott lika lång tid i Jordanien. Förutom i affären pratar hon inte svenska på fritiden. Den sista (IUK6) av invandrarna utan kontakter med svenskar kommer från Irak. Hans modersmål är kurdiska, men han kan också arabiska, engelska och svenska. Svenska har han studerat i 16 månader, men använder inte den utanför skolan. Han har bott i Sverige i två år.

Gruppen med invandrare som har kontakter med svenskar bestod av fem informanter. Den första informanten (IK1) är en 21-årig kvinna från Iran. Förutom persiska som är hennes modersmål talar hon också engelska. Hon har bott i Sverige i ett år och tre månader och har studerat svenska i 10 månader. Hon är gift med en svensk man. Hemma pratar hon mestadels engelska, men med sina utländska vänner pratar hon svenska. Den andra informanten (IK2) kommer från USA och är 49 år gammal. Han har varit bosatt i Sverige i ett år och 9 månader och har studerat svenska i ett år. Han pratar svenska med sin svenska fru och hennes barn. Några andra språk än engelska och svenska kan han inte. Den tredje informanten (IK3), som är 39 år gammal, har bott längst i Sverige, i 12 år. Trots detta har han bara studerat svenska i ett år. Hans modersmål är spanska, men han kan också engelska, lite portugisiska och naturligtvis svenska. Tidigare har han bott i sitt hemland Guatemala och i USA i åtta år. Han har varit gift med en svenska och har två barn med henne. Nu är de skilda, men han träffar barnen varje vecka. Förutom med barnen pratar han svenska med sina grannar samt med bekanta i en dansgrupp, där han är medlem. Den fjärde (IK4) av informanterna med kontakter med svenskar på fritiden är gift med en svensk man. Hon är 31 år gammal och kommer från USA och pratar engelska och svenska, som hon har studerat i ett år. Hon har bott i Sverige i två år, men även ett år i Schweiz. Hittills har hon pratat engelska med sin man och svenska med hans familj. Nu har de dock börjat tala svenska hemma också. Den sista i denna grupp är en 26-årig man från Turkiet. Hans modersmål är turkiska, men han pratar också svenska, engelska och

kurdiska. Han har bott i Sverige i drygt två år och har studerat svenska i sex månader. Han är gift med en svenska och pratar svenska med henne.

Tabell 1 Informanterna i undersökningen

Informant	Ålder	Modersmål	Hemland	Bott i Sverige	Kontakter
IUK1	37 år	kinesiska	Kina	3 år	
IUK2	26 år	kurdiska	Irak	1 år 5 mån	
IUK3	38 år	uganda	Uganda	4 år	
IUK4	45 år	serbokroatiska	f.d. Jugoslavien	4 år	
IUK5	41 år	arabiska	Irak	1,5 år	
IUK6	37 år	kurdiska	Irak	2 år	
IK1	21 år	persiska	Iran	1 år 3 mån	X
IK2	49 år	engelska	USA	1 år 9 mån	X
IK3	39 år	spanska	Guatemala	12 år	X
IK4	31 år	engelska	USA	2 år	X
IK5	26 år	turkiska	Turkiet	2 år	X

Gruppen med kontakter med svenskar består alltså av fem invandrare, medan gruppen utan kontakter har sex informanter. Detta beror å ena sidan på att det inte fanns flera elever med kontakter i klassen och å andra sidan att jag ville ha en extra informant för att försäkra mig om att man får tillräckligt med material om någon av inspelningarna inte skulle lyckas. När detta inte hände tog jag ändå med alla informanterna i gruppen med kontakter med svenskar.

4.2 Metoder

Syftet med denna kvalitativa undersökning är att kartlägga användningen av lexikala kommunikationsstrategier i det muntliga interimspråket. För det första jämförs de båda gruppernas användning av kommunikationsstrategier med varandra. Jag försöker alltså kartlägga om kontakter med målspråkstalare påverkar strategianvändningen. Jag vill också jämföra olikheterna mellan resultaten i de två testen i undersökningen, dvs. om typ av test påverkar strategianvändningen. Dessutom jämförs resultaten i denna undersökning med resultaten i de motsvarande testen i Poulisses undersökning (1989, 1990). Undersökningen har också kvantitativa inslag i och med att jag också tar hänsyn till antalet olika strategier i de två testen. Närmast ska jag presentera de olika faserna i undersökningen.

För att kunna välja ”rätta” informanter till undersökningen diskuterade jag både med skolans rektor och med lärarna i klassen, som skulle delta i undersökningen. Efter att ha fått informa-

tion av mig berättade lärarna om min undersökning i klassen, varefter jag besökte klassen och berättade lite mera om undersökningen. I samband med besöket fick eleverna svara på en enkät (se bilaga 4), som innehöll frågor om deras bakgrund. Med hjälp av enkäten kunde jag välja passande informanter till undersökningen. Kriteriet var alltså kontakter med svenskar på fritiden. Största delen av klassen hade inga kontakter alls, men jag hittade också elever som hade kontakter med svenskar. Gruppen utan kontakter försökte jag bilda så att den annars skulle överensstämma med den andra gruppen så bra som möjligt.

Innan jag närmare började planera testen, träffade jag igen de två lärare som undervisar i informanternas klass. Jag diskuterade med lärarna och frågade dem, vilka föremål som kunde orsaka problem, dvs. vilka föremål som troligtvis inte kunde namnges. Lärarna gav mig goda råd om områden som informanterna med stor sannolikhet inte behärskar. Dessutom var mina egna erfarenheter till hjälp i valet av föremål i test 1. I samband med diskussionen med lärarna ville jag också veta, vilka ämnen som hade behandlats under lektionerna och var bekanta, dvs. kunde tas med i test 2. Bekanta samtalsämnen motiverar inlärare bättre än sådana som vanligtvis används i prov (t.ex. atomkraft) (Poulisse 1989, 80; Poulisse 1990, 83). Efter mötet med lärarna valde jag bilder till testet och sammanställde frågor till en intervju.

Innan testen utfördes med de utvalda informanterna, gjordes en förundersökning. Syftet med förundersökningen var att se hur testen verkligen fungerade och för att öva inför den ”riktiga” undersökningen. Förundersökningen gjordes i en annan klass som var på lite högre nivå än klassen med informanterna, eftersom man ville försäkra sig om att föremålen i undersökningen verkligen är tillräckligt svåra respektive lätta och att intervjun är lämplig för att producera tillräckligt med material. Dessutom behövde intervjun testas i förväg för att få reda på vilka frågor och ämnen som fungerar bra samt för att ge intervjuaren möjlighet att öva intervjun. Med hjälp av övning kan intervjuaren utveckla en viss teknik som driver upp informanterna att använda kommunikationsstrategier (Poulisse 1989, 79; Poulisse 1990, 82).

Den första delen av förundersökningen bestod av ett litet häfte med 33 bilder, som skriftligen skulle namnges. Om testpersonen inte visste det svenska namnet på föremålet, skulle personen bara fortsätta med nästa bild. I förundersökningen var det viktigt att få veta vilka bilder som var svåra eller lätta, men inte vilka kommunikationsstrategier som kunde användas. Därför behövde testpersonerna inte förklara på något annat sätt om de inte visste namnet på föremålet. Till slut kunde man välja 20 bilder till undersökningen. Åtta av bilderna var lätta, dvs.

alla i förundersökningen kunde namnge dem, åtta var svåra, dvs. 0-29 % visste namnet, och fyra var mellansvåra, vilket innebär att ungefär hälften kunde namnet på föremålen på bilderna. För säkerhetens skull testades bilderna också med fyra svenska studenter för att se om man får entydiga svar.

Den andra delen av förundersökningen bestod av en intervju. Intervjuaren var – både i förundersökningen och i själva undersökningen – en 25-årig svenska, som har studerat media och kommunikationsvetenskap, tyska samt historia. I förundersökningen intervjuade hon en manlig invandrare från Ukraina. Efter intervjun, som spelades in på band, fick både intervjuaren och informanten berätta hur det hade känts att genomföra testet. Efter förundersökningen transkriberade och analyserade jag intervjun. Med hjälp av transkriptionen samt intervjuarens och informantens synpunkter gjorde jag sedan det slutgiltiga utkastet till intervjun.

Test 1 var muntligt och spelades in på band. Före testet fick informanterna läsa instruktionerna (se bilaga 5) och ställa frågor om någonting var oklart. I testet skulle informanterna alltså klargöra vilket föremål som står på bilden. Föremålen var följande:

1. soffa
2. tvättställ
3. dragkedja/blixtlås
4. bestick
5. buss
6. sopskyffel
7. bok
8. påskilja
9. nappflaska
10. sax
11. pedal
12. galge
13. klocka
14. kastrull
15. mutter
16. bord
17. säkerhetsnål
18. klädnyppa
19. tallrik
20. skiftnyckel

De skulle säga det svenska ordet på föremålet, om de visste det, eller klargöra på något annat sätt, om de inte visste ordet, så att en svensk som lyssnar på bandet skulle förstå vad som menas. Informanterna fick också själva bestämma hur utförligt eller länge de arbetade med en bild. Det påpekades också att jag inte kunde hjälpa till eller ens säga någonting under testet, utan informanterna skulle själva klara av testet utan hjälp. Före testet fick informanterna se

två bilder som exempel, varefter det ännu en gång försäkrades att allt var klart. Under testet satt jag i samma rum och observerade informanten. När informanten var klar, frågade jag hur det hade känts att göra testet samt gick igenom bilderna och sade de rätta svaren. Jag bad också informanten om att inte berätta om testet för de andra i klassen.

Före test 2 hade intervjuaren fått läsa delar av den teoretiska bakgrunden i denna uppsats, eftersom jag ansåg att det var viktigt att intervjuaren hade någorlunda kunskaper om kommunikationsstrategierna. Jag hade också gett några råd angående intervjun. För det första bad jag henne om att komma ihåg vad informanten i förundersökningen hade sagt: att man ska ha en lugn, men ändå naturlig rytm när man pratar med en invandrare. För det andra skulle hon försöka låta bli att hjälpa informanterna alldeles för lätt, eftersom undersökningen ju ville få fram alternativa uttryckssätt i en problematisk situation. Dessutom skulle hon hellre låta informanterna att uttrycka sig än att själv tala hela tiden. En stor risk i en intervju mellan en målspråkstalare och en inlärare är att informanten bara står för en liten del av inspelningen, medan målspråkstalaren talar mest under den (Wagner, 1983, 160). För det tredje skulle informanterna ledas till lexikaliska problem med preciserande frågor. Nackdelen med det sista rådet är att sådana frågor efter detaljer ibland kan göra intervjun onaturlig (Poulisse 1989, 79; Poulisse 1990, 82). Intervjun behåller dock sin naturliga karaktär om man inte ställer sådana frågor allt för ofta.

Test 2 spelades in på band. Eftersom informanterna inte hade träffat intervjuaren tidigare, var det första steget i intervjun att presentera de två för varandra. Därefter fick informanten läsa instruktionerna (se bilaga 5) och ställa eventuella frågor angående testet, varefter intervjun kunde börja. Under intervjun var jag med i rummet och observerade informantens icke-verbala beteende. Även om intervjun bestod av frågor kring ämnen som fester och högtider, hösten och utbildning, strävade man efter ett öppet samtal som formas efter informanterna. När intervjun var över, frågade jag om och i så fall när informanten hade haft svårt med att uttrycka sig. Informanten fick dock inte lyssna på bandet på grund av brist på tid, utan var tvungen att själv, utan något hjälpmedel, reflektera över intervjun. Ibland frågade jag dock om något visst ställe. Efter testet bads informanten åter att inte berätta om innehållet av testet för någon annan, förrän alla hade gjort testet.

När testen hade utförts, transkriberade jag inspelningarna av testen. Det största problemet vid transkriberingen var den ibland dåliga kvaliteten av inspelningarna. Detta berodde oftast på

att informanten pratade alldeles för tyst eller satt för långt ifrån bandspelaren. Även om det ibland var omöjligt att höra vad informanten sade, kunde man transkribera största delen av inspelningarna utan svårigheter. Själva materialet består alltså av inspelningarna och av transkriptionerna. Inspelningarna av det första testet varierar mycket i längd: den kortaste inspelningen är 1 min 45 sek lång, medan den längsta är 8 min 25 sek. Inspelningarna av det andra testet är betydligt längre, från 12 min 50 sek till 20 min 30 sek. Med hjälp av transkriptionerna av de inspelade testen kunde jag analysera informanternas användning av kommunikationsstrategier.

Det största problemet vid analysen av kommunikationsstrategier är att man genom synbara produkter ska komma underfund med processer och strategier (Kasper 1982, 584). Vid analysen utnyttjar jag markörer som anger tvekan och andra implicita signaler för osäkerhet för att hitta kommunikationsstrategier i materialet. Med hjälp av markörer som pauser, upprepningar, stigande intonation, suckar, skratt och olika slags kommentarer (t.ex. *vad heter det nu igen?*) kan man identifiera kommunikationsstrategier med en ganska stor säkerhet (Poullisse 1989, 89; Poullisse 1990, 92). Dessutom tar jag hänsyn till informanternas egna kommentarer om svårigheter under testen. Introspektion ökar validiteten av resultaten, eftersom osäkerhetsmarkörerna också kan vara en del av vanligt tal. Vid introspektion är det bäst att för det första fråga vilka problem informanten hade och för det andra hur informanten löste problemet. Det senare kan man dock inte fråga om informanten inte har undervisats om kommunikationsstrategier. (Faerch, Haastруп & Phillipson 1984, 161.) I denna undersökning nöjdes man med att informanterna bara berättade om sina svårigheter att uttrycka sig. Med dessa hjälpmedel kunde jag analysera och tolka transkriptionerna. Resultaten av analysen behandlas i de följande kapitlen.

5 KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER I TEST 1

Detta kapitel behandlar kommunikationsstrategierna i test 1, dvs. i testet där man namnger eller beskriver olika föremål. Först presenterar jag kommunikationsstrategierna av informanterna utan svenska kontakter på fritiden och sedan av informanterna med kontakter med svenskar. Vid varje informant anges antalet föremål som denna kunde namnge, därefter går jag igenom förklaringarna till varje föremål i testet. Till slut jämförs de båda informantgruppernas resultat i test 1 med varandra.

5.1 Informanterna utan svenska kontakter

Här presenteras resultaten av informanterna utan svenska kontakter på fritiden i test 1. Avsnitt 5.1.7 sammanfattar resultaten av denna informantgrupp.

5.1.1 Informant 1 (IUK1)

Den första informanten utan kontakter med svenskar på fritiden (IUK1) kunde namnge 6 av de 20 föremålen: *soffa, buss, bok, sax, klocka* och *bord*. Dessutom kan man säga att hon visste namnet på ytterligare ett föremål. Bilden där man skulle namnge *pedal* är nämligen lite otydlig. På bilden finns det en cykel vars pedal är omringad och pekad av en pil. Av inspelningen framgår det att informanten inte märker pilen och därför tror hon att hon bara ska namnge föremålet *cykel*, vilket hon också gjorde. Två av de föremål som hon visste på svenska definierade hon ytterligare efter att ha sagt ordet som förväntades på så vis att *bord* specificerades som *matbord* och *cykel* som *den är för barn inte för vuxna*. Informanten använde alltså två holistiska begreppsstrategier, eftersom hon nämnde ett över- respektive ett underordnat begrepp.

Det första föremålet som IUK1 inte visste på svenska var *tvättställ*. Han förklarade föremålet med hjälp av en kombinerad analytisk och holistisk begreppsstrategi: *uh (P) en eh form som man tvätta händer (P) i*. Ordet *form* är den holistiska delen av strategin, medan resten av uttrycket är analytisk. Förklaringen på *blixtlås* innehöll två olika strategier, en analytisk och en holistisk. Nu var det dock inte fråga om en kombinerad strategi, eftersom strategierna inte var sammanbundna, utan de följde bara varandra utan att höra ihop på något annat sätt.

1. en en en sak jag vet inte vad det heter men man kan binda det med med en kläder med med (VISAR MED HANDEN NERÅT FRÅN BRÖSTEN) (P) eh på (P) ja med en jacka en (P) det den här kan i stället för knapp

Förutom den analytiska strategin, dvs. att föremålet har egenskapen att kunna binda ihop två saker, innehöll förklaringen också en icke-verbal strategi, då gesterna visade platsen/formen av föremålet. Den holistiska strategin var ett semantiskt näraliggande begrepp och hade samma hierarkiska nivå som ordet som man var ute efter. Både *blixtlås* och *knapp* är redskap som används för samma slags ändamål. Nästa bild innehöll bestick, dvs. en gaffel, en kniv och en

sked. I förundersökningen besvarade alla svenskar frågan om vad som står på bilden med det kollektiva begreppet *bestick*, och det var också just detta begrepp som förväntades av informanterna. IUK1, som de flesta andra informanterna, nämnde namn på alla föremål i stället för att nämna det kollektiva begreppet (*det här är (P) en sked gaffe å kniv*), dvs. använde en holistisk strategi. *Sopskyffel* förklarade IUK1 däremot genom en analytisk strategi och också en icke-verbal strategi: *det här är (P) en (P) när man eh när man städa en ((P)) man kan eh (kollapa) ihop i den här (FLYTTAR HÄNDERNA MOT VARANDRA)*. Inom denna analytiska strategi fanns dock också en transferstrategi. När informanten inte visste frasen *samla ihop* på svenska, använde hon i stället *kollapa* som troligtvis härstammar från *collect* i engelskan och har anpassats till det svenska böjningssystemet. Denna åsikt stöds av det faktum att informanten också använder ett engelskt ord i stället för det svenska vid ett annat tillfälle i test 1. Nästa strategi var igen holistisk. Såsom många andra informanter i testet sade IUK1 *blomma*, dvs. ett överordnat begrepp i stället för *påsklilja*. Att detta fall klassificeras som kommunikationsstrategi i motsats till några andra motsvarande svar beror på att informanten tydligt tvekade i samband med svaret. *Nappflaska* beskrev IUK1 däremot med hjälp av en kombinerad strategi:

2. och en-en ((P)) en glas nej inte är en glas men som-som-som baby eh dricka mjölk (MED FINGRARNAS MOT MUNNEN) och använda den här

Informanten visste att det handlar om någonting som man kan dricka ur – vilket också förklarades icke-verbalt – och som är avsett för babies. Föremålet *galge* beskrev IUK1 med hjälp av en analytisk och en morfologiskt kreativ strategi (*den här är en hänger som kan hänga kläder*), som liknar en annan benämning till föremålet, *hängare*. Fyra av följande beskrivningar innehöll analytiska strategier. Först förklarar IUK1 *kastrull* på följande sätt: *den här bild är en (P) en ((P)) vad heter det här (P) men när man lagar mat eh när man gör eh lagar sope (P) soppa man använder den (EN RUND RÖRELSE MED HANDEN)*. Igen var den analytiska strategin bekräftad av icke-verbal strategi. Dessutom fanns det morfologisk kreativitet inne i förklaringen (*sope*). Analytisk strategi i verbal och icke-verbal form fanns i förklaringen som IUK1 använde i stället för *mutter*:

3. ... kanske om man till exempel göra ett-en bord (P) en (P) då eh ((P)) eh (P) en bord och en-en ((P)) man kan säga en ben (P) ben och (bord) (P) vad heter den där eh (P) man vill hålla eh man vill eh hålla dom ihop eh och använda den här (FINGRARNAS SKRUVAR HELA TIDEN)

...

Informanten visade icke-verbalt hur man kan använda föremålet. Dessutom betonades här egenskapen att kunna hålla ihop. Samma egenskap betonade också de två förklaringarna på *säkerhetsnål* och *klädnyppa* ((VISAR MED HANDEN NERÅT FRÅN BRÖSTEN)... *man kan binda ihop två s-s-saker...* och ...*ja också binda ihop två till exempel två papper (P) binda ihop ... ja nej till exempel när man tvättar kläder (P) man ska hänga kläder (HÄNGER KLÄDER)...*). Dessa uttryck innehöll också icke-verbala begreppsstrategier.

Den näst sista beskrivningen av ett föremål som IUK1 använder i test 1 var holistisk. Ordet *tallrik* beskrevs som ... *en panna (P) men utan (P) han- utan han-händer*. Informanten använde i stället det semantiskt näraliggande begreppet (*stek*)*panna* och sade också på vilket sätt det var annorlunda, dvs. att det inte hade något handtag. I uttrycket fanns det en morfologiskt kreativ strategi, eftersom IUK1 inte visste namnet på handtaget på svenska och därför bildade ett ord själv (*händer*). I detta sammanhang måste man dock säga att bilden på tallriken var otydlig, vilket också kan vara orsaken till att informanten inte använde ordet *tallrik*. Den sista förklaringen, dvs. förklaringen på *skiftnyckel*, innehöll igen en analytisk begreppsstrategi, men också en transferstrategi: ... *när man eh när man jobba på: (P) en ((P)) en (P) xxxx i fabriken kanske ((P)) eh man brukar använda det som kan eh ((P)) twist-twist en ... (EN RUND RÖRELSE MED HANDEN)*. IUK1 kunde inte det svenska ordet för *twist* så hon använde det utan att ens anpassa ordet till svenska. Dessutom visade hon egenskapen med gester.

IUK1 visste namnen på sju föremål och resten förklarade hon med hjälp av kommunikationsstrategier. Största delen av kommunikationsstrategierna, dvs. 8 av 21 de kommunikationsstrategier som IUK1 använde i test 1 var analytiska begreppsstrategier. Holistiska begreppsstrategier var näst allmännast med 6 gånger och därefter kom morfologisk kreativitet med tre gånger. En kombinerad begreppsstrategi och transferstrategi användes däremot båda två gånger. IUK1 använde också ofta – sammanlagt åtta gånger – gester för att stödja den verbala förklaringen.

5.1.2 Informant 2 (IUK2)

IUK2 kunde namnge hälften, dvs. 10 av de 20 föremålen: *soffa, dragkedja, buss, bok, påsktillja, sax, galge, klocka, kastrull, bord* och *tallrik*. Två av fallen som här räknas är ett gränsfall. Enligt min åsikt kan dock informantens *galger* och *blomma* accepteras som ett rätt

svar vid föremålet *galge* och *påsklilja*. Det fanns inget tecken på tvekan hos informanten som skulle ange att han hade svårt med att hitta det rätta ordet. Ett av kriterierna när det gäller kommunikationsstrategierna är ju problematiskhet. För att kunna definiera ett uttryck som en kommunikationsstrategi måste man hitta någonting som antyder att talaren har problem med att uttrycka sig (se avsnitt 2.1). Dessutom är *galger* både morfologiskt och fonologiskt nästan identisk med *galge*. Vid *kastrull* tvekade IUK2 lite och tillfogade en kommunikationsstrategi:

4. eh (P) kan man säga en kastrull eller en (P) hm ((P)) hm ((P)) xx nej ((P)) jo det som man ((P)) när man lagar mat använder man det för att (P) sätta in mat

Han var alltså inte säker på om han hade sagt det rätta ordet och ville här försäkra att han förstås rätt och använde därför en analytisk strategi. IUK2 tvekade också när det gäller ordet *tallrik*. Nu var det dock inte fråga om att han inte visste namnet på föremålet utan att bilden var lite otydlig. Eftersom han inte visste säkert vad som står på bilden, kallade han föremålet först för *askfat* och därefter för *tallrik*. På grund av den otydliga bilden klassificeras *askfat* inte som kommunikationsstrategi. Föremålet *soffa* ville IUK2 beskriva lite närmare genom att nämna att soffan var blommig, vilket inte heller räknas som kommunikationsstrategi. Egenskapen *blommig* är ju inte avgörande när det gäller att känna till föremålet.

IUK2:s andra kommunikationsstrategi i detta test var förklaringen på *tvättställ*: *det finns i: toaletten (P) som x man man använder för att (P) tvätta (P) ansikte eller händerna xx*. Uttrycket är en analytisk begreppsstrategi i och med att informanten anger två av dess egenskaper. För det första är föremålet någonting som finns på toaletten och för det andra använder man det för att tvätta sig. De tre följande kommunikationsstrategierna var holistiska. *Bestick* beskrevs genom att nämna de olika besticken. IUK2 visste dock inte namnet på *gaffel*, utan mumlade bara något som lät som *hanga*, som kan tolkas antingen som en morfologisk kreativitet – eller transferstrategi. Men eftersom jag inte kan vara säker på vad IUK2 sade, så räknas detta inte med i antalet kommunikationsstrategier. I detta sammanhang kan nämnas att IUK2 talade väldigt tyst och otydligt så att transkriptionen har luckor, vilket alltså innebär att det ibland var svårt eller t.o.m. omöjligt att veta vilken kommunikationsstrategi det handlar om. I följande uttryck finns det också luckor: *det är som en liten xxx eh xx ja*. I detta fall är det dock lätt att tolka vilken kommunikationsstrategi det är fråga om. Det framgår av de föregående orden att informanten säger namnet på någon sak. Dessutom föregås en holistisk strategi ofta av *det är som*. Föremålet *sopskyffel* förklarades alltså genom en holistisk begreppsstrategi.

Egentligen skulle det också kunna handla om ett rätt svar, vilket jag dock inte tror på eftersom IUK2 tvekade så mycket. Nästa strategi var en kombinerad analytisk holistisk strategi:

5. kanske (en napp (P) napp) som man kan använda för att ge mjölk (P) till barnet

IUK2 visste att det handlade om någonting som är som eller har en napp, men som skiljer sig från en napp därigenom att man kan föda barn med den. Föremålet *pedal* beskrev IUK2 med hjälp av en analytisk strategi: *xxxxx ((P)) men ((P)) eh man som-man-när man cyklar man: (P) använder den med fot eh →*. IUK2 berättade alltså vad föremålet är avsett för. Följande förklaring innehöll både en holistisk och en icke-verbal begreppslik kommunikationsstrategi. IUK2 visade egenskapen *att kunna skruvas* med hjälp av icke-språkliga medel.

6. nej vad är * det för nånting * (SKRATT) ah kanske en skruv (P) det är den ((P)) (jag vet inte vad) ((P)) skruv ((P)) det är som man använder när man (EN RUND RÖRELSE MED HANDEN) ((P)) jag vet inte

Ordet *skruv* är den holistiska strategin i uttrycket och det som följer är den analytiska strategin. Det handlar alltså om två enskilda kommunikationsstrategier, inte om en kombinerad strategi, eftersom informanten kom på den analytiska strategin först efteråt. Två följande strategier var också analytiska. *Säkerhetsnål* kunde informanten beskriva med dess egenskap *att kunna användas i stället för en knapp och klädnyppa* med egenskapen *att kunna hänga kläder med*. Den näst sista kommunikationsstrategin var holistisk: *det är inte skruvmejsel det är ((P)) (armskär) ((P)) xxx vet inte (P) det är inte skruvmejsel ((P)) eh ((P)) skruvnyckel...* IUK2 kunde ordet, men kunde inte komma ihåg det. Han visste att det är en likadan sak som en skruvmejsel. Senare kom han också på att ordet består av två delar: ordet *nyckel* och ett annat ord som han inte kom ihåg. Därför tillgrep han morfologisk kreativitet och bildade själv ordet *skruvnyckel*.

IUK2 kunde namnge 11 föremål, men använde ändå sammanlagt 12 kommunikationsstrategier, varav fem var analytiska, fyra holistiska, en kombinerad, en icke-verbal och en morfologisk kreativitet. På grund av den dåliga kvaliteten av inspelningen måste man dock vara delvis reserverad inför ett par klassifikationer.

5.1.3 Informant 3 (IUK3)

IUK3 visste namn på åtta av de 20 föremålen i testet: *soffa, buss, bok, påsklilja (=blomma), cykel (=pedal), klocka, bord och kastrull*. Denna informant såg inte heller pilen i samband med pedalen, så han kunde bara namnge föremålet *cykel*, vilket jag accepterar som ett rätt svar. När IUK3 skulle identifiera föremålet *påsklilja*, svarade informanten med *blomma*. Han tvekade dock inte alls och därför måste jag klassificera detta som ett rätt svar. Vid *bok* och *kastrull* tvekade informanten. Det första föremålet förklarade han på följande sätt: *en bok som en bibel (P) kanske en-en bok*. IUK3 var alltså osäker på om bara ordet *bok* räckte till och använde ett underordnat begrepp, dvs. en holistisk strategi. Det andra föremålet namngav informanten inte genast, utan han hoppade först över bilden och förklarade föremålet senare efter att ha namngett och förklarat alla andra föremål som han kunde: *den är en (P) jag vet inte vad en sak men jag tror att det är kastrull*. IUK3 använde alltså ett tillvägagångssätt som först såg ut att vara en reduktionsstrategi, men som senare visade sig att vara allt annat. IUK3 ville kanske vinna tid för att senare kunna förklara de svåra orden.

IUK3:s andra kommunikationsstrategi i testet var morfologisk kreativitet. Han visste inte ordet *tvättställ* på svenska, så han uttryckte sig i stället på följande sätt: *och en badrum- (P) bank-bank jag vet inte*. IUK3 kunde kanske ordet *diskbänk* och ville bilda ett nytt ord med hjälp av samma mönster. Problemet var att han inte heller var säker på ordet *bänk* och därför bildade ett eget ord av det också. Nästa strategi var holistisk, där IUK3 nämnde alla de tre besticken i stället för själva överbegreppet: *en (P) giffel ((P)) en-en kniv (P) en sked*. Detta uttryck innehöll också morfologisk kreativitet i och med att IUK3 inte exakt visste namnet på *gaffel*, utan sade *giffel*. I följande fall tillgrip IUK3 igen morfologisk kreativitet. När han inte visste ordet *nappflaska*, så bildade han ordet *barnflaska*. Han visste att det handlar om en flaska, men han visste också att det inte bara hette *flaska*, så han bildade en sammansättning. Vid *säkerhetsnål* använde IUK3 det överordnade begreppet *nål* och därigenom alltså en holistisk begreppsstrategi. Följande strategi var också holistisk. IUK3 kunde inte namnge föremålet *skiftnyckel*, utan sade i stället: *vet inte vad det kalla en svens-svenska (P) om det är skru-skruv*. IUK3 medgav att han inte vet ordet på svenska, men han gissade att det kallas för *skruv*. De båda föremålen är ju verktyg och därför är detta fall en holistisk begreppsstrategi.

Förutom *kastrull* förklarade IUK3 också *sopskyffel, sax, galge, mutter, blixtlås* och *klädnypa* efteråt. Han beskrev det första föremålet genom en analytisk begreppsstrategi, som betonade

dess egenskaper *används vid rengöring och mot damm*. Också de andra föremålen förklarade han genom en analytisk strategi:

- 7. sax: den användes när man skär pappret
- galge: den (P) man sätter på kläder ((P)) i garderobet
- mutter: den användes eh ((P)) eh i ((P)) eh vatt-vatten-vattenxxx nånting (P) men det är vatten ((P)) va-vatten-avledning eller nånting
- blixtlås: den använder man i kläder
- klädnyta: man använder den när man vill ställa kläder ((P)) eh ((P)) xxx

Vid *mutter* kände IUK3 inte igen vad som stod på bilden. Av hans förklaring framgår det att han tror att det handlar om något slags rör. I vilket fall som helst var denna som de andra förklaringarna analytiska.

IUK3 kunde åtta av de 20 föremålen i testet. Annars använde IUK3 en egen teknik i testet. De ord som han inte genast kunde klara av hoppade han över och förklarade dem senare. Annars använde IUK3 mest analytiska strategier (6 av 14). Dessutom använde han fyra holistiska begreppsstrategier och tre morfologiskt kreativa strategier.

5.1.4 Informant 4 (IUK4)

IUK4 kunde namnge tio föremål: *soffa, buss, bok, påsklilja, sax, pedal, klocka, kastrull, bord* och *tallrik*. Två av de igenkända föremålen beskrevs ytterligare: *en soffa med två sitt* och *en buss som man köra genom stad vet inte*, som alltså är en analytisk strategi. IUK4 ville säga att det handlar om en stadsbuss och förklarade det med hjälp av en analytisk strategi. En viss osäkerhet kunde märkas vid *pedal*, men till slut förstod IUK4 att det var den, inte cykeln som skulle namnges: *eh (P) eh hm det är cykel men det pekar på en pedal tror jag det heter pedal*. *Påsklilja* beskrev IUK4 på samma sätt som t.ex. IUK3.

IUK4:s andra kommunikationsstrategi var analytisk. Han beskrev *tvättställ* genom *det finns i badrummet kan man tvätta händerna*. Han utnyttjade ytterligare en strategi, morfologiskt kreativ strategi: *tvätthand*. IUK4 bildade alltså en sammansättning för att uttrycka sig i en problematisk situation. Nästa strategi var också en analytisk begreppsstrategi. När informanten inte kunde ordet *blixtlås* eller *dragkedja* på svenska, sade hon i stället *det är-handlar om kläder när man vill öppna byxor (P) eller en jacka*. IUK4 tog alltså fasta på de egenskaper som

är väsentligast. *Bestick* förklarade hon med hjälp av både en analytisk och en holistisk begreppsstrategi: ... *men det är hm man behöver när man äter (P) en gaffel sked och kniv*. För att försäkra att bli förstådd använde hon två olika kommunikationsstrategier. Dessutom sade hon först att hon inte visste vad de alla tillsammans hette på svenska och förklarade sedan föremålen på ett alternativt sätt. Följande strategi var en kombinerad analytisk holistisk strategi. IUK4 hade inte ordet *sopskyffel* i sitt ordförråd och beskrev därför föremålet på följande sätt:

8. vad är det –ah det är sopp-eh (P) inte borste men (SKRATT) det är (P) som sätta (P) sopor in

Hon ville säga att föremålet är någonting som är på samma hierarkisk nivå som *borste*, men som skiljer sig från en borste därigenom att man borstar soporna in i föremålet i fråga. *Napp-flaska* ersatte IUK4 med *babysflaska*. Hon bildade en egen sammansättning, eftersom hon inte visste det rätta ordet. Därefter följde den analytiska förklaringen på ordet *galge*: *aha jag vet inte vad heter den men det hänger kläder klänning skjorta och så i garderoben*. Informanten tog alltså fast på en av föremålets egenskaper (*att hänga kläder med*) och klarade sig därigenom ur den problematiska situationen. När IUK4 mötte nästa problematiska situation, dvs. när hon skulle namnge *mutter*, kunde hon inte komma på ett alternativt uttryckssätt, utan bestämde sig för att dra sig ur situationen utan att beskriva föremålet. Hon utnyttjade alltså en reduktionsstrategi. Hon försvarade dock sig själv genom att säga att hon inte kan förklara p.g.a. sitt begränsade ordförråd i svenska språket. *Säkerhetsnål* förklarade hon dock med hjälp av ett alternativt uttryckssätt, först med hjälp av en holistisk och därefter med en analytisk begreppsstrategi: *det liknas som nål men inte nål ((P)) när man vill (P) sätta (P) två: saker tillsammans till exempel eller om det byxorna * trasiga * (P) då använder man den nål*. Igen jämförde informanten föremålet med ett annat, överordnat begrepp, samt att hon nämnde till vilket syfte man kan använda det. IUK4: två sista strategier var analytiska. Vid *klädhupa* fäste sig IUK4 vid egenskapen *att kunna hänga kläder med*. När det gällde *skiftnyckel* hänvisade informanten till föremålet som hon inte kunde förklara:

9. å det är en eh (P) det är andra saker som jag vet inte men det passar tillsammans

IUK4 medgav igen att hon inte visste vad föremålet hette, men gav ändå inte upp. Hon koplade ihop dessa två föremål, som hon inte visste namnet på, så att de fick egenskapen *som används tillsammans*.

IUK4 visste namnen på tio föremål i test 1. IUK4 använde sammanlagt 15 kommunikationsstrategier, varav åtta var analytiska och två holistiska. Dessutom tillgrip hon en kombinerad analytisk holistisk begreppsstrategi, en reduktionsstrategi och två morfologiskt kreativa strategier. IUK4 förklarade gärna med många andra ord om hon inte visste det direkta ordet på svenska.

5.1.5 Informant 5 (IUK5)

IUK5 kunde namnge 12 av de 20 föremålen i test 1: *soffa, tvättställ, dragkedja, buss, bok, sax, klädhängare, klocka, kastrull, bord, tallrik* och *skiftnyckel*. IUK5 namngav föremålet *tvättställ* med två synonyma ord: *eh den här är tvättfat eller ibland å säga ett tvättställe (P) eh tvättfat tror jag*. Vid *dragkedja* hade informanten problem. Hon kom först inte ihåg ordet, visade bara med handen platsen på dragkedjan och tänkte ge upp (*eh jag vet inte ((P)) jag vet bara (arabiska) men kan inte förklara på svenska (VISAR MED HANDEN FRÅN MAGEN UPPÅT)*). IUK5 använde alltså en icke-verbal begreppsstrategi som visade platsen på föremålet. Till slut kom hon på ordet (*nej eh dragkedja*). Kommunikationsstrategierna används alltså inte bara när man inte vet ordet, utan också när man inte kan komma på det. I båda fallen är det problematiskhet som är den avgörande faktorn. Vid *hängare* syntes också en viss osäkerhet. Först kallade IUK5 föremålet för *gänge*, vilket kan tolkas som en morfologisk kreativitet-strategi. Ordet är ju bildat enligt svenska ordbildningsregler och liknar dessutom ordet *galge*, som föremålet också kallas för. Till slut kunde hon namnge föremålet: *eh: gäng? gäng eller klädhängare*. På grund av den dåliga kvaliteten av bilden på *tallrik* tvekade IUK5 troligtvis när hon hade namngett föremålet och därför använde en holistisk begreppsstrategi: *en tallrik ((P)) nej som-som en skål en liten skål eller tallrik*. Informanten ville alltså försäkra att den som lyssnar på bandet verkligen förstår vilket slags föremål som det handlar om. IUK5 var en de få som visste ordet *skiftnyckel*. Detta beror troligen på att hon är ingenjör och ska behärska ordförrådet på detta område även på svenska om hon någon gång vill arbeta i Sverige.

Det första av de föremål som IUK5 inte kunde namnge – *bestick* – förklarade hon med en holistisk begreppsstrategi. Som de flesta andra informanterna nämnde också IUK5 bara de olika besticken: *å den här en kniv och en gaffel och eh en sked*. *Sopskyffel* beskrev hon däremot på följande sätt:

10. den här eh: ((P)) nånting för att samla soporna (VISAR MED HANDEN) i men jag vet inte vad är det sopfat (SKRATTAR)

IUK5 använde alltså en analytisk begreppsstrategi, som hon stärkte med gester, och dessutom morfologisk kreativitet. För att bli förstådd beskrev hon först föremålets egenskaper och därefter bildade hon en egen sammansättning (*sopfat*). Såsom många andra informanter kallade IUK5 *påsklilja* för *blomma*. Hon var dock medveten att blomman hade ett särskilt namn (*en blomma (P) men (P) jag vet inte vad heter den här blomman*), varför jag kan klassificera detta som kommunikationsstrategi. *Nappflaska* förklarade hon med hjälp av fyra olika slags strategier, med en analytisk, en holistisk, en transfer- och en morfologiskt kreativ strategi.

11. och eh (P) eh ((P)) det är för ammar för barn (P) men man kan säga eh (P) vad heter den ammaglass eh glas? ((P)) bottle nej det är inte nån bottle på svenska (P) xx ((P)) flaska (P) ammaflaskan

IUK5 började beskriva föremålet genom att förklara att man använder det för att amma barn. Därefter försökte hon komma på namnet på föremålet och hittade på ett uttryck själv (*ammaglas*). Detta uttryck innehöll dock också en kommunikationsstrategi: informanten kom inte först på ordet *flaska* och var därför tvungen att i stället använda *glas*, vilket enligt min uppfattning är en holistisk strategi. Glas och flaska är ju föremål som har samma slags funktioner. IUK5 rättade den senare delen av sammansättningen. Först försökte hon göra det med hjälp av det engelska ordet *bottle*, men kom därefter ihåg det motsvarande svenska ordet. Det engelska ordet räknas här som transferstrategi. Det skulle också kunna handla om oavsiktlig transfer, dvs. att informanten använde det engelska ordet utan att först veta eller märka att det är engelska. I ett sådant här fall är dock svårt utan introspektion att avgöra vilket det handlar om, och därför räknas detta fall som transferstrategi. Nästa strategi som IUK5 använde sig av var morfologisk kreativitet. Informanten beskrev *pedal* med det påhittade ordet *cykelpandel*. Här märks det igen att informanten hade en aning om ordet och sade därför ett ord som är bildat likt ordet som man var ute efter. Vid *mutter* kunde IUK5 inte komma på någonting utan bestämde sig för att utnyttja reduktion: *eh den här är jag vet jag vet inte på svenska vad heter den ((P)) jag kan inte säga*. Snart använde IUK5 reduktion en gång till. Hon kunde inte ordet *säkerhetsnål* och kunde – eller försökte – inte heller förklara det på något annat sätt, utan sade bara *eh jag vet inte*. IUK5 kunde inte heller ordet *klädnyppa*, utan förklarade det med hjälp av en analytisk, morfologisk kreativitet – och reduktionsstrategi: *och den (SKRATTAR) vad heter den ((P)) som (folk) kläder kanske-klädhängare nej det är inte klädhängare (P) eh vet inte*

exakt. Den analytiska strategin angav egenskapen att det är någonting som gäller kläder. *Klädhängare* var däremot resultat av morfologisk kreativitet. IUK5 bildade ett ord som redan fanns i det svenska språksystemet. Det handlar ändå om en kommunikationsstrategi, eftersom informanten just då inte visste eller kom ihåg att ett sådant ord existerar i språket. Strax efter att ha sagt ordet märkte IUK5 också själv att hon inte kunde säga *klädhängare*, eftersom ordet betyder en annan sak. Till slut gav IUK5 upp och försökte inte förklara ytterligare.

IUK5 använde sammanlagt 17 kommunikationsstrategier, varav sex är morfologiskt kreativa strategier, fyra holistiska begreppsstrategier, två analytiska begreppsstrategier, tre reduktionstrategier, en transferstrategi och en icke-verbal strategi. Jämfört med de andra informanterna utan svenska kontakter på fritiden utnyttjade IUK5 ovanligt ofta morfologisk kreativitet samt reduktion. Av föremålen kunde IUK5 namnge sammanlagt 12.

5.1.6 Informant 6 (IUK6)

Den sista av informanterna utan kontakter med svenskar på fritiden, IUK6, kunde namn på följande föremål: *soffa, bestick, buss, bok, sax, klocka, kastrull*. Föremålen *soffa* och *kastrull* namngavs med både *fåtölj* och *soffa* respektive med *kastrull* och *gryta*. IUK6 ville alltså försäkra sig om att han förstås genom att nämna två olika möbler respektive två nästan synonyma ord av samma föremål. Soffan på bilden skulle nämligen likväl kunna vara en fåtölj, varför jag inte räknar den som kommunikationsstrategi. Det ena av ordparet *kastrull-gryta* klassificerar jag som en holistisk begreppsstrategi.

IUK6 beskrev *tvättställ* med en analytisk begreppsstrategi och med hjälp av icke-verbal strategi: *den här man ((P)) tvättar händerna på (TVÄTTAR HÄNDERNA) jag vet inte*. Samma egenskap visade han på två olika sätt, som båda var analytiska strategier. Också vid föremålet *dragkedja* använde IUK6 en analytisk strategi tillsammans med gester (*den här XXX stänga kläderna med (DRAR DRAGKEDJAN UPPÅT)*). *Sopskyffel* förklarade han däremot med hjälp av tre olika medel. Först nämnde IUK6 ordet *skyffel*, dvs. använde ett överordnat begrepp, som räknas som en holistisk strategi. Dessutom använde informanten en analytisk strategi och gester: *man använder när man (HANDEN SOM SOPSKYFFEL) ((P)) städar*. I stället för att säga ordet använde IUK6 gester för att visa vilket föremål som det handlar om. Såsom många andra så förklarade IUK6 bilden med en påskilja genom en holistisk strategi, dvs. genom att

nämna ordet *blomma*. Att jag anser uttrycket vara en kommunikationsstrategi beror på att informanten tvekade så länge. Vid *nappflaska* betonade han egenskapen *detta föremål används för att barnet ska få mat*. Det handlar alltså om en analytisk strategi. Föremålet *pedal* förklarade han på följande sätt:

12. en cykel (P) en cykelfoter (P) cykla med

IUK6 kallade *pedal* för *cykelfoter*, som jag tolkade som morfologisk kreativitet och som följdes av en analytisk strategi *cykla med*. I följande fall använde han också morfologisk kreativitet. I stället för att säga *klädhängare* använde IUK6 det påhittade ordet *garderober*. Detta påhittade ord är ju logiskt: klädhängare finns ofta i garderoben. Han förklarade föremålet ytterligare med hjälp av en analytisk strategi: *man hänger kläderna med*. Ordet *bord* ersatte IUK6 med det engelska ordet *table*, vilket kan antingen tolkas som en transferstrategi eller som en oavsiktlig transfer. Eftersom jag efteråt inte gick igenom testet med informanten, kan jag inte vara säker på vilken av de två det handlar om. Därför räknar jag *table* som en transferstrategi. Föremålen *klädnyppa* och *skiftnyckel* beskrev IUK6 med hjälp av analytiska strategier och gester:

13. den här man klippa kläder hänger kläder med (HÄNGER KLÄDER)
den eh: en vad heter den är en skaft- eh man öppnar skruvar (SKRUVAR MED FINGRARNÄ)

I båda fallen förklarade han både verbalt och icke-verbalt till vad man använder föremålet. Dessutom kan man säga att det fanns en transferstrategi inom den första förklaringen. Vad informanten troligen ville säga är att *man klämmer kläder* i stället för att *man klipper kläder*. Det engelska ordet *clip* har både betydelsen *att klippa* och *att klämma*. IUK6 hade alltså utvidgat det svenska ordets betydelse enligt det engelska ordets.

IUK6 kunde inte namnge ytterligare två föremål. Ljudkvaliteten på bandet var dock så dålig att jag inte kunde avgöra vilken strategi informanten använde vid *mutter* och vid *säkerhetsnål*. Det enda man kunde höra var *det här är en skxxx* respektive *eh: vad kan man säga xxx*. Jag ville inte gissa vad som sades och därför lät bli att klassificera uttrycken som någon verbal strategi alls. I samband med det senare uttrycket använde IUK6 sig dock av icke-verbal strategi.

IUK6 använde sammanlagt 14 kommunikationsstrategier. Av de 14 strategierna var åtta analytiska, sex icke-verbala, två holistiska, två morfologiskt kreativa strategier och två transferstrategier. Typiskt för IUK6 var att han inte nöjde sig med en strategi, utan använde flera strategier åt gången för att beskriva ett föremål.

5.1.7 Sammanfattning av resultaten

Föremål som ingen av informanterna utan svenska kontakter på fritiden kunde namnge var *sopskyffel*, *nappflaska*, *mutter*, *säkerhetsnål* och *klädnyppa*. Dessutom var det bara en som visste namnet på *skiftnyckel*, *bestick* och *tvättställ*. Föremål som alla kunde på svenska var följande: *soffa*, *buss*, *bok*, och *klocka*. Det fanns också några föremål som alla förutom en visste: *sax*, *kastrull* och *bord*. Ingen nämnde heller ordet *påsklilja*, men man kan ändå påstå att många svarade rätt genom att säga *blomma*. Det handlade ju om en blomma, och nästan ingen verkade ha problem med att uttrycka det. Man kan ju inte tala om en kommunikationsstrategi, om det inte uppstår svårigheter i en kommunikativ situation.

Den första informanten i denna grupp, IUK1, visste namnen på 7 föremål i test 1. Största delen av hennes – som nästan alla andras – kommunikationsstrategier var analytiska. Detta var inte överraskande med tanke på tidigare undersökningar som har gjorts med hjälp av ett likadant test (se avsnitt 2.5). Dessutom sades det i instruktionerna att informanterna skulle tala på så sätt att den som lyssnar på inspelningen av testet förstår vilket föremål det handlar om. Eftersom det inte fanns någon samtalspartner, var informanterna tvungna att förklara utförligt och därigenom använde den tidskrävande och mindre ekonomiska, dvs. analytiska strategin. IUK1 använde sig också två gånger av transferstrategi och förstärkte sina uttryck icke-verbalt, vilket är kännetecknande för en inlärare som inte behärskar målspråket så bra. IUK2 använde också ofta analytiska begreppsstrategier (sex av 13 kommunikationsstrategier). Denna informant var den mest problematiska i hela gruppen när det gäller inspelningarna. Han talade tyst och otydligt, vilket försvårade transkiberingen och därmed analysen. IUK3 hade däremot en egen taktik. Först hoppade han över alla svåra ord, men förklarade dem efter att ha klarat av de lättare bilderna. IUK3 visste namnen på sammanlagt sju föremål. Också hans som IUK4:s kommunikationsstrategier var mestadels analytiska. IUK4 kunde namnge nio föremål. IUK5 skilde sig från de andra i denna informantgrupp i två avseenden. För det första använde hon exceptionellt ofta morfologiskt kreativa strategier (sex av 17 kommunikationsstrategier). För

det andra kunde hon namnge föremålen *tvättställ* och *skiftnyckel* och var därmed den enda i denna grupp som kunde namnen på dessa föremål. Detta kan förklaras med att IUK5 är ingenjör och är därför tvungen att behärska ord som dessa. IUK5 visste också en stor del av föremålen på svenska, 12 av 20. IUK6 var däremot den enda som visste namnet på *bestick* och dessutom namnen på sex andra föremål. Annars använde han också oftast analytiska strategier.

Informanterna utan kontakter med svenskar på fritiden kunde 7 – 12 av de 20 föremålen i test 1, dvs. i genomsnitt 8,7 föremål. Kommunikationsstrategierna använde de sammanlagt 105. Största delen av strategierna var analytiska (37). De två näst största grupperna var holistiska (22) och morfologiskt kreativa strategier (17). Dessutom utnyttjades transferstrategi fem gånger och reduktion samt en kombinerad analytisk begreppsstrategi fyra gånger. Icke-verbala strategier användes sammanlagt 16 gånger. Detta betyder att varje informant använde i medeltal 17,5 kommunikationsstrategier i test 1. Den analytiska strategin (ABS) användes alltså i genomsnitt 6,2, den holistiska (HBS) 3,7, den kombinerade (AHBS) 0,7, den morfologiskt kreativa strategin (MK) 2,8, transferstrategin 0,8, reduktion (RED) 0,7 och icke-verbala (IVBS) 2,7 gånger/informant. Det var lite överraskande att två av informanterna använde reduktion, för instruktionerna i test 1 betonade att det var viktigt att inte ge upp. Orsaken kan man kanske hitta personligheten, den påfrestande situationen m.m. Följande tabell sammanfattar resultaten av informanter utan svenska kontakter på fritiden i test 1. Andra spalten i tabellen visar antalet föremål som informanterna IUK1-IUK6 kunde namnge, medan sista spalten visar hur många strategier som användes i test 1.

Tabell 2 Kommunikationsstrategier hos informanter utan kontakter med svenskar i test 1

	visste	ABS	HBS	AHBS	MK	TS	IVBS	RED	strat. totalt
IUK1	7	8	6	2	3	2	8	0	29
IUK2	11	5	4	1	1	0	1	0	12
IUK3	8	6	4	0	3	0	0	0	13
IUK4	10	8	2	1	2	0	0	1	14
IUK5	12	2	4	0	6	1	1	3	17
IUK6	7	8	2	0	2	2	6	0	20
totalt	55	37	22	4	17	5	16	4	105
i genomsnitt	9,2	6,2	3,7	0,7	2,8	0,8	2,7	0,7	17,5

5.2 Informanterna med svenska kontakter

I de följande avsnitten kommer jag redogöra för resultaten av informantgruppen med svenska kontakter på fritiden i test 1. Resultaten sammanfattas i avsnitt 5.2.6.

5.2.1 Informant 1 (IK1)

IK1 kunde 12 av de 20 föremålen i test 1: *soffa (= fåtölj), handfat, dragkedja, buss, bok, sax, galje, klocka, kastrull, bord, säkerhetsnål* och *talrik*. Hon identifierade föremålet *soffa* som *fåtölj*. Jag har dock accepterat detta som rätta svar, eftersom man inte med all säkerhet kan avgöra vilken av de två föremålen som syns på bilden. Föremålet beskrevs också ytterligare: *en gul fåtölj (P) och fåtöljen är blommig*. Även om informanten angav egenskaper som just denna soffa kan beskrivas, så anser jag inte att det är fråga om en analytisk strategi. Dessa egenskaper är nämligen inte avgörande när lyssnaren ska avgöra vilket föremål det handlar om. Detsamma gäller föremålet *buss* och *klocka*, som hon förklarade på följande sätt: *eh (P) eh en buss eh bussen har nummer ett hundra nittiotre a (SKRATTAR)* respektive *å en klockan som finns snart kvart över tolv*. Även om IK1 kunde namnge *sax* förklarade hon också föremålet med en morfologisk kreativitet och en analytisk begreppsstrategi. I stället för att säga *sax* sade hon först *såx*, och dessutom förklarade hon *men när man eh när man ska sy: en tyg eh måste man riva tygen*.

Första gången då IK1 förklarade bilden med bara kommunikationsstrategier var bilden med bestick. I stället för att säga det kollektiva begreppet nämnde IK1 alla delarna - *hm gaffel å sked å kniv* – dvs. använde en holistisk strategi. *Sopskyffel* förklarade hon däremot med hjälp av en analytisk och en morfologiskt kreativ strategi.

14. o:ch eh (P) när man eh sopar eh när man sopar golvet eh måste man: (P) man behöver en (KNACKAR PÅ BORDET) (P) sopa å en annan sak (P) dom är med varandra * hela tiden *

IK1 ville alltså säga att föremålet används när man städar och tillsammans med ett annat föremål, vilket är den analytiska strategin. IK1 visste dock inte namnet på det andra föremålet och bildade därför själv ordet *sopa*. *Påsklilja* förklarade hon med hjälp av ett överordnat begrepp, dvs. med hjälp av en holistisk strategi (*snittblomma heh ((P)) men jag vet inte vad*

blomman heter bara jag vet den är blomma). En holistisk och en kombinerad holistisk analytisk strategi använde IK1 också vid *nappflaska*:

15. eh: (P) hm nä-när man fö när man föder ett barn eh behöver barnet eh en (P) nappar? men inte som nappar men man eh kan ha mjölk eh i: den här saken men den här saken har en nappa.

Först föreslog IK1 att det handlar om en napp. Därefter preciserade hon dock att det inte exakt är samma sak som en napp, utan föremålet är någonting som har en napp och en annan del som man kan ha mjölk i. Det nästa föremålet som IK1 inte kunde namnge var *pedal*. Informanten utnyttjade en analytisk begreppsstrategi för att bli förstådd: *eh den här platsen som man lägger eh fotter (P) på en cyklar*. Föremålet har alltså egenskapen *där foten placeras*. Mutter beskrev IK1 däremot med en holistisk och en analytisk strategi. Informanten var osäker på namnet på föremålet och kallade det för *skruv*. Dessutom sade IK1 att föremålet används *när man skruvar*. Förklaringen av *klädnyppa* var följande:

16. eh när man (P) när man tvättar eh kläder eh å när man hänger den man behöver en sak som fastnar eh kläder om till exempel det blåser eh kläderna (P) hm går inte * (iväg) * (SKRATT)

IK1 förklarade alltså genom att nämna en egenskap till föremålet, dvs. tillgrepp en analytisk begreppsstrategi. Samma strategi samt en holistisk strategi använde IK1 vid *skiftnyckel*. IK1 tvekade lite, men kallade föremålet ändå för *skruvmejsel*. Hon tillade också att det är någonting som *alla mekaniker använder*. Till sist sade hon dock att hon inte visste vad föremålet på hennes modersmål hette. Då vet man ju troligen inte heller namnet på ett främmande språk.

IK1 kunde namnge 12 föremål. Kommunikationsstrategier utnyttjade sammanlagt 14, varav sex var analytiska, fem holistiska och en kombinerad. Utöver dessa strategier använde hon också två gånger morfologisk kreativitet, men inga icke-verbala begreppsstrategier. IK1 förklarade alltid föremålen noggrant och tillade också ofta ytterligare information om föremålen. Hon var alltså en personlighet som var beredd på att förklara så mycket som möjligt att upprätthålla sitt kommunikativa mål, dvs. för att på så vis kunna berätta om olika föremål så att lyssnaren säkert vet vilket föremål det handlar om (se avsnitt 2.5).

5.2.2 Informant 2 (IK2)

IK2 kunde namnen på 11 av de 20 föremålen: *soffa, buss, bok, påsklilja (= blomma), sax, klocka, kastrull (= panna), mutter, bord, tallrik (= skål)* och *skiftnyckel*. Det näst sista föremålet kallade IK2 för *skål*. Detta accepterades dock som rätt svar, eftersom bilden var så otydlig att föremålet på den likaväl kunde vara en skål som en tallrik. Det samma gäller föremålet *panna*, dvs. *kastrull*. Annars gav informanten ingen ytterligare information när han hade namngett dessa föremål. I stället för att säga *påsklilja* säger IK2 *en blomma*. Här kan man inte med all säkerhet avgöra om det verkligen handlar om en kommunikationsstrategi eller om informanten anser att det överordnade begreppet räcker, eftersom han inte tvekar. Han kanske inte alls tänker på att han förväntas nämna vilken blomma det handlar om. Fallet räknas inte som kommunikationsstrategi, eftersom jag inte utan introspektion kan avgöra vad IK2 menade med svaret.

Tvättställ var det första föremål som IK2 inte visste namnet på. För att förklara vad som finns på bilden använde han en analytisk begreppsstrategi:

17. och (P) oj ((P)) det är jag vet inte på svenska (P) hm (P) ah (P) plats n-där du kan tvätta händerna det är i badrummet ((P)) men jag vet inte vad det kan ((P)) en: (SUCKAR OCH SKRATTAR) ah ((P)) tja (P) well ((P)) ah jag kommer inte ihåg ((P)) ja jag kommer inte ihåg

IK2 förklarade alltså vad föremålet är avsett för och var det finns. Han nöjde sig dock inte med det, utan försökte vinna tid och komma ihåg namnet på föremålet genom att fortsätta prata. Till slut måste han dock ge upp, eftersom han inte kom på namnet, och han måste utnyttja reduktion. Följande strategi var också analytisk: *en sak som du kan använda med kläder (P) fastna kläder*. I beskrivningen utnyttjade IK2 alltså dragkedjas egenskaper och kom därigenom ut ur den problematiska situationen. *Bestick* förklarade han däremot med hjälp av en holistisk begreppsstrategi. Som så många andra sade IK2 namn på alla delarna i stället för att nämna det kollektiva begreppet. *Sopskyffel* fick följande förklaring:

18. och eh ((P)) jag vet inte hm ((P)) eh sak eh eh du använder eh när du eh städar golvet eh ((P)) ja

Först tänkte IK2 ge upp, men till slut förklarade han ändå vad föremålet används för, dvs. han använde sig av en analytisk strategi. Två av de tre följande strategierna var morfologiskt kreativa strategier och en av dem en analytisk begreppsstrategi. *Nappflaska* och *klädhängare*

ersatte IK2 med de påhittade orden *barnflaska* respektive *tvätthängare*. I båda fallen visste han efterleden, men inte förleden. De påhittade orden var alltså nästan identiska med de ord som förväntades. Han utnyttjade den analytiska strategin vid *pedal*.

19. eh (P) aha inte cykel men oj ((P)) hm ((P)) nej jag vet inte (P) det är en plats där du satt fot (P) foter när du cyklar

I början av uttrycket ser man hur IK2 märker pilen, dvs. att jag inte är ute efter föremålet *cykel* (*aha...*). Därefter tänkte IK2 ge upp eller bara vinna tid och sade att han inte vet vad föremålet heter. Till slut använde han dock en analytisk strategi. De två sista strategierna var också analytiska. Vid *säkerhetsnål* angav IK2 fyra egenskaper: föremålet är någonting som kan binda ihop två saker, kan stängas, är skarpt och dessutom farlig om det inte är stängt. Förklaringen stärkte han med användningen av gester. En av dessa egenskaper visade han också med hjälp av gester. Vid *klädnypon* anser IK2 egenskapen *att kunna hänga blöta kläder med* som viktigast.

IK2 namngav tio föremål och utnyttjade också kommunikationsstrategier tio gånger. Sex av strategierna var analytiska, en holistisk och två morfologiskt kreativa strategier. Dessutom använde han en gång en reduktionsstrategi och icke-verbal strategi. Typiskt för IK2 var att han först verkade ge upp, men att han sedan alltid beskrev föremålet på något sätt. När han kunde namnge föremålet beskrev han det inte mera, utan fortsatte genast med nästa.

5.2.3 Informant 3 (IK3)

IK3 kunde namnge största delen, dvs. sammanlagt 15 av de 20 bilderna: *soffa, handfat, dragkedja, bestick, buss, bok, påsklilja (= blomma), sax, pedal, galge, klocka, kastrull, bord, tallrik* och *skiftryckel*. Vid *bestick* använde dock också IK3 en holistisk begreppsstrategi. Efter att ha namngett föremålet sade informanten namnen på de enskilda delarna. När han skulle namnge föremålet *klocka* sade IK3 *väggklocka* i stället. Detta skulle man kunna klassificera som en holistisk strategi, dvs. att informanten anger det underordnade begreppet i stället för det överordnade. Men eftersom det faktiskt är en väggklocka som är på bilden, så anser jag inte att det är fråga om en kommunikationsstrategi. Svaret *blomma (=påsklilja)* accepterades också som rätt svar.

Den första kommunikationsstrategi som IK3 utnyttjade var reduktion. IK3 kunde inte namnge föremålet *sopskyffel* och försökte inte heller att beskriva det på något annat sätt, utan gav upp. Följande kommunikationsstrategi som IK3 använde var holistisk. I stället för att säga *napp-flaska* sade IK3 *flaska*. Informanten ansåg antingen att denna information om föremålet räcker eller så kunde han inte namnet på föremålet. Följande fall visar hur informanten nästan kom ihåg ordet, men ändå måste ta till en kommunikationsstrategi. IK3 sade *mutt* i stället för *mut-ter* och använde den morfologiskt kreativa strategin. Han bestämde sig alltså för att säga något som liknar namnet på föremålet vilket är möjligt enligt svenska ordbildningsregler. Vid *klädnypa* använde IK3 en holistisk strategi: *nypa tror jag är inte säkert*. IK3 hade en aning om att *nypa* ingår i ordet som jag är ute efter. Han kunde dock inte specificera vilken nypa det handlade om. Den sista strategin var en holistisk begreppsstrategi.

20. en nål men det är inte en nål

IK3 visste att det handlade om en nål, men visste inte vilket slags nål det var fråga om (*säkerhetsnål*). Fallet skulle också kunna klassificeras som en kombinerad analytisk holistisk begreppsstrategi om man inte läste slutet av uttrycket. Men eftersom informanten inte förklarade på vilket sätt föremålet skiljer sig från en vanlig nål, utan bara konstaterade att det var *en nål men inte en nål*, kan det bara vara fråga om en holistisk strategi.

IK3 använde bara fem strategier, varav tre var holistiska, en reduktionsstrategi och en morfologiskt kreativ strategi. IK3 klarade av uppgiften väldigt fort, eftersom han kunde namnge så många föremål och inte gav några ytterligare informationer om dem. IK3 är den av alla informanterna som har bott längst i Sverige och som dessutom har kontakter med svenskar på fritiden, vilket också syns i resultaten.

5.2.4 Informant 4 (IK4)

IK4 visste namnet på åtta av de 20 föremålen i test 1: *soffa, buss, bok, sax, klocka, kastrull, bord* och *tallrik*. Föremålet *bok* förklarade IK4 ytterligare genom att säga *som är öpp-öppna (P) ligger öppna*. Vid *kastrull* beskrev IK4 föremålet både genom att säga namnet på föremålet och med hjälp av en analytisk begreppsstrategi: *eh ((P)) eh ((P)) jag vet den här men jag kan komma inte ihåg ((P)) eh ((P)) man använder (P) den eh (P) att (P) kok-koka upp eh*

nånting dom är olika storlek och eh ((P)) kas-kastrull (P) ja. Såsom informanten sade så kunde hon inte komma ihåg ordet, och för att vinna tid utnyttjade hon en kommunikationsstrategi. Detta lönade sig, eftersom hon till slut kunde komma på ordet.

Den första kommunikationsstrategi som IK4 använde var analytisk. Hon kunde inte ordet *tvättställ*, utan förklarade i stället *eh två- (SKRATTAR) det är eh ((P)) nånting man tvätta händerna*. Två följande strategier var också analytiska. Hon beskrev *dragkedja* på följande sätt:

21. hm jag har ingen aning vad på svenska (P) eh ((P)) det finns ofta på jacka (P) man (P) det går upp och ner det är (SKRATTAR) det eh hålla eh jacka tillsammans eh (MED HÄNDERNA MOT VARANDRA)

Här – såsom så många andra gånger – medgav IK4 genast att hon inte visste namnet på föremålet på svenska. Ändå försökte hon förklara vilket föremål det handlar om genom att nämna dess egenskaper och dessutom genom att visa en av egenskaperna icke-verbalt. Hon förklarade också *bestick* med hjälp av en analytisk strategi. IK4 valde alltså ett tillvägagångssätt som skilde sig från de flesta informanternas sätt att förklara ordet. I stället för att nämna alla delarna sade IK4 *det det eh dom tre man använder att äta mat*. IK4 var alltså väl medveten om att jag var ute efter det kollektiva begreppet, inte de enskilda delarna. Vid *sopskyffel* använde IK4 tre olika kommunikationsstrategier: en transferstrategi, en analytisk och en reduktionsstrategi.

22. hm (P) man använder den här eh när man ((P)) (SKRATT) hm br-with (P) om man xxx nånting på grund man använder (P) broom (SKRATT) jag vet inte vad det kan heta eh (P) men man använder den här att eh (P) ta bort eh (HÅLLER SOPSKYFFELN) ((P)) eh ((P)) eh ((P)) jag kan inte förklara den här eh

IK4 försökte förklara vad föremålet används till. Hon kunde dock inte de ord som hon skulle vilja använda på svenska och måste därför använda det engelska ordet *broom* ('sopborste'). Till slut måste hon dock ge upp, dvs. reducera sitt budskap. Hon beskrev *påsklilja* med hjälp av tre strategier:

23. eh den är en blomma som (P) heter ((P)) hm ((P)) jag vet inte på svenska (P) men den är vanlig på vår (P) och kanske vårlilja * jag vet inte * (SKRATT) men den är gul å (P) och ja

Först använde IK4 den holistiska strategin, dvs. sade det överordnade begreppet *blomma*. Dessutom angav informanten när den förekommer och vilken färg den har. Hon använde alltså en analytisk strategi. Utöver dessa strategier utnyttjade IK4 också morfologisk kreativitet,

när hon bildade ordet *vårlilja*. Hon visste att det var fråga om en lilja som förekommer på våren, så ordet *vårlilja* verkade ju helt acceptabelt. Hon förklarade *nappflaska* med hjälp av en analytisk strategi: *den här eh ((P)) eh man använder att (P) ge eh baby eh ((P)) eh välvälling → eh*. IK4 angav alltså vad föremålet är avsett för. Vid *pedal* använde IK4 både en transfer- och en analytisk strategi:

24. och den här är en cykel med oh ((P)) pe-pe-pedal (ENGELSKT UTTAL) men jag vet inte om den heter pedal på svenska (P) men man a-använder (P) man placerar deras fötter eh på (P) den här och ((P)) använder det att (P) cyklar

Utan att veta att det svenska ordet var exakt detsamma som det engelska, använde IK4 det engelska ordet *pedal* för att förklara föremålet. Hon anpassade inte ordet till svenskan, utan uttalade det som i engelskan. Dessutom beskrev IK4 en av dess egenskaper (*med hjälp av detta kan man trampa och cykla*). Resten av kommunikationsstrategierna var antingen analytiska eller reduktionsstrategier. Vid *klädhängare* använde IK4 en analytisk strategi i och med att hon sade *man använder den här att hänga upp kläderna ((P)) det är av plastik eller eh trä som den är heh*. IK4 förklarade *mutter* med hjälp av en analytisk och en reduktionsstrategi och använde dessutom gester. Informanten sade och visade icke-verbalt att föremålet var litet och att det var av metall. Därefter gav hon dock upp och försökte inte förklara mera (*jag kan inte förklara det här (SKRATT) jag skippar*). Förklaringen på *säkerhetsnål* var nästan likadan, men den innehöll dock ingen reduktion. IK4 använde alltså bara en analytisk begreppsstrategi, som också vid följande föremål.

25. hm ((P)) man använder den här eh om dom tvättar kläder och hänga upp ute eh (P) dom behöver att använda den det här litel eh trä eh ((P)) som hålla upp kläder på eh (P) what ever (SKRATT)

IK4 nämnde egenskaper som föremålet har. I slutet orkade hon dock inte förklara vidare, när hon inte visste ordet *tvättlina*, och utnyttjade därmed reduktion (*what ever*). IK4 avslutade också testet med en reduktionsstrategi. Hon kunde inte ordet *skiftnyckel* och kunde inte ens förklara på något annat sätt. Jag tror dock att hon skulle ha kunnat förklara om hon bara hade orkat. Hennes test var nämligen ett av de längsta, och IK4 var säkert redan trött på att förklara något mera.

IK4 kunde namnge åtta föremål. Hon använde totalt 22 kommunikationsstrategier. Över hälften, dvs. 12 av strategierna i test 1 var analytiska. IK4 var benägen att förklara på detta

sätt. Hon använde också många reduktionsstrategier, sammanlagt fyra. Resten av strategierna var icke-verbala (2), transferstrategier (2), morfologiskt kreativa (1) och holistiska strategier (1). IK4 var inte rädd för att visa sin okunnighet, när hon inte kunde ett ord, utan sade hellre direkt att hon inte kan namnet. I vissa fall förklarade hon dock vidare, men hon utnyttjade också ofta reduktion. Många av reduktionsstrategierna förekom i slutet av testet. Orsaken till detta var säkert att hennes förklaringar tog så lång tid och att hon därmed helt enkelt blev trött i slutet av testet. Testet kräver ju total koncentration, vilket kan vara tröttsamt.

5.2.5 Informant 5 (IK5)

Den sista av informanterna med kontakter med svenskar på fritiden, IK5, kunde namnge 10 av föremålen i test 1: *soffa, buss, bok, sax, cykel (= pedal), klädhängare, klocka, bord, tallrik* och *skiftnyckel*. IK5 verkade inte märka pilen på bilden med pedalen, så därför accepterades svaret *cykel (P) det är barncykel kanske*. IK5 definierade dock föremålet ytterligare genom att säga att det kanske handlar om en barncykel och utnyttjade därigenom en holistisk strategi. Annars gav IK5 ingen ytterligare information, förutom vid *klädhängare* då han verkade vara osäker och sade: *hängare eller hänge*. Eftersom IK5 var osäker, utnyttjade han morfologisk kreativitet och skapade ett nytt ord, som är en slags kombination av de två orden som betyder det samma: *hängare* och *galge* blev *hänge*.

Även om jag innan testet hade sagt att IK5 måste förklara så att den som lyssnar på bandet förstår vad som finns på bilden, så utnyttjade IK5 väldigt ofta reduktion. Sammanlagt sex gånger lät han bli att namnge eller beskriva föremålet. Detta skedde vid *handfat, nappflaska, kastrull, mutter, säkerhetsnål* och *klädnypa*. Den första kommunikationsstrategin, som inte var reduktion, var morfologisk kreativitet. IK5 kunde inte ordet *blixtlås* eller *dragkedja*. Han hade säkert hört båda orden, men kunde inte komma ihåg dem, och bildade därför ett eget ord av de två orden: *blixtdrag*. IK5 använde morfologisk kreativitet en gång till. I stället för att säga *sopskyffel* sade han *en eh ((P)) sopa sopor sopa* →. De två andra föremål som han förklarade med hjälp av en kommunikationsstrategi var *bestick* och *påsklilja*. De båda beskrev han med en holistisk begreppsstrategi. Vid *bestick* nämnde IK5 de tre delarna och vid *påsklilja* sade han *en blommor som ros eller ja nej*. I första fall nämnde han alltså de underordnade begreppen, medan i andra både ett överordnat och ett begrepp som ligger på samma hierarkiska nivå.

IK5 kunde tio föremål på svenska och använde dessutom totalt 12 kommunikationsstrategier. Sex av dem var reduktionsstrategier, tre morfologiskt kreativa strategier och tre holistiska begreppsstrategier. Typiskt för IK5 var att han struntade i att förklara och gick vidare till nästa bild. Han ville kanske undvika risker, dvs. han ville kanske inte göra flera misstag, och utnyttjade därför också ofta reduktion. Också annars sade han bara det som var nödvändigt, men inte mera. IK5 använde inte heller några icke-verbala strategier.

5.2.6 Sammanfattning av resultaten

Föremål som alla visste på svenska var *soffa, buss, bok, sax, klocka, bord* och *tallrik*. Dessutom kunde alla förutom en nämna föremålet *kastrull*. Det fanns också föremål som ingen i denna informantgrupp kunde namnge: *sopskyffel, nappflaska* och *klädnyppa*. Bilden med en påsklilja orsakade problem för mig som analyserade materialet. Beroende på fallet – dvs. om man tydligt kunde se markörer av osäkerhet eller inte – klassificerades svaret som en kommunikationsstrategi eller inte. Alla andra föremål kunde minst en av informanterna med kontakter med svenskar på fritiden namnge.

IK1 kunde namnge 12 av 20 föremål i test 1. De flesta kommunikationsstrategierna var antingen analytiska (6) eller holistiska (5). IK1 förklarade alltid noggrant. Hon ville tydligen bli förstådd av lyssnaren, dvs. behålla sitt kommunikativa mål. Hon vågade sätta sig på spel. IK1 var den enda i denna informantgrupp som visste namnet på *säkerhetsnål*. IK2 visste namnen på över hälften av föremålen. Annars använde han också oftast analytiska strategier, men var inte alls lika benägen att förklara föremål med många ord som IK1. IK3 var den som hade varit längst i Sverige, vilket också syntes i det höga antalet rätta svar (15 av 20) och det låga antalet kommunikationsstrategier (5). Hans kunskapsnivå är alltså så bra att han inte behöver använda så många kommunikationsstrategier (jfr Poulisse i avsnitt 2.5). IK3 skilde sig från de andra informanterna därigenom att han inte alls utnyttjade några analytiska strategier. Detta kan kanske förklaras därigenom att IK3 alltid förklarade så lite som möjligt. Vid analytiska strategier måste man ju beskriva mera än vid de andra kommunikationsstrategier. Han ville kanske hellre vara ekonomisk, dvs. låta bli att anstränga sig i onödan, än klar i sina uttryck. IK4 kunde namnen på åtta föremål i test 1. Hon använde flest kommunikationsstrategier i denna grupp, sammanlagt 22 stycken. De flesta strategierna var analytiska. Dessutom utnytt-

jade IK4 ofta reduktionsstrategier, i synnerhet i slutet av testet. Detta är dock förståeligt, eftersom IK4:s test var längst, vilket bidrog till att hon blev trött på att beskriva föremålen. IK5 använde också många reduktionsstrategier, men däremot inga analytiska. Han ville inte ta risker och inte heller förklara mycket, vilket också märks i strategianvändningen.

Informanterna med kontakter på fritiden kunde namnge i genomsnitt 11,2 föremål av de 20 föremålen i test 1. Sammanlagt använde de 64 kommunikationsstrategier, vilket i medeltal är 12,8 strategier/informant. Av dessa strategier var 24 analytiska (ABS), 13 holistiska (HBS), 9 morfologiskt kreativa strategier (MK), 11 reduktionsstrategier (RED), 2 transferstrategier (TS) och en kombinerad analytisk- holistisk strategi. Detta innebär att analytiska strategier användes 4,8 gånger/informant, holistiska 2,6, morfologiskt kreativa strategier 1,8, reduktionsstrategier 2,4, transferstrategier 0, 4 och kombinerade begreppsstrategier 0,2 gånger/informant. Användningen av analytiska strategier kan förklaras genom själva testet (se avsnitt 2.5). Dessutom använde denna informantgrupp ännu flera reduktioner är den förra gruppen, trots att instruktionerna bad informanterna att inte ge upp utan förklara så att det framgår av inspelningen vilket föremål det handlar om. I följande tabell är resultaten sammanfattade.

Tabell 3 Kommunikationsstrategier hos informanter med kontakter på fritiden i test 1

	visste	ABS	HBS	AHBS	MK	TS	IVBS	RED	strat. totalt
IK1	12	6	5	1	2	0	0	0	14
IK2	11	6	1	0	2	0	1	1	11
IK3	15	0	3	0	1	0	0	1	5
IK4	8	12	1	0	1	2	2	4	22
IK5	10	0	3	0	3	0	0	6	12
totalt	56	24	13	1	9	2	3	12	64
i genom- snitt	11,2	4,8	2,6	0,2	1,8	0,4	0,6	2,4	12,8

5.3 Jämförelse av resultaten

Föremål som alla i båda informantgrupperna visste på svenska var *soffa*, *buss*, *bok* och *klocka*. Antalet var dock högre hos informanterna med svenska kontakter på fritiden. De kunde namnge ytterligare tre föremål: *sax*, *bord* och *tallrik*. Föremål som däremot ingen av informanterna kunde namnen på var följande: *sopskyffel*, *nappflaska* och *klädnyppa*. Dessutom visste ingen i informantgruppen utan svenska kontakter föremålen *mutter* och *säkerhetsnål* på svenska.

Informanterna utan svenska kontakter visste på svenska 7-12 föremål i test 1, dvs. i genomsnitt 8,7 föremål. Siffran var lite högre hos informanterna med svenska kontakter på fritiden. De kunde namnge 8-15 föremål, vilket innebär 11,2 föremål i medelsnitt. Om man vill tolka detta på något sätt så kan man kanske påstå följande: eftersom den senare informantgruppen hade kontakter med svenskar på fritiden och troligtvis därigenom större ordförråd i svenska språket, så kunde de namnge flera föremål än informanterna i gruppen utan svenska kontakter. På samma sätt var informanterna utan svenska kontakter tvungna att utnyttja flera kommunikationsstrategier. Det användes i genomsnitt 17,3 kommunikationsstrategier per person i denna informantgrupp, medan siffran var 12,8 hos informanterna med svenska kontakter. I följande tabell jämför jag användningen av kommunikationsstrategier i test av informanterna utan och med svenska kontakter.

Tabell 4 Jämförelse av användningen av kommunikationsstrategier i test 1

	visste	ABS	HBS	AHBS	MK	TS	IVBS	RED	strat. totalt
IUK1-6	8,7	6,2	3,7	0,7	2,8	0,8	2,7	0,7	17,3
IK1-5	11,2	4,8	2,6	0,2	1,8	0,4	0,6	2,4	12,8

Så som det framgår av tabellen var de flesta strategierna i test 1 analytiska, och näst frekventa var holistiska begreppsstrategier. I båda fallen var det informanterna utan svenska kontakter som använde de flesta strategierna. Största skillnaden mellan de två informantgrupperna var i användning av icke-verbala strategier. Gruppen med svenska kontakter på fritiden knappt använde sig av gester, medan gruppen utan svenska kontakter var mera benägen på att använda dem. Detta kan bero på informanternas personlighet, men också på att inlärare som inte är så duktiga i målspråket oftare använder icke-verbala strategier än inlärare med goda kunskaper (se avsnitt 2.5). De enda strategier som informanterna med svenska kontakter på fritiden utnyttjade mera än den andra informantgruppen var reduktionsstrategier. Två av informanterna i denna grupp – IK4 och IK5 – använde fyra respektive sex reduktionsstrategier, vilket var orsaken till det höga antalet reduktionsstrategier. Att just de två informanterna tillgrip reduktion så ofta kan förklaras på olika sätt. IK4:s test var ett av de längsta. I slutet av testet blev hon troligtvis trött på att förklara och reducerade i stället sitt budskap. IK5 hade däremot en stil att han inte ville förklara så mycket, utan hellre lät bli att förklara.

6 KOMMUNIKATIONSSTRATEGIER I TEST 2

Detta kapitel presenterar resultaten i intervjun, dvs. i test 2. Först behandlas resultaten av informanterna utan kontakter med svenskar på fritiden och sedan av informanterna med svenska kontakter. Till slut jämförs de båda gruppernas resultat med varandra.

6.1 Informanterna utan svenska kontakter

Här går jag igenom kommunikationsstrategierna av informanterna utan svenskar kontakter på fritiden i test 2. Varje informant behandlas för sig. Det sista underavsnittet sammanfattar resultaten av denna informantgrupp.

6.1.1 Informant 1 (IUK1)

Intervjun med IUK1 var 20 min 30 sek lång. Orsaken till att intervjun var så lång – den längsta av alla – var att IUK1 alltid berättade utförligt, men också att hon pratade relativt långsamt. Den första kommunikationsstrategin var en reduktionsstrategi. Reduktion är ju kännetecknande för interimsspråket (jfr avsnitt 3.2), vilket också förklarar användningen av reduktion i denna intervju. En annan förklaring kan vara informantens personlighet: oftast utnyttjar man reduktion om man är osäker på sina språkkunskaper eller om man överhuvudtaget bara vill undvika risker. Först använde IUK1 alltså reduktion. Hon berättade om någonting, gjorde sedan dock ett avbrott och formulerade till sist om sitt uttryck.

26. jag kom precis för eh min dott-jag-jag-jag-jag tog min dotter till eh tandläkare

Hon ville kanske säga någonting som *min dotter hade tid hos tandläkare och jag var med henne*, men kunde inte det. Därför var hon tvungen att avbryta och strukturera om meningen. Utöver detta fanns det också andra reduktionsstrategier i intervjun med IUK1. När IUK1 skulle berätta om landskapet i Norge, var hon tvungen att utnyttja reduktion två gånger. Först var hon tvungen att formulera om sitt uttryck. Sedan berättade hon att *det finns många berg (VISAR MED HANDEN) men inte så bi-stor (VISAR ÄNNU HÖGRE UPP) berg men så lite berg och (P) xxx och ön och eh ((P))*. Hon ville tillägga någonting, men kunde inte namnet på

detta och därför lät bli att förklara vidare. I samband med detta använde IUK1 också icke-verbal strategi. Hon visade med gester hur ett berg – ett stort eller ett ännu större – ser ut. Efter en stund använde IUK1 sig igen av reduktion: *(P) en hur säger man det (P) eh jobba på laboratorium och (P) ja*. Av implicita markörer som *hur säger man det* och pauser ser man att informanten hade svårigheter att uttrycka sig. Till slut gav hon bara upp. Nästa gång IUK1 använde reduktion var när hon skulle berätta om skillnader mellan svenska och kinesiska. Hon började ett uttryck, men var sedan tvungen att strukturera om sitt uttryck (*ja vi eh eh (P) kinesiskas eh karaktär*). Strax därefter utnyttjade hon reduktion en gång till när hon förklarade hur det kändes att inte förstå svenska i början: *jag känn eh men men nu [jag lite bättre]*. Hon gav alltså direkt upp utan att ens försöka förklara vidare. När intervjuaren gjorde en preciserande fråga om allra första tiden i Sverige, berättade hon dock att *det var mycke svårt för mej*. När IUK1 fortsatte prata om ämnet, sade hon att hon i början ofta använde engelska i officiella sammanhang. Där stötte hon dock på ett problem och var tvungen att igen utnyttja en reduktionsstrategi.

27. men men i början jag pra prata bara engelska med dom som (P) eh (P) men men nu jag jag vill gärna prata svenska * med dom * (SKRATTAR)

IUK1 menade med *dom som* dem som arbetar på försäkringskassan och andra officiella ställen. Ändå ville – eller kunde – hon inte säga det, utan hellre fortsatte med något annat. Reduktion utnyttjade IUK1 också i följande sammanhang: *om jag eh (P) om om finns inte sol...* Hon kunde inte fortsätta meningen på så sätt som hon hade tänkt, utan var tvungen att formulera om meningen. Nästa exempel visar dock hur IUK1 gav upp helt och hållet och inte ens försökte uttrycka sig på något annat sätt: *det hålla lång tid (P) kanske nästan halv halv (många många) (P) man brukar hälsa (varandra)*. Man får aldrig veta hur lång tid det egentligen var. Följande gång då IUK1 utnyttjade reduktion fortsatte hon inte alls att förklara: *jo hm (P) eh: ((P)) det är ((P)) hur man säger ((P)) men jag tycker att tzazel är speciell*. Alldeles i slutet av intervjun använde IUK1 sin sista reduktionsstrategi. Hon berättade vad som fanns på bilden som intervjuaren visade: *det är brand-brandkår (P) och det är ((P)) ja*. Hon sade inte eller försökte förklara på något annat sätt vad mera hon såg på bilden. Hon bestämde sig helt enkelt för att ge upp.

Följande IUK1:s strategier som behandlas här är alla analytiska. Den första analytiska strategin ersatte orden *amerikan* och *tysk*. I stället för att säga dessa ord sade IUK1 ... *men inte för us- eh person som kommer USA Tyskland...* Hon hade inte än lärt sig eller kom inte just då på

de orden. Nästa gång IUK1 använde en analytisk strategi pratade hon om en kinesisk maträtt. IUK1 sade:

28. man måste äta om det är det är mätt eh eh måste du äta en eller två eller flera

Vad IUK1 troligtvis ville säga var att man måste äta flera portioner om man vill bli mätt av den. En av maträttens egenskaper är alltså att man inte blir så lätt mätt av den. I följande fall handlade det om kläder. IUK1 ville säga någonting som att det inte finns några speciella festkläder, men att man tar på sig som man tycker om och vad man tycker om varierar från människa till människa: *inte så speciellt kläder men men det var mycke fina kläder och som en fin (P) om du tycker att det är det är mycke fin också ja jag tar den (P) hm andra personer som tycker den här är fina som*. IUK1 ville alltså att vi skulle rekonstruera det som hon menade av det förra uttrycket. Den sista analytiska strategin använde IUK1 också för att beskriva en person. Hon visste inte ordet *parkeringsvakt*. För att komma ur den problematiska situationen förklarade IUK1 på följande sätt: *en person som eh tittar på eh bilar s-eh de ha de betala inte * parkering * för (P) han eh skriver (SKRIVER PÅ HANDEN) och t-ta en biljett (P) det betyder de måste (P) de måste betala (P) böter*. IUK1 beskrev väldigt noggrant parkeringsvaktens uppgifter – också med gester –, och därigenom kunde man förstå vilken person på bilden hon menade.

IUK1 använde sin första holistiska kommunikationsstrategi i följande sammanhang: *jo (P) jag tycker om eh att resa eh (P) utomlands [eller] nånstans*. IUK1 kunde eller kom inte på ordet *hemlandet* eller *inrikes* och använde därför ordet *nånstans*. Det är lätt för lyssnaren att gissa vilket ord som ska placeras i stället för *nånstans*, eftersom ordet har en sådan motsatt position jämfört med ordet *utomlands* i uttrycket. Nästa uttryck är också ett exempel på hur IUK1 använde en holistisk begreppsstrategi:

29. så kalt å * så mörk å * jag känner ah jag (P) kanske hur säger man det liten tråkigt

IUK1 vill troligtvis säga att hon blir lite ledsen eller deppig på hösten. Hon kunde dock inte ordet och sade därför i stället ett näraliggande begrepp (*tråkigt*). När IUK1 berättade om lucifirandet mötte hon igen ett språkligt problem, som hon löste med hjälp av en holistisk strategi. IUK1 ville säga att en lucia har en luciakrona eller ljuskrans i håret. När hon inte kunde ordet, sade hon i stället: *det är en ring (VISAR MÅNGA GÅNGER RUNT HUVUDET)*... IUK1 beskrev föremålet genom att nämna ett överordnat begrepp, dvs. *ring*, och dessutom

störde uttrycket med gester. Sista gången då IUK1 utnyttjade en holistisk begreppsstrategi sade hon *trafik* i stället för väg. Ordet *trafik* var tillräckligt nära för att kunna användas som ersättning och dessutom kunna förstås.

En kombinerad analytisk holistisk strategi utnyttjade IUK1 två gånger, först när hon berättade om en maträtt som man äter i Kina och när hon berättade om bilden som visades i intervjun. IUK1 sade att *men eh en på andra dagar brukar man äta nudlar (P) ja eh spaghetti men inte som i Sverige*. IUK1 jämförde maträtten med nudlar och spaghetti, men sade också på vilket sätt den skiljer sig från dessa. Maträtten var alltså någonting som ser ut som nudlar eller spaghetti, men är ändå inte som i Sverige, och som man äter till fest. Nästa gång IUK1 använde en kombinerad analytisk holistisk strategi kunde hon inte ordet *vägarbetare*.

30. och en ((P)) den är en eh vad heter det (P) s eh: (P) en person som är ((P)) en (P) (SUCKAR) vad heter den ((P)) men eh kanske det här är (P) (aurup) eh trafik han lagade

I stället för att nämna begreppet beskrev IUK1 vad personen gör för något. Dessa två fall var de enda kombinerade strategier i intervjun med IUK1.

IUK1 använde sig också av transferstrategi. När hon berättade om att det skulle ta lång tid att fortsätta med att studera medicin i Sverige, ersatte hon *att gå* med engelskans *to go*. IUK1 anpassade inte uttrycket till svenskan, utan tog det direkt från engelskan. I nästa fall då transferstrategin utnyttjades var det också fråga om ett lån från engelskan: *sss tung-tong tunga göra så här (SNABB MED HANDEN UPP OCH NER) vi kan * inte göra så **. IUK1 var inte säker på vad ordet heter på svenska och använde då för säkerhetens skull också den engelska motsvarigheten. I detta sammanhang uttryckte informanten sig också med hjälp av icke-verbala medel. Nästa gång IUK1 använde en transferstrategi kunde man kanske inte genast se att det handlade om en kommunikationsstrategi:

31. det tycker jag (P) och ((P)) eh ((P)) ja vi eh eh (P) kinesiskas eh karaktär (P) inte som svenska a b c d

IUK1 ville jämföra svenska och kinesiska bokstäver, men visste inte ordet *bokstav*. I engelskan – så som i svenskan – kan man säga *Chinese characters* i stället för kinesiska bokstäver. När man betraktar hur svårt det var för IUK1 att uttrycka sig så kan man inte undvika faktumet att det måste vara fråga om en kommunikationsstrategi. Dessutom accepterade hon intervjuarens svar när hon ville hjälpa till och säger *bokstäver*. Den sista transferstrategin använde

IUK1 när hon berättade om en kinesisk maträtt. Eftersom IUK1 inte visste det motsvarande svenska ordet sade hon *tzasel* i stället. I samband med mat använder man ju oftast ursprungliga ord i stället för att översätta dem till ett annat språk.

En morfologiskt kreativ strategi utnyttjade IUK1 två gånger för att uttrycka komparativ. Ordet *ljusare* ersattes då med följande uttryck: * *eh ja* * (MUMMLAR) *ja blir eh ljusa en ljusa å ljusa varje dag* respektive *eh det blir * ljusa ljusa **. Genom upprepning försökte IUK1 få ett intryck av komparativ. IUK1 använde också en morfologiskt kreativ strategi när hon ville säga substantivet *hopp*. Hon var osäker på ordet och sade därför *till den fest och jag har en hopp hoppa hopp*. Nästa gång handlade det också om att IUK1 var osäker och därför bildade ett eget ord. IUK1 kunde inte komma på ordet *ljus*, utan sade:

32. det är en ring (VISAR MÅNGA GÅNGER RUNT HUVUDET) som som står en flera ah (P) eh ljusa? (P) ljusar och (P) ta eh (P) i hennes händer var en ljusa också (HÅLLER LJUSET I HANDEN).

IUK1 hade alltså skapat ett nytt ord som nästan var lik det svenska ord som hon menade. Dessutom använde hon sig av icke-verbal strategi.

Utöver de föregående strategierna uttryckte IUK1 sig icke-verbalt en gång till och bad också om hjälp, dvs. använde vädjan om hjälp. Denna strategi används ju ofta av en inlärare, men sällan av en målspråkstalare (jfr avsnitt 2.5). Första gången hon utnyttjade strategin var hon osäker på vad intervjuaren menade. För att försäkra att hon verkligen skulle berätta om vad hon gjorde efter skolan frågade hon: *eh nä-när jag går hem?* Genom att fråga kunde hon svara på rätt sätt på frågan. Ett likadant fall handlade det om när IUK1 nästa gång använde vädjan om hjälp. IUK1 var igen osäker och behövde hjälp:

33. I: tre år hm (P) vad gjorde du innan du kom hit i ditt hemland
IUK1: eh i mitt land
I: hm

När IUK1 inte visste ordet *molnig(t)*, bad hon om hjälp: *om om finns inte sol (P) å bara regna å må-må hur säger man det finns inte så ((P))*. Nu frågade IUK1 intervjuaren direkt om hjälp.

IUK1 använde alltså sig av alla strategier. De mest frekventa var reduktioner, som hon utnyttjade 11 gånger. Informanten både reducerade sitt uttryck helt och formulerade om sin mening. Näst frekventa var icke-verbala strategier. Ofta använder ju nybörjare gester för att

kompensera sina språkkunskaper. Analytiska, holistiska, morfologiskt kreativa och transferstrategier utnyttjade IUK1 alla fyra gånger. Vädjan om hjälp och kombinerad strategi använde IUK1 bara tre respektive två gånger.

6.1.2 Informant 2 (IUK2)

Test 2, dvs. intervjun med IUK2 var 18 min 30 sek lång. Den första kommunikationsstrategi som IUK2 utnyttjade var vädjan om hjälp. Han var inte säker på vad intervjuaren menade och ställde därför en fråga:

34. I: okej (P) och hur lång dag har du i skolan idag

IUK2: hur lång?

I: hur länge ska du vara kvar i skolan

Följande gång då IUK2 använde vädjan om hjälp handlade det också om att han inte exakt visste vad intervjuaren ville veta. IUK2 reagerade på följande sätt när intervjuaren ställde frågan: *(SUCKAR) ((P)) eh ((P)) menar du nu här*. Nästa gång då IUK2 använde vädjan om hjälp upprepade han vad intervjuaren hade sagt (*vad det handlar om*). Denna teknik, dvs. att upprepa efter intervjuaren utnyttjade han ytterligare tre gånger. På något sätt ville IUK2 alltid få bekräftelse på att han hade förstått frågan rätt. Dessutom kunde IUK2 använda stigande intonation för att be om hjälp (*hjärna? och Lucia?*). IUK2 använde också vädjan om hjälp i form av *ursäkta kan du → samt eller?*. Dessutom ville IUK2 veta två gånger vad något hette på svenska. Den ena gången fick IUK2 klara själv av situationen, medan den andra gången blev informanten hjälpt.

IUK2 använde fyra analytiska strategier. När han inte visste namnet på *smed* sade han i stället: *han jobba med eh järnan*. Efter att IUK2 hade nämnt denna avgörande egenskap kunde intervjuaren lätt gissa vilket yrke det var fråga om. IUK2 hade också problem med att komma ihåg månader. Han ville säga *mars*, men kunde inte komma på ordet just då och var tvungen att säga *januari februari (P) eh* i stället. Egenskap som betonades här var *månad som kommer efter januari och februari*. IUK2 utnyttjade också en analytisk strategi när han beskrev kläder. Om jag förstod honom rätt så han försökte säga *folkdräkt* eller någonting motsvarande, men kunde inte det, utan sade i stället *lokalisk*. Folkdräkter är ju olika från landskap till landskap och har därmed sina lokala drag. En av de analytiska strategierna använde IUK2 i följande

sammanhang: *eh jag har skrivit artiklar med (P) eh (P) sociolog och eh (P) eh (P) vad är det (P) moderna idéer och moderna metoder i filosofi*. Man kan se hur svårt det var för IUK2 att uttrycka sig och att han till slut beskrev med flera ord vad han var ute efter, dvs. vad han hade skrivit om.

Holistiska strategier utnyttjade IUK2 bara två gånger. När IUK2 inte visste vad han skulle säga på svenska så sade han bara *denna dagen brukar man elda (P) nånting*. Det viktigaste var ju att veta att man eldar, inte vad man eldar för någonting. Det räckte alltså med det allmänna begreppet *nånting*. IUK2 tvekade också när han ville säga *parkeringsvakt*: *ah är det (P) eh ((P)) (milis)? nej*. Han sade alltså i stället ett ord som är på samma semantiska nivå med ordet som han var ute efter. Kombinerad analytisk holistisk begreppsstrategi utnyttjades av IUK2 bara en gång. IUK2 kunde inte ordet *vägarbetare*, utan sade i stället *och eh ((P)) hm (P) arbetare jag vet inte det (P) vad heter det ((P)) dom som jobbar i kanske i kommunen eller (P) inte i kommun (P) i vägverket*. Genom att kombinera olika uppgifter kunde IUK2 klara av den problematiska situationen.

Transferstrategier använde IUK2 fyra gånger. Tre gånger lånade IUK2 en genitivkonstruktion från sitt modersmål. I stället för att säga *människans hjärna*, *denna dödes hjärna* eller *trafikpolis* sade han *hjärnas människor*, *det hjärnas denna döden* och *polistrafiken*. IUK2:s modersmål kurdiska har en genitivkonstruktion som är motsatt till den svenska konstruktionen i och med att vad som ägs sägs först. Dessutom använde IUK2 en gång delarna i en sammansättning på ombytta platser: *trafikkaos* blev *kaostrafiken* hos IUK2. Här kan man också se påverkan av IUK2:s modersmål.

IUK2 utnyttjade morfologiskt kreativa strategier sju gånger. Första gången har redan behandlats ovan som analytisk strategi. *Lokalisk* var samtidigt en analytisk och en morfologiskt kreativ strategi. Den analytiska delen har jag förklarat redan. Det som är den morfologiskt kreativa delen är ordet *lokalisk* i sig. Det finns inte i det svenska ordförrådet, men det är bildat enligt svenska ordbildningsregler. Andra gången då morfologisk kreativitet utnyttjades var då när IUK2 inte visste ordet *smed*. Då bildade han två egna ord: först *sminlig* – som ser ut som ett svenskt adjektiv – sedan *smin*. Det senare ordet kunde likaväl ha betydelse *smed*. När intervjuaren då hjälpte till och sade att det heter *smed*, ville IUK2 ändå bilda en variant av ordet: *smedare*. Det är egentligen ganska logiskt, eftersom många ord som anger någon som gör

något slutar på *-are*. Nästa gång IUK2 använde en morfologiskt kreativ strategi kunde han inte ordet *vägarbete*.

35. och (P) eh (P)det (P) det finns också eh trafikarbeten kanske (P) trafikarbet (P) nej trafik→
(P) ah

Han bildade själv ett nytt ord, men visste genast att det inte heter så på svenska. Följande kommunikationsstrategi förekom i uttrycket *med några kolleger vi hade en (P) vad är det självständighetsskrift eh? (P) eh ((P)) ah så*. Informanten tvekade, eftersom han inte visste hur man ska säga namnet på tidskriften. Den sista morfologiskt kreativa strategin var *en shoppare*. Nuförtiden säger man ofta *shoppa* på svenska. Detta ord hade IUK2 då använt när han bildade det nya ordet.

Också IUK2 använde många reduktionsstrategier – sammanlagt 11 gånger –, vilket som sagt är typiskt för inlärare som inte vågar ta risker. Ofta gav IUK2 bara upp, som första gången då han utnyttjade reduktion: *eh lagar mat och gör (P) nära läxor (P) å sen (P) jo*. IUK2 kunde dock också reducera sitt uttryck genom att formulera om det, som vid dessa fyra fall:

36. dom ger en-en liten fest eller (P) ja och
men det är inte bara kurdisk eh (P) högtid (P) det är (P) dom iranier...har nästan samma
å dom var eh dom ormar (P) eh ville äta...
en berg och människor visste att det är (P) dom är nu * fria *

I varje uttryck ser man att informanten var tvungen att fortsätta på något annat sätt, när han inte kunde berätta så som han ursprungligen kanske hade planerat (t.ex. *det är (P) dom är*). I exempel 35 och exemplet därefter kan man se ännu två reduktionsstrategier. Informanten hade alltså bildat ett eget ord, men visste genast därefter att ordet inte var rätt. Till sist gav han helt och hållet upp. Sista gången då IUK2 använde reduktion medgav han helt öppet att han inte kommer ihåg eller kan uttrycka sig på svenska: *(milis)? nej (P) hm ((P)) jag vet inte jag minns inte*.

IUK2 använde också icke-verbala strategier för att nå sitt kommunikativa mål. En gång visar han ordet *ljus* med hjälp av gester, medan en annan gång handlar det om människans axlar. Ytterligare vid två andra tillfällen använder han sig av icke-verbala strategier.

IUK2 utnyttjade alla strategier i test 2. Oftast (12 gånger) bad han om hjälp, dvs. använde sig av vädjan om hjälp. Vädjan om hjälp är ju mera frekvent hos inlärare än målspråkstalare (jfr avsnitt 2.5). Näst mest frekventa var reduktion, som användes sammanlagt 11 gånger. Inlärare som inte behärskar språket så bra är ju benägna att utnyttja reduktionsstrategi. Som sagt utnyttjade IUK2 alla strategier: morfologiskt kreativa strategier sju gånger, transferstrategier fyra gånger, analytiska och icke-verbala strategier fyra gånger, holistiska strategier två gånger samt en kombinerad analytisk holistisk strategi. Att IUK2 inte oftare använde analytiska eller holistiska strategier kan bero på att användningen av dessa strategier kräver behärskning av ett visst slags ordförråd och syntaktiska strukturer (se avsnitt 2.5).

6.1.3 Informant 3 (IUK3)

Intervjun med IUK3 var 15 min 30 sek lång. Den första kommunikationsstrategi som IUK3 använde sig av var reduktion. I detta – som i så många andra – fall reducerade han inte hela budskapet, utan formulerade bara om sitt uttryck: *jag bö- (P) jag läste en (grund)sfikurs*. IUK3 formulerade om sitt uttryck, dvs. använde denna slags reduktionsstrategi sammanlagt 11 gånger. Två gånger utnyttjade IUK3 reduktionsstrategi för att reducera budskapet helt och hållet. Han tyckte att han var tvungen att ge upp och motiverade det på följande sätt: *ah ((P)) det är svårt att förklara (hur man lagar den) därför att dom ord som jag kan använda kan jag inte förstå på eng på svenska ((P)) det är svårt för mej att förklara hur [det] går till (P) hm*. Om man inte känner till så många begrepp som behövs för att förklara en sak, så är det ju mycket lättare att ge upp än att börja förklara alla dessa begrepp på ett främmande språk. Den andra gången ville han bara inte fortsätta förklara (se exempel 37).

IUK3 använde bara två analytiska begreppsstrategier. När IUK3 ombads att berätta om vad han hade sysslat med i sitt hemland, svarade han att han hade haft ett *företag som sysslade med många olika saker (P) elektroniks-k saker*. Med hjälp av egenskapen *elektronisk* förstod man vilket område hans företag koncentrerade sig på. Den andra analytiska strategin förekom i en situation då IUK3 berättade om festkläder: *den är stor kläder (VISAR MED HÄNDERNA)*. Här uttryckte han sig också med hjälp av gester. IUK3 använde däremot flera holistiska strategier. Fyra gånger utnyttjade han möjligheten att ersätta ett ord med ett annat som var semantiskt näraliggande. Första gången IUK3 använde denna möjlighet sade han: *... men jag tror att det är nån sort variation (P) religion nånting*. Efter att ha sagt *variation*

märkte IUK3 att han hade sagt fel och rättade till. Han ville troligtvis säga *religiös tradition*, men kunde inte och använde i stället uttrycket *religion nånting*. *Nånting* är ett semantiskt allmänt ord som kan användas när som helst när man inte vet det rätta ordet. Andra gången IUK3 utnyttjade en holistisk strategi använde han ett underordnat ord. Informanten tillade *dam* efter att ha sagt *kvinnna*. Han trodde nog att *dam* passar bättre än ordet *kvinnna* i sammanhang då man talar om gifta kvinnor. Tredje gången IUK3 använde en holistisk strategi ersatte han ordet för ett klädesplagg med ett annat:

37. Det finns ss ett-ett speciellt hatt (VISAR RUNT MIDJAN) som man ((P)) ah jag...

Informanten angav alltså namnet på ett klädesplagg, men visade samtidigt med sina händer att det handlar om ett annat klädesplagg. I exemplet ser man också hur IUK3 gav upp och inte ens försökte verbalt förklara vilket ord det handlar om. Till slut hjälpte intervjuaren till och sade namnet på klädesplagget. Den sista holistiska strategin var ett överordnat begrepp. I stället för att säga *fordon* använde IUK3 *trafik*.

Tre gånger utnyttjade IUK3 en kombinerad analytisk holistisk strategi. Första gången sade IUK3: *[jag vill] syssla med nån ((P)) ja eget område*. IUK3 ville tydligen berätta exakt vad han ville göra, men kunde inte det och ersatte det därför med det semantiskt allmänna uttrycket *eget område*. När man lyssnar på fortsättningen av intervjun får man veta att IUK3 tidigare hade haft ett företag som sysslade med export och import. Vad IUK3 här troligtvis ville säga var: *jag vill syssla med det som jag har sysslat med tidigare, dvs. export och import*. I uttrycket *eget område* är *område* den holistiska delen och *eget* den analytiska delen. Andra gången då IUK3 använde denna strategi kunde han inte ordet *trafikpolis*:

38. IUK3: ah kanske en (P) en tr-en polisman
I: hm
IUK3: som sysslar med trafik

IUK3 sade ordet *polisman*, men förklarade samtidigt på vilket sätt denna skilde sig från andra polismän. Den sista kombinerade strategin ersatte ordet *parkeringsvakt*: *den person jag vet inte vad det kallas men dom (P) arbetar på (P) dom ger ut ((P)) dom kontrollerar att man har parkerat på rätt plats*. Informanten sade alltså att det handlar om en person och beskrev dessutom vad denna person gör för något.

Transferstrategier utnyttjade IUK3 sammanlagt sju gånger. Informanten lånade antingen från engelskan eller sitt modersmål, uganda. Tre gånger använde IUK3 ett engelskt ord eller uttryck utan att ens anpassa det till det svenska språket: *candel lights*, *easter* och *petrol station*. IUK3 berättade i intervjun att han använder både engelska och också sitt modersmål mycket på fritiden, och att därför är det svårt att komma ihåg svenska ord. IUK3 använde engelska två gånger till, men nu överförde han inte ordet, utan betydelsen. Han sade: *på den på jul man man måste (P) reparera eller laga den*. Innan IUK3 kom ihåg ordet *laga* sade han *reparera* i stället. På engelska kan man säga *prepare food*, som är nästan likadant som *reparera* som IUK3 använde. Jag tror att IUK3 bara översatte ordet till svenska utan att veta den exakta svenska motsvarigheten. På samma sätt översatte IUK3 uttrycket *be used to* 'vara van vid' till svenska: *ah mannen i mitt land (P) är inte använt (P) är inte van vid att laga mat*. Den svenska motsvarigheten till verbet *use* är ju *använda*. Vad dock IUK3 inte genast kom ihåg var att man inte använder detta verb i denna betydelse. IUK3 märkte dock genast att han hade sagt fel och kom sedan också ihåg hur man skulle säga på svenska. De två andra gångerna då IUK3 utnyttjade transferstrategi berättade han om ett klädesplagg respektive en maträtt: *hm det kallas komesh i mitt land* respektive *det vi har ett speciell afrikansk mat mitt land som är som heter matoke*. När det gäller maträtter så översätter man dem sällan, vilket IUK3 inte heller gjorde.

Morfologiskt kreativa strategier använde IUK3 bara en gång. IUK3 bildade sammansättningen *traditionskläder*, som skulle kunna vara ett svenskt ord. Dessutom använde informanten ytterligare tre icke-verbala strategier för att förklara någon betydelse (t.ex. *och med (HÅLLER LJUSET I HANDEN) ((P)) jag glömt vad det he-kallas faktiskt svenska candel lights*).

IUK3 utnyttjade sammanlagt 30 kommunikationsstrategier. En ovanligt stor del av dem – 13 stycken – var reduktionsstrategier. Här bekräftas det åter igen att reduktion utnyttjas ofta av en inlärare som ännu inte har så goda kunskaper i målspråket. De flesta reduktionsstrategierna var dock omformuleringar, vilket visar att informanten inte helt och hållet ville ge upp. De näst mest frekventa strategierna var transferstrategier, som IUK3 använde sju gånger. IUK3 använder ofta engelska och sitt modersmål på fritiden, vilket gör det lättare för honom att utnyttja transferstrategi. Holistiska strategier använde IUK3 fyra gånger, kombinerade tre gånger, analytiska två gånger och morfologiskt kreativa endast en gång. Analytiska strategier kräver ofta goda kunskaper i målspråket, vilket kan vara orsaken till att IUK3 bara använde dem två gånger. Dessutom bad IUK3 aldrig om hjälp, dvs. utnyttjade aldrig vädjan om hjälp. Han

var kanske rädd för att tappa ansiktet och reducerade hellre sitt uttryck än att be om hjälp. Utöver de verbala strategierna uttryckte IUK3 sig sammanlagt fem gånger med hjälp av icke-verbala strategier.

6.1.4 Informant 4 (IUK4)

IUK4 intervjuades i 15 min 20 sek. Den första kommunikationsstrategi hon använde var vädjan om hjälp. Hon ställde en preciserande fråga när hon inte exakt visste vad hon skulle berätta om:

39. I: hm (P) och hur ser en vanlig torsdag ut för dej vad brukar du göra (P) kan du berätta från morgonen
IUK4: en dag [eller]

Detta var enda gången då IUK4 bad om hjälp.

Analytiska strategier använde IUK4 tre gånger. Första gången hon utnyttjade denna strategi kunde hon inte ordet *luciakrona*: *vad heter det jag vet inte över huvudet (PEKAR PÅ HUVUDET)*. Denna analytiska förklaringen är inte så beskrivande, men med hjälp av sammanhanget kan man lätt förstå vad IUK4 menar med sin förklaring. I samband med den analytiska strategin använde informanten sig också av gester. Nästa gång IUK4 utnyttjade en analytisk strategi handlade det med största sannolikhet om ordet *konvention*. IUK4 förklarade ordet på följande sätt: *hon kan hon-hon vill om hon vill om hon vill det står inte i lager hur man ska klä sej det står inte men vi själv (P) vet [vad] passar på vilken jobb*. Konvention är ju någonting som inte är skrivet i lag, men som man bara vet. Följande analytiska strategi började på ett sätt som såg ut som en reduktion. IUK4 började med att *vad heter den vet inte*, men fortsatte sedan att förklara: *som visar eh röda å gröna (P) nej det är först (P) röda gula å gröna (VISAR ORDNINGEN UPPIFRÅN NERÅT MED HANDEN)*. När man håller på att prata om trafik i en stad, förstår man genast vad det handlar om när man hör denna förklaring och ser de använda gesterna. Förklaringen innehåller ju de väsentligaste egenskaperna av ordet *trafikljus*.

IUK4 utnyttjade bara två holistiska strategier. Första strategin handlade om religion. IUK4 ville förklara att det finns ortodoxer och katoliker, men kunde inte det och sade i stället *två*

olika kristna. Med hjälp av överbegreppet kunde hon få intervjuaren att förstå vad det var fråga om och därigenom få intervjuaren att hjälpa henne. Den andra strategin förekom i följande sammanhang: *vad gör dom kanske det är vatten eh propp eller nåt som är sönder*. IUK4 visste att det handlar om någonting som har med tillförseln av vatten att göra – t.ex. en vattenledning – och valde bara ett ord som hör till det området.

Kombinerade analytiska holistiska strategier var mera frekventa än holistiska strategier. Den första var en beskrivning av ett djur. I början av exemplet visar IUK4 sin osäkerhet och behovet av en kommunikationsstrategi genom en paus och orden *vad heter det*:

40. det var som ah som xxx som björn som vad heter det ((P)) djur som som djur nära hund å jag vet inte det var jättestora å så

Benämningar på djur var den holistiska delen, och den analytiska delen bestod av egenskapen *det var jättestora*. Orden *vägarbetare*, *trafikpolis* och *parkeringsvakt* förklarade IUK4 också med hjälp av en kombinerad strategi: *nån som jobbar på gator, den polis som visar vem ska gå först och sätta lapp...på bilen han (P) det är som parkerade fel*. Också den sista kombinerade strategin var en beskrivning på ett yrkesbenämning (*det är som fyller i (P) bensin han jobbar på...men han fyller (P) * fyller bensin i bilen **). I alla dessa omskrivningar förklarade IUK4 vad dessa personer gör för någonting.

IUK4 utnyttjade bara transferstrategier en gång: *muslimer fyller sitt vad heter det (P) ramadan så*. Jag anser att ordet *ramada* är en transferstrategi, även om ordet finns till på svenska. Man kan nämligen tydligt se att informanten har svårigheter att uttrycka sig (*vad heter det*) och tillgriper ett ord som man använder också i andra språk.

IUK4 använde sällan morfologiskt kreativa strategier, bara två gånger. Hon visste inte hur man säger *andra världskriget* på svenska och bildade därför en egen fras *eh andra (P) världets kriget*. Den andra morfologiskt kreativa strategin var ordet *klima*, som IUK4 använde i stället för *klimat*. Informanten hade säkert en aning om ordet, men var ändå tvungen att gissa och bilda ett eget ord.

Utöver de ovannämnda icke-verbala kommunikationsstrategierna använde IUK4 gester vid två tillfällen till. Båda av gesterna hade en mera förstärkande karaktär än att de skulle ha ersatt det verbala.

Såsom hos många andra informanter var en stor del av de använda strategierna reduktionsstrategier. Bara tre av reduktionerna var dock sådana som reducerade budskapet helt. I samband med dessa reduktioner kunde hon säga: *jag vet inte vad det heter på svenska*. De flesta reduktionsstrategierna var alltså omformuleringar. IUK4 kunde inte fortsätta så som hon hade börjat. Hon ville dock behålla innehållet och sade därför bara på ett annat sätt, t.ex. *å jag ska (P) jag vill inte laga nån mat själv*.

IUK4 använde sammanlagt tio reduktioner. Största delen av reduktionerna var dock omformuleringar, vilket visar att informanten inte bara ville ge upp, utan nå sitt kommunikativa mål. IUK4 använde sig också av analytiska (3), kombinerade (5), icke-verbala (4), morfologiska (2), holistiska (2) och transferstrategier samt vädjan av hjälp (1).

6.1.5 Informant 5 (IUK5)

Intervjun med IUK5 var 14 min 10 sek lång. Den första kommunikationsstrategi som IUK5 använde var en transferstrategi: *det är det finns flera aha det finns Ericsson eh det operakurer...* Den första delen av sammanfattningen, *opera*, härstammar troligtvis från engelskans *operation*, eftersom det handlar om tillverkning av (mobil)telefoner. IUK5 hade bara översatt ordet på fel sätt till svenska så att det hade fått en hel annan betydelse. Också vid andra tillfällen använde IUK5 engelska som källspråk. Två gånger säger hon *jättehöt* i stället för *jättevarmt*. Följande exempel visar också hur IUK5 lånade ord från engelska utan att anpassa dem till svenska:

41. eh sommarenjätte jättehöt i mitt land (P) det är ibland man man inte kan gå ute bara stanna i hem eh hemma och vi har den här refrigerator eh eh airconditioner (sa jag) (P) airconditioner (P) som vi använder så mycke i vårt land

Ofta när IUK5 inte kunde ett ord på svenska utnyttjade hon det andra främmande språk hon kan – engelska. IUK5 kunde inte heller genast komma ihåg ordet *bensinstation* och använde därför engelskans *gasstation*. Den första delen av sammansättningen är inte översatt, medan den andra delen är översatt och anpassad till svenska. Vid ett tillfälle då IUK5 berättade om en bild som intervjuaren visade mötte hon åter problem, som hon löste med hjälp av transferstrategi: *... eller nånting dom arbetar eh ((P)) pipes under-underground ja under jorden*. IUK5 var alltså benägen att använda ett annat språk än svenska när hon inte kunde det svens-

ka ordet. Detta beteende är ju typiskt för inlärare som inte behärskar målspråket så bra (se avsnitt 2.5). Att IUK5 använde just engelska som källspråk beror säkert på att hon är ingenjör och är van vid att använda engelska. En stor del av transferstrategierna förekom då informanten ville säga något – mer eller mindre – tekniskt begrepp.

IUK5 använde bara två analytiska strategier. I båda fall handlade det om festkläder som IUK5 försökte beskriva. Den första förklaringen var lite längre och betonade klädplaggets färg och vilka som använder det:

42. eh det är en vita kläder och (P) väl jag kan säga samma som indianmänniskor (P) har du sett indianmänniskor dom har vita kläder som Gandhi och xxx ibland nästan samma (beh-) en eh eh ett par lång byxa (VISAR MED HÄNDERNA FRÅN MIDJAN OCH NERÅT) det är en vit

Den andra analytiska strategin tog bara fasta på den vita färgen: *någonting som är vitt*. Kanske räckte inte IUK5:s ordförråd för att använda flera analytiska strategier, eller också var det bara inte hennes stil att kommunicera på det sättet. I samband med detta använde informanten också gester. Utöver detta utnyttjade IUK5 fem gånger till icke-verbala strategier, t.ex. i följande sammanhang: *och en lång skjorta (VISAR MED HÄNDERNA LÅNGS BÅDA SIDORNA AV KROPPEN) och en skärp här (PEKAR MED HANDEN RUNT MIDJAN) å-och här (PEKAR PÅ HUVUDET)*.

Den första holistiska strategin var ett ord på samma hierarkiska nivå som det ord som IUK5 egentligen ville säga. Informanten berättade att det finns olika fester: den ena är *för fre-fem dagar* och den andra *eh mindre eh för tre dagar*. Vad IUK5 tydligen ville säga var att festen var kortare. Den andra holistiska strategi som informanten använde i detta test var däremot ett överordnat begrepp till det menade ordet: *och eh i centrum (P) det finns ((P)) nära gator och trafik och ((P)) (men) det är nära trafik*. IUK5 sade ordet *trafik* i stället för *fordon* eller *bilar*. Att jag är så säker på att informanten ville säga dessa ord är därför att det finns många olika fordon på bilden och dessutom hade hon *nära* före ordet. En holistisk begreppsstrategi är också ordet *vaktmästare*. Informanten visste inte namnet på arbetare på bilden (t.ex. *vägarbetare*) och använde därför bara en yrkesbenämning. Dessutom sade IUK5 en gång *no-norr om Irak* i stället för *norra Irak*. Utöver dessa holistiska och analytiska strategier utnyttjade IUK5 också en kombinerad strategi: *polis men som hjä-hjälper eh kanske barn*. Informanten ville alltså poängtera att det inte handlade om en vanlig polisman.

Bara en gång använde IUK5 en morfologiskt kreativ strategi. I stället för *telefonkabel* sade informanten *språklinje*, vilket verkligen är ett kreativt ord och dessutom bildat enligt svenska ordbildningsregler.

Vädjan om hjälp var inte heller någon strategi som IUK5 använde sig så väldigt ofta av. Hon utnyttjade denna strategi två gånger. Första gången när hon bad om hjälp hade hon inte alls förstått vad intervjuaren hade sagt och frågade: *eh vad?*. Den andra strategin var däremot en preciserad fråga, när IUK5 inte var säker på vad intervjuaren exakt ville veta.

Resten av strategierna – sammanlagt 11 stycken – var reduktioner. Igen var en stor del av dem omformuleringar som *ja det är helt annorlunda eh annat språk för vi brukar eh när vi skriver...* Fem av reduktionerna var däremot sådana som övergav budskapet totalt. En av dessa reduktioner uttryckte IUK5 på ett smart sätt, för den avslöjade inte helt att informante inte kunde säga vad hon ville. När IUK5 alltså skulle beskriva hur det känns när man är glad svarade hon:

43. ja: jag känner glad bara (SKRATTAR)

Genom att bara säga någonting som egentligen inte gav någon ytterligare information reducerade hon bort innehållet, men blev ändå inte direkt avslöjad att hon inte kunde förklara.

IUK5 använde sammanlagt 34 kommunikationsstrategier. Största delen var reduktioner (11). Dessutom använde IUK5 ovanligt många transferstrategier (7). Detta beror nog på hennes bakgrund: hon är ingenjör och därigenom van vid att använda engelska. Icke-verbala strategier använde IUK5 sammanlagt sex gånger, holistiska fyra, analytiska två, vädjan om hjälp två samt kombinerade och morfologiskt kreativa strategier en gång vardera.

6.1.6 Informant 6 (IUK6)

Den sista intervjun med informanterna utan svenska kontakter på fritiden gjordes med IUK6. Intervjun var 13 min 15 sek lång. Den första strategi som IUK6 använde var reduktion, som är så typisk för inlärare. I alla av IUK6:s reduktioner handlade det om omstrukturering av uttryck. Vid varje reduktion kunde man se hur IUK6 tvekade, suckade, skrattade till eller hade

pauser (t.ex. *å kanske ibland eh ja en-en gång jag ska...*). Sammanlagt 12 gånger utnyttjade IUK6 reduktion, men – som sagt – han gav aldrig helt upp, utan formulerade mestadels bara om sina uttryck.

IUK6 använde bara analytiska strategier en gång. När han inte kunde ordet *parkeringsvakt* på svenska, uttryckte han det på följande sätt: *ah han: (P) eh försöker skriva (P) en böter...* IUK6 sade alltså en av de mest väsentliga egenskaperna hos en parkeringsvakt, dvs. vad han/hon gör för något. Att IUK6 inte utnyttjade analytiska strategier flera gånger kan ha flera orsaker som personlighet, kunskaper i svenska m.m. (se avsnitt 2.5).

Holistiska begreppsstrategier var inte heller så frekventa hos IUK6, då han endast använde dem två gånger. Den första holistiska strategin förekom i följande uttryck: *[ja] det var ah det avr eh (P) negativ punkt i den här santa lucia show ja:*. Man kan se att IUK6 hade svårigheter att uttrycka sig och till slut sade han *negativ punkt*, när han menade någonting negativt i det sammanhanget. Den andra holistiska strategin var *Statoil*. IUK6 kunde eller kom inte på ordet *bensinstation/bensinmack* och använde därför ett underordnat begrepp, dvs. nämnde en av bensinstationerna i Sverige.

Vid ett tillfälle använde IUK6 en kombinerad analytisk holistisk strategi och en icke-verbal strategi:

44. IUK6: [aj det är svårt] *säga vad ska jag) * man kan inte förklara

I: [kanske]

IUK6: [men] å (P) men första dagen eh (P) från morgonen eh (P) i stället å ah man äter frukost dom äter riktigt mat (P) kanske dom äter (matr) eh turkiska fågel (P) eh turkiska (P) vad heter det det heter (P) den är tu-turkiska (P) fåglar inte kyckling (P) men den är en stor kyckling (VISAR FORMEN MED HÄNDERNA) (P) inte den här stor fågel som kyckling turkiska xxx turkiska (P)

I slutet av exemplet förklarade IUK6 att det är fråga om en fågel liknande kyckling, men som är större. Han kombinerade alltså den holistiska strategin (*som kyckling/fågel*) och den analytiska strategin (*stor*) till en strategi. I exemplet finns det också en annan strategi som IUK6 använder tre gånger, nämligen transferstrategi. IUK6 visste vad denna fågel heter på engelska (*turkey*), men kunde inte den svenska motsvarigheten. Därför försökte IUK6 att direkt översätta ordet till svenska (*turkey* → *turkiska*). Översättningen lyckades inte helt, utan ordet blev ett annat svenskt ord med en annan betydelse. Trots detta kunde intervjuaren förstå honom. Utöver detta använde IUK6 ytterligare fyra transferstrategier. När IUK6 berättade om en fest

kallade han den för *nauros*. Nästa transferstrategi var däremot ordet *petroil* som IUK6 var tvungen att använda, eftersom han inte kunde ordet *bensin*. Följande transferstrategi var väldigt intressant. När IUK6 skulle säga *trafikpolis* sade han i stället *polistrafik*. Denna genitivkonstruktion förekom också hos IUK2 (se avsnitt 6.1.2) och är lånad från de två informanternas modersmål kurdiska.

Den första morfologiskt kreativa strategi som IUK6 använde var ordbildningen *ljusa*. IUK6 hade en aning om hur ordet skulle se ut, men kunde det ändå inte, och därför bildade ett eget ord. Detta ord har också använts av flera andra informanter (se ovan) i stället för ordet *ljus*. I samband med en diskussion om fester använde IUK6 ytterligare tre morfologiskt kreativa strategier. : *en n-nationaltidfest* i stället för *nationalfest*, *en l-läng* för (*lång*)*klänning* och *en ticka* troligtvis för *bälte*. Alla dessa bildningar skulle kunna vara svenska ord. Följande två morfologiskt kreativa strategier var väldigt nära det menade svenska ordet: IUK6 bildade orden *bränn:bil* och *platster*. Det senare ordet skulle också kunna vara en felsägning, men jag anser detta vara en kommunikationsstrategi, eftersom IUK6 tvekade så mycket innan han sade ordet. Den sista morfologiskt kreativa strategin har redan nämnts ovan (se *böter* i samband med analytiska strategier). Själva ordet används ju på svenska, men på grund av tvekandet analyserar jag detta som kommunikationsstrategi.

Sammanlagt tre gånger bad IUK6 intervjuaren om hjälp. Två av dessa strategier använde han därför att han inte förstod intervjuarens fråga. En gång utnyttjade IUK6 dock vädjan om hjälp, eftersom han ville fråga vad ett ord heter på svenska: IUK6: *Vad talar [man] I: [byxorna]*. Annars försökte han att ensam klara av de problematiska situationerna.

IUK6 använde sammanlagt 34 strategier i test 2. Igen var reduktioner de mest frekventa, de användes 12 gånger. Han utnyttjade också ovanligt många transfer- (7) och morfologiskt kreativa strategier (7), vilket bara stödjer uppgiften att det måste handla om en informant med mindre bra kunskaper i målspråket. De andra strategierna använde han på följande sätt: vädjan om hjälp (3), holistiska (2), analytiska (1), kombinerade (1) och icke-verbala (1) strategier.

6.1.7. Sammanfattning av resultaten

Informanterna utan svenska kontakter på fritiden (IUK1-6) använde sammanlagt 212 kommunikationsstrategier i test 2. Den mest frekventa strategin hos alla informanter – förutom hos IUK2 – var reduktion. Detta var ingen överraskning, för inlärare fick i test 2 själva bestämma vilka problem de löser. Denna informantgrupp anses ju ha mindre bra kunskaper i målspråket. När de alltså inte har några medel att lösa problem i kommunikation med blir det kanske lättare att utnyttja reduktion. Dessutom kan användningen av reduktion förklaras med informantens personlighet. När man är rädd för att visa sin okunnighet och tappa ansiktet, reducerar man hellre sitt kommunikativa mål (se avsnitt 2.5). Här måste man dock komma ihåg att en stor del av reduktionerna hos denna informantgrupp i test 2 var omformuleringar. Det visar att informanterna i alla fall hade en vilja att fortsätta att kommunicera.

IUK1 var en typisk nybörjare i och med att hon använde så många reduktioner (11) och dessutom uttryckte sig ofta med hjälp av gester (6). Analytiska, holistiska, morfologiskt kreativa och transferstrategier utnyttjade IUK1 alla fyra gånger samt kombinerade två och vädjan om hjälp tre gånger. IUK2 hade lika många reduktioner som IUK1, dvs. 11. Ännu oftare – 12 gånger – använde han dock vädjan om hjälp. Han ville vara absolut säker på allt och få allt bekräftat. Dessutom använde IUK2 en speciell genitivkonstruktion. I stället för att säga *människans hjärna* sade IUK2 *hjärna människans*, vilket jag analyserade som transferstrategi. IUK2:s modersmål, kurdiska, har nämligen en sådan genitivkonstruktion, som IUK2 överförde till svenskan. Transferstrategier använde IUK2 sammanlagt fyra, som också analytiska och icke-verbala strategier. Holistiska förekom bara två och kombinerade en, medan morfologiskt kreativa utnyttjade IUK2 sju gånger. Hos IUK2 var antalet kommunikationsstrategier högst. IUK3 använde ofta reduktion (13) samt transferstrategier (7). IUK3 är van vid att använda engelska, vilket delvis förklarar det höga antalet transferstrategier. Dessutom används transferstrategier ofta av inlärare med mindre bra kunskaper i målspråket. IUK3 utnyttjade fem icke-verbala, fyra holistiska, tre kombinerade, två analytiska och en morfologiskt kreativ strategi. Vädjan om hjälp använde IUK3 dock inte alls. En trolig orsak till det är att informanten är relativt blyg. IUK4 använde tio reduktioner, fem kombinerade, tre icke-verbala och analytiska, två morfologiskt kreativa samt en vädjan om hjälp, en holistisk och en transferstrategi. IUK4 använde minst kommunikationsstrategier i denna informantgrupp. IUK5 var lik de andra informanterna i det avseende att hon använde många reduktioner (11). Dessutom utnyttjade hon många transferstrategier (7). Hon är ingenjör och kan namn på många tekniska

begrepp på engelska, vilket också syntes i test 2. Andra strategier använde IUK5 på följande sätt: icke-verbala sex, holistiska fyra, analytiska och vädjan om hjälp två samt kombinerade och morfologiskt kreativa strategier en. Som IUK2 använde också IUK6 den speciella genitivkonstruktionen och därigenom transferstrategi, som förekom totalt sju gånger som också morfologiskt kreativa strategier. Den mest frekventa strategin var dock reduktion (12). Andra strategier använde han inte så ofta: vädjan om hjälp tre, holistiska två och analytiska, kombinerade samt icke-verbala bara en gång. Följande tabellen visar kommunikationsstrategierna hos informanter utan kontakter med svenskar på fritiden i test 2:

Tabell 5. Kommunikationsstrategier hos informanter utan kontakter med svenskar i test 2

	ABS	HBS	AHBS	MK	TS	RED	IVBS	VÄDJAN	totalt
IUK1	4	4	2	4	4	11	6	3	38
IUK2	4	2	1	7	4	11	4	12	45
IUK3	2	4	3	1	7	13	5	0	35
IUK4	3	1	5	2	1	10	3	1	26
IUK5	2	4	1	1	7	11	6	2	34
IUK6	1	2	1	7	7	12	1	3	34
totalt	16	17	13	22	30	68	25	21	212
i genomsnitt	2,7	2,8	2,2	3,7	5	11,3	4,2	3,5	35,3

Som sagt använde informanterna utan svenska kontakter på fritiden totalt 212 strategier, vilket är i genomsnitt 35,3 strategier per informant. Allra flest var reduktionsstrategier (RED) (68, dvs. i genomsnitt 11,3). Av detta framgår det tydligt att det handlar om inlärare med mindre bra kunskaper i svenska. Näst kom transferstrategier (TS) (30 – i genomsnitt 5), icke-verbala strategier (IVBS) (25 – i genomsnitt 4,2), morfologiskt kreativa strategier (MK) (22 – i genomsnitt 3,7) samt vädjan om hjälp (VÄDJAN) (21 – i genomsnitt 3,5). Några orsaker till det höga antalet transferstrategier har redan behandlats (se ovan). En annan orsak kan vara att denna strategi används lättare om det finns stor formell skillnad mellan modersmålet och målspråket (se kapitel 2.5). Informanterna utnyttjade resten av strategierna mera sällan: analytiska (ABS) 16 gånger (2,7), holistiska (HBS) 17 gånger (2,8) och kombinerade analytiska holistiska strategier (AHBS) 13 gånger (2,2). Att analytiska strategier förekom så sällan kan kanske förklaras med ekonomiprincipen och intervjuaren (se avsnitt 2.5). Om man inte behöver förklara allt in i minsta detalj och får dessutom hjälp av en samtalspartner, utnyttjar man inte allra först analytiska strategin som kräver mycket ansträngning och tid.

6.2 Informanterna med svenska kontakter

I detta avsnitt presenteras resultaten i test 2 hos informanter med kontakter med svenskar på fritiden. I sista underavsnittet sammanfattas dessa resultat.

6.2.1 Informant 1 (IK1)

Intervjun med den första informanten med svenska kontakter var 17 min 50 sek lång. Att IK1 ofta skrattade till och hade tvekan markörer (*eh*) bidrog kanske till att intervjun blev så lång. Hennes första kommunikationsstrategi var en holistisk begreppsstrategi. IK1 använde *olika saker* för att kunna kommunicera vidare. Även om jag inte vet vilket ord IK1 skulle ha velat använda, är jag övertygad om att det handlar om en kommunikationsstrategi. IK1 hade en lång paus precis innan och dessutom tvekar hon också. IK1 utnyttjade holistiska strategier fyra gånger till. När intervjuaren frågade om hobbys svarade IK1: *jag vet inte vad den heter men jag är dålig å rita (SKRATTAR) jag säger så*. Hon sade här direkt att hon måste använda ett annat ord än vad hon skulle ha velat (troligtvis *inte begåvad*). Dessutom visade IK1 ofta med stigande intonation att hon var osäker på ett ord eller uttryck. Exempel på detta är *det var (P) eh (P) en (P) nyhet?*, där IK1 använde *nyhet* i stället för *händelse*, samt *rinner? (P) eller ramlar* i stället för *faller*. Den sista holistiska strategin var en förklaring på ordet *släkting*: *hur säger man farmor å for-farfar å mormor å (SKRATTAR) sådana*. Hon nämnde alltså flera andra ord som var underordnade ordet i fråga. Att IK1 använde så många holistiska strategier kan bero på att kontakter med svenskar positivt har påverkat hennes kunskaper i svenska. Holistiska – och även analytiska – strategier kräver goda kunskaper i språk, varför de ofta används av målspråkstalare (se avsnitt 2.5).

Analytiska strategier utnyttjade IK1 dock bara två gånger. Först ville hon säga *mekaniker* men kunde inte, och beskrev därför innehållet genom att säga vad denna gör för något (*som eh fixar hans bil*). Andra gången förklarade IK1 skillnaden mellan lärarna i Sverige och i Irak: *hur säger man med lärare utan att eh vara (P) eh rädda men i Iran (P) eh (P) man blir (P) rädd om man ska prata med en lärare ((P)) och em jag har sett att eh (P) elever respekterar inte (P) eh (P) lärare i Sverige men i Irak måste alla resp- eh respektera lärare heh*. Kombinerade strategier använde IK1 också bara en enda gång:

45. eh den människor som skriver böter... om man eh parkera (P) parkerar eh fel s-plats

Den holistiska delen angav att det handlade om en människa och den analytiska delen visade vad denna människa gör för något.

Transferstrategier förekom bara en enda gång hos IK1 i test 1. I samband med diskussion om fester och traditioner var IK1 tvungen att uttrycka sig med hjälp av ett ord från sitt modersmål: *hm det finns inte så mycket fest bara eh (noros) du känner (noros) när* →. Det var inte överraskning att IK1 bara använde en enda transferstrategi, för för en som behärskar målspråket bra är det ju inte typiskt att använda transferstrategier.

Den mest frekventa strategin hos IK1 i test 2 var morfologiskt kreativ strategi, som hon använde nio gånger. Den första morfologiskt kreativa strategin var följande: *eh den (P) det ordet som du sa * kö? **. IK1 hade precis innan hört ordet *kör*, men kunde inte komma på det, och bildade ett eget ord som redan finns i det svenska språksystemet, men som har en annan betydelse. På samma sätt hade IK1 hört ordet *tradition*, men hon kunde inte heller nu komma ihåg det, och sade i stället *traditation*. Den andra morfologiskt kreativa strategin förekom i följande sammanhang: *en tyckte jag mycke om att hunga eller sjunga...* Detta skulle också kunna vara en felsägning, men jag klassificerar det ändå som kommunikationsstrategi. Nästa gång kunde informanten inte genast böja ordet *sångerska* och var därför tvungen att använda den singulara formen i stället för plural (*eh vi har många eh sångerska? (P) en så-nej sångerska (P) * sångerska (P) vi har många * eh sångerskor...*). Därigenom utnyttjade hon morfologiskt kreativ strategi. IK1 hade också problem med det svenska ordet *lov* och bildade tre gånger ett eget ord: *hösten (P) eh ((P)) en (P) lovar rinner? heh jag vet inte vad den heter lov? (P) eh ((P)) en lover å en träd*. Följande gång var det fråga om *mor/mamma*:

46. eh många (P) eh många hur säger man ((P)) eh (P) många jag har glömt (P) många mader? Nej (SKRATTAR) många: (P) hur säger man (P) många (P) eh mammor eh

IK1 erkände att hon inte kom ihåg ordet, men fortsatte trots detta att förklara. Hon var inte alls rädd för att visa sin okunnighet, men gav inte heller upp, utan bildade ett eget ord (*mader*). Till slut kom hon också på det rätta ordet. När intervjuaren visade en bild och pekade på ett vägarbetsområde, svarade IK1 på följande sätt: *och det här är ((P)) vad heter den (P) eh vägområde å alla måste eh * köra försiktigt * (SKRATTAR)*. Följande morfologiskt kreativa strategi var precis det ord som IK1 också menade. Trots detta var det dock en kommunika-

tionsstrategi, vilket syns i sammanhanget den förekommer i: *den är (P) vad heter den (P) en eh polis-(P) bil nej (P) den är [polis]bil*. Det fanns tillräckligt med implicita markörer för att man ska kunna kalla det för en kommunikationsstrategi. Den sista morfologiskt kreativa strategin var det påhittade ordet *mekanik* som IK1 använde i stället för *mekaniker*.

En av de första vädjan om hjälp förekom i en situation där IK1 inte alls förstod intervjuarens fråga och sade *va?*. De sex andra vädjan om hjälp – strategier som IK1 utnyttjade var däremot preciserande. Då bad IK1 om hjälp, eftersom hon inte hade förstått frågan helt, t.ex. *I: det svenska skolsystemet hur skolan är uppbyggd [känn] IK1: [eh] menar du (P) hur skolan är för mej? I: hm*.

Reduktionsstrategier som IK1 använde kan delas in i två olika klasser: då IK1 formulerade om sitt uttryck, och då IK1 var tvungen att helt ge upp. IK1 utnyttjade båda slags reduktioner två gånger, vilket innebär att IK1 använde sammanlagt fyra reduktionsstrategier. Som jag redan tidigare nämnde gav IK1 vanligtvis inte upp, utan försökte alltid förklara med hjälp av andra kommunikationsstrategier än reduktion.

Utöver de verbala strategierna använde IK1 sig också av icke-verbala strategier. Tre av dem stödde det verbala uttrycket, medan en använde IK1 helt och hållet för att ersätta ord: *som hur säger man (P) som gör så här (VIFTAR MED HÄNDERNA FRÅN DEN ENA SIDAN TILL DEN ANDRA SIDAN)*.

IK1 använde oftast morfologiskt kreativa strategier, dvs. sammanlagt nio gånger. Också vädjan om hjälp var allmän. Detta kan bero på att IK1 var öppen och inte alls rädd för att visa sin okunnighet. Hon ville hellre ta reda på orden för att kunna nå sitt kommunikativa mål än reducera sitt uttryck. Icke-verbala strategier och reduktioner använde IK1 däremot fyra gånger, holistiska fem gånger, analytiska två gånger samt kombinerade analytiska holistiska strategier och transferstrategier bara en gång.

6.2.2 Informant 2 (IK2)

Intervjun med IK2 var 13 min 15 sek lång. Den första strategi som IK2 utnyttjade var reduktion. Han var tvungen att formulera om sin mening. Ytterligare tre gånger reducerade han sitt

uttryck på detta sätt. Dessutom reducerade IK2 sitt budskap helt och hållet vid fyra tillfällen. Antingen sade informanten att han inte kom ihåg eller att han inte visste ordet. Ibland fortsatte IK2 inte sitt uttryck, utan gav bara upp utan att säga någonting. Jag vet inte om dessa reduktioner berodde på hans okunnighet i svenska språket eller om han bara var ovillig att diskutera utförligt i denna situation. Vid ett par tillfällen verkade IK2 nämligen lite trött på att svara på intervjuarens frågor.

IK2 använde bara en analytisk och en holistisk strategi, båda i ett och samma sammanhang. När IK2 inte visste ordet parkeringsvakt på svenska, frågade intervjuaren vad denna gör för någonting:

47. I: men du vet vad han gör
 IK2: ja jag vet ((P)) eh det är felparkering (SKRATT)
 I: * det känner du till *
 IK2: nån som ska eh (P) betala böter (SKRATTAR)

Först använde IK2 en holistisk strategi. Ordet *felparkering* hör till samma semantiska fält som ordet *parkeringsvakt* och kan därigenom klassificeras som en holistisk strategi. Det sista exemplet är däremot den analytiska strategin, som anger vad parkeringsvaktens verksamhet får för följder. Kombinerad analytisk holistisk begreppsstrategi använde IK2 också bara en gång: *fordon som den använder till vägarbete*. Denna förklaring ersatte ordet *vält*.

Det näst största antalet kommunikationsstrategier som IK2 använde var transferstrategier. I intervjun berättade IK2 också att det är så lätt att använda engelska i stället för svenska, när alla i Sverige ändå kan engelska. Därför lånade IK2 så ofta ord och uttryck från sitt modersmål, dvs. engelska. Sammanlagt sex gånger utnyttjade IK2 transferstrategier som *web design*, *accounting* och *the fourth of July*. IK2 anpassade aldrig dessa uttryck till svenska, utan använde dem som sådana. Detta beror säkert också på att han antog att alla kan engelska. Frasen *web design* skulle inte nödvändigtvis behöva vara en transferstrategi, för denna engelska fras används också i svenska språket. Av informantens uttryck framgår det dock att det måste handla om en kommunikationsstrategi: *eh data- (P) eh web-web design*. IK2 försökte nämligen först säga samma sak utan det engelska ordet, och dessutom tvekade han.

Morfologiskt kreativa strategier var däremot inte frekventa, för IK2 använde dem bara en gång: *...jag har spelat eh bara två gånger som lite dyr eh att ha en eh menskap och använda*

det två gånger så. Vad IK2 tydligen ville säga var utrustning/redskap. Han var dock tvungen att bilda ett nytt ord, eftersom han inte kunde eller kom ihåg detta ord på svenska.

IK2 använde också den interaktionella av kommunikationsstrategierna, dvs. vädjan om hjälp. En gång bad IK2 om hjälp när han inte förstod intervjuarens fråga (*vad har?*). En annan gång förstod IK2 inte ordet som han hade frågat efter och som intervjuaren precis hade sagt. Att IK2 inte bad om hjälp fler gånger kan bero på att han alltid kunde utnyttja engelskan, när han inte kunde säga någonting på svenska. Dessutom ville han kanske inte visa sin okunnighet framför intervjuaren.

IK2 uttryckte sig bara en gång med hjälp av en icke-verbal kommunikationsstrategi. Informanten var kanske en sådan människa som inte heller annars gestikulerade så mycket.

IK2 använde sammanlagt 21 kommunikationsstrategier. Reduktion (8) och transferstrategier (6) bildade en stor del av det sammanlagda antalet strategier. Att IK2 så ofta använde reduktion kan bero på att han kanske upplevde testsituationen som oangenäm eller på något sätt onödig. Transferstrategierna var däremot frekventa, eftersom det var så lätt för IK2 att använda sitt modersmål, det överallt kända engelska språket. De andra strategierna använde IK2 bara en gång, förutom vädjan om hjälp, som förekom i två sammanhang.

6.2.3 Informant 3 (IK3)

Test 2 med IK3 var 15 min 45 sek lång. Den första kommunikationsstrategi som IK3 använde var reduktion. Inom en och samma replik var han tvungen att utnyttja reduktionsstrategi två gånger: *jo: vi hade ((P)) först vi började med ha lite (Ö) eh bilderna kommer...* Dessa två reduktioner var dock omformuleringar som han använde ytterligare fem gånger. Dessutom reducerade IK3 sitt budskap helt en gång: *på nåt sätt jag vet inte jag kan inte förklara varför...* Han medgav dock att han inte kunde förklara bättre.

IK3 använde tre analytiska strategier. Den första var en förklaring av ordet sågspån: *från den där eh från trädet vad heter den där (P) när man slipar å det blir väldigt (P) mjuk (P) om man gör så där på bänken.* Informanten nämnde alltså materialet och hur det uppstår. Följande analytisk strategi var lång:

48. det är nån sån majsmjöl ((P)) som dom kokar ((P)) dom gör majsmjölet å sen xxx inuti kött från kalkon eller gris eller kyckling å sen (P) eh (P)slår dom ihop (VISAR MED HÄNDERNA) i en blan-bananblad (P) å sen kokar dom två tre timmar

När IK3 inte visste det svenska namnet berättade han utförligt – både verbalt och icke-verbalt – hur man kan laga maträtten. Den sista analytiska strategin ersatte en personbeteckning: *(SUCKAR) vad heter den där som bensin jobbar i bensin (P) macka.*

Den första holistiska strategi som IK3 utnyttjade i test 2 ersatte troligtvis ordet *dokumentärfilm*: ... *vi har varit här å tittat på en eh (P) nyheterna eller film som handlar om (P) nyheterna från hela världen från (P) i flera olika ställen.* IK3 använde alltså ett överordnat begrepp (*film*) och ett som var på samma hierarkiska nivå (*nyheterna*). När IK3 skulle berätta om en högtid, använde han ordet *grej*, som kan användas i många olika sammanhang och i stället för alla möjliga ord – både konkreta och abstrakta: *inte: liknande om lucia men vi har en (P) grej (P) påsk.* Efter den holistiska strategin nämnde IK3 sedan namnet på denna högtid. Dessutom använde informanten det överordnade ordet *grupp* i stället för ordet *stamm*: *vad heter det ((P)) grupperna i Guatemala indianerna (P) stammar eller nej jo kan man säga.*

IK3 använde också tre kombinerade analytiska holistiska strategier. Två var förklaringar på helgdagar under påsken, dvs. förklaringar av skärtorsdag och långfredag: *å den det här torsdag fredag lördag (P) å torsdag är det (P) kallas (P) när Jesus går på gatan å vandrar (P) å sen fredag (P) oj vad heter den där på svenskan när han är begrav.* Genom att nämna att det gäller en torsdag respektive fredag och genom att placera dessa dagar vid rätt tidpunkt och beskriva händelserna under dessa dagar kan man lätt gissa vilka dagar det är frågan om. Denna förklaring innehöll också vädjan om hjälp, då IK3 bad intervjuaren om hjälp. Den tredje strategin använde IK3 däremot för att berätta om en maträtt som finns i informantens hemland (*jo det har dom hm julafton (P) dom har en sort mat som det låter inte så gott här i Sverige men det (SKRATTAR) å dom äter också varje lördag dom kallas damales*). Den holistiska delen (*en sort mat*) följdes av den analytiska beskrivningen, som gör denna maträtt så speciell. I samband med detta utnyttjade IK3 också sin enda transferstrategi i test 2.

Morfologiskt kreativa strategier förekom sammanlagt fem gånger hos IK3 i test 2. Tre av dem liknade de ord som IK3 var ute efter: *refleksera*, *bensinmacka* och *maskinoperator* i stället för orden *reflektera*, *bensinmack* och *maskiningenjör*. IK3 hade alltså en aning om vilka orden

var, men kom inte på dem just då. Däremot var *plantasträd* och *dubbellem* helt egna kreatio-
ner.

Utöver dessa strategier använde IK3 också vädjan om hjälp två gånger och icke-verbala stra-
teger två gånger till. Den ena av vädjan om hjälp har redan behandlats (se ovan). Den andra
förekom, när IK3 inte förstod intervjuarens fråga, och sade *kan du säga en gång till*. Annars
bad IK3 inte om hjälp, utan ville hellre klara av problematiska situationer själv, vilket kan
förklaras genom informantens goda språkkunskaper – i synnerhet ordförrådet – eller också att
hans personlighet inte tillät att be om hjälp.

För att ha bott så länge i Sverige och ha haft så mycket svenska kontakter använde IK3 över-
raskande många reduktioner (8). Detta kan dock förklaras med hans personlighet m.m. Han
ville kanske låta bli att prata än avslöja att han inte visste något. Trots det använde IK3 också
andra strategier: morfologiskt kreativa fem gånger, analytiska, holistiska, kombinerade och
icke-verbala tre gånger, vädja om hjälp två gånger samt transferstrategier bara en gång.

6.2.4 Informant 4 (IK4)

Intervjun med IK4 var 18 min 10 sek lång. Den största svårigheten med att analysera denna
intervju var IK4:s sätt att tala. Inom en replik kunde hon många gånger säga *ah, eh, hm* utan
att det betydde att hon hade svårigheter. Dessutom upprepade hon ofta ord. Problemet var
alltså att kunna känna igen när dessa markörer verkligen angav problem att uttrycka sig. Som
kriterium hade jag då att det fanns flera av dessa markörer nära varandra eller också att infor-
manten själv sade någonting som avslöjade att det måste handla om en kommunikationsstra-
tegi. Ibland använde jag också inspelningen av test 2 som hjälp.

IK4 utnyttjade först vädjan om hjälp i test 2. Hon upprepade en del av frågan som intervju-
aren hade ställt för att vara säker på att hon hade förstått (*vad jag har gjort i dag*). Nästa gång
IK4 använde sig av vädjan om hjälp hade hon först förstått intervjuarens fråga fel och svarat
enligt det. Strax därefter förstod hon dock vad intervjuaren egentligen hade frågat. För att vara
säker på att svara rätt denna gång frågade hon: (*P*) *oh i USA du-du prata om (P)*.

Analytiska strategier utnyttjade IK4 bara en gång. Informanten kunde inte ordet *marmorering* och förklarade *när man målar och det har det verkar som ma-marmor marmor*. IK4 angav här hur man gör och hur resultatet ser ut. IK4 använde sällan holistiska strategier, bara två gånger. Hon sade *uppfä-uppfann?* i stället för *upptäckte* och *lika lingon* i stället för *tranbär*. Någon kombinerad strategi använde IK4 inte.

Informanten utnyttjade ofta transferstrategi. Som förklaring sade hon att alla i Sverige kan engelska och vill tala engelska med henne. Dessutom medgav hon att hon är *lite lat också*. Den första transferstrategin förekom i följande sammanhang: *ja ja ah alla i Sverige kan engelska så bra (P) så (P) det är det är ingen motivation jag vet inte om det * är engelska eller svensk ord * men (P) jag pratar så mycke engelska*. Här sade informanten t.o.m. att hon inte är säker på om det handlar om ett svenskt ord, vilket också är orsaken till att *motivation* klassificeras som transferstrategi. IK4 visste att ordet finns i engelskan, men tvekade om det existerar på svenska också. Nästa transferstrategi ersatte ordet *årstid*: *ah ((P)) ah jag vet inte season ah*. När IK4 berättade om fester och maträtter i sitt hemland använde hon två transferstrategier. Den ena var ordet *thanksgiving*. Den andra var ordet *cranberry* som IK4 använde i stället för *tranbär*, som informanten också hade förklarat med hjälp av en holistisk strategi (se ovan). Den sista transferstrategin ersatte ordet *säker(t)*: *och jag s jag s jas skulle sure*. Dessutom kunde jag märka att IK4 många gånger oavsiktligt använde transfer. IK4 antingen rättade genast sitt fel eller märkte inte alls det. I båda fallen sade hon någonting på engelska utan att ha något problem före uttrycket.

Fyra gånger utnyttjade IK4 morfologiskt kreativa strategier. Den första använde hon i stället för ordet *årstid* och sade då *tid av år* (se också ovan). I stället för att uttrycka sig med det sammansatta ordet bildade hon en egen fras. Vid nästa transferstrategi var det dock tvärtom, dvs. informanten bildade en sammansättning (*burk ah pump*). I samband med detta utnyttjade IK4 icke-verbal strategi i och med att hon visade formen av burken med händerna. Nästa gång var IK4 osäker på ordet *kalkon*: *ah ah eh hm vanligast en stor eh jag vet inte heter en stor eh kalkon*. Även om informanten sade det menade ordet är det klart att hon hade svårigheter med att komma på ordet och var inte ens då säker på det, vilket är orsaken till att detta klassificeras som en morfologiskt kreativ strategi. Den sista var däremot en personbeteckning som ersatte ordet *trafikpolis*: *trafik eh kon-kontroll jag vet inte*. Utöver den ovannämnda icke-verbala strategin använde IK4 sig en gång till av gester, då hon icke-verbalt visade föremålet (*levande*) *ljus*.

Största antalet av IK4:s strategier i test 2 – sammanlagt 11 stycken – var reduktioner. Fyra av reduktionerna var omformuleringar. Resten, dvs. sju stycken, var däremot reduktioner då IK4 gav upp helt. En av dessa reduktioner kunde också klassificeras som någon annan kommunikationsstrategi, eftersom IK4 ändå försökte säga någonting: *ah konstr- ah a-a-arbets som * nånting **. Till slut gav hon dock upp och använde alltså därigenom reduktion. Vid de andra reduktionerna sade IK4 direkt *men jag kan inte komma ihåg* eller ** nej jag kan inte säga **. Kanske var det lättast för IK4 att utnyttja reduktion, eftersom hon inte så ofta annars heller behövde förklara på ett alternativt sätt på svenska. I och med att alla som hon umgås med förstår hennes modersmål var informanten kanske inte van vid att förklara på svenska.

IK4 använde sammanlagt 27 strategier. En överraskande stor del av dem var reduktioner (11) och transferstrategier (5). Trots frekventa svenska kontakter utnyttjade IK4 strategier som är typiska för inlärare med inte så bra kunskaper i målspråket. Transferstrategierna kan förklaras med informantens modermål, engelska, som alla kan och vill prata med informanten, medan reduktionerna kanske är en reflektion av situationen eller IK4:s inställning till testet. Morfologiskt kreativa strategier var också relativt frekventa – IK4 använde dem fyra gånger – medan analytiska (1), holistiska (2) och icke-verbala strategier (2) samt vädjan om hjälp (2) inte förekom så ofta hos IK4. Kombinerade analytiska holistiska begreppsstrategier använde IK4 inga.

6.2.5 Informant 5 (IK5)

Testet med IK5 var 12 min 50 sek lång. När IK5 utnyttjade en kommunikationsstrategi för första gången i test 2 använde han reduktion. Han formulerade om sitt uttryck. IK5 var även tvungen att reducera genom omformulering ännu en gång. Dessutom använde IK5 reduktion sju gånger då han gav upp helt. Ofta sade IK5 t.ex. att han inte kunde förklara. Två gånger avbröt han utan att förklara varför, och en gång sade han bara: *och (gör gör) nåt*. Så som i test 1 utnyttjade IK5 också nu i test 2 ofta reduktion. I samband med detta test sade IK5 att han *är lite * stressad att **, vilket naturligtvis påverkade användningen av reduktion. I en påfrestande situation är det ju svårare att förklara allt på ett främmande språk. Dessutom kan det vara svårt att visa sin okunnighet (se avsnitt 2.5).

IK5 använde bara två analytiska strategier. Informanten berättade hur man gör en efterrätt: *eh det ((P)) eh ((P)) vad det bakla de s- med gör socker (P) å (gör gör) nåt*. IK5 kunde bara nämna en ingrediens, men reducerade sedan sin mening (se ovan). Den andra analytiska strategin var en omskrivning av *folkdräkt, gammalt kläder*. IK5 använde däremot varken några holistiska eller några kombinerade begreppsstrategier.

Transferstrategier förekom inte heller så ofta hos IK5. Endast en gång använde informanten sitt modersmål. Han berättade om en turkisk efterrätt och kunde bara namnet på den på sitt modersmål, *baklava*. Som jag redan tidigare har sagt så använder man ofta ursprungliga namn på olika maträtter också i målspråket. Därför kan detta anses som ett gränsfall mellan transferstrategi och ingen strategi alls.

Förutom reduktion utnyttjade IK5 ofta också morfologiskt kreativ strategi. Sammanlagt 14 gånger bildade han ett eget ord eller uttryck. Ofta bildade han själv nya personbeteckningar: *praktiser, motorman* och *böterman* för *praktikant, mekaniker* respektive *parkeringsvakt*. En av de morfologiskt kreativa strategierna förekom i följande sammanhang:

49. [tur]kiska har eh i uralaltaisk språkfamilj eh svenska är europa-intereuropa eh familj

IK5 hade troligtvis hört ordet *indoeuropeisk*, för denna bildning var väldigt lika det menade ordet. Även i följande del av intervjun med IK5 fanns det många morfologiskt kreativa strategier:

50. IK5: och en man som eh läs läste i musikuniversitetet eh (P) han visade (P) eh turkisk eh instrumental (P) ha-han var svensk

I: hm

IK5: eh han läste (P) turkisk musiks ämne (P) och

I: ja ja

IK5: han spelade en turkisk (P) (hca) (P) en turkisk sjunga (P) sjung-sjunger turkiska eh

IK5 använde alltså *musikuniversitetet* i stället för *Musikkonservatorium* eller *Institutionen för musikvetenskap*, *turkisk musiks ämne* för t.ex. *musikvetenskap*, *en sjunga* för *en sång*. *Turkisk eh instrumental* kan tolkas på olika sätt: antingen att man syftar till ett turkiskt instrument eller turkisk instrumentalmusik. I vilket fall som helst klassificerar jag detta som en morfologiskt kreativ strategi. De andra strategierna var *folkläder* för *folkdräkt*, *räddar* för *är rädd för*, *göra ljus* för *ljusa upp*, *brandfordon* för *brandbil* samt *maister* för *dirigerar*.

IK5 utnyttjade vädjan om hjälp bara en gång: *I: hm (P) är det svårt med språket är svenskan jobbig IK5: menar svenska*. Informanten var inte säker på vad intervjuaren menade och bad om hjälp. Att IK5 så sällan bad om hjälp kan bero på att han inte ville visa sin okunnighet (se också ovan). Icke-verbala strategier använde IK5 bara två. Båda använde han då han berättade om gamla kläder. Den ena icke-verbala strategin visade längden av ett klädesplagg, medan den andra visade vad det var för ett klädesplagg det handlade om.

IK5 använde 28 kommunikationsstrategier i test 2. Största delen av strategierna var antingen morfologiskt kreativa (13) eller reduktioner (9). IK5 var alltså benägen på att hitta på egna ord. Analytiska och icke-verbala strategier utnyttjade han två gånger samt transferstrategier och vädjan om hjälp bara en gång, medan två av strategierna – holistiska och kombinerade – inte alls förekom hos IK5 i test 2.

6.2.6 Sammanfattning av resultaten

Dessa informanter med svenska kontakter på fritiden använde sammanlagt 137 kommunikationsstrategier i test 2, vilket innebär att var och en av dem utnyttjade i genomsnitt 27,4 strategier i testet. Igen bildade reduktionerna största delen. Man måste dock komma ihåg att det väldigt ofta handlade om omformuleringar än rena reduktioner i det avseendet att informanterna helt skulle ha gett upp.

IK1 använde totalt 33 kommunikationsstrategier, vilket var mest i denna informantgrupp. Detta kan bero på informantens sätt att tala samt hennes vilja att förklara allt noggrant. Dessutom var hennes test ett av de längsta. Här ska man kanske uppmärksamma att intervjuerna var av olika längd, vilket också kan ha påverkat skillnaderna mellan antalet kommunikationsstrategier. IK1 använde fem holistiska och bara en transferstrategi, vilket borde innebära att IK1 har relativt bra kunskaper i målspråket. Användningen av vädjan om hjälp pekar dock på det motsatta. Det höga antalet dessa strategier (7) kan dock kanske förklaras med hjälp av IK1:s personlighet (se avsnitt 6.2.1). Dessutom utnyttjade IK1 ovanligt ofta morfologiskt kreativa strategier (9). Icke-verbala strategier och reduktioner utnyttjade hon bara fyra gånger samt analytiska två gånger och kombinerade en gång. IK2 använde ofta reduktion (8) och transferstrategi (6). Dessa strategier är typiska för inlärare med mindre bra kunskaper i målspråket och hos dem som inte vill göra några misstag (se avsnitt 2.5). Jag är inte säker på vil-

ket av de två som gäller hos IK2, men användningen av transferstrategier påverkades säkert av IK2:s modersmål, engelska. När man inte vet något på ett främmande språk, är det ju lätt att använda sitt modersmål som källspråk, när alla kan detta språk. Andra strategier använde IK2 sällan: analytiska, holistiska, kombinerade, morfologiskt kreativa och icke-verbala strategier bara en gång samt vädjan om hjälp två gånger. IK2 hade också det lägsta antalet strategier hos dessa informanter. IK3 hade bott längst i Sverige, men hade ändå relativt många reduktioner i test 2. Kanske ansåg IK3 att det kommunikativa målet inte var så viktigt och reducerade då hellre sitt uttryck än ansträngde sig. Näst mest använde han morfologiskt kreativa strategier (5). Sedan kom analytiska, holistiska, kombinerade och icke-verbala strategier med tre gånger och till sist vädjan om hjälp (2) och transferstrategier (1). IK4 använde också ofta reduktion (11). Situationen och den långa intervjun kan ha påverkat resultatet. Dessutom uttryckte hon sig ofta med hjälp av transfer (5), vilket påverkades av hennes modersmål, som var engelska (se ovan). IK4 använde fyra morfologiskt kreativa strategier, två vädjanden om hjälp, två icke-verbala och två holistiska strategier samt en analytisk strategi, men inga kombinerade analytiska holistiska strategier. Den sista informanten i denna grupp, IK5, utnyttjade ovanligt många morfologiskt kreativa strategier (13), men också reduktioner (9). IK5 kände sig stressad av testsituationen, vilket gjorde det säkert lättare för honom att använda reduktion än att börja förklara med alternativa medel. De andra strategierna använde han inte så ofta eller inte alls: analytiska och icke-verbala två gånger, vädjan om hjälp och transferstrategi bara en gång, men inga holistiska eller kombinerade strategier. I följande tabell sammanfattar jag resultaten av denna informantgrupp i test 2:

Tabell 6 Kommunikationsstrategier hos informanter med kontakter med svenskar i test 2

	ABS	HBS	AHBS	MK	TS	RED	IVBS	VÄDJAN	totalt
IK1	2	5	1	9	1	4	4	7	33
IK2	1	1	1	1	6	8	1	2	21
IK3	3	3	3	5	1	8	3	2	28
IK4	1	2	0	4	5	11	2	2	27
IK5	2	0	0	13	1	9	2	1	28
totalt	9	11	5	32	14	40	12	14	137
i genom- snitt	1,8	2,2	1	6,4	2,8	8	2,4	2,8	27,4

Som det framgår av tabellen använde informanterna mest reduktioner (RED), dvs. sammanlagt 40 gånger, vilket är 8 i medeltal. Näst kom morfologiskt kreativa strategier (MK), som utnyttjades 32 gånger (6,4). Transferstrategier (TS) och vädjan om hjälp (VÄDJAN) använde

informanterna båda 14 (2,8 i genomsnitt). Icke-verbala strategier (IVBS) var också frekventa (12 / 2,4). Resten av strategierna använde informanterna IK1-5 på följande sätt: holistiska (HBS) 11 / 2,2, analytiska 9 / 1,8 samt kombinerade analytiska holistiska begreppsstrategier (AHBS) 5 / 1.

6.3 Jämförelse av resultaten i test 2

Informanterna utan svenska kontakter på fritiden använde i medeltal 35,3 kommunikationsstrategier i test 2, medan den andra informantgruppens medeltal var 27,6. Detta resultat var inte överraskande. Såsom Poulisse (1989, 142; 1990, 145) påpekar använder inlärare med lägre kunskapsnivå flera kommunikationsstrategier, eftersom de inte har så brett ordförråd i målspråket på grund av sina bristande språkkunskaper. Informanterna utan kontakter med svenskar utnyttjade alla strategier – förutom morfologiskt kreativa (MK) – oftare än informanterna med svenska kontakter på fritiden. Morfologiskt kreativa strategier var alltså de enda som IK1-5 tillgrip flera gånger än IUK1-6. Detta kan kanske förklaras med att informanterna i den förra informantgruppen ville vara effektiva. Allra effektivast är det ju att nämna namnet på ett föremål osv. (jfr avsnitt 2.5). När man inte kan – eller kommer ihåg – det, kan det kanske löna sig att bilda ett eget välbeskrivande ord. På så sätt är det möjligt att vara tillräckligt informativ utan att anstränga sig för mycket. Ibland lyckas man dock inte med denna strategi utan är tvungen att ta hjälp av andra, mindre ekonomiska strategier. Följande tabell sammanfattar resultaten i test 2 hos båda informantgrupperna:

Tabell 7 Jämförelse av användningen av kommunikationsstrategier i test 2

	ABS	HBS	AHBS	MK	TS	RED	IVBS	VÄDJAN	totalt
IUK1-6	2,7	2,8	2,2	3,7	5	11,3	4,2	3,5	35,3
IK1-5	1,8	2,2	1	6,4	2,8	8	2,4	2,8	27,4

Analytiska strategier (ABS) använde båda informantgrupperna relativt få: IUK1-6 i genomsnitt 2,7 och IK1-5 1,8. Att antalet var så lågt kan bero på att analytiska strategier kräver mycket ansträngning och tid och vill därför inte i första hand användas. Holistiska strategier (HBS) borde däremot vara effektivare och mera ekonomiska, men trots det förekom de inte hellre ofta hos informanterna (2,8 hos IUK1-6 och 2,2 hos IK1-5). Detsamma gällde kombinerade analytiska holistiska strategier (AHBS). Transferstrategierna (TS) utnyttjade infor-

manterna utan svenska kontakter flera än informanterna med svenska kontakter (5 respektive 2,8). Denna strategi används ju ofta av inlärare med mindre bra kunskaper i målspråket. Dessutom kan det formella avståndet vara en orsak: om målspråket inte är likt modersmålet, utnyttjas ofta strategier som är baserade på modersmålet. (se avsnitt 2.5.) IK2 och IK4 har engelska som modersmål – som hör ju till de germanska språken såsom svenskan – och ändå använde de sig ofta av transfer. Detta kan dock förklaras med att (praktiskt taget) alla förstår engelska och därför kan informanterna lita på att bli förstådda när de använder engelska som källspråk. Reduktion (RED) var den mest frekventa strategin hos båda informantgrupperna. I test 2, dvs. intervjun, fick informanterna själva bestämma vilka kommunikativa problem de skulle lösa. Detta val påverkas av många faktorer. En kan vara att informanterna inte ansåg det kommunikativa målet som viktigt och reducerade hellre sitt budskap än ansträngde sig och slösade bort tid. IUK1-6 använde dock reduktion oftare än IK1-5 (11,3 respektive 8 i genomsnitt). Orsaken till skillnaden kan vara att IUK1-6 inte hade några språkliga medel att lösa problemet vid några tillfällen och var därför tvungna att tillgripa reduktion. De två sista strategierna – icke-verbal strategi (IVBS) och vädjan om hjälp (VÄDJAN) – var också mera frekventa hos informanterna utan svenska kontakter på fritiden än hos informanterna med svenska kontakter: de förra använde icke-verbala 4,2 och vädjan 3,5 gånger, medan de senare utnyttjade dem 2,4 respektive 2,8 gånger. Gester förekommer oftare hos inlärare med lägre kunskapsnivå än hos duktiga inlärare. Detsamma gäller i princip vädjan om hjälp. Det sägs nämligen att inlärare snarare än målspråkstalare frågar om hjälp. Jag anser att informanterna med svenska kontakter på fritiden säkert har påverkats av målspråkstalare i detta avseende.

Man kan alltså säga att användningen av kommunikationsstrategier i test 2 påverkades av informanternas kontakter med svenskar på fritiden. De som inte hade så många eller inte alls kontakter med svenskar använde flera kommunikationsstrategier än den andra informantgruppen. När det gäller de enskilda kommunikationsstrategierna utnyttjades de alla – förutom en – mera av IUK1-6 än av IK1-5.

7. JÄMFÖRELSE MED POULISSES UNDERSÖKNING

I detta kapitel jämför jag de föregående resultaten med resultaten av Poulisses (1989, 1990) undersökning. I sin undersökning hade Poulisse (1989, 1990) fyra olika testuppgifter: den första var beskrivning av konkreta föremål, den andra beskrivning av abstrakta föremål, den

tredje ett test där man skulle återberätta fem korta historier samt den fjärde en intervju. Den första och den fjärde testuppgiften var alltså likadana som testen i min undersökning, och de ska jämföras här.

Grupperna i Poulisses test (1989, 1990) bestod av inlärare med olika kunskapsnivåer. Jag hade två informantgrupper i undersökningen, men Poulisse (1989, 1990) hade tre grupper. Den första gruppen bestod av universitetsstudenter, den andra gruppen av gymnasieelever och den tredje av högstadieelever.⁴ Informanternas kunskaper i målspråket hade testats på olika sätt. Informanterna i den första gruppen hade bästa språkkunskaper, informanterna i den andra gruppen hade näst bästa och informanterna i den tredje gruppen hade sämsta kunskaper i målspråket. Jag hade inte testat informanternas språkkunskaper, men jag hade gjort gruppindelningen på grund av kontakter med svenskar på fritiden. Man kunde påstå att resultaten i dessa två undersökningar inte är jämförbara, eftersom man inte helt kan vara säker på att gruppen IK1-5 i min undersökning har bättre kunskaper i svenska än gruppen IUK1-6. Jag tror dock att kontakter med svenskar hjälper inlärare att bättra sina språkkunskaper, och därför anser jag att informanterna IK1-5 borde ha bättre kunskaper än IUK1-6.

I test 1, dvs. i testet där man skulle namnge eller beskriva konkreta föremål, förekom flera kommunikationsstrategier ju lägre kunskapsnivå informanterna hade. Informanterna utan svenska kontakter på fritiden använde i genomsnitt 17,3 kommunikationsstrategier, medan informanterna med kontakter med svenskar utnyttjade 12,8 strategier per informant. I Poulisses undersökning (1990, 118-130) använde informanterna med lägsta kunskapsnivå i medeltal 31 kommunikationsstrategier, informanterna i nästa grupp 32 kommunikationsstrategier och informanterna med bästa kunskaper i genomsnitt 23 strategier. Antalet strategier hos högstadie- och gymnasieelever var alltså nästan lika högt, medan antalet var betydligt lägre hos universitetsstudenter. Det var dock intressant att gymnasieelever använde lite flera strategier än högstadieelever. I vilket fall som helst kan man se att informanter med bästa kunskaper i målspråket använde färre kommunikationsstrategier i båda undersökningarna. Följande tabell jämför resultaten i test 1 mellan dessa två undersökningar:

---

⁴ Informanterna i dessa två sista grupper studerade på den nederländska VWO-skolan, som motsvarar vår högstadie- och gymnasieskola.

Tabell 8 Jämförelse av resultatet i test 1 mellan båda undersökningarna

	Denna undersökning		Poulisses (1990) undersökning		
	IUK1-6	IK1-5	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
ABS	35%	38%	87%	76%	75%
HBS	21%	20%	8%	13%	13%
MK	16%	14%	1%	0,2%	1%
TS	5%	3%	4%	11%	11%

Av de enskilda strategierna var analytiska strategier (ABS) mest frekventa hos alla grupper i båda undersökningar. Skillnaden mellan analytiska och andra strategier var förvånansvärt större i Poulisses test (1989, 1990) än i denna undersökning: 35 % av strategierna hos IUK1-6 och 38 % hos IK1-5 var analytiska, medan strategierna i den senare undersökningen var 75 % analytiska hos informanterna med sämsta språkkunskaper, 76 % i den mellersta gruppen och 87 % hos informanterna med bästa språkkunskaper. Man kan påstå att det i Poulisses undersökning (1989, 1990) nästan enbart finns analytiska strategier. Dessutom blev användning av analytiska strategier mera frekvent hos informanterna med bättre språkkunskaper.

I Poulisses (1990) undersökning verkar användningen av holistiska strategier (HBS) minska i takt med ökande språkkunskaper. Min undersökning pekar också åt samma håll, även om skillnaden i användningen av holistiska strategier mellan IUK1-6 och IK1-5 inte är så stor. När det gällde morfologiskt kreativa strategier (MK), är skillnaden mellan de olika grupperna knappt märkbar. Transferstrategier (TS) blev däremot mera frekventa ju mindre språkkunskaper blev. Detta var inte alls överraskande, för inlärare med lägre kunskapsnivå i målspråket utnyttjar ofta modersmålsbaserade strategier (jfr avsnitt 2.5).

Resultatet i intervjun (test 2 respektive test 4) var likt med dem i test 1 i det avseendet att kommunikationsstrategier igen användes oftare av inlärare med mindre bra språkkunskaper. IUK1-6 använde i genomsnitt 35,3 kommunikationsstrategier i test 2 och IK1-5 i genomsnitt 27,4 strategier. I Poulisses (1990) undersökning var resultatet följande: grupp 1 använde i medeltal 15,3 strategier, grupp 2 22,9 och grupp 3 28,9 strategier. Följande tabell sammanfattar de enskilda strategierna i test 2:

Tabell 9 Jämförelse av resultatet i test 2 mellan båda undersökningarna

	Denna undersökning		Poulisses (1990) undersökning		
	IUK1-6	IK1-5	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
ABS	7%	7%	43%	49%	49%
HBS	8%	8%	37%	28%	28%
MK	10%	23%	0,4%	0,9%	0,2%
TS	14%	10%	20%	23%	22%

I Poulisses undersökning (1990) var analytiska strategier (ABS) de mest frekventa och holistiska strategier (HBS) kom näst. I min undersökning stämde detta inte, utan resultatet var helt motsatt. Det kan delvis bero på att Poulisses undersökning (1990) enbart koncentrerade sig på genomförandestrategier, medan min undersökning innehöll också reduktion (och dessutom några andra strategier som fattades i hennes undersökning). I motsats till min undersökning använde informanterna i den andra undersökningen knappt några morfologiskt kreativa strategier (MK). Egentligen är det ju lite förvånansvärt att morfologiskt kreativa strategier förekom så ofta i min undersökning, i synnerhet hos IK1-5. Resultatet påverkades av en informant som var synnerligen benägen på att använda denna strategi. Transferstrategier (TS) var frekventa hos varje informantgrupp i detta test och dessutom förekom de mycket oftare i denna test än i test 1. I denna undersökning använde informanterna utan svenska kontakter på fritiden lite oftare transferstrategier än den andra informantgruppen, vilket kanske kan förklaras med informanternas kunskapsnivå. Enligt Poulisse (1990, 132) beror användningen av transfer på att det fanns en samtalspartner med i detta test. Informanterna kunde prova om intervjuaren förstår ordet osv. från informantens modersmål och få därigenom intervjuaren att hjälpa till. Poulisse (1990, 137) påpekar också att man ofta i intervjun uttrycker sig med hjälp av gester, vilket (delvis) inte gällde min undersökning. Här måste jag dock påminna att den andra undersökningen inte innehöll någon kategori *icke-verbala strategier*, utan gesterna ingick i de andra kategorierna (se avsnitt 2.4).

Om man alltså jämför resultaten i dessa två test, finns det vissa skillnader. I min undersökning använde informanterna i genomsnitt flera kommunikationsstrategier i test 2 än test 1. Detta kan bero på själva undersökningen eller längden av undersökningen. I test 2 kunde informanterna också använda reduktion och vädjan om hjälp, vilket säkert påverkade det högre antalet. Poulisses undersökning (1990) visade det motsatta, men det kan kanske förklaras med att hennes undersökning endast koncentrerade sig på genomförandestrategier (och icke-samarbetsbaserade strategier). I båda undersökningar var det dock informanterna med lägsta kunskapsnivå som använde flest strategier både i test 1 och i test 2. Användningen av analy-

tiska strategier skilde sig också i testen, i synnerhet i min undersökning. I test 1 använde informanterna i huvudsak analytiska strategier, medan antalet dessa strategier i test 2 var betydligt lägre.

Resultaten i de båda testen överensstämde i huvudsak med varandra, i synnerhet i test 1. Testen visade att ju lägre kunskapsnivån var i målspråket, desto högre blev antalet kommunikationsstrategier. I test 1 var det analytiska strategier som förekom oftast hos alla informanter. I test 2 skilde sig resultaten från varandra: i Poulisses undersökning (1990) var analytiska strategier fortfarande mest frekventa, medan denna undersökning innehöll bara få analytiska strategier.

8. SAMMANFATTNING

Denna uppsats behandlade kommunikationsstrategier i det muntliga inlärarespråket hos informanter med eller utan svenska kontakter på fritiden. Först definierade jag begreppet kommunikationsstrategi samt presenterade olika typologier och faktorer som påverkar användningen av kommunikationsstrategier. Nästa kapitel handlade om kommunikationsstrategier i olika kontexter. Efter den teoretiska bakgrunden analyserade jag materialet som bestod av inspelningar och deras transkriptioner. Till sist jämförde jag resultaten i min undersökning med resultaten i Poulisses (1989, 1990) undersökning.

I början av denna uppsats antog jag att det skulle finnas skillnader i strategianvändningen mellan de två informantgrupperna. Min hypotes var att informanterna utan svenska kontakter på fritiden (IUK1-6) skulle använda flera kommunikationsstrategier än informanterna i den andra gruppen (IK1-5). Detta stämde i båda testen. Man kan alltså säga att kontakter med svenskar främjade kunskaper i målspråket, och därigenom behövde IK1-5 inte använda så många kommunikationsstrategier. Dessutom antog jag att informanterna med svenska kontakter mera sällan skulle utnyttja transferstrategi, vilket också framgick av undersökningen. Det tredje antagandet gällde själva testen. Jag antog att test 1 – dvs. test där man skulle namnge eller beskriva föremål – skulle innehålla flera analytiska strategier än test 2, intervjun. Också detta bekräftades av undersökningen. Vilket slags test som används verkar alltså ha betydelse för användningen av kommunikationsstrategier.

När jag jämförde resultaten i min undersökning med resultaten i Poulisses undersökning (1989, 1990), fann jag bara få skillnader. I båda undersökningarna använde informanterna med lägre kunskapsnivå flera kommunikationsstrategier. Dessutom bestod en stor del av kommunikationsstrategierna i test 1 av analytiska begreppsstrategier i de båda undersökningarna. Antalet analytiska strategier var dock betydligt högre hos informanterna i Poulisses (1989, 1990) undersökning. I test 2 skilde sig resultaten från varandra. I Poulisses (1989, 1990) undersökning använde alla informanter huvudsakligen bara analytiska och holistiska strategier, medan de i denna undersökning bara bildade en liten del av kommunikationsstrategierna i test 2. Detta kan dock bero på att typologin i min undersökning bestod av flera kategorier än typologin i Poulisses (1989, 1990) undersökning.

Även om resultaten i denna undersökning (i alla fall delvis) stöds av Poulisses (1989, 1990) undersökning, finns det vissa faktorer som kan minska validiteten av undersökningen. För det första påstår jag att informanter utan svenska kontakter på fritiden kan likställas med informanter med lägre kunskapsnivå. Jag har inte gjort några test om deras kunskaper i målspråket, men jag antar att kontakter med svenskar bidrar till att inlärare får bättre språkkunskaper, och på samma sätt att de som inte har några kontakter med svenskar inte kan nå samma kunskapsnivå. Också det låga antalet informanter är en orsak till att man inte kan dra några säkra slutsatser av undersökningen. Dessutom använde jag inte videoinspelningar i samband med undersökningen, utan observerade själv informanter och skrev ner deras icke-verbala strategier. Det kan alltså vara möjligt att jag har missat några strategier. Jag ansåg dock att videoinspelningen skulle kunna påverka testen negativt, för många upplever en sådan situation som allt annat än angenäm. Den sista, och kanske den mest avgörande faktorn, är att introspektion inte användes i undersökningen. Det var inte möjligt av praktiska skäl.

Jag anser att det är viktigt att undersöka kommunikationsstrategier. Var och en av oss använder dem – både när vi talar vårt eget modersmål och när vi försöker göra oss förstådda på ett främmande språk. Dessutom spelar kommunikationsstrategier en stor roll i språkundervisningen och t.o.m. i språkinlärningen. I alla fall hjälper de att lösa problem i kommunikation och nå kommunikativa mål. Det skulle vara intressant att göra en undersökning där man också skulle använda introspektion i samband med testen. På så sätt skulle man kunna få bättre förklaringar till strategianvändningen och med större säkerhet kunna känna igen eller utesluta vissa kommunikationsstrategier.

LITTERATUR

- Bialystok, Ellen 1983. Some Factors in the Selection and Implementation of Communication Strategies. *Strategies in Interlanguage Communication*. Claus Faerch & Gabriele Kasper (red.). London; New York: Longman, 100-118.
- Bialystok, Ellen 1990. *Communication Strategies*. Oxford: Blackwell.
- Burg, Carel van den & Arjen Krijgsman 1997. Reich mir mal den... Dingsda. Möglichkeiten der Kompensation von Wissenslücken in der fremdsprachlichen Kommunikation. *Fremdsprache Deutsch* 14, 48-52.
- Canale, Michael & Merrill Swain 1980. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. *Applied Linguistics* 1, 1-47.
- Canale, Michael 1983. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. *Language and Communication*. Jack C. Richards & Richard W. Schmidt (red.). London; New York: Longman, 2-27.
- Corder, S. Pit 1983. Strategies of Communication. *Strategies in Interlanguage Communication*. Claus Faerch & Gabriele Kasper (red.). London; New York: Longman, 15-19.
- Dörnyei, Zoltán 1995. On Teachability of Communication Strategies. *Tesol Quarterly* 29, 1, 55-85.
- Ellis, Rod 1984. Communication Strategies and the Evaluation of Communicative Performance. *ELT Journal*, 38, 39-44.
- Faerch, Claus & Gabriele Kasper 1983a. On Identifying Communication Strategies in Interlanguage Production. *Strategies in Interlanguage Communication*. Claus Faerch & Gabriele Kasper (red.). London; New York: Longman, 210-238.

- Faerch, Claus & Gabriele Kasper 1983b. Plans and Strategies in Foreign Language Communication. *Strategies in Interlanguage Communication*. Claus Faerch & Gabriele Kasper (red.). London; New York: Longman, 20-60.
- Faerch, Claus & Gabriele Kasper 1983c (red.). *Strategies in Interlanguage Communication*. London; New York: Longman.
- Faerch, Claus & Gabriele Kasper 1984. Two Ways of Defining Communication Strategies. *Language Learning* 34, 1, 45-64.
- Faerch, Claus, Kirsten Haastруп & Robert Phillipson 1984. *Learner Language and Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Faerch, Claus & Gabriele Kasper 1986. Strategic Competence in Foreign Language Teaching. *Learning, Teaching and Communication in the Foreign Language Classroom*. Gabriele Kasper (red.). Århus: University of Århus. 179-193.
- Hecht, Karlheinz & Peter Green 1991. Kommunikationsstrategien: ein Lern- und Lehrproblem. *Praxis der neusprachlichen Unterrichts* 2, 133-144.
- Kasper, Gabriele 1982. Kommunikationsstrategien in der interimsprachlichen Produktion. *Die Neueren Sprachen* 81, 6, 578-600.
- Kellerman, Eric, Theo Bongaerts & Nanda Poulisse 1987. Strategy and System in L2 Referential Communication. *Second Language Acquisition in Context*. Rod Ellis (red.). Cambridge: Prentice-Hall International (UK) Ltd, 100-112.
- Kellerman, Eric 1991. Compensatory Strategies in Second Language Research: A Critique, a Revision, and some (Non)Implications for the Classroom. *Foreign/Second Language Pedagogy Research. A Commemorative Volume for Claus Faerch*. Phillipson, R., Kellerman, E., Selinker, L., Sharwood, M & Swain, M. 142-161.

- Kellerman, Eric & Ellen Bialystok 1997. On Psychological Plausibility in the Study of Communication Strategies. *Communication Strategies: Psycholinguistic and Sociolinguistic Perspectives*. Gabriele Kasper & Eric Kellerman (red.). London; New York: Longman, 31-48.
- Kotsinas, Ulla-Britt 1995. *Invandrare talar svenska*. Nytryck i nordiska språk. Stockholm: Institutionen för nordiska språk.
- Leiwo, Matti 1985. Hur klarar man sig i ett samtal på ett främmande språk? *Nordisk Tidskrift for Logopedi og Foniatri*, 42-53.
- Levelt, Willem J.M. 1989. *Speaking: From Intention to Articulation*. Cambridge, Mass.: Bradford Books/MIT Press.
- Lindberg, Inger 1985. Interaktionsmönster och kommunikationsstrategier i klassrummet. *SUM-rapport 1. Språkutveckling och undervisningsmodeller. En presentation av undersökningsområden*. Stockholm: Stockholms Universitet, Institutionen för Lingvistik, Avdelningen för tvåspråkighetsforskning, 85-116.
- Poulisse, Nanda 1989. *The Use of Compensatory Strategies by dutch Learners of English*. Doctors Dissertation. The University of Nijmegen.
- Poulisse, Nanda 1990. *The Use of Compensatory Strategies by dutch Learners of English*. Studies on Language Acquisition. I samarbete med Theo Bongaerts and Eric Kellerman. Dordrecht: Foris Publications.
- Poulisse, Nanda 1997. Compensatory Strategies and the Principles of Clarity and Economy. *Communication Strategies: Psycholinguistic and Sociolinguistic Perspectives*. Gabriele Kasper & Eric Kellerman (red.). London; New York: Longman, 49-63.
- Raupach, M. 1983. Analysis and Evaluation of Communication Strategies. *Strategies in Interlanguage Communication*. Claus Faerch & Gabriele Kasper (red.). London; New York: Longman, 199-209.

- Si-Qing, Chen 1990. A Study of Communication Strategies in Interlanguage Production by Chinese EFL Learners. *Language Learning* 40, 2, 155-187.
- Tarone, Elaine 1981. Some Thoughts on the Notion of communication Strategy. *Tesol Quarterly* 15, 3, 285-295.
- Tarone, Elaine 1984. Teaching Strategic Competence in the Foreign-Language Classroom. *Initiatives in Communicative Language Teaching*. Sandra J. Savignon & Margie S. Berns (red.). Reading, Massachusetts; Menlo Park, California; Don Mills, Ontario; Amsterdam; London; Manila; Singapore; Sydney; Tokyo: Addison-Wesley Publishing Company, 127-136.
- Tarone, Elaine & George Yule 1989. *Focus on the Language Learner*. Oxford: Oxford University Press.
- Wagner, J. 1983. Dann du tagen eineeeee – weisse Platte – an Analysis of Interlanguage Communication in Instructions. *Strategies in Interlanguage Communication*. Claus Faerch & Gabriele Kasper (red.). London; New York: Longman, 159-174.
- Viberg, Åke 1987. *Vägen till ett nytt språk. Andraspråksinläring i ett utvecklingsperspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Yule, George & Elaine Tarone 1991. The other Side of the Page: Integrating the Study of Communication Strategies and Negotiated Input in SLA. *Foreign/Second Language Pedagogy Research. A Commemorative Volume for Claus Faerch*. Phillipson, R., Kellerman, E., Selinker, L., Sharwood, M & Swain, M. 162-171.
- Yule, George & Elaine Tarone 1997. Investigating Communication Strategies in L2 Reference: Pros and Cons. *Communication Strategies: Psycholinguistic and Sociolinguistic Perspectives*. Gabriele Kasper & Eric Kellerman (red.). London; New York: Longman, 17-30.

BILAGA 1: Transkriptionstecken

(P)	paus
((P))	en längre paus (ca 2 sek och längre)
li:ten	förlängning av föregående ljud
li-	avbrutet ord
=	yttranden sammanbundna utan paus
[]	överlappande tal
(SUCKAR)	metakommentarer är inom parentes och har versaler
(SKRATT)	alla skrattar
(SKRATTAR)	talaren skrattar
* liten *	sägs med skrattande röst
(liten)	osäker transkription
(xxx)	omöjligt att höra
xxx	utelämnas (t.ex. namnen på informaterna)

BILAGA 2: Transkription av test 1

I= intervjuare

IK= invandrare som har kontakt med svenskar på fritiden

IUK= invandrare utan kontakt med svenskar på fritiden

I: kan du först säga ditt namn (SKRATTAR)

IK1: jag heter xxxxxxx

I: hm ((P)) å va så god

IK1: en gul fätölj (P) och fätöljen är blommig ((P)) en handfat ((P)) en-en dragkedja→ (P) jag tror det (SKRATTAR)

I: hm jag kommer inte att säga nånting (SKRATT) du får själv bestämma

IK1: hm gaffel å sked å kniv (P) eh: dom är på en tallrik tror jag ((P)) eh (P) eh en buss eh bussen har nummer ett hundra nittiotre a (SKRATTAR) ((P)) o:ch eh (P) när man eh sopar eh när man sopar golvet eh måste man: (P) man behöver en (KNACKAR PÅ BORDET) (P) sopa å en annan sak (P) dom är med varandra * hela tiden * ((P)) eh en bok ((P)) en snittblomma heh ((P)) men jag vet inta vad blomman heter bara jag vet den är blomma och: (KNACKAR PÅ BORDET) (P) eh: (P) hm nå-när man fö när man föder ett barn eh behöver barnet eh en (P) nappar? Men inte som nappar men man eh kan ha mjölk eh i: den här saken men den här saken har en nappa (SKRATTAR) (P) å en eh såx eller sax men när man eh när man ska sy: en tyg eh måste man riva tygen (P) å jag tror att den är såx eller sax * jag vet inte * ((P)) eh ((P)) när man cycklar när man cycklar ((P)) eh när man cykla:r (P) du måste vänta

I: hm

IK1: eh ((P)) eh den här platsen som man lägger eh foter (P) på eh cyklar (P) å en galje→ galje jag tror det (SKRATTAR) (P) å en klockan som finns snart kvart över tolv ((P)) å en kastrull (P) vi kan säga ((P)) eh ((P)) uh (P) jag tror att den är en skruv (P) när man skruvar ((P)) och ett skrivbord eller kanske ett bord ((P)) ah=jag visste den (P) vänta (P) säkerhetsnål (P) ja→ (P) säkerhetsnål ((P)) jag tror att (SKRATTAR)

I: jo jag * kan inte säga nånting *

IK1: oh den (P) jag visste den [men] jag kommer inte ihåg

I: [hm]

IK1: eh när man (P) när man tvättar eh kläder eh å när man hänger den man behöver en sak som fastnar eh kläder om till exempel det blåser eh kläderna (P) hm går inte * (iväg) * (SKRATT) (P) en tallrik (P) å en: (KNACKAR PÅ BORDET) jag visste den också eh skruvmejsel x eh nej ((P)) eh skruvmejsel (P) jag kommer * inte ihåg det * ((P)) men ((P)) alla mekaniker använder olika eh olika saker å den eh när man jag vet faktiskt inte vad den heter på persiska (SKRATT) eh: men den ser ut så här (SKRATTAR) ((P))

I: okej (P) det va det

IK1: ja

I: börja å säga ditt namn

IK2: mitt namn är xxxxxxx

I: hm (P) å här får du bilderna

IK2: jaha

I: så va så god

IK2: jaha det=är en soffa ((P)) och (P) oj ((P)) det är jag vet inte på svenska (P) hm (P) ah (P) plats n-där du kan tvätta händerna det är i badrummet ((P)) men jag vet inte vad det kan ((P)) en: (SUCKAR OCH SKRATTAR) ah ((P)) tja (P) well ((P)) ah jag kommer inte ihåg ((P)) ja jag kommer inte ihåg (P) [sak] som

I: [xx]

IK2: du kan använda med kläder (P) fastna kläder ((P)) ja det är en kniv en sked en tall-eh eh gaff nä ja gaffel och ja (P) en buss ((P)) och eh ((P)) jag vet inte hm ((P)) eh sak eh eh du använder eh när du eh städar golvet eh ((P)) ja ((P)) en bok ((P)) en blomma ((P)) en barnflaska ((P)) sax ((P)) eh (P) aha inte cykel men oj ((P)) hm ((P)) nej jag vet inte (P) det är en plats där du satt fot (P) foter när du cyklar ((P)) eh (P) tvätthängare ((P)) en klocka (P) kvart över tolv ((P)) oh (P) en panna ((P)) mutter ((P)) ett bord ((P)) (SUCKAR) ((P)) nej (SKRATTAR) eh det är ett sak att du kan använda att fastna-hoppa två saker material eh (P) skarp och (P) du kan stäng (VISAR MED FINGRARNÄ) (P) så att ((P)) det är inte farlig (P) hm ((P)) oh (SKRATTAR) (P) ah: sak som du kan hängar eh kläder som är (MUMMLAR) våt ((P)) ah skål ((P)) en skiftnyckel ((P)) ja räcker [det]

I: [det] va

det (SKRATTAR)

I: först

IUK1: hm (P) eh jag heter xxxxx

I: jo (P) här får du bilderna

IUK1: jag ska se (P) va-vad är→

I: jo börja med första [å] därefter när du är [klar]

IUK1: [jo] [just] (P) det är en första bild det är en soffa (P) ja→

I: jag får inte säga [nu] nånting (P) du får själv bestämma

IUK1: [jo]

eh: det här bild det är en ((P)) uh (P) en eh form som man tvätta händer (P) i ((P)) jo ((P)) eh (P) det är (P) en en en sak jag vet inte vad heter det men man kan binda det med med en kläder med med (VISAR MED HANDEN NERÅT FRÅN BRÖSTEN)(P) eh på (P) ja med en jacka en (P) det den här kan i stället för knapp ((P)) det här är (P) en sked gaffe å kniv ((P)) det här är det här bilden är (P) en buss ((P)) det här är (P) en (P) när man eh när man städa en ((P)) man kan eh (kollapa) ihop sopor i den här (FLYTTAR HÄNDERNA MOT VARANDRA)((P)) det här bild är en (P) bok ((P)) en blomma (P) jo en blomma (P) och en-en ((P)) en glas nej inte är en glas men som-som-som baby eh dricka eh mjölk (MED FINGRARNAS MOT MUNNEN) och använda den här ((P)) det är en sax ((P)) det är en cykel (P) men jag tror den här cykel den är för barn inte för vuxna ((P)) den här är en hänger som kan hänga kläder ((P)) det här bild är en ((P)) klocka ((P)) den här bild är en (P) en ((P)) vad heter det här (P) men när man lagar mat eh när man gör eh lagar sope (P) soppa man använder den (P) använder den (EN RUND RÖRELSE MED HANDEN) ((P)) det är (P) en: ((P)) en:-en sak vad heter den ((P)) kanske om-om man till exempel man göra ett-en bord (P) en (P) då eh ((P)) eh (P) en bord och en-en ((P)) kan man säga en ben (P) ben och (bord) (P) vad heter den där eh (P) man vill hålla eh man vill eh hålla dom ihop eh och använda den här (FINGRARNAS SKRUVAR: VISAR HELA TIDEN)(P) oh jag vet inte jag kan inte * förklara * (SKRATTAR) ((P)) det är en bord (P) en matbord tycker jag ((P)) det en (P) en-en (P) en liten sak (MED FINGRARNAS) en (P) en man kan (P) använda det att (P) eh (P) binda ihop (VISAR MED HANDEN NERÅT FRÅN BRÖSTEN) två (P) eh binda ihop (VISAR MED HANDEN NERÅT FRÅN BRÖSTEN) en (P) en ((P)) man kan binda ihop två s-s-saker två eh (P) till exempel eh (P) en (P) tyg (P) en tyg (P) ja (P) två tyg binda ihop ((P)) det är en sa: xxxx (P) eh ((P)) man kan (P) använda det att (P) ja också binda ihop två till exempel två papper (P) binda ihop (P) jag vet inte xxx ((P)) ja nej till exempel när man tvättar kläder (P) man ska hänga kläder (HÄNGER KLÄDER) och torka dom man eh använda det som-som ((P)) göra så här (HÄNGER KLÄDER)(SKRATTAR) ((P)) så det: ((P)) kanske det är en panna å (P) också en panna (P) men utan (P) han- utan han-händer ((P)) oj det är en: ((P)) en: ((P)) det är en (P) en sss (P) när man eh när man jobba på: (P) en ((P)) en (P) xxxx i fabriken kanske ((P)) eh man brukar använda det som kan eh ((P)) twist-twist en ((P)) vet inte hur man säger det eh * twist * (EN RUND RÖRELSE MED HANDEN)(P) jo ((P)) hm ((P)) man kan twist en eh ((P)) ja (P) hm

I: ja (P) bra (P) tack

IUK2: jag heter xxx

I: hm

IUK2: eh en blommig soffa ((P)) eh ((P)) det finns i: toaletten (P) som x man man använder för att (P) tvätta (P) ansikte eller händerna xx ((P)) det är dragkedja ((P)) eh det: dom är kniv och sked och ((P)) (hanga) ((P)) kanske nej (* jag vet inte *) ((P)) det: är en buss ((P)) det är som en liten xxx eh xx ja ((P)) en bok ((P)) en blomma ((P)) kanske (en napp (P) napp) som kan man använder för att ge mjölk (P) till barnet ((P)) en sax ((P)) eh ((P)) xxxxx ((P)) men ((P)) eh man som-man-när man cyklar man: (P) använder den med fot eh→ ((P)) en galjer ((P)) en klocka ((P)) eh (P) kan man säga en kastrull eller en (P) hm ((P)) hm ((P)) xx nej ((P)) jo det som man ((P)) när man lagar mat använder man den för att (P) sätta in mat ((P)) nej vad är * det för nånting * (SKRATT) ah kanske en skruv (P) det är den ((P)) (jag vet inte vad) ((P)) skruv ((P)) det är som man använder när man (EN RUND RÖRELSE MED HANDEN)((P)) jag vet inte ((P)) ett bord ((P)) hm ((P)) det ((P)) eh ((P)) man använder när man (P) har tappat nån knapp ((P)) eh (P) ja ((P)) å den är jag vet inte vad den heter på svenska men (P) eh (P) den hänger kläderna när man tvättar dom och vill hänga dom i en xxx ((P)) är det askfat eller (P) eller tallrik jag vet inte

I: xx

IUK2: ja kanske ((P)) heh det ser ut så här jag vet inte

I: hm

IUK2: ja ((P)) och ((P)) eh ((P)) det: (P) det är inte skruvmejsel det är ((P)) (armkär) ((P)) xxx vet inte (P) det är inte skruvmejsel ((P)) eh ((P)) skruvnyckel (P) kanske (P) eh (P) kanske det (SKRATT)

I: jo okej

IUK2: tack

I: tack

I: ingen annan kommer att lyssna på det här ((P)) kan du börja med att säga ditt namn

IK3: jag heter xxxx

I: här var så god

IK3: det är en soffa ((P)) handfat ((P)) dragkedja ((P)) bestick (P) gaffel sked och kniv ((P)) det är en buss ((P)) eh ((P)) en (P) bok ((P)) en blomma ((P)) flaska ((P)) en sax ((P)) pedal (P) på en cykel ((P)) en galj ((P)) en väggklocka ((P)) kastrull ((P)) en mutt ((P)) ett bord ((P)) en nål men det är inte en nål ((P)) nypa tror jag är inte säkert (P) eller knypta ((P)) det är svårt (P) lite otydligt men (P) se

I: jo det var en dålig bild

IK3: tallrik men [det] är svårt

I: [hm]

IK3: skiftnyckel

I: jo ((P)) okej (P) det gick ju bra

I: men det är ingen annan som får lyssna på dom

IK4: okej

I: du kan lyssna på om du senare

IK4: hm

I: jo du kan ju börja med att säga ditt namn kanske

IK4: jag heter xxxx

I: så där va så god

IK4: aha (P) eh soffa ((P)) eh tve (SKRATTAR) det är eh ((P)) nånting man tvätta händerna → ((P))

I: jag får inte säga nånting du får själv bestämma xxx är klart

IK4: hm jag har ingen aning vad på svenska (P) eh ((P)) det finns ofta på jacka (P) man (P) det gå-går upp och ner och det är (SKRATTAR) det eh hålla eh jacka ti-tillsammans eh (MED HÄNDERNA MOT VARANDRA)((P)) oh ((P)) oh ((P)) det det eh dom tre man använder att äta mat med ((P)) eh buss ((P)) hm (P) man använder den här eh när man ((P)) (SKRATT) hm br-with (P) om man xxx nånting på grund man använder (P) broom (SKRATT) jag vet inte vad det kan heta eh (P) men man använder den här att eh (P) ta bort eh (HÅLLER SOPSKYFFELN)((P)) eh ((P)) eh ((P)) jag kan inte förklara den här eh ((P)) den här bok som är öpp-öppna (P) ligger öppna ((P)) eh den är en blomma som (P) heter ((P)) hm ((P)) jag vet inte på svenska (P) men den är vanlig på vår (P) och kanske vårlilja * jag vet inte * (SKRATT) men den är gul å (P) och ja ((P)) den här eh ((P)) eh man använder att (P) ge eh baby eh ((P)) eh väll-välling → eh ((P)) sax den är sax ((P)) och den här är en cykel med oh ((P)) pe-pe-pedal (ENGELSKT UTTAL) men jag vet inte om den heter pedal på svenska (P) men man a-använder (P) man placerar deras fötterna eh på ((P)) den här och ((P)) använder det att (P) cyklar ((P)) oh ((P)) man använder den här att hänga upp kläderna ((P)) det är av plastik eller eh trä som den är heh ((P)) eh den här är klock-klock-klock-klocken ((P)) eh ((P)) eh ((P)) jag vet den här men jag kan komma inte ihåg ((P)) eh ((P)) man använder (P) den eh (P) att (P) kok-koka upp eh nånting dom är olika storlek och eh ((P)) kas-kastrull (P) ja ((P)) hm (P) aha (SKRATT) eh kanske män vet bättre vad heter den här men jag har ingen aning (P) eh det är liten (MED FINGRARNÄ) me-metal (P) saker som eh (P) man använder eh ((P)) eh ((P)) jag kan inte förklara det här (SKRATT) jag skippar (P) eh bord ett bord ((P)) eh ((P)) den här är ((P)) eh nånting att (P) använder för eh ((P)) eh hålla nånting tillsammans det är har en en det är metall det är litel och ((P)) ja * det är allt * ((P)) hm ((P)) man använder den här eh om dom tvättar kläder och hänga upp ute eh (P) dom behöver att använda den det är litel eh trä eh((P)) som hålla upp kläder på eh (P) what ever (SKRATT) ((P)) tallrik? jag vet [inte]

I: [lite] dålig bild

IK4: ja ((P)) och eh (P) oh ((P)) det är eh nej jag kan inte förklara eh ((P)) nej (P) sorry

I: med att säga ditt namn

IK5: hm jag heter xxxx

I: hm å här får du bilderna så där

IK5: det står i bilden eh oh en soffa ((P)) den bilden är ((P)) ja ja ((P)) den blyxt- (P) växter eller blyxt- ((P)) blyxtdrag nej ((P)) eh det står en gaffel en sked en eh ((P)) sked (P) en gaffel en sked och en kniv ((P)) en buss ((P)) en eh ((P)) sopa sopor sopa → ((P)) en böcker-en bok inte böcker ((P)) en blommor som ros eller ja nej ((P)) eh ((P)) sax ((P)) cykel (P) det är barncykel kanske ((P)) hängare eller hänge?((P)) klocka ((P)) eh ((P)) hm ((P)) bord ((P)) tallrik ((P)) eh (P) s:tift- (P) nyckel ((P)) oh det [är] klart

I: [jo] ((P)) så var det (P) tack

IUK3: mitt namn är xxx

I: här är bilderna (P) så där

IUK3: en soffa ((P)) soffa ((P)) och en badrum- (P) bank-benk jag vet inte ((P)) en (P) giffel ((P)) e-en kniv (P) en sked (P) och en buss ((P)) den är en jag vet inte ((P)) en bok som en bibel (P) kanske en-en bok ((P)) blomma en blomma ((P)) en barn- kanske en barnflaska ((P)) en barncykel ((P)) vet inte vad den kan kallas ((P)) xxx

I: hm

IUK3: klock-en klocka ((P)) ett bord ((P)) jag tror (P) jag tycker att detta är (P) ett nål ((P)) vet inte vad det kalla en svens-svenska (P) om det är skru-skrub (P) ja ((P)) den (P) man använder eh (P) kanske när man (P) går i (P) när man rengöra ((P)) jag vet inte ((P)) för damm

I: hm

IUK3: den användes: (P) när man skär pappret [xxx]

I: [hm]

IUK3: den (P) man sätter på kläder ((P)) i garderobet

I: ja

IUK3: den är en (P) jag vet inte vad en sak men jag tror att det är en kastrull

I: jo

IUK3: den används eh ((P)) eh i ((P)) eh vatt-vatten-vattenxxx nånting (P) men det är vatten ((P)) va-vatten-avledning eller nånting ((P)) den använder man i kläder ((P)) man använder den när man vill ställa kläder ((P)) eh ((P)) xxx

I: heh

IUK3: men ((P)) jo xxx

I: jo (P) det var ju bra (P) tack

I: kan du börja med att säga ditt namn

IUK4: jag är eh xxxx

I: jo här är bilderna (P) så

IUK4: det är eh (P) en soffa med två sitt ((P)) å det andra det är (P) det finns i badrummet kan man tvätta händerna (P) tvätt-hand? vad heter det jag vet inte ((P)) det är-handlar om kläder när man vill öppna byxor (P) eller en jacka (P) om man vet men jag vet inte vad (P) det heter det ((P)) oh det är (P) vad heter tillsammans? (P) vet inte men det är hm man behöver när man äter (P) en gaffel sked och kniv ((P)) å det är en buss (P) en buss som man köra genom stad vet inte ((P)) vad är det-ah det är sopp-eh (P) inte borste men (SKRATT) det är (P) som sätta (P) sopor in ((P)) det xxx (P) det är en bok

I: hm

IUK4: å det är en blomma en vacker blomma ((P)) den babysflaska ((P)) sax ((P)) eh (P) eh hm det är cykel men det pekar på en pedal tror jag det heter pedal ((P)) å det är (P) aha jag vet inte vad heter den men det hänger kläder klänning skjorta och så i garderoben ((P)) det är klocka (P) det klocka xx ((P)) det är en (P) kastrull ((P)) vad är det (P) aha vet inte ((P)) men det är ((P)) nej kan jag inte förklara det (P) inte på mitt språkxxx (SKRATTAR) nej inte ((P)) inte xxxx (P) det bord ((P)) det liknas som nål men inte nål ((P)) när man vill (P) sätta (P) två: saker tillsammans till exempel eller om det byxorna * trasiga * (P) då använder man den nål (P) å det: ((P)) kläder→ vad heter det när man hänga kläder å torka på xxx som man behöver den ((P)) å den tror jag den är tallrik ((P)) å det är en eh (P) det är andra saker som jag vet inte men det passar tillsammans (SKRATT)

I: okej (P) tack

I: men du kan börja med att säga ditt namn kanske

IUK5: eh jag heter xxxxx

I: hm

IUK5: å jag kommer ifrån Irak och jag pratar arabiska

I: jo fint (P) här är bilderna

IUK5: första bild är eh en soffa (P) räcker det?

I: jo

IUK5: eh den här är tvättfat eller ibland å säga ett tvättställe (P) eh tvättfat tror jag (P) å den här: ((P)) eh jag vet inte ((P)) jag vet bara (arabiska) men kan inte förklara på svenska (VISAR MED HANDEN UPPÅT FRÅN MAGEN)((P)) nej eh dragkedja

I: hm

IUK5: (P) dragkedja (P) oh ja (P) å den här en kniv och en gaffel och eh en sked ((P)) och den är en buss ((P)) och eh (P) den här eh: ((P)) nånting för att samla soporna (VISAR MED HANDEN) i men jag vet inte vad är det sopfat (SKRATTAR) (P) eh en bok ((P)) en blomma (P) men (P) jag vet inte vad heter den här blomman (P) och eh (P) eh ((P)) det är för ammar för barn (P) men man kan säga eh (P) vad heter den ammaglass eh glas? ((P))

bottle nej det är inte nån bottle på svenska (P) xx ((P)) flaska (P) ammaflaskan (P) jag vet inte heh ((P)) eh sax ((P)) en sax (P) eh en cykel (P) och den här eh: (P) pandel? cykelpandel? ((P)) tja ((P)) eh: gänge? gänge eller klädhängare

I: hm

IUK5: eh klocka ((P)) eh den här eh (P) t-eh ((P)) eh kastrull

I: hm

IUK5: eh den här är jag vet jag vet inte på svenska vad heter den ((P)) jag kan inte säga det (P) eh bord (P) ett bord ((P)) eh jag vet inte ((P)) och den (SKRATTAR) vad heter den ((P)) som (folk) kläder kanske-klädhängare nej det är inte klädhängare (P) eh vet inte exakt (P) en tallrik ((P)) nej som-som en skål en liten skål eller tallrik

I: hm

IUK5: å den här eh skiftnyckel

I: hm okej tack (SKRATT)

IUK6: eh jag heter xxx

I: hm

IUK6: xxx jag kommer från Irak (P) jag är född nineteen sixty ett

I: hm (P) här är bilderna

IUK6: den är fätölj eller soffa (P) den här man ((P)) tvättar händerna på (TVÄTTAR HÄNDERNA) jag vet inte ((P)) den här vad du säger stänga kläderna med (DRAR DRAGKEDJAN UPPÅT)((P)) en bestick ((P)) en buss ((P)) den är skyffel man använder när man (HANDEN SOM SOPSKYFFEL)((P)) städar (P) en bok ((P)) en blomma ((P)) den här får baby nånting jag vet inte (P) det är sax ((P)) en cykel (P) en cykelfoter→

I: hm

IUK6: cykla med (P) den här är garderober (P) man hänger kläderna med (P) det är klock (P) en eh: (P) gryta (P) eller kastrull

I: hm hm

IUK6: det här är en skxxx (KAN VARA ETT ORD FRÅN ETT ANNAT SPRÅK) ((P)) eh table (P) eh: vad kan man säga xxx (STÅNGER MED FINGRARNÄ) ((P)) den här man klippa kläder man hänger kläder med (HÄNGER KLÄDER)(P) en tallrik ((P)) en eh: en vad heter den är en skaft- eh man öppnar skruvar (SKRUVAR MED FINGRARNÄ)

I: hm okej (P) tack

BILAGA 3: Transkription av test 2

I= intervjuare

IK= invandrare som har kontakt med svenskar på fritiden

IUK= invandrare utan kontakt med svenskar på fritiden

I: så om du bara talar om vad du heter å var du kommer ifrån

IK1: jag heter xxxxxx å jag kommer från Iran

I: hm (P) jag kan börja med å fråga hur du har haft det idag-vad du har gjort idag hittills

IK1: idag (P) eh jag kom hit heh å pratade med henne (TITTADE PÅ MIG)och ja:g eh studerade (P) på skolan eh xx på skolan (P) eh och eh för några minuter sen eh tittade vi på en film som handlar om satellit å eh mass-medier

I: hm

IK1: och nu pratar jag * med dig * (SKRATT)

I: jodå (P) hur ser en vanlig onsdag ut för dej-kan du berätta från morgonen

IK1: ah

I: ungefär

IK1: det beror på heh (P) eh ibland vaknar jag klockan (P) åtta å ibland vaknar jag klockan nio å sen äter jag frukost och (P) eh jag studerar lite gran-jag läser svenska (P) å sen eh jag-jag går till busshållplatsen å (P) jag tar eh bussen nummer fem till stan å sen em byter jag eh bussen eh nummer åtta eller två till Arosskolan (P) å (P) sen kommer jag hit å * pratar * med mina vänner å studerar svenska (P) å: eh klockan tjugo i fem (P) slutar jag men inte hela tiden det beror på (P) eh och (P) när eh jag åker hem eller när jag är hemma heh eh igen eh lagar jag mat heh och hm (P) tills min man kommer (P) å sen tittar vi på tv ricky lake vita * lögner * (SKRATT) * allting (P) glamour * å: sen åker vi ut ((P)) vi handlar eh (P) olika saker (P) och (P) å när vi kommer tillbaka (P) eh måste jag studera * lite svenska * å jag tittar på tv igen å: (P) det beror på

I: hm

IK1: eh (P) men nu (P) gör jag så här (SKRATTAR)

I: jo (P) bra (P) om man säger till dig i morgon får du göra precis vad du vill (P) vad skulle du göra då

IK1: i morgon?

I: du får en ledig dag helt (P) gör precis vad du vill

IK1: å om jag var fri

I: jo

IK1: då skulle * jag åka till mitt hemland * bara att jag (P) eh jag har saknat (P) min familj men jag vet att jag inte kan göra det men (P) i morgon ((P)) eh jag vet att ja:g inte fri (SKRATT)

I: * okej * ((P)) då ska vi se (P) har du nån speciell hobby eller nåt speciellt intresse

IK1: hobby (P) när jag var Iran (P) eh (P) hur säger man (P) eh tyckte jag mycke om att hunga-eller sjunga men (P) eh ja:g (P) jag är intresserad av musik mycke

I: hm

IK1: och hobby eh jag tycker om att rita men men jag är inte hur säger man (P) jag är inte: (P) jag vet inte vad den heter men jag är dålig å rita (SKRATTAR) jag säger så

I: okej (P) å du pratade om musik å sjunger du i nån kör eller spelar du nån instrument

IK1: eh du menar förut

I: hm

IK1: nej (P) nej för att jag är muslim å muslim- (P) kvinnor kan inte (P) sjunga en sang (P) eh vi har många eh sångerska? (P) eh så-nej sångerska (P) * sångerska (P) vi har många * eh sångerskor eh som bor i USA å dom (P) sjunger om kärlek allting men dom bor inte i Iran (P) eh därför (P) kan dom sjunga men i Iran eh (P) måste kvinnor sjunga i: eh den (P) det ordet som du sa * kö? * men annars kan man inte göra det

I: hm (P) okej (P) eh hur länge har du varit i Sverige

IK1: ett år å: nästan snart blir det fyra månader

I: hm å vad gjorde du innan du kom hit har du [studerat]

IK1: [innan] jag gick ut gymnasiet å sen (P) eh skulle jag studera vid universitet? eh i engelska men (P) men jag åkte hit (SKRATTAR) jag ville träffa min syster men eh jag träffade min man och vi blev kära? eller kär i varandra heh och jag gifte mej (P) och jag åkte Iran å jag väntade (P) eh på (P) eh jag väntade på (P) mitt pass? (P)

I: hm

IK1: eh jag måste vänta i Iran å jag må-eh ambassaden svensk ambassaden måste intervjua alla som vill bo i Sverige

I: hm

IK1: å jag väntade där sex månader (P) men innan jag kommer till Sverige (P) bara den som jag * sa *

I: hm ((P)) eh känner du till det svenska skolsystemet (P) lite gran

IK1: va?

I: det svenska skolsystemet hur skolan är uppbyggd [känn]→

IK1: [eh] du menar att (P) hur skolan är för mig?

I: hm

IK1: den här skolan (PEKAR MED FINGRET PÅ GOLVET) eh: ((P)) jag har ingen aning (P)eh det är bra men→

I: ja-eller om du berättar om hur-hur skolsystemet (P) i Ira-ditt land är

IK1: ja

I: hur upp-hur man börjar när börjar man hur→

IK1: man (P) man börjar när man är heh eh sju år å man måste sluta: (P) eh skolan jag menar gymnasiet när man är arton år men det finns många människor som dom är lata å dom som dom slutar eh (P) eh lite senare (P) eh (P) och jag tror att eh (P) Sveriges skolan är (P) Sveriges skolor är bättre än eh iransk-Irans skolor eh för att ((P)) eh: här elever-eleverna är fria eh elever kan prata med (P) hur säger man med lärare utan att eh vara (P) eh rädda men i Iran (P) eh (P) man blir (P) rädd om man ska prata med en lärare ((P)) och em jag har sett att eh (P) elever respekterar inte (P) eh (P) lärare i Sverige men i Iran måste alla resp- eh respektera lärare heh

I: hm ((P)) eh har du svårigheter med svenskan är det svårt

IK1: [eh:]

I: [vad] det är som är svårt

IK1: en sak är svårt att man studerar svenska (SKRATTAR) ja det är svårt ibland (P) eh när jag läser till exempel eh Uppsala nya tidning blir jag hopplös jag ser jag (P) eh jag tänker för mej själv att (P) jag inte kan lära mej svenska (P) för att dom använder svåra ord (P) eh men i alla fall (P) det beror på (P) när eh min (P) min lärare uppmuntrar mej blir jag mycket glad å jag försöker mycke (P) men till exempel * om jag * jämföra mej med andra människor blig jag-blir jag hopplös å jag vill inte studera-jag säger till honom * slut jag vill inte studera * (P) mer

I: okej ((P)) kan du berätta om en situation när du blivit glad senast när du känner riktigt lycklig

IK1: om svenskan menar på du när jag blivit glad eller→

I: nej inte bara svenskan bara en dag eller en-en upp- en händelse [xx]

IK1: [det] händer inte så ofta att jag blir glad

I: hm kan du komma på nånting

IK1: på nånting (P) ja (P) eh när eh min man när jag var i Iran å min man ringde till mej att du kan åka till Sverige jag var heh *jätteglad * jag (P) eh jag grät å skrattade samtidigt heh å jag sa till mina syster * jag kan åka till Sverige * å jag-jag grät å: (P) skrattade samtidigt det var (P) eh (P) en (P) nyhet? (P) eh som jag inte * glömmer * (P) aldrig * i livet * (SKRATTAR)

I: hm (P) bra ((P)) Då ska jag berätta lite om hösten

IK1: hösten (P) okej

I: vad tycker du om hösten (P) xx ((P)) vad är det bästa med hösten

IK1: med höst (P) eh jag tänker (P) så här om man är en lycklig (P) människa det spelar ingen roll när det är höst eller (P) eh det är (P) sommar (P) sommar? ja när det är sommar men om eh (P) man är en olycklig människa (P) eh (P) hur säger man (P) påverkar det på en människa (P) påverkar det en människa * jag vet inte * (P) man blir eh (P) ledsnare? heh ledsnare (P) eh (P) jag vet inte (SKRATT)

I: hur skulle du beskriva hösten kan du beskriva vad är det som händer

IK1: hösten (P) eh ((P)) eh (P) lovar rinner? heh jag vet inte vad den heter lov? (P) eh ((P)) en lover å en träd

I: hm

IK1: rinner? (P) eller ramlar (SKRATTAR) * dom blir * (P) eh dom blir hur säger man (P) dom blir ((P)) eh: gul eh orange? (P) xx

I: (då så det räcker) (SKRATT) ((P)) snart så är december å då blir lucia

IK1: lucia?

I: lucia känner du till det

IK1: nej

I: en högtid i Sverige

IK1: jag har hö-hört många saker så här lucia å→

I: jo när flickor går omkring med långa→

IK1: aha aha aha

I: känner du till [lu]

IK1: [ja]

I: har du firat lucia

IK1: eh jag?

I: hm

IK1: nej (P) men (P) jag har sett en (P) eh många tjejer eh förra året när jag ville åka till (P) xx-xxxland (P) jag såg många tjejer som hade (P) vita kläder (VISAR MED HANDEN UPPIFRÅN OCH NERÅT) och med ljus (HÅLLER LJUSET MED HANDEN) å dom sjöng (P) sång (SKRATT) bara det

I: det kanske finns-det kanske är-jag tror att man firar lucia mest i Sverige (P) men det finns nå-nån tradition eller nån högtid i ditt land som du kan berätta om

IK1: du menar en sak som friar?

I: va sa du

IK1: (va sa)

I: jo (SKRATTAR) om du kan berätta om nån högtid eller nån fest i ditt land (P) som man firar

IK1: hm det finns inte så mycket fest bara eh (noros) du känner (noros) när→

I: nej kan du berätta

IK1: eh ((P)) eh hur säger man (P) eh: i nyår eller på nyår jag vet inte heh eh eh friar man eh jag vet inte hur jag kan förklara ((P)) vänta ((P)) eh (P) hm (P) eh på eh på nyår (P) eh (P) eh friar man som friar man för att eh (P) våren kommer? och alla måste gå hälsa på varandra dom äter så mycke kakor å (SKRATT) så här (SKRATT) (P) och det finns en (P) det finns en annan (P) eh tradi? du sa traditation jag * vet inte [va du sa] *

I: [tradition]

IK1: eh (P) eh sista onsdagen i ett år (P) eh friar iranier eh dom tänder? (P) dom tänder å alla måste (P) gå på (den) tänder jag vet inte hur jag kan förklara- det är svårt för mej (P) men bara (P) det

I: hm ((P)) finns det nån speciella fest-nån speciell festmat eller kläder

IK1: xxx när eh nyår kommer (P) eh köper alla kläder speciell eh barn

I: hm

IK1: eh (P) dom är mycke glada för att nyår kommer för att dom (P) eh eh dom (P) dom tar mycke present av (P) eh av (P) hur säger man farmor å for-farfar å mormor å (SKRATTAR) sådana

I: okej

IK1: den är slut (P) ni förstor vad jag sa?

I: jo ((P)) vi har en bild också här

IK1: hm

I: xxxxx ((P)) om du kan berätta för mej ((P)) vad det är som händer (P) va-var är vi nånstans [va→]

IK1: [eh] ((P)) det är centrum (SKRATTAR)

I: hm

IK1: det är centrum och (P) eh det finns många människor i centrum (P) eh många (P) eh många hur säger man ((P)) eh (P) många jag har glömt (P) många mader? nej (SKRATTAR) många: (P) hur säger man (P) många (P) eh mammor eh

I: hm

IK1: många mammor med (P) med deras barn

I: hm

IK1: med i en stan å dom→ (P) en man läser tidning å en man (P) eh (P) eh ringer till en kompis (SKRATTAR) (P) det finns många bilar ((P)) eh dom har olika färger (P) [å→]

I: [vet] du vad det är för slags bilar (P) kan du-vilka olika sorter till exempel

IK1: eh (P) eh den är esji (P) jag menar eh be-statens järnvägen

I: hm

IK1: eh (P) och det här är ((P)) vad heter den (P) eh vägområde å alla måste eh * köra försiktigt * (SKRATTAR)

I: hm

IK1: och den är en ambulans (P) eh (P) den är (P) vad heter den (P) en eh polis- (P) bil nej (P) den är [polis]bil

I: [hm]

IK1: eh (P) och vad heter den (P) aha den är en lastbil ja

I: hm

IK1: den är en last-det är en lastbil (P) och ((P)) eh [det]

I: [det var] ju bra (P) om man säger olika yrken

IK1: xxxxxx (SKRATT)

I: ja (P) om säger olika yrken kan du se olika yrken xx

IK1: yrke (P) en polis eh som (P) eh (P)som hur säger man (P) som gör så här (VIFTAR MED HÄNDERNA FRÅN DEN ENA SIDAN TILL DEN ANDRA) (SKRATTAR) * alla bilar xx * (såna) som (håller) bilar

I: hm

IK1: eh (P) och eh ((P)) eh den vad heter den ((P)) min man har använt den här (P) hm (P) eh den människor som skriver böter (SKRIVER PÅ HANDEN)

I: hm

IK1: om man eh parkera (P) parkerar eh fel s-plats ((P)) eh: (P) å den är en mekanik

I: hm

IK1: eh som eh fixar hans bil (P) eh jo (P) jag vet inte vad [annars] kan jag säga nu

I: [hm] det är bra

IK1: det var bra

I: jo

IK1: okej

IK2: hm

I: så om du talar om vad du heter å var du kommer ifrån

IK2: hm jag heter xxxxx jag kommer från USA från Texas

I: hm (P) å hur länge har du varit i Sverige

IK2: eh jag har varit i Sverige knappt två år

I: okej

IK2: lite mindre än två år

I: hm (P) och får man fråga hur du har haft det idag vad har du gjort idag hittills

IK2: hm (P) jag studerat svenska och (P) ah: (P) jag köpte hus ett år sen

I: hm

IK2: å jag bor utanför Knivsta (P) eh med min fru

I: hm

IK2: för vi har startade en företag ((P)) i: juni-juli

I: hm

IK2: eh data- (P) eh web-web design

I: okej

IK2: hm (P) så

I: bar (P) hur ser en vanlig onsdag ut för dej kan du berätta ungefär vad du gör (P) från morgonen (P) till kvällen (P) ungefär

IK2: jaha ((P)) först jag går i skolan

I: aha

IK2: studerar svenska eh (P) försöka att arbeta lite grann (P) arbeta hemma

I: hm

IK2: och (P) eh vi har en (P) eh liten fli-lilla flicka som är ett år som det tar mycket tid (P) eh ((P)) ja ja

I: hm det är bra (P) har du nån speciell-nåt speciellt intresse eller nån speciell hobby (P) som du hinner med heh

IK2: ah: ((P)) ja med datorna eh (P) det (P) xxxx eh det är många (P) eh saker kring-behöver göra runt huset (P) eh som (P) ne: (P) ingenting speciellt

I: hm hur har du haft det tidigare eller skulle du ha-finns det nån (P) nånting som du skulle vilja göra nån hobby

IK2: ah ah förra året jag spelade jag golf men (P) eh i * år * heh heh (hinner) inte tid så jag har spelat eh bara två gånger som lite dyr eh att ha en eh menskap och använda det två gånger så

I: * aja * (P) okej ((P)) eller finns det nån hobby i USA som du inte kan göra här som [du]

IK2: [eh] det inte kan göra här?

(P) nej (P) inte tror jag inte

I: okej (P) vad har du gjort innan du kom hit i USA vad har du sysslat med

IK2: vad har?

I: vad du har-har du studerat i hemlandet eller jobbat

IK2: ja jag jobbade i eh tjugotre år med eh en stor eh (P) företag Rockwell International (P) ah ((P)) jag arbetade i ah (P) i eh (P) det är slite svårt att förklara det är (P) en del bokföring men mer (P) eh ah jag arbetade med dator och ah ah ((P)) ah ((P)) ah det-det är svårt det-det är inte ett ord som (P) menar samma sak på svenska

I: hm

IK2: eh (P) accounting (P) men det är mer (P) det är eh (P) skatte och (P) ah (P) ah användning av information å (P) eh jag arbetade med många ah branscher

I: hm

IK2: a hell of a lot ((P)) [så]

IK2: [okej] (P) bra ((P)) eh hur känns det nu då studera svenska på Arosskolan (P) [xxx] svenska är det svårt

IK2:

svårt svenskan är svårt ja heh men eh (P) xxx (P) jag förstår mer å mer

I: hm

IK2: eh det kommer-det kommer (SKRATTAR)

I: [xxx]

[hm]

IK2: [men] det tar tid (P) det tar (P) nån tid (P) det är svårt (P) för det är så så enkelt att använda engelska (P) ja (P) å om jag kan inte förklara på jag (P) skulle säga jag kan byta till engelska det är inget problem (P) å vi pratar svenska å engelska hemma men (P) det är (P) det flesta engelska (P) och jag pratar engelska med eh (P) eh min frus familje

I: hm

IK2: lite svenska men (P) det-det ((P)) det är en viktig orsak för att ((P)) blir svårare (P) att (P) lära mej svenska

I: hm (P) hade du varit mycke i Sverige innan du kom hit flytta hit

IK2: nej ((P)) eh bara ah två gånger

I: ah

IK2: ah (P) jag ((P)) träffades min fru eh på internet (SKRATTAR) xxx åre nitton hundra nittiosex och jag kom till Sverige fyra månader ah efter

I: hm

IK2: första gången och sen den andra gången eh när jag kom till Sverige det var (P) då vi gifte oss

I: * (där ser vi) *

IK2: å sen den tredje gången xxx när jag flyttade till Sverige (P) och ((P)) nu (SKRATTAR)

I: * nu är du här *

IK2: * är jag här * (SKRATT)

I: kan du berätta om nära-nära dina första intryck av Sverige (P) eller nära skillnader

IK2: ah: ((P))

I: eller är det likadant

IK2: brr ((P)) det är så mycke som är nära (P) i USA (P) jag tror att det är lite konstigt hur mycket jag såg (P) eh engelska (P) å hör engelska (P) eh men eh det (P) det-det faktiskt nästan samma

I: hm

IK2: må- (P) och (P) min bakgrunden är Skandinavien (P) min farfar kom fr-från Norge ((P)) jo (P) sent på arton hundra talet ((P)) så (P) min familj är

I: hm

IK2: stor bakgrund (P) i (P) Skandinavien å här står jag

I: okej

IK2: ja (P) så det var ingenting

I: inget speciellt

IK2: nej inget speciellt

I: vädret kanske

IK2: nej

I: nej

IK2: jag ah ((P)) jag föddes i Iowa ah Norra Iowa (P) ah där nästan samma som (P) som this area

I: hm

IK2: ah (P) sommaren lite varmare vintern lite kallare men det är nästan samma [som]

I: [hm] (P) hösten ungefär samma

IK2: jo jo

I: hur skulle du beskriva hösten kan du (P) vad är hösten för nånting för dej (P) kan du beskriva * hösten * (P) vad är det som * händer *

IK2: här?

I: här vad är det som händer-hösten

IK2: det blir lite kallare ((P)) lite mer regn (P) ma-men (P) * i år * (P) * det-det-det * blir regn (P) nästan hela (P) * he-hela tiden *

I: hm

IK2: ah ((P)) ja eh

I: finns det nära speciella höstaktiviteter som man kan göra

IK2: jag vet inte ((P)) ah ((P)) ja

I: eller har [du]

IK2: [jag] börjat plocka svamp eh eh(P) förra året och (P) jag är mys-myck-mycke intresserad svamp ja (P) jag tycker om svamp så det en sak som jag gör (P) å:

I: [hm]

har

du nån trädgård kanske

IK2: ah (P) ja: vi bor på landet (P) så jag har fyra platser när jag kan pl-plocka svamp (P) som jag (P) som jag (vill) (P) så att det

I: * aha * (P) okej

IK2: ja

I: å snart är det december å lucia (P) känner du till lucia

IK2: nej

I: nej
 IK2: nej (P) det är inte viktigt för mej
 I: nej men du-du vet vad som händer
 IK2: jag-jag-jag vet lite grann men eh
 I: kan du berätta vad du vet
 IK2: ja
 I: heh
 IK2: det är inte så mycke
 I: nej
 IK2: ah ((P))
 I: eller finns det nån annan högtid i Sverige som du inte kände till (P) innan du kom hit
 IK2: (SUCKAR) ((P))
 I: midsommar?
 IK2: oh yeh midsommar men→
 I: har [du]
 IK2: [det]-det-det-det ((P)) ja det finns midsommar i hela världen men det lite mera ((P)) ja ((P)) ah (P) ah det är mer som händer när midsommar kommer
 I: hm
 IK2: men (P) jag är inte så intresserad av (P) det
 I: okej
 IK2: det-det är inte (P) det är inte så viktigt för min fru så
 I: hm
 IK2: det är (P) inte
 I: finns det andra högtider i USA som ((P)) man firar
 IK2: oh the fourth of July eh
 I: kan du be→
 IK2: men det är
 I: vad ma-man gör vad man skulle kunna göra till exempel
 IK2: jag vet inte vad det kalla det (P) firecrackers (KASTAR SMÅLLARE MED HANDEN) ah jag vet inte vad det är på svenska
 I: fyrverkeri
 IK2: ah?
 I: fyrverkeri
 IK2: fyrverkeri [hm]
 I: [hm]
 IK2: ah ((P)) nej ((P))
 I: umgås man med familjen eller med vänner
 IK2: nej ((P)) nej eh jag är-det var inte så viktigt
 I: okej (SKRATTAR) (P) bra ((P)) då ska jag ha en bild här
 IK2: ah
 I: barnbok ((P)) så där (P) om du bara kan berätta lite för mej vad det är (P) vad är det för nånting vad är det som händer
 IK2: hm
 I: var är vi nånstans
 IK2: hm stan den är centrum (P) hm hm posten och kyrkan å (P) nåra bilar och (P) lite vägarbete (P) eh
 I: kan du säga till exmepel vilka olika slags bilar fordon
 IK2: hm ((P)) eh ambulans kanske
 I: hm
 IK2: och (P) brandkår och ((P)) en polisbil
 I: hm
 IK2: eh ((P)) ja (P) ja jag vet inte ((P)) fordon som den använder till vägarbete [men]→
 I: [hm]
 IK2: jag vet inte vad det kan
 I: hm okej
 IK2: ah: ((P))
 I: om säger olika [yrken]
 IK2: [där] taxi
 I: hm
 IK2: man kör (P) bensinstation ((P)) eh
 I: vad är dom sysslar med här-där nere

IK2: oh ((P)) (SKRATT)

I: vem är det

IK2: jag (P) jag kommer inte ihåg

I: men du vet vad han gör

IK2: ja jag vet ((P)) eh det är felparkering (SKRATT)

I: * det känner du till *

IK2: nån som ska eh (P) betala böter (SKRATTAR)

I: hm

IK2: hm (P) och telefon cykel

I: hm (P) bra

IK2: hm

I: ja det räcker så

IK2: ja?

I: ja (P) tack så mycke

I: så om vi börjar med att du berättar vad du heter å var du kommer ifrån

IUK2: jag heter xxxxx å jag kommer frå:n från (Kosa) Irak

I: hm ((P)) hur har du haft det idag

IUK2: bra

I: bra vad har du hittills (P) idag

IUK2: gjort

I: vad har du gjort idag

IUK2: eh (P) bara studerat

I: hm (P) kan du berätta hur en vanlig onsdag ser ut för dej (P) ungefär

IUK2: vanlig onsdag (P) jo (P) eh

I: du stiger upp

IUK2: jag var lite trött idag

I: hm

IUK2: tror jag ((P)) eh igår kväll jag sov inte så mycket (SKRATT)

I: har du stigit upp tidigt på morgonen

IUK2: eh jag stigit upp eh tidigt på morgonen men ((P)) jag stannade kvar i sängen ((P)) xxxx

I: okej (P) och hur lång dag har du i skolan idag

IUK2: hur lång?

I: hur länge ska du vara kvar i skolan

IUK2: eh ((P)) eh klockan tjugo över åtta till (P) klockan tjugo i fem

I: hm (P) å vad gör du då när du är färdig

IUK2: eh (P) hm jag åker hem och (P) sen (P) eh lagar mat och gör (P) nåra läxor (P) å sen (P) jo

I: okej

S: eh skulle du kunna komma lite närmare som man xxxxx (SKRATT) (P) okej tack

I: om jag säger till dej i morgon får du göra precis vad du vill

IUK2: i morgon

I: hm (P) vad skulle du gö-vilja göra då

IUK2: jo eh ((P)) som vanlig jag kommer (P) till skolan

I: hm

IUK2: och (P) när jag slutar (P) eh åker hem

I: men om jag säger du får välja du får göra vad du vill

IUK2: hm

I: du behöver inte gå till skolan

IUK2: aha

I: vad gör du då

IUK2: hm ((P)) stannar kvar hemma å läsa (P) nåra artiklar som jag har fått av nya (P) tidskrifter å

I: okej (P) har du nån speciell hobby eller nåt intresse

IUK2: hm ((P)) skriva å läsa

I: hm (P) har du ha-har du haft nån annan hobby i ditt hemland som du hö-höll på med

IUK2: bara det (P) skriva å läsa

I: aha

IUK2: hm

I: finns det nånting du skulle vilja nån hobby som (P) låter roligt du skulle vilja göra

IUK2: (SUCKAR) ((P)) eh ((P)) menar du nu här

I: hm om du fick välja du skulle vilja [finns] det nån dröm du har du skulle→

IUK2: [hm]

I: [vilja] göra

IUK2: [hm] ((P))

I: nej (SKRATT)

IUK2: kanske (cykla)

I: hm

IUK2: å måla

I: okej (P) bra (P) hur länge har du varit i Sverige

IUK2: ett och en halv år

I: hm (P) å hur länge har du gått på Arosskolan

IUK2: Arosskolan ((P)) i SFI eh (P) mindre än termin (P) två och (HOSTAR) en halv månader

I: hm

IUK2: (HOSTAR) och nu (P) nu börjat jag för (P) två månader sen kanske

I: hm (P) vad har du gjort i ditt hemland innan du kom hit

IUK2: menar du xxx

I: jo har du studerat eller arbetat

IUK2: jag slutade gymnasiet

I: hm

IUK2: å (P) jag arbetade som (P) författare och journalist (P) hm ((P))

I: kan du berätta lite om journalistyrket

IUK2: hm

I: nånting

IUK2: (HOSTAR) aha men (P) det är inte samma (P) som en journalist (P) i Sverige eller i Tyskland eller xxx

I: hm

IUK2: hm (P) eh (P) jag jobbade i (P) eh (P) eh vad är det (P) redaktion och: (P) och som (P) kulturchef i tidningen (P) och (P) med några kolleger vi hade en (P) vad är det självständighetsskrift eh? (P) eh ((P)) ah så

I: hm (P) bra ((P))

IUK2: jag skriver * dikter också * (P) * xxxx * (SKRATTAR)

I: okej

IUK2: dikter

I: ja ja (P) det är bra (P) vad har du annars skrivit i tidningen [vad] det handlar om

IUK2: [vad]

vad det handlar om

I: ja eller vad är det för [dikter du]

IUK2: [menar du] artiklar eller dikter

I: ja vad du vill (SKRATT) artik-artiklarna kan du börja med

IUK2: artiklarna jo ((P))

I: till exempel

IUK2: eh jag har skrivit artiklar med (P) eh (P) sociolog och eh (P) eh (P) vad är det (P) moderna idéer och moderna metoder i filosofi

I: hm

IUK2: som strukturalism och (P) eh symbologik och eh→

I: jo

IUK2: andra saker

I: bra ((P)) nu när du är färdig med kursen på Arosskolan

IUK2: hm

I: vad vill du fortsätta med (P) då

IUK2: börja i komvux

I: aha

IUK2: och ((P)) sen (P) universitet

I: vad vill du läsa då

IUK2: kanske idéhistoria

I: hm

IUK2: kanske

I: hm då får man se ((P)) hur går det å läsa svenska då (P) vad är-finns det för svårigheter

IUK2: aja det finns ((P)) eh ((P)) eh tra-vi får inte (P) vad är det träffa svenskar å ((P)) hm prata med dom å (P) här får vi (P) vi lär oss teori bara det (P) skapar problemet (P) att man prata språket

I: hm (P) kan du säga nåra skillnader från ditt språk

IUK2: hm

I: och svenskan (P) kan du säga nån (P) nåt som är skillnad

IUK2: (MUMMLAR)

I: finns mycke kanske (SKRATT)

IUK2: kanske (P) * xxxxxx * (P) kanske (P) (inte så mycke) (P) därför det svenska å kurdiska dom är (P) tillhör en (P) familjspråk en stor familjspråk eh (P) eh (P) men det finns så mycke jag vet inte

I: hm

IUK2: kanske till exempel i ordföljden (VISAR MED FINGRET)

I: aha

IUK2: ordföljden (P) i svenskan man kan inte ändra ordföljden men i kurdiskan man (P) jo (SKRATT)

I: kan du andra språk också

IUK2: persiska och arabiska

I: okej

IUK2: hm

I: då ska jag fråga dej om du kan berätta om en situation när du bli-var glad (P) senast

IUK2: aha

I: kan du komma ihåg nån (SKRATTAR)

IUK2: hm ((P)) hm ((P))

I: eller vad är det som gör dej glad

IUK2: eh (SKRATT) jag får ((P)) jag fick en pass så skrev (P) på fjärde sidan (P) min i-identitet är strykt (P) å ((P)) det lider mej och (P) jag ansökte (P) dom (P) dom tar bort det det där meningen (P) alltså (P) å dom gör så jag blir glad

I: då blir du glad (SKRATT) okej (P) bra ((P)) om vi pratar lite om hösten

IUK2: hm

I: hm kan du beskriva hösten

IUK2: beskriva hösten

I: vad är det som händer

IUK2: inte bara (P) det är en årstid e-en tråkig årstid (SKRATT)

I: är den tråkig

IUK2: inte bara det ((P)) jag vet inte har också (P) fina sidor också

I: hm

IUK2: jo (P) när (P) bladet faller ner det är lite fint

I: hm

IUK2: hm ((P)) jo

I: vad är det sämsta med hösten

IUK2: hm ((P)) när det blåser (P) jo

I: okej ((P)) finns det nära speciella (P) höstaktiviteter känner du till nånting (P) som bara görs på hösten

IUK2: ursäkt kan du →

I: finn- eh (P) vet du om det finns nära typiska höstaktiviteter

IUK2: hm

I: till exempel va-vad gör man i trädgården (P) på hösten finns det nåt speciellt

IUK2: vad gör man

I: jo

IUK2: hm (HOSTAR) ((P)) bara fryser (SKRATT)

I: * okej * (P) eh

IUK2: det finns ingenting speciellt jag vet inte

I: nej nej det är bra (P) då ska jag prata om (P) snart är december

IUK2: eh

I: å då kommer lucia (P) känner du till lucia

IUK2: lucia

I: hm

IUK2: ja (P) förra året jag ((P)) eh (P) hörde jag och xxx några saker om lucia (P) det är eh en tradition i Sverige kanske i hela Europa (P) vet inte

I: nej det är nog mest i Skandinavien

IUK2: ah det är Skandinavien

I: hm kanske mest i Sverige tror jag

IUK2: aha ((P)) och ((P)) eh det är barnen som håller en eller några ljus (HÅLLER LJUS KRING HUVUDET)(P) ja och ((P)) och ((P)) dom ger en-en liten fest eller (P) ja och (P) jag vet inte vad-vad dom säger xxx

I: hm

IUK2: men jag (P) jag (var å tittade) på (P) den där traditionfest (P) förra året

I: kan du berätta om en högtid eller nån fest från ditt hemland

IUK2: ah den högsta det är xxx (mid)dagen (P) och

I: kan du berätta om den

IUK2: man brukar (SUCKAR) i den där dagen (P) denna dagen man brukar elda (P) nånting (P) å elda och eh (P) eh ((P)) gå till en man-s eh man säger picknick här (P) så picknick å och (P) den: (P) eh (P) den tjugoförsta (P) eh ((P)) heh januari februari (P) eh

I: mars

IUK2: mars jo (P) ah mars (P) den tjugoförsta mars (P) och ((P)) den (P) man brukar hälsa på varandra och ((P)) gå ut upp eh festa

I: hm

IUK2: å xxx (P) men det är inte bara kurdisk eh (P) högtid (P) det är (P) dom iranier och (blutser) och affanier dom är har nästan samma (P) och samma på samma namn xxx (NAMNET PÅ FESTEN)

I: okej (P) finns det nån speciell mat eller speciella kläder

IUK2: aja (P) dom eh (P) eh (P) klär på sej (P) den vad är det (P) det är speciella kläder som ((P)) hm (P) hm vad heter det på svenska ((P)) lokalisk? (P) nej lokalisk (P) (ridge)kläder? (P) xxxx (P) nej

I: kan du (P) bes→

IUK2: ah (P) till exempel svenska ungdomar har eh speciella kläder vad heter det ((P)) på svenska vad brukar man säga ((P))

S: kanske kan man säga dräkt

I: dräkter kanske

IUK2: dräkt

I: hm (SKRATT)

IUK2: jag vet inte

I: okej

IUK2: men (P) ja (P) speciella kläder och eh (P) det finns också ((P)) en (P) en myt (P) kanske en historia

I: hm

IUK2: om den här (P) högtiden (P) eh (P) eh (P) eh mästaren heter Kao (P) och (P) eh (tiggaren) heter Suhak (P) mästaren var sminlig (P) smin nej ((P)) han jobba med eh järnan (P) vad är det

I: smed

IUK2: ja smed (P) en smedare eller?

I: en smed

IUK2: en smed (P) aha (P) han var en smed (P) eh Kao och (P) Suhaken hade två ormar på (P) * axlar * (PEKAR PÅ AXLARNA) å dom var eh dom ormar (P) eh ville äta eh bara eh (P) eh hjärnas människor (P) hjärna? (P) jo (P) och Suhaken (P) eh alla dagar dödade nån människa (P) och eh dom hämtade (P) eh vad är det (P) det hjärnans denna döden till ormerna (P) och men eh Kao gjorde en revolution mot (P) Suhak och (P) sen dödade dom där ormarna och Suhaken (P) och sen eh han ville informera eller (P) meddela människor som han har dödat tyrannen därför han (P) eldar eh gjorde en eld på eller över (P) en berg och människor visste att det är (P) dom är nu * fria * (P) ah

I: aja

IUK2: hm

I: bra (P) då har jag en bild med mej här

IUK2: hm

I: å då frågar om du kan berätta lite om den bilden (P) var är vi nånstans å vad är det som händer

IUK2: vad det är som händer

I: hm

IUK2: det (P) en bild eh i (P) staden i en stad

I: hm

IUK2: eh (P) och det finns eh (P) eh (P) * kaotrafiken *

I: hm

IUK2: och (P) eh (P) det (P) det finns också eh trafikarbeten kanske (P) trafikarbet (P) nej trafik→ (P) ah

I: [xxx]

IUK2: [dom ska] reparera reparera (P) vad är det (P) eh vägen

I: hm

IUK2: och (P) det ligger (P) posten också

I: hm

IUK2: där och några affärer och (P) kyrkan också ((P)) och (P) hm

I: kan du säga olika yrken

IUK2: ah

I: vilka (vilka är där)

IUK2: hm polistrafiken (P) och eh ((P)) hm (P) arbetare jag vet inte det (P) vad heter det ((P)) dom som jobbar i kanske i kommunen eller (P) inte kommun (P) i vägverket

I: hm

IUK2: jo ja (P) och ((P)) jag vet inte (P) ah är det (P) eh ((P)) (milis)? nej (P) hm ((P)) jag vet inte jag minns inte

I: vet vad han gör för nånting

IUK2: jo (P) han böter (SKRIVER PÅ HANDEN) honom för att eh (P) han har parkerat på fel plats

I: aja

IUK2: ja (P) hm (P) och brevbärare (P) och (P) hm (P) taxichaufför kanske

I: hm

IUK2: hm (P) och ((P)) hm ((P)) en shoppare (SKRATTAR)

I: ja å det där var

IUK2: det där

I: hm

IUK2: brandkår

I: hm

IUK2: hm (P) hm

I: bra (P) så det räcker sen

I: kan du berätta vad du heter å var du kommer ifrån

IK3: eh jag heter xxx och jag kommer från Guatemala (P) i Centralamerika

I: hm ((P)) hur har du haft det idag vad har du gjort för nåt nu

IK3: jo: vi hade ((P)) först vi började med ha lite (P) eh bilderna kommer (en i taget) från klassrummet (P) och (P) medan vi var där borta å komma en å varje här vi har varit här å tittat på en eh (P) nyheterna eller film som handlar om (P) nyheterna från hela världen från (P) i flera olika ställen

I: hm

IK3: i världen (P) som det var lång femtio minuter (P) å det hade precis slutat för en kvart sen

I: okej (P) å hur länge ska du gå idag (P) i skolan

IK3: vi slutar tjugo i fem

I: okej (P) å vad gör du då när du är färdig här

IK3: å jag cyklar hem lite å lite xxx å läxa till i morgon å göra på en gång innan det blir så sent i kväll om man är trött å orkar inte

I: hm (P) okej ((P)) om jag säger till dej i morgon får du göra precis vad du vill (P) du får en ledig dag (P) va-vad skulle du göra då om du fick välja helt

IK3: att inte höra hur mycke kostar vinterdäck å går till olika verkstad i Uppsala

I: (SKRATTAR)

IK3: men det hinner jag inte i morgon jag måste vara här

I: jaha (SKRATTAR) okej ((P)) har du nån speciell hobby eller speciellt intresse

IK3: jo jag ((P)) brukar gå på gymnastik men just nu hade vi inte fått den där kortet härifrån i skolan så man kanske får lite rabatt (P) i för sej terminen slutar i december det är inte så långt men det skulle om jag få kort (P) närmaste dagarna [för] man kan tänka sej att börja i januari

I: [hm]

hm

IK3: det är lite gymnastik med musik å (P) blandat gymnastik å dans (P) här i Friskis å Svettis (P) här i Uppsala

I: eh har du haft nån hobby i ditt hemland som du (P) inte kan göra här

IK3: ja jag spela mycke fotboll

I: hm

IK3: men här är lite (P) oh här är lite kalt [ute] (P) där är bara sommar året runt (P) tjugofem trettio grader

I: [hm] xxx

IK3: å där är (P) nej jag vill inte spela fotboll

I: (SKRATTAR)

IK3: på sommaren okej

I: okej

IK3: men inte nu

I: inte nu (P) finns det nån annan nåt annat som du skulle vilja göra

IK3: oh (P) simma

I: hm

IK3: men det är det är inte så billigt

I: hm

IK3: hm det gjorde jag mycke förut

I: hm

IK3: ja
I: för å träna eller tävla
IK3: träna
I: träna
IK3: hålla formen lite
I: hm
IK3: men jag brukar gå å cyklar å (P) inte springa lite ont i knäna
I: aja
IK3: måste gå ner i vikt först
I: okej ((P)) hur länge har du varit i Sverige
IK3: jag har bott i Sverige i tolv år nu i december 98
I: hm (P) å vad gjorde du i ditt hemland innan du kom hit har du studerat eller har du jobbat
IK3: jag slutade (P) jag gick ut gymnasiet (P) å efter det börja jag som svetsare
I: hm
IK3: å jobbade där ungefär två år
I: hm
IK3: å [flyttade hit]
I: [kom hit]
IK3: ja precis
I: vad skulle du vilja göra här när du är färdig på Arosskolan
IK3: ah jag vill (P) lära mej svarva å fräsa
I: hm
IK3: å det är bra om man kan mycke svenska ((P)) som (P) svetsjobb på vinter är lite svårt därför att svetsar man kan bara ute å inne men det är mera på sommar som jag brukar få jobb som svetsare å svarva å fräsa det är inomhus året om å det heter det att kanske blir [bättre] svarva å fräsa som man jobbar inomhus året om men svetsare är lite ut å in
I: [hm] hm va-vad är det för slags jobb (P) eller vad för slags arbetsplatser du får jobba på
IK3: till exempel i somras jobbade jag inne på värmeverket
I: hm
IK3: å det var mest inne (P) men ibland brukar man jobba ute ((P)) men svarvare är mera inomhus det är verkstad
I: okej (P) men först är det svenska
IK3: precis
I: hm är det svårt
IK3: a inte just nu men jag skriver inte så bra använder lite eh dubbellem
I: hm
IK3: å olika bokstäver som jag blandar ihop (P) som vi har bara fem vokaler på spanska å i svenska har nio
I: hm
IK3: (det är problem) det är dubbelt så mycke ((P)) å den där uttal
I: det är svårt
IK3: ja jättesvårt (P) ä e den där ljudet det-det (SKRATTAR)
I: (SKRATTAR) jo det är inte så lätt kan du flera språk
IK3: engelska min pappa var en engelsktalande
I: hm
IK3: å han pratade bara engelska med mej å lite spanska men mamma var det spanska men eftersom jag var uppväxt med mamma å mormor det blev (P) mera spanska
I: aha
IK3: sen (jag kom förstå) portugisiska kan prata lite
I: hm
IK3: men det är samma släkt la-kommer från latin
I: är det större skillnader mellan svenska å spanska
IK3: hm
I: hm [vad]-kan du säga nära-nära skillnader (P) eller har gjort redan i å för sej
IK3: [xxx]
I: det kan vi ta du har redan sagt skill-skillnaden från ((P)) ska vi se kan du berätta om en situation när du blir glad senast
IK3: kan du säga en gång till
I: kan du berätta om en situation när du känner dej glad senast ((P)) förstår du vad jag [menar]
IK3: [ja] ja ja ((P))

I: eller vad är det som gör dej glad när blir du glad

IK3: det är vädret (P) när det här-jag blir deprimerad lite när det ser så där men sommar jag väldigt optimist å vill göra mycke grejer å gå upp tidigt å så där

I: hm

IK3: men nu (P) tappar jag lite kraft å jag tänker på vad kan jag hitta på inte (P) lika nära gå upp igen men det är lite svårt

I: hm (P) så hösten tycker du inte om

IK3: nej

I: * nej * ((P)) kan finns det inget kan du berätta det bästa med hösten i alla fall (P) finns det nåt bra ((P)) (SKRATTAR)

IK3: * det är så mörk * (SKRATT) det är svårt

I: ja

IK3: det är så mörk så tidigt tycker jag det →

I: hm (SKRATTAR) eh (P) me-vet du om det finns nåra typiska höstaktiviteter (P) nånting som man gör speciellt på hösten

IK3: nej inte mycket

I: eller vad-vad är det som händer ute ((P)) det blir mörkt

IK3: det blir mörkt det börjar regna det blir inte riktigt snö det blir det slaskigt sen å svart å bara blött

I: hm

IK3: å det blir inte riktigt nån vinter nån kalt bara nånting det hade snöat i går lite å nu är→

I: hm

IK3: så där (P) man svart slaskigt

I: * jo * tycker du bättre om vintern då

IK3: ja precis när det är helt vitt (P) och eh reflekserar lite det är lite ljusare (P) på nåt sätt jag vet inte jag kan inte förklara varför men jag tycker att det är ljusare när det är mycke snö

I: hm

IK3: å det tycker jag om mera (P) ah det är bättre

I: fast det är kalt

IK3: oh det är kalt

I: men det går

IK3: jo det går [vara inne å så]

I: [SKRATTAR] å sen i december har vi ju lucia

IK3: hm

I: hm det känner du till

IK3: ja precis jag väntar på det [det] kommer å sen det börjar snö å det blir helt vitt det är bättre

I: [* ja *]

ja kan du berätta om lucia hur-vad känner du till om den

IK3: oh jag har varit på: dagis å titta på små barnen [när] dom gör luciatåget

I: [hm] kan du beskriva ((P)) [vad] det händer

IK3: [oh]

det känns nån nån speciellt känsla som ((P)) eh det hände nånting som man blir lite tyst å: lite ledsen samtidigt ((P)) eh sångarna är väldigt fina men jag tycker att det är (P) ganska sorg på nåt sätt

I: vet du varför man firar lucia

IK3: jo jag hade läst lite grann men det kommer från Italien (P) den där flickan som går upp tidigt på morgonen och (P) kommer med (P) kaffe å nån tårta till det var till (P) (inte kunde) det vara till pappa eller nån→

I: hm

IK3: nånting sånt (P) berättade lite grann för flera år sen när jag var i skolan men jag hade glömt bort

I: * aja *

IK3: å sen kom det till Sverige

I: kan du berätta hur det ser ut vad har man på sej å

IK3: jo det är en flicka som har en vit klänning ((P)) och en krona på huvudet (P) som man då gjorde på den tiden hörde jag det var med riktiga ljus men nu är dom med ström eller batteri

I: hm ((P)) okej (P) finns det nåt motsvarande i ditt hemland (P) eller nån annan högtid som du kan berätta om

IK3: inte: liknande om lucia men vi har en (P) grej (P) påsk

I: hm

IK3: katoliker i Centralamerika kommer spanjorerna

I: hm

IK3: fjorton hundra talet och eh dom firar påsk om man kan jämföra med det där med lucia den där är väldigt sorg därför att det handlar om Jesus när han blev korsfäst (P) hittills och dom gör den där (P) med eh (P) på gatorna ((P)) på speciella gatorna dom gör olika monster (P) med figurer i färger

I: hm

IK3: från den där eh från trädet vad heter den där (P) när man slipar å det blir väldigt (P) mjuk (P) om man gör så där på bänken

I: sågsån

IK3: just (P) kom inte på ord tack (P) så med spån å dom målar med olika färger

I: hm

IK3: å sen dom gör olika fina monster

I: dom lägger ut →

IK3: lägger ut med å gör figurer stora figurer

I: aha vad då för figurer

IK3: dom kan göra eh (P) hjärta till exempel (VISAR FORMEN MED HÄNDERNA) å sen lite blommor runt om

I: hm

IK3: å sen dom gör också med blommor

I: hm

IK3: i stora långa mattorna (P) jo femtio meter lång trettio bred

I: hm

IK3: å sen på dom där mattorna ska gå dom som bara Jesus går ovanpå (P) förstör hela mattan å det här kostar mycke pengar

I: (SKRATTAR) * ja-a * ja ja

IK3: å det påsk

I: det är påsk

IK3: inträffar olika (P) mars eller början på april (P) å den det här torsdag fredag lördag (P) å torsdag är det (P) kallas (P) när Jesus går på gatan å vandrar (P) å sen fredag (P) oj vad heter den där på svenskan när han är begrav

I: hm (P) långfredag

IK3: oh precis just det (P) men det sp-bli es-torsdag blev blå (P) man har blå dräkt å likadan på en kista (P) i glass å sen fredag är han kors

I: okej

IK3: i svart

I: aha

IK3: å det kan xxx den där i påsk i hemland i Centralamerika

I: finns det nån speciell festmat eller kläder som man använder

IK3: ja det finns (P) kjol i (P) olika (P) vad heter det ((P)) grupperna i Guatemala indianerna (P) stammar eller nej jo kan man säga

I: hm

IK3: å då har varje har olika dräkt

I: hm

IK3: med olika figurer som som symboliserar (P) från vilken del av landet kommer dom ifrån

I: okej

IK3: å de pratar tjugo olika språk [plus] spanska (P) som är officiellt

I: [aha] aha (P) bra å klä-eh mat pr-
finns det nån speciell (P) äter man nåt extra gott kanske

IK3: jo det har dom hm julafton (P) dom har en sort mat som det låter inte så gott här i Sverige men det (SKRATTAR) å dom äter också varje lördag dom kallas damales

I: hm

IK3: det är nån sån majsmjöl ((P)) som dom kokar ((P)) dom gör majsmjölet å sen xxx inuti kött från kalkon eller gris eller kyckling å sen (P) eh (P) slår dom ihop (VISAR MED HÄNDERNA) i en blan-bananblad (P) å sen kokar dom två tre timmar

I: hm

IK3: sen är färdig (P) [sen] det är bara avnjuta (P) [å] det äter man på julafton

I: [hm] [my-]

IK3: och varje lördag som middag man vill inte laga mat (P) [hemma]

I: [aja] gör du det i Sverige också

IK3: nej inte jag nej nej det är svårt å hitta den där bananblad som växer i den där du vet plantas (P) eh träderna som finns inte i Sverige (VISAR FORMEN AV BLADET MED HANDEN)

I: hm (P) palmerna

IK3: palmerna precis

I: hm okej (P) bra då har jag en bild med mej här

IK3: hm

I: å den ser ut så där ((P)) å då vill jag att du berättar lite för mej vad som va-var är vi nånstans ((P)) vad före-vad är det som händer

IK3: ja det är i centrum

I: hm

IK3: ungefär (P) så är det mycke trafik det blev lite kaos

I: (SKRATTAR)

IK3: å där är polisen

I: hm polisen upp där har du flera yrken kan du se flera

IK3: (SUCKAR) vad heter den där som bensin jobbar i bensin (P) macka

I: hm (P) å den där kanske ((P)) vad gör han

IK3: ha han brukar den där böta

I: hm vet du vad den heter

IK3: * nej * (SKRATTAR)

I: okej (P) parkeringsvakt

IK3: parke- jo just det parkeringsvakt ((P)) eh ingenjör

I: hm

IK3: å läser ritningar

I: hm

IK3: å dom som jobbar (P) maskinoperator ((P)) en ambulans

I: hm

IK3: brandkåren (P) polisbil

I: hm

IK3: å lite folk som går till jobbet eller till skolan

I: hm (P) vad tror du vilken tidpunkt är det på dagen tror du ((P)) svårt å veta

IK3: jo det: kan vara ganska tidigt (P) eller efter jobbet eh det är mycke folk går till jobbet eller när dom slutar den (P) det blir lite mera

I: [hm]

va-vad är det kan du vad är det för stämning

(P) hur tror du å det känns å vara här (P) det är svårt

IK3: oh det jo det är bråttom alla→

I: det är bråttom

IK3: alla måste för att hinna komma i tid

I: hm ((P)) det är stressigt

IK3: det är stressigt

I: hm (P) bra (P) tror det räcker så

I: då kan du berätta vad du heter å var du kommer ifrån

IK4: jag heter xxx och jag kommer från USA

I: å hur länge har du varit i Sverige

IK4: ah: hm nästan två år

I: okej ((P)) då börjar bara med å fråga hur du haft det idag vad har du gjort för nåntig idag

IK4: vad jag har gjort idag

I: hm

IK4: hm ah (P) jag ah gick till (P) eh (P) i morgon i morse jag gick till träna eh före skolan (P) eh börja och xxx kom hit och studera heh * nästan hela dag * ((P)) eh å pratade med du (TITTAR PÅ MEJ) (SKRATT) in-inte så mycke idag

I: nej men du får gå hem snart

IK4: ja

I: ja vad ska du göra då

IK4: ah (P) * ingen aning * (SKRATT) ja kanske titta på tv [och] min man ah arbeta inte idag så han är hem så det är bra

I: [hm]

okej (P) om jag säger till dej att du (P) i morgon så får du bestämma vad du vill göra själv du får göra precis vad du vill (P) vad skulle du göra då

IK4: om jag eh (P) behöver inte komma [in] till skolan (SKRATT)

I: [nej]

IK4: ah ((P)) jag vet inte kanske åka till Stockholm→

I: hm

IK4: med min man och (P) hm ((P)) eh gå runt jag vet inte (P) ah kanske gå till bio också

I: [hm]

IK4: [det] det är roligt (SKRATTAR)

I: går du ofta på bio

IK4: nej inte så ofta (P) men det det är kul vi vi har vi i USA vi går ofta till bio men inte här (P) så (P) jag vet inte varför kanske det är inte så lätt att vi har ingen bio när vi bor i * Knivsta *

I: aja okej (P) kanske ((P)) har du nån speciell hobby eller nåt speciellt intresse

IK4: hm ((P)) nej (SKRATT) in-inte (P) inte bara en eh hobby men eh (P) eh i USA förr jag flyttade her jag målade eh mycke och (P) ah det var nånting ah jag köpte för pengar (P) så det det är (P) kanske en hobby (SKRATTAR)

I: hm jo (P) vad-vad målar du för nånting

IK4: ah det är svår att förklara (SKRATTAR) på svenska men ah ((P)) ah ma ah måla marmor

I: hm

IK4: det är lite speciell ah (P) ah sätt i USA i alla fall kanske här också när man målar ah och det har det verkar som ma-marmor marmor

I: okej marmorering

IK4: ja kanske (P) ja

I: så på väggar å [på]

IK4: [ja] och möbler eh olika eh golv också

I: hm (aja) det låter roligt

IK4: ja (SKRATT)

I: men det är inget som du kan fortsätta med (P) här

IK4: här ah nej (P) ah människor vill inte betala så mycke pengar [(SKRATTAR)]

I:

[hm]

IK4: dom vill försöka göra själv (P) här tror jag (P) men eh kanske (P) efter jag lär mej * svenska bättre *

I: ja det är svårt xxx

IK4: ja ja ah alla i Sverige kan engelska så bra (P) så (P) det är det är ingen motivation jag vet inte om det * är engelska eller svensk ord * men (P) jag pratar så mycke engelska

I: hm

IK4: och dom vill prata engelska med mej också så-och mi-min man vi har (P) varit tillsammans nästan tio år å vi har prata-pratade alltid engelska så det det är svårt att byta (P) å jag är lite lat också (SKRATT)

I: vad är det som är svårt vad tycker du

IK4: eh ((P)) hur man säger nånting eh eh hm ah (P) eh i en mening om man om jag vill förklara (P) eh jag säger jag säger jag försöker på svenska men jag bara översatt från eh engelska (P) så (P) jag säger absolut fel (SKRATTAR) ibland men för-man säger (P) det är bara ((P)) olika (SKRATTAR)

I: hm

IK4: (it's) ((P)) och det är svårt att förklara så jag kan byta till engelska också så det är inte så viktigt för mej det vi har eh andra i ah min klass som lär lär sej ganska snabbt svenska för dom (P) dom kan inte engelska

I: hm

IK4: så att jag tror att (P) det är en sak heh som är svår ((P)) ah ((P)) å [så] får man säga jag är * lat också * (SKRATT)

I:

[hm] okej (P) eh ((P)) när du är färdig

med svenskan här på Arosskolan (P) vad vill du göra då ska du fortsätta å studera eller ska du ((P)) [vad tror du]

IK4:

[eh ja]

jag jag jag hoppas att fortsätta eh alt eh (P) hela tiden för jag jag (P) kanske inte kurs en kurs men (P) eh fortsätta i alla fall ah bara prata mer och men jag vet inte jag (P) jag tror jag tänker kanske om ah ta en kurs ah från ah massage här i Sverige för det det var en sak som jag eh skulle göra i USA förr vi flyttade så kanske I-jag kan fortsätta med det här jag vet inte

I: okej

IK4: säkert (SKRATT)

I: men du har studerat i USA ((P)) på-du har studerat i USA innan du kom hit

IK4: ja ja

I: vad har du vad läste du då

IK4: jag eh studera jag var en pilot så jag har en pilotutbildning från USA men eh ((P)) det spelar ingen roll för man kan inte eh flyg här i Sverige med eh ah amerikansk pilotutbildning

I: jaha

IK4: så jag har (P) jag måste ah välja nånting ah ny ah studera här ah

I: vad skulle du vilja göra då (SKRATT) om du bara fick önska

IK4: hm ((P)) om jag har pengar heh ah pilotutbildning här [också] men det ät jättedyrt

I: [hm]
tar det lång tid
IK4: ah jag vet inte hur lång tid men ah ((P)) jag jag jag t-jag tror att det är mer pengar heh [än] tid att att jag har (SKRATTAR)

I: [hm]
* okej * (P) bra (P) kan du berätta om en situation när du blir riktigt glad senast
IK4: ah (P) när min föräldrar kam-kom till Sverige ah två veckor sen så jag var jätteglad
I: hm
IK4: ah jag var inte så glad när dom åker hem [(SKRATTAR)]
I: [nej]
IK4: men jag var jätteglad
I: hur känns det xxx
IK4: hm (P) ah ((P)) lite ja spännande å ah
I: du har inte träffat dom på länge
IK4: ja men (P) ja i som-sommar så det var inte så länge men det är jag saknar min familj så mycke så (P) ah (P) det är bra när dom åker här och jag kan åka hem också ((P)) (SKRATTAR)
I: hm bra ((P)) ska prata lite om hösten
IK4: okej
I: hm vad tycker du om hösten
IK4: nej det är min favorit ah (P) ah ((P)) ah jag vet inte season ah (P) tid av år (SKRATTAR)
I: hm årstid
IK4: årstid
I: hm
IK4: jo (P) ja ja det är (P) jag vet inte varför men jag har alltid (P) ah älskade höst-hösten
I: okej (P) vad tänker du på när du hör ordet höst
IK4: (SKRATTAR) ah ((P)) jag tänker om ah (P) många (färs) ah (P) lö-lö-löv ah (färs) och lite kallare ah temperaturen ah ah man blir ganska pigg ah i i höst i hösten?
I: hm
IK4: aj jag tror (SKRATT) ah ((P))
I: hm finns det speciella höstaktiviteter som du känner till (P) gör man speciellt på hösten
IK4: näh jag ah ((P)) jag tycker om att ah gå ute å men jag plockar inte svamp * eller * men jag tycker om att promenera runt för det är så vackert ut i hösten
I: hm ((P)) har du nån trädgård kanske
IK4: ja
I: hm (SKRATTAR) behöver du göra nåt extra
IK4: ah
I: eller vad är det som händer
IK4: nej ah (P) bara kanske plocka äpplen (SKRATTAR)
I: hm
IK4: men inte inte spe- ingenting speciell
I: hm (P) men snart så kommer vintern
IK4: ja
I: hm
IK4: ja
I: tycker du inte
IK4: inte alls (P) inte här i alla fall (SKRATT) inte i Sverige
I: varför då
IK4: ah det är för mörk ah för så lång tid
I: hm
IK4: ah å ((P)) kalt för mej också (P) för jag kommer från södra del av USA och det ganska varmt i vintrarna också så (P) jag jag tror att man är litl ((P)) ah trött ah och kanske (P) ah deprimerad? (P) ah i vinter så ((P)) nej jag tycker inte om (P) men jag tycker om snö och jag åk-åka skidor?
I: hm
IK4: jo jag-jag-jag tycker om det men (SKRATT) inte så mycke om ah hm det är inte bra
I: okej (P) men vi har ju lucia till exempel
IK4: ja
I: hm det känner du till
IK4: ja
I: hm (P) kan du berätta lite vad du vet (SKRATT) * xxx firar lucia xxx *
IK4: ja men jag vet jag-jag har frågade min man och hans familj vad betyder lucia å dom kan inte svara [så]

I: [hm]
 IK4: jag vet att (P) ah det (vandring) för hm ah man att stiga upp tidig och ah (P) sjunga * litl * och har lj-ljus (HÅLLER ETT LJUS)
 I: hm
 IK4: och ((P)) äta nån bullar ah tror jag (SKRATTAR) men (P) ah (P) jag vet inte så mycke om santa lucia
 I: hm
 IK4: kanske ah ((P)) ah jag vet inte * (vad) xxx * (SKRATT)
 I: nej
 IK4: dom pratar inte så mycke det
 I: nej men ni har kanske nåt annat-annan högtid i USA som man inte har här
 IK4: nej vi [har] inte
 I: [inte] ingenting
 IK4: nej (P) oh i USA du-du prata om (P) ah (P) en specialdag
 I: hm om du har nån för ni har inte lucia i USA
 IK4: nej
 I: nej finns det nån annan högtid eller nån fest som ni firar
 IK4: ja vi har ah thanksgiving
 I: hm
 IK4: det är ah ((P)) när Columbus ah uppfa-uppfann? nej ah upptäck-upptäckter ah (P) eh USA
 I: hm
 IK4: det land (P) också vi har en dag som vi äter jättemycke (SKRATT) och ah bli tacksam (P) för ah (P) ah allting (SKRATTAR)
 I: okej (P) kan du berätta är det nån speciell mat man äter
 IK4: ah (P) på thanksgiving
 I: hm
 IK4: ah (P) kalkon
 I: hm
 IK4: ah ah eh hm vanligast en stor eh jag vet inte heter en stor eh kalkon
 I: hm
 IK4: och ((P)) ah skinka och (P) vi har eh cranberry men det är bär men jag vet inte om dom har det här ah lika lingon
 I: hm
 IK4: det är vanlig med kalkon och (P) pumpa (P) paj (P) dom vanligast (P) eh och många andra som man har ah hm ah i deras familj ah recept och andra saker (SKRATTAR)
 I: finns det nåt som du gärna lagar
 IK4: hm ((P)) nej
 I: kan du göra paj
 IK4: ja
 I: pumpapaj
 IK4: ja
 I: hur gör man det
 IK4: ja-jag kan laga jättebra eller jättegod heh * paj *
 I: hm
 IK4: men det är svårt att (P) hitta ah pumpa här att laga i Sverige så (P) jag måste eh ta med från USA mej
 I: * aja * hur gör man då när man(P) hur gör man pumpapaj
 IK4: ah man kan köpa ah ((P)) burk ah pumpa (VISAR FORMEN MED HÄNDERNA)
 I: hm
 IK4: i USA (P) och du be- eh använder (P) eh kryddor ah bra kryddor ah kanel och (P) jag vet inte namn eh dom heter på sv-svenska men (P) det är jättegod
 I: hm det låter * gott *
 IK4: men ah jag-jag vet inte varför men ah svensk människor tycker inte om så mycke
 I: hm
 IK4: för många har sa-sat att dom (P) * dom tycker inte om * men det är (P) gott
 I: * okej * bra (P) då har jag en bild här ((P))
 IK4: hm
 I: * ja heh * (P) då vill jag att du berättar för mej vad (P) vad är det som händer var är vi nånstans för det första
 IK4: ja jag hm (P) vad ska jag * köra *
 I: ja eh (P) bara beskriva li-va-var är vi nånstans vad är det här för nånting
 IK4: ah lite stan
 I: hm

IK4: och med många människor och bilar å (P) och många (P) ah (P) många människor göra olika saker

I: hm det finns olika yrken på bilden

IK4: ja

I: kan du (P) säga nåra

IK4: ah det där eh (P) polis och (P) ah (P) * nej jag kan inte säga *

I: den där kanske

IK4: ja men jag vet inte va-vad det (SKRATT) ah ((P)) trafik eh kon-kontroll jag vet inte

I: du vet vad han gör i alla fall

IK4: ja men jag kan inte kommer ihåg (P) och jag s jag s jag skulle sure (SKRATTAR)

I: parkeringsvakt

IK4: ja parker- ja

I: ja

IK4: å

I: vad är det som händer här då

IK4: jag vet inte vad heter dom på eh svenska dom ah (P) ah konstr- ah a-a-arbets som * nånting *

I: hm vägarbetare kanske (SKRATT) (P) hm vad finns det för olika fordon (P) olika bilar å

IK4: aha ah (P) där taxi och ambulans nej (P) jo ambulans

I: hm

IK4: och brandbil och ((P)) ah cyk-cykel å jag vet inte traktor

I: hm

IK4: å

I: jo

IK4: nej jag jag vet inte som man kan ah vad heter den

I: nej det är inte så lätt (P) men det gick bra (P) det räcker så

IK4: (SKRATTAR)

I: så då kan du bara tala om vad du heter å var du kommer ifrån

IUK5: ah jag heter xxx å jag kommer från Irak

I: okej

IUK5: hm

I: har du börjat nu precis har du kommit till skolan

IUK5: jo just nu (P) två timmar →

I: hm

IUK5: bara

I: å hur länge ska du gå idag

IUK5: ah: till klockan kvart i fem (P) [slutar]

I: [hm] (P) å vad gör du sen när du kommer hem

IUK5: oh jag brukar åka två bussar (P) till hem för jag bor i Storvreta å det är ef-lite långt från stan

I: aja

IUK5: och eh när jag kom hem (P) jag brukar vila lite och sen jag försöker (P) varje dag eh sova en timme ((P)) och eh: (P) eh sen i-ibland lagar jag mat mat till nästa dag och ibland om jag har nåra läxor jag försöker göra dom först

I: okej (P) vad lagar du gärna för mat ((P)) är det nåt speciellt

IUK5: ja ibland om det är lite speciellt om ris och eh (P) sås och det tar ibland tid så ris lagar jag till nästa dag (P) på tidigt på morgonen innan jag kom till skolan men eh: (P) eh om det är s-sås med kött det i natt gör-gör jag gör jag det

I: hm

IUK5: brukar jag göra det

I: okej (P) finns det saker som är svårt å få tag på i Sverige (P) mat [som]

IUK5: [nej] nej nej för det finns eh turkisk affär och iransk ira:nisk affär som vi kan eh hitta (P) saker som vi använder i vårt land

I: okej

IUK5: men det för xxx att Turki och Irak och Iran använder nästan samma mat samma sorts mat

I: hm ((P)) bra ((P)) har du nån speciellt nåt speciellt intresse eller nån hobby som du hinner med eller

IUK5: här i Sverige

I: hm

IUK5: (SKRATTAR) ja det är svårt å säga det för (P) ah först man måste studera svenska å förstå svenska å (P) prata bra svenska och sen jag försöker hitta en kurs kanske efter den här kursen försöker jag (P) hitta en annan kurs men praktisk kurs oh: från arbetsförmedlingen å dom sa till mej förra året att jag (P) behöver mer svenska

för SFI räcker inte därför jag kom hit för att studera den här kursen (P) kanske jag kan hitta en eh praktisk kurs som hjälper mej

I: hm vad skulle du vilja göra

IUK5: ja: om jag kan hitta arbete [xxx]

I: [hm] (P) och (P) eller vad skulle du vilja eller vilken slags kurs vad

IUK5: det är det finns aha det finns Ericsson eh det operakurser som får elektriker elingenjör och det hjälper kanske för jag arbetade som elingenjör i mitt land

I: okej (P) men nu är det svenska som [gäller]

IUK5: [nu] är svenska ja om dom (P) accepterar engelska men dom accepterar inte (SKRATTAR)

I: är det svårt med svenska

IUK5: ja eh för du vet det är stor skillnad mellan svenska och arabiska men för jag jag kan lite engelska därför det hjälper mej

I: okej

IUK5: ja

I: kan du säga nåra skillnader

IUK5: ja det är

I: nånting

IUK5: [vilken]

I: [eller] vad som vad som är svårast kanske

IUK5: ja det är helt annorlunda eh annat språk för vi brukar eh när vi skriver ner vi brukar skriva från höger till vänster (VISAR RIKTNINGEN MED HANDEN) men nu i svenska vi skriva från vänster till höger (VISAR RIKTNINGEN MED HANDEN) det är samma som engelska därför (P) om man förs-kan inte engelska det är jättesvårt för oss (P) eh grammatik inte samma eh (P) varje ord vi läser i svenska det är (P) det är ett nytt ord för oss (P) då måste vi (P) läsa mer å mer på att försöka men ibland därför jag sa ja det ibland om man vet lite engelska det hjälper för eh jag tror det finns trettio procent frå-av eh (P) eh svenska språk är engelska (P) dom sa så jag vet inte trettio procent om det är

I: jaha heh ((P)) eh kan du flera språk än engelska

IUK5: nej bara engelska och arabiska

I: okej

IUK5: å lite lite svenska

I: * ja * (SKRATT) * det går bra * ((P)) ska vi se kan du berätta om en situation när du känner dej glad senast

IUK5: känner glad (P) mina barn är friska när (P) när jag har examen och prov och jag har bra betyg

I: hur känn→

IUK5: man känner glad (SKRATTAR)

I: ja (P) kan du beskriva hur det känns

IUK5: ja: jag känner glad bara (SKRATTAR)

I: hm (P) bra (SKRATT)(P) eh (P) åk-du åkte buss hit på morgonen

IUK5: eh vad?

I: till skolan så kommer [du] med en buss

IUK5: [ja] ja två bussar

I: hm

IUK5: ja

I: hm då behöver du inte cykla i kylan

IUK5: nej jag kan inte cykla [tyvärr]

I: [nej] för det kalt nu

IUK5: nej jag kan inte cykla

I: nej

IUK5: eh xxx för för för i mitt land det är det svårt för en kvinna å cykla (P) det är [inte] så lätt

I: [hm] man får inte

IUK5: int-ja ja får inte du kan säga för eh om en flicka till nio år tio år då hon måste lämna cykla och (P) då är då blir eh mog-mogen å du behöver mer (P) det är svårt

I: hm

IUK5: jag kan köra ah: bil men jag kan cyk-inte cykla (SKRATT)

I: * okej *

IUK5: för det är vanligt för kvinnor å köra bil [i mitt] land men inte cykla

I: [hm] okej

IUK5: ja

I: om du tittar ut på hösten hur känns det vad tycker du om hösten

IUK5: ja det är jättefint i höst här i Sverige men lite (P) svårt här och (P) lite kalt

I: okej

IUK5: men höst (P) eh höst i Sverige är samma som vinter i mitt land (P) nästan samma väder

I: hm

IUK5: när det är höst i Sverige det är i mitt land är (P) vinter men vi har inte (P) snö i mitt land (P) bara i no-norr om Irak (VISAR MED HANDEN UPPÅT) men jag i: mitten i (P) i stan

I: okej

IUK5: hm

I: hade du sett snö innan du kom hit

IUK5: eh i Norra Irak jag har sett snö (P) bara men eh: i: mitt mitt i landet och i Södra Irak finns ingen snö (P) aldrig

I: hm ((P)) sommaren är det

IUK5: eh sommaren jätte jättehott i mitt land (P) det är ibland man man inte kan gå ute bara stanna i hem eh hemma och vi har den här refrigerator eh eh airconditioner (sa jag) (P) airconditioner (P) som vi använder så mycke i vårt land

I: hm

IUK5: bara xxx ibland det är jättehott och fuktigt

I: aja

IUK5: ute man kan inte andas (P) speciellt i juli och augusti (P) jättesvårt

I: hm (P) det (P) ska vi se (P) nu i december så kommer lucia (P) [känner] du till det

IUK5: [jo]

jo eh förra året var jag hä här i Sverige och eh eh vi gick till en kyrka här eh vid Heidenstamstorget och eh: vi (P) såg (P) barnen som firade lucia

I: hm

IUK5: [hm]

I: [kan] du beskriva lite vad→

IUK5: ja det var fint ja jättefint men eh och alla klassrummet eh satt och eh (P) vi-jag jag såg på tv och eh min dotter också på skolan eh dom har leken eh hur dom sjungar lucia och i he-hemma hon sju- * hon kan sjunga * det så mycket och varje dag santa lucia så därför innan jag kom hit jag har idea från min dotter eh

I: * okej * (SKRATT) bra för det är en typisk svensk högtid kan man säga

IUK5: ja

I: jag tror det är mest i Skandinavien som man→

IUK5: ja

I: firar det

IUK5: ja därför jag hörde från min s-och även om lucia slutade och * min dotter * eh kanske en vecka efter lucia och sjungar men (P) men * hon är * hon eh den här året jag sa lucia ska komma * å du ska börja igen * (SKRATT)

I: okej finns det nån högtid i ditt land (P) som är speciell

IUK5: i vår land

I: hm

IUK5: ja vi har eh den här fest eh: speciellt fest religionsfest

I: hm

IUK5: och vi har fyra gånger om året

I: okej

IUK5: ah: den är stor fest eh det är för tre-fem dagar

I: hm

IUK5: och den annan eh mindre eh för tre dagar (P) vi har eh eh den här (P) samma som jul för oss eh fem dagar (P) vi får inte äta kött vi får inte bara vikt- viktat xxx bara (P) ja bra saker ja (P) och ((P)) eh vi har också en annan dag som eh (P) eh dom döper oss (P) nästa söndag

I: hm ((P)) finns det nån nån högtid eller nån fest som man har speciella kläder eller speciell [mat]

IUK5: [jo] jo den här den här eh (P) tid som jag berättade om då för oss då har vi speciella kläder och vi går till kyrkan och eh (P) eh: vår präst eh brukar eh döpar oss eh

I: å vad-vad har ni på er

IUK5: eh det är en vita kläder och (P) väl jag kan säga samma som indianmänniskor (P) har du sett indianmänniskor dom här vita kläder som Gandhi och xxx ibland nästan samma (beh-) en eh eh ett par lång byxa (VISAR MED HÄNDERNA FRÅN MIDJAN OCH NERÅT) det är en vit

I: hm

IUK5: och en lång skjorta (VISAR MED HÄNDERNA LÅNGS BÅDA SIDORNA AV KROPPEN) och en skärp här (PEKAR MED HANDEN RUNT MIDJAN) å-och här (PEKAR PÅ HUVUDET) måste vi också använda nånting som är vitt

I: aja
IUK5: hm ((P)) det är [speciellt]
I: [spännande] (SKRATT)
IUK5: ja
I: ska vi se då har jag en bild här ((P)) här
IUK5: hm
I: då skulle jag vilja att du (P) beskriver vad som finn-va-var är vi nånstans (P) vad är det för en bild
IUK5: jo det: ((P)) eh i stan mitt i stan kanske
I: hm
IUK5: och eh i centrum (P) det finns ((P)) nåra gator och trafik och ((P)) (men) det är nåra trafik
I: hm vad tror du vad tror du det är för stämning här vad är (P) hur känns det å vara här tror du
IUK5: ja det är för mycke tror jag ah ((P)) ah ((P)) det är bättre om det är med gågatan här i mitt i stan det är bättre för människor och kan gå eh eh (P) utan problem man här kanske riskerar sitt liv ((P)) du vet om barn dom vill passa från en plats till en annan plats (P) vill gå det är svårt för du vet även om det är trafik finns också polis men är trafikman→
I: hm
IUK5: som hjälper också och den här ambulans och (P)
I: hm
IUK5: ja [det]
I: [vad-]vad finns det fler för yrken (P) polis [har] du sagt
IUK5: [aha] (P) plo-polis och den här ambulans och eh (P) kvinna kanske med xxx pojke jag vet inte [var] dom går till och (P)
I: [hm] det vet du vad han gör vad är han för nånting
IUK5: aja vad gör han jag vet inte (P) eller kanske han ((P)) vad är det för nånting
I: det är (P) en sån här
IUK5: den är xxx
I: parkerings→
IUK5: aha kanske han också polis men som hjä-hjälper eh kanske barn
I: hm kanske
IUK5: (å gå och) går på gatan
I: här uppe då
IUK5: eh (P) aha den är i ((P)) vad heter den gasstationen? bensinstation
I: hm
IUK5: xxx bensin nej
I: jo bensinstation
IUK5: bensinstation
I: hm
IUK5: okej
I: eller bensinmack
IUK5: bensinmack
I: hm (P) å här vad är det som händer där nere
IUK5: aha (P) kanske dom är dom eh ah dom (P) vad heter dom vaktmästare eller nånting dom arbetar eh ((P)) pipes under-underground ja under jorden
I: hm
IUK5: under jorden det är (P) kanske vatten (P) pipes (VISAR FORMEN MED HÄNDERNA) eller
I: hm
IUK5: pi-inte vatten eh
I: rör
IUK5: rör
I: hm
IUK5: aha
I: eller ledningar
IUK5: aha (P) vattenledning under jorden [tror] jag det är vatten
I: [hm] ja det kanske är
IUK5: aha (P) kanske det är språklinje (P) mellan mellan byggnader [den här] om det inte vatten kanske det är (P) för telefon ((P)) ibland man använder den eh (P) telefonsladd (VISAR FORMEN MED HÄNDERNA) i (P) specialrör
I: [hm]
hm (P) hm ((P)) bra

I: så nu kan du bara tala om vad du heter å var du kommer ifrån
IUK3: ja xxx heter jag kommer från Uganda
I: hm ((P)) å hur länge har du varit i Sverige
IUK3: jag har varit i Sverige sen nittiofyra (P) men under den tiden har jag åkte fram å tillbaks och ibland har jag varit ungefär ett år i mitt land
I: hm
IUK3: hm sammanlagt tror jag jag har varit i Sverige (P) två år
I: okej
IUK3: hm
I: å hur länge har du läst på Arosskolan
IUK3: ah det var i (P) jag bö- (P) jag läste en (grund)sfikurs (P) det var nittio (P) fem
I: hm
IUK3: det var för (P) sex månader (P) sen och slutna-slutade jag åkte till mitt land för ungefär ett år
I: hm
IUK3: kom tillbaka (P) sen dess har jag inte varit i har jag in-inte läst nånting bara (P) nå det sen jag började hit (P) för ungefär tre veckor (P) tre fyra veckor sen
I: ja
IUK3: hm
I: okej
IUK3: men sen nittiofem har jag (P) s-efter (grund)sfi har jag inte läst nånting
I: hm
IUK3: hm
I: å vad vill du göra när när du har slutat här
IUK3: jag vill ((P)) starta eget
I: hm
IUK3: hm
I: [vad ska]
IUK3: [jag vill] syssla med nån ((P)) ja eget område
I: vet du nånting vad
IUK3: ja export och import
I: jaha
IUK3: hm
I: vad har du gjort i ditt hemland innan du kom hit
IUK3: jag ((P)) s jag sysslade med eget jag arbetade jag hade nå en (P) mitt eget (P) litet företag
I: [hm]
IUK3: [som] jag ah (P) som sysslade med många olika saker (P) elektroniks-k saker
I: aha
IUK3: hm
I: okej ((P)) vad det nåt sånt som du vill fortsätta med
IUK3: na det sa [jag]
I: [elektro→]
IUK3: hm
I: hm (P) bra ((P)) eh du har precis kommit till skolan idag eller hur länge har du varit här
IUK3: ungefär tre till fyra veckor som jag varit här
I: men jag tänkte idag hur länge har du varit i skolan idag
IUK3: ja bara tjugo minuter
I: tjugo minuter
IUK3: hm
I: å hur länge ska du gå
IUK3: ja tills klockan tjugo i fem
I: tjugo i fem
IUK3: hm
I: å vad gör du då när du har slutat här
IUK3: och när när jag slutar jag ska åka (P) hem direkt hem
I: hm
IUK3: hm (P) å vara med mina barn
I: hm
IUK3: jag har två barn som jag bor med
I: har du nåt speciellt intresse eller nån speciell hobby som du ägnar dig åt

IUK3: ah jag ((P)) jag har nåra vänner ((P)) från en spansk och ((P)) eh flera ugandiska familjer
I: hm
IUK3: som jag brukar besöka ((P)) en hobby som jag ((P)) kanske att titta på spo-eurosport
I: hm
IUK3: jag tycker om spo-sport så mycke ((P)) och på söndag (P) på söndagarna brukar jag (P) åka till kyrkan ((P)) lördagar ((P)) eh jag bara (P) besöka dom mina vänner går runt i stan ((P)) eh inte så inte så mycke eh men jag brukar stanna hemma med mina barn
I: hm
IUK3: hm (P) dom (P) tycker så mycke om mt dom ti-tittar mycke på t-mtv
I: hm
IUK3: dom tycker om att sjunga ((P)) och läsa som jag såna saker
I: okej (P) håller du på med nån sport själv eller tittar du helst på sport heh
IUK3: tidigare (P) jag har varit (P) i en fotbollslag men det var i mitt land
I: hm
IUK3: det är svårt hit när jag kom hit är det svårt (P) hm
I: så nu är svenska som gäller här (P) att läsa
IUK3: nej jag läser svenska bara på skolan när jag åker hem ((P)) då då när jag gör läxor kanske kan gå genom men (P) när jag är slut med skolan (P) det är svårt för mej å gå hem och (P) gå genom att läsa grammatik eller [jag] vet inte
I: [hm] är det svårt med svenska
IUK3: det skulle inte vara jättesvårt om jag vidga (P) det är inte så svårt (P) men det behöver när man kan koncentrera sej och man mycke intresserad men det är svårt för (P) engelsktalande person som jag ((P)) därför att ah (P) jag kan (förstå) allting på engelska (P) om om jag ska åka till stan och köpa nånting det finns så man kan det finns så många folk som vill gärna prata engelska dom svenska som vi träffar ((P)) vill gärna prata engelska med oss så ((P)) ibland är det svårt
I: hm
IUK3: också dom vänner som xxx (P) vi jag umgås med vill gärna prata (P) engelska
I: aha
IUK3: så (P) [det är svårt]
I: [(SKRATTAR)] * ja *
IUK3: att xxx svenska
I: hm
IUK3: hm
I: eh pratar lite om hösten kanske vad tycker du om hösten
IUK3: ah (P) jag tycker inte så mycke om vädret i Sverige
I: hm
IUK3: bara s- ah tycker jag om som-sommar ah sommar är bra det liknar vårt (P) vädret i mitt land
I: hm
IUK3: hm ((P)) men (P) mina barn tycker så mycke om Sverige (P) dom längtar efter (P) vintern
I: hm
IUK3: hm det är intressantare för barn
I: hm men du tycker inte om (P) vintern
IUK3: inte så mycke men ((P)) men ah ibland kan man (P) längta efter s- (P) efter vintern (och) snö lite grann men bara på en vecka (P) jag tro jag-jag blir trött på det
I: hm (SKRATTAR) okej (P) men snart är december å då kommer lucia
IUK3: ja
I: känner du till lucia
IUK3: ja
I: vet du varför man firar lucia
IUK3: jag vet inte v jag vet inte varför dom firar det men jag tror att det är nån sort variation (P) religion nånting
I: hm
IUK3: ah (P) det ja det är (P) allt jag vet om det
I: hm
IUK3: hm
I: men du vet hur man firar det (P) kan du berätta lite om vad du känner till
IUK3: ah jag känner att det (P) dom sjunga
I: hm
IUK3: lite grann (P) men det är svårt för mej att förklara hur det går till [hur] allt går till men jag vet att dom sjunga dom har (P) vitt kläder på sej (P) och sjunga i en som en ho-kör
I: [ja]

hm

IUK3: och med (HÅLLER LJUSET I HANDEN) ((P)) jag glömt vad det he-kallas faktiskt svenska candel lights

I: ljus

IUK3: lju ja candel ljus hm

I: (SKRATTAR)

IUK3: det är den som jag vet

I: ja

IUK3: men det är (P) mina barn som brukar (P) gå till såna (P) s titta såna

I: hm

IUK3: ah

I: finns det nåt nån högtid i ditt hemland eller nån fest som du kan berätta om

IUK3: ah

I: för lucia är kanske en typisk svensk men om du har nåt annat

IUK3: jag (har haft) jag tror flera högtider

I: hm

IUK3: som i Sverige ha i (P) i mitt land hade jag också (P) jul

I: hm

IUK3: man firar jul så mycke

I: aha

IUK3: och man i april också firar ((P)) ah (P) jag kunde den på svenska ((P)) easter eh (P) jag glömde det

I: * okej *

IUK3: men man firar den

I: ah kan du berätta lite om vad det är vad ni gör

IUK3: aha ((P)) vi brukar åka på landet

I: hm

IUK3: träffas (P) ungefär tjugo trettio släktingar?

I: hm

IUK3: vi umgås (P) firar tillsammans och stannar där (P) ungefär två tre dagar (P) ibland (P) det tar en ti-en vecka ((P)) och det är mycke speciellt (P) dom är mycke speciell dagar (P) hm xxx hm (P) därför att ((P)) ibland är det s- är det svårt att träffas när man arbetar på (P) stan (P) och det man har ing- (P) inte så mycke tid att träffa andra släktingar (P) men (P) na på dom på dom högtider man är (P) ledig så alla vill (P) umgås tillsammans (HÄNDERNA MOT VARANDRA) på det på såna tider

I: hm

IUK3: hm

I: är det är det nån speciell festmat eller speciella festkläder eller nåt sånt där som du

IUK3: nej inget speciellt

I: inget

IUK3: kläder men ((P)) för (P) kvinna

I: hm

IUK3: eller dam ((P)) som är gift (P) brukar dom brukar ha spe-speciell (P) ah speciell kläder på dom på den dag

I: hm

IUK3: hm det kallas för komesh i mitt land (P) den är stor kläder (VISAR MED HÄNDERNA)

I: hm

IUK3: det är tradition en-ett traditionkläder (P) hm som dom brukar ha på sej

I: kan du beskriva hur det ser ut mer än * det är stort * (SKRATTAR)

IUK3: den är stort (VISAR MED HÄNDERNA)

I: * ja *

IUK3: mycket stor (VISAR MED HÄNDERNA)((P)) från hit till när där (PEKAR FÖRST PÅ AXLARNA OCH SEN PÅ KNÄNA)

I: hm

IUK3: och ((P)) det finns s s ett-ett speciellt hatt (VISAR RUNT MIDJAN) som man ((P)) ah jag vad inte vad det kallas för (P) men den [speciell]

I: [ett skärp]

IUK3: ah? jaha ((P)) det är det

I: * okej * (SKRATT) bra (P) eh (P) finns det nån speciell nån speciell mat

IUK3: ja-a (P) det vi har ett speciell afrikansk mat mitt land som är som heter matoke

I: hm

IUK3: den den grön banan

I: hm

IUK3: hm grön banana (P) på ah (P) nästan alla i mitt land tycker så mycke om den den mat (P) ibland är det dyrt men (P) på den på jul man man måste (P) reparera eller laga den

I: hm

IUK3: hm

I: [å hur gör]

IUK3: [alla vill] spalat på den dag (P) alla s-kan ha ha en sånt äta

I: hm å hur tillagar man

IUK3: ah ((P)) det är svårt att förklara (hur man lagar den) därför att dom åt som jag kan använda kan jag inte förstå på eng på svenska ((P)) det är svårt för mej att förklara hur [det] går till (P) hm

I: [hm] tycker du om att laga mat annars

IUK3: inte så mycke

I: inte

IUK3: eh i mitt i mitt land ((P)) ah mannen i mitt land (P) är inte använt (P) är inte van vid att laga mat

I: hm

IUK3: det är (P) det är kvinna och tjejerna som brukar eh laga mat och vi går och (P) vi (P) försörjer familjen med en att mannen arbetar

I: hm

IUK3: och kommer tillbaka kanske klockan fem eller sex (P) hm

I: okej

IUK3: men också kvinnor kan arbeta (P) det beror på (P) individuellt det är individuellt som ska bestämma (P) men på landet alla män på landet kan laga mat (P) hm men jag är uppfostrat (P) på stan så det är svårt för mej att göra mat hm hm

I: men ibland så gör du i alla fall

IUK3: jag måste nä i Sverige måste jag laga mat hm

I: hm okej

IUK3: jag måste hjälpa till mina barn

I: hm ((P)) så har jag en bild med mej här ((P)) den ser ut så där ((P)) skulle vilja bara att du (P) beskriver lite vad du ser för nånting(P) vad är det som händer på bilden (P) å var är vi nånstans

IUK3: ah det finns en ah (P) nära trafik det är på stan

I: hm

IUK3: och (P) det finns posten

I: hm

IUK3: det finns en (P) xxxxx en buss

I: hm

IUK3: många barn (P) som lek-leka också eller promenerar på gatan ((P))

I: om vi säger olika yrken kan du se olika yrken på bilden

IUK3: ah kanske en (P) en tr- en polisman

I: hm

IUK3: som sysslar med trafik trafik

I: hm (P) å där till exempel (P) vet du vad han gör

IUK3: ((P)) eh (P) you-du menar han

I: hm

IUK3: vad är han gör men jag (P) jag jag kan förstå att vad-vad han gör

I: okej

IUK3: men inte

I: jag [tror]

IUK3: [aha] han (P) den person jag vet inte vad det kallas men dom (P) arbetar på (P) dom ger ut ((P)) dom kontrollerar att man har parkerat på rätt plats

I: hm

IUK3: om man har parkerat fel (P) kan man få böta [att] man

I: [ja] en parkeringsvakt

IUK3: ja parkeringsvakt ja

I: ja å här då (P) vad är det som händer där nere

IUK3: här finns en ((P)) dom arbetar på (P) nånting kanske dom (P) laga nån ting som är göra med (P) vattenxxx en vattenxxx?

I: hm

IUK3: eh dom arbetar på (P) dom är (P) lagar nånting i vägen

I: hm

IUK3: eh

I: hm (P) här uppe kanske (P) vad är det [för] fordon
 IUK3: [en] en en buss
 I: å där
 IUK3: ((P)) det är en ((P)) svårt att förklara (P) på engelska vet jag ((P)) men den ((P)) petrol station på engelska
 I: jo en bensin * [bensinstation] *
 IUK3: [bensinstation] jag i-ibland är det svårt att komma ihåg
 I: hm
 IUK3: därför att ((P)) eh vi jag använda så mycke engelska hemma och mitt språk hemma
 I: hm
 IUK3: det är bara på skolan när jag pratar (P) svenska
 I: aja
 IUK3: så ibland man gö-glömmer man bort ord
 I: javisst
 IUK3: hm
 I: jo men det går bra ändå tycker jag
 IUK3: hm

I: så nu kan du tala om vad du heter å var du kommer ifrån
 IUK1: ah jag heter xxx eh jag jag jag är från Kina
 I: eh du har precis kommit hit idag eller hur länge har du varit på skolan
 IUK1: idag jag heh just nu
 I: * du kom precis *
 IUK1: ja
 I: okej
 IUK3: jag kom precis för eh min dott-jag-jag-jag-jag tog min dotter till eh tandläkare
 I: okej
 IUK1: jag kom lite för sent (SKRATTAR)
 I: hm (P) å hur länge ska du vara kvar här idag
 IUK1: till eh s hm klockan halv f-fem
 I: hm
 IUK1: på eftermiddan
 I: å vad gör du då
 IUK1: å studerar * xxx * (SKRATT)
 I: du går hem
 IUK1: eh nä-när jag går hem?
 I: hm
 IUK1: laga mat ja
 I: hm
 IUK1: göra läxan jo
 I: tycker du [om å]
 IUK1: [hjälpa] min (P) dotter och eh (P) studera lite kinesiska (SKRATTAR)
 I: aja (P) har du en dotter [eller] har du flera barn
 IUK1: [en] en dotter
 I: en bara (P) okej ((P)) har du nån speciell hobby eller nåt speciellt intresse
 IUK1: ja jo intresse (P) intresse en (P) resa
 I: okej
 IUK1: jo (P) jag tycker om eh att resa eh (P) utomlands [eller] nånstans
 I: [hm]
 IUK1: springa runt
 I: kan du berätta om nån resa som du har gjort
 IUK1: ja i Sverige eller
 I: ja eller utom- vad du vill (SKRATT)
 IUK1: i mitt land jag eh (P) reste jag mycke
 I: hm
 IUK1: (vandrar) en stad (P) några (P) mycke vackert platser (P) Kina är mycke stor finns myck-mycke eh många vackra plats
 I: hm
 IUK1: jag har semester (P) på sommar eller vår eller höst heh (P) eh i Sverige eh reste jag till Norge (P) och Finland och Paris å (P) ja heh

I: hm (P) kan du berätta lite om Norge till exempel

IUK1: oh eh Norge är mycke vackert landskap och (P) jag-jag-jag tror att eh ((P)) eh Norges landskap är s
svackare än Sverige (SKRATTAR) så

I: hur ser det ut vad är det som är skillnad

IUK1: eh (P) det finns många berg (VISAR HÖGT MED HANDEN) men inte så bi-stor (VISAR ÄNNU
HÖGRE UPP) berg men så lite berg och (P) xxx och ön och eh ((P)) jo å-och mycke mycke ren och lugn och
(vacker) xxx natur (P) ja det känner mycke skönt å (P) jo

I: hm (P) å Sverige har du rest omkring här också

IUK1: ja i Sverige reste jag till eh ((P)) (MUMLAR) Ö-Öland och Kalmar och xxx eh förra år förra sommar i
somras (P) ja (P) och ((P)) eh (P) Norra Sverige Luleå å Kiruna å (P) jo

I: hm

IUK1: det är också vackert ((P)) men i Norra Sverige finns mycke myggor xxx (SKRATT)

I: * nej det xxx *

IUK1: ja

I: jaja (P) å hur länge har du varit i Sverige

IUK1: tre år

I: tre år hm (P) vad gjorde du innan du kom hit i ditt hemland

IUK1: eh i mitt land

I: hm

IUK1: jag är läkare

I: hm

IUK1: invärtesmedicinläkare

I: okej

IUK1: jo (P) jag har arbetat eh (P) hm ((P)) elva år i mitt land så kom jag till Sverige

I: hm (P) å när du är färdig på Arosskolan (P) vad vill du göra då

IUK1: hm kanske söka nån jobb eller

I: hm kan du fortsätta som läkare tror du eller

IUK1: ja det är (P) det är ganska svårt (P) (men) (P) för jag måste: eh eh först måste jag (P) kunde ah (P) kunna
inte kunde kunna prata mycke mycke bra svenska

I: hm

IUK1: och (P) och fortsätta studera medicin (P) kurs sen (P) kanske får jag tillstånd att [bli] läkare men det är det
är lång vä-väg to gå

I: okej

IUK1: så kanske jag (P) jag-jag planerar att hm hm söka nån jobb på (laboratorium) (P) göra nån (P) en hur säger
man det (P) eh jobba på laboratorium och (P) ja

I: hm (P) å hur är det med svenskan är det svårt

IUK1: ja (P) det är (P) det är svårt för kineser tycker jag men inte för us- eh person som kommer USA Tyskland
eller å(P) jag förstår om det finns stor skillnad mellan svenska å kinesiska

I: hm

IUK1: mycke mycke (P) skillnad stor mycke stor

I: kan du säga nån skillnad (P) nånting som [är]

IUK1: [ja] jag tror eh (P) jag tror att eh svenskas (P) eh melodin är snabbare
än kinesiskas melodi (P) så å-och vi vi ah nästan alla kineser kan inte göra eh (P) sss tun-tong tunga göra så här
(SNABBT MED HANDEN UPP OCH NER) vi kan * inte göra så *

I: (SKRATTAR)

IUK1: det är mycke mycke svårt å vi ka vi kan inte tala så fort (P) så och eh (P) grammatik är (P) stor skillnad

I: hm

IUK1: det tycker jag (P) och ((P)) eh ((P)) ja vi eh eh (P) kinesiskas eh karaktär (P) inte som svenska a b c e

I: bokstäver

IUK1: jo (P) jo det är inte så än (P) engelska a b c d också a b c d (P) eh det är mycke (P) det är stor skillnad
mellan mellan kinesiska å svenska å engelska å (P) så det är svårt för (P) för mej för alla nästan alla kineser
(SKRATT)

I: hur känns det om du (P) om du kommer till nån affär å inte kan riktigt uttrycka vad du vill hur känns det hur
känns [det] att inte förstå

IUK1: [oh] jag känn eh men men nu [jag lite bättre]

I: [nu förstår du] ja men första tiden

IUK1: första tiden ja det var mycke svårt för mej

I: hm

IUK1: men det är bättre att man behöv inte prata inte så mycke om man gå på affär bara ta (PLOCKAR NER VAROR) jag jag vill köpa den okej och vid kassa jag bara b-betalat (LASTAR VARORNA PÅ BANDET) (SKRATTAR)

I: okej

IUK1: jo men ibland när jag när jag går till (P) eh (P) banken eller post eller (P) försäkringkassan men det är svårt att man förstå svenska (P) men men i början jag pra prata bara engelska med dom som (P) eh (P) men men nu jag jag vill gärna prata svenska * med dom * (SKRATTAR)

I: hm (P) heh bra (P) kan du berätta nåra utav dina först intryck av Sverige (P) nån nån stor skillnad eller nånting

IUK1: ja jag (P) det finns ah stor skillnad eh (P) jag kom hit först första dagar jag känner det i Sverige mycke ren och finns inte så mycke människor men xxx eh (P) och (P) mycke (P) (xxx)? eh (P) och lugn (P) ja det är bra (P) ja men i Kina finns många människor (P) Kina är så stor (P) stort land å många eh bilar å cykel å (SKRATTAR) eh men här finns inte så så många (P) det är bra för (P) vi känner s- ja (P) samma sak

I: vad tycker du om årstiderna då vad tycker du om hösten till exempel (P) i Sverige

IUK1: oh höst oh (P) jag tycker inte om * Sveriges höst * (det är) vind å det är så så mörk mi eh (P) för mörk och (P) eh kalt (P) det i mi-mitt i min hemstad (P) hm inte så kalt och inte så mörk

I: kan du berätta vad som händer ute på hösten

IUK1: ah ((P)) bara regna lite regna och snöa (VISAR REGNET MED FINGRARNÄ) lit bara liten snöa och (P) en (P) när jag går ut då känner jag mi (P) så kalt å * så mörk å * jag känner ah jag (P) kanske jag hur säger man det liten tråkigt (P) om jag eh (P) om om finns inte sol (P) å bara regna å mo-mo hur säger man det finns inte så ((P))

I: molnigt

IUK1: molnigt ja

I: hm

IUK1: ja jag känner jag behöv sol (SKRATT)

I: ja-a (P) så då ser du inte fram emot vintern

IUK1: nej

I: nej (SKRATT) men i december nu så kommer lucia

IUK1: ja

I: känner du till lucia

IUK1: ja

I: vet du varför man firar det

IUK1: kanske eh jag bara hörde att lucia ger oss (P) xxxljus (P) så från den här (P) dagen eh kommer eh (P) eh lång (P) lång dag ((P)) * eh ja * (MUMMLAR) ja blir eh ljusa en ljusa å ljusa varje dag

I: okej

IUK1: tills sommar

I: hm

IUK1: midsommar ja

I: kan du beskriva lite hur man firar lucia i Sverige (P) vad är det (P) som hör till

IUK1: jag tycker om eh lucia (P) dag eh (P) eh vi bruka delta i en eh fest en (P) jag å min man min dotter gå tillsammans

I: hm

IUK1: till den fest och jag har en ho-hopp hoppa hopp

I: hopp

IUK1: ja en (P) eh det blir * ljusa ljusa * (SKRATTAR)

I: hm

IUK1: * så jag blir lite * glad (P) jo

I: vad är det som händer (P) vad är det för hur firar man lucia hur (P) kan du

IUK1: jaha

I: vad är det man [gör]

IUK1: [fira] ja ungdomar kanske eh (P) en en som är lucia eh och (P) hur säger man det ((P)) jag vet inte men hm (P) hon eh hon (P) ta på sej en ((P)) hur säger man det (P) det är en ring (VISAR MÅNGA GÅNGER RUNT HUVUDET) som som står en flera ah ((P)) eh ljusa? (P) ljusar och (P) ta eh (P) i hennes händer var en ljusa också (HÅLLET LJUSET I HANDEN)

I: hm

IUK1: och ((P)) flera tjejer och kille for ja med honom med med henne och också (P) i händerna en ha en ljus (HÅLLER LJUSET I HANDEN) och dom sjunga nån speciell sång och ((P)) ja

I: hm (SKRATT) finns det nån nån fest eller högtid i ditt land som du kan berätta om

IUK1: eh fest ((P)) i mitt land eh: ((P)) ah (P) det är en stora festen eh är kinesiska nytt år

I: hm

IUK1: ah (P) man brukar hm (P) eh (P) gå till eh tillsammans hela familjen gå tillsamma och (P) eh (P) fira den här fest eh dom (P) eh (P) lagar mycke mycke gott mat äta tillsammans och (P) eh ((P)) och spela eh xxx eller nån andra saker eller prata och en ((P)) eh ja och eh i (P) eh första daga eh ((P)) vi kineser (brukar nytt år) måste man göra (P) måste man äta tzasel(?) på kinesiska

I: hm

IUK1: det är jo det (P) det är det är trafik eh (P) det är hm ((P)) traditionen det det är traditionen att man äta tzasel

I: å vad är det för nånting

IUK1: alla ihop (P) man måste äta om det är det är mätt eh eh måste du äta en eller två eller flera

I: (SKRATTAR) å vad är det man äter för nånting

IUK1: en

I: vad-vad är det man äter för nånting

IUK1: hm: (P) ah: ((P)) ätel nu-andra än (P) s-speciellt mat jag tycker

I: hm (P) kan du berätta om det

IUK1: jo hm (P) eh: ((P)) det är ((P)) hur man säger ((P)) men jag tycker att tzasel är speciellt

I: [hm]

IUK1: [xxx] men eh en på andra dagar brukar man äta nudlar

I: hm

IUK1: ja eh spaghetti men inte som i Sveriges (Sveriges) speciell kinesiska spaghetti ja (P) det betyder man kan leva lång lång tid (VISAR LÅNGDEN MED HÄNDERNA) ah ((P)) ja eh (P) på första daga brukar mannen brukar eh hm ((P)) familje braka-bruka barnen (P) en sån gifta sej eh (P) barn (FEL PÅ BANDET)

I: okej

IUK1: gå till eh föräldrars familj eh till mannens familj mannens föräldrar till exempel jag måste gå till min svärs-svärsmor svärsfar svärsmor familj eh (P) på andra (P) dag eh bruka vi gå till eh (P) min (PEKAR PÅ SEJ SJÄLV) mammas min mammas eh familj min mamma min pappa (P) ja det och hälsa på nära andra hälsa på vänner eller (P) det är (P) det hålla lång tid (P) kanske nästan halv halv (många många) (P) man brukar hälsa (varandra)

I: hm (P) om man tänker nu till exempel på det här nyårsfirandet finns det nära speciella kläder [xxx]

IUK1: [ah] inte så speciellt kläder men men det var mycke fina kläder och som en fin (P) om du tycker att det är det är mycke fin också ja jag tar den (P) hm andra personer som tycker den här är fina som (P) finns det inte så speciellt (P) kläder (P) idag (SKRATTAR)

I: okej (P) å jag har en bild här ((P)) ser ut så där

IUK1: hm

I: var är vi nånstans (P) kan du berätta

IUK1: [jo]

I: [vad] är det för nånting

IUK1: oh det är (P) trafiken ((P)) hm kanske det är på stan (P) eh finns post finns ja (P) finns mycke trafiken (P) hm

I: hm (P) vad tror du det är för för stämning hur känns det å vara här tror du

IUK1: det är ((P)) det är mycke (P) trångt kan man säga det är mycke trång och eh ((P)) va-varje person är upptagen

I: hm

IUK1: hm ((P)) hm ((P))

I: det finns olika yrken på bilden kan man säga kanske

IUK1: ja

I: kan du se nära

IUK1: det är polis kanske

I: hm (P) vad gör han då

IUK1: eh: (P) direkt (P) * trafiken *

I: direktör ja

IUK1: och en ((P)) den är en eh vad heter det (P) s eh: (P) en person som är ((P)) en (P) (SUCKAR) vad heter den ((P)) men eh kanske det här är (P) (aurup) eh trafik han lagade

I: hm (P) en vägarbetare kanske

IUK1: jo en vägarbetare

I: hm (P) å det här vet du vad han vad han är för nånting

IUK1: ((P)) aha det är en (P) en person som eh tittar på eh bilar s-eh de ha de betala inte * parkering * för (P) han eh skriver (SKRIVER PÅ HANDEN) och t-ta en biljett (P) det betyder de måste (P) de måste betala (P) böter

I: okej (P) en parkeringsvakt

IUK1: ja

I: ja (SKRATT) bra (P) å här uppe då

IUK1: ((P)) ah det är brand (P) kår

I: hm

IUK1: det är brand-brandkår (P) och det är ((P)) ja

I: hm (P) bra

I: så å då kan du berätta vad du heter å var du kommer ifrån

IK5: ah jag heter xxx jag kommer från Turkiet

I: hm (P) och hur har du haft det idag vad har du gjort hittills

IK5: jag (P) jag läser svenska som andra språk (P) ah (P) jag tänker att (P) eh jag ska läsa vid universitetet

I: hm

IK5: ah (P) i mitt land som jag läste i Turkiet sociologi

I: hm

IK5: fyra år (P) jag ska jag vill ((P)) ah fortsätta (P) läsa

I: okej

IK5: eh på den här ämne

I: okej (P) har du jobbat i Turkiet också

IK5: ja som stude- som prakti:ser

I: hm

IK5: eh i tjugo ah nej i två och (P) halv månader bara

I: hm

IK5: som praktiser

I: okej (P) å vad gjorde du då

IK5: som lärare

I: som lärare

IK5: gymnasielärare

I: aha

IK5: hm

I: trivs du med det å vara lärare

IK5: ja (P) jag trivs

I: hm

IK5: ja

I: vad undervisade du då

IK5: ah (P) sociologi förstås och (filox) eh psykologi

I: okej ((P)) eh har du nån speciell hobby eller nåt speciellt intresse

IK5: eh ((P)) medicin

I: aha

IK5: och (P) idrott

I: vad då till exempel

IK5: ah: fotboll

I: aha

IK5: hm

I: spela själv eller titta eller(SKRATT)

IK5: * bara *

I: bara aha

IK5: bara spela själv och (P) och

I: finns det nån nåt intresse eller hobby som du hade i ditt hemland som du inte kan göra här

IK5: ja ((P)) spela schack

I: hm

IK5: jag har inte (P) många kompisar här i Sverige jag vill (P) ofta spela schack men jag (P) jag har ingen (P) jag (P) jag letar inte efter nå-när jag letar efter kompis (P) jag hitta inte (P) det är svårt att (P) kontakt med svenskar-na

I: hm

IK5: å när jag (P) är i skolan bara skolan ibland jag spelar schack

I: hm (P) är det svårt med språket är svenskan jobbig

IK5: menar svenska

I: hm

IK5: ja (P) det är konstigt (SKRATT) det är svårt att (xxx)

I: aha
 IK5: ja ja
 I: är det stora skillnader (P) turkiska å [svenska]
 IK5: [ja-ja] det är
 I: kan-[kan]
 IK5: [tur]kiska har eh i uralaltaisk språkfamilj eh svenska är europa-intereuropa eh familj
 I: hm
 IK5: förstår du vad jag menar
 I: [ja]
 IK5: [det] är stor skillnad mellan turkiska och →
 I: hm
 IK5: svenska
 I: kan→
 IK5: grammatik det är (P) olika grammatik
 I: hm
 IK5: olika uttal ol-olika bokstäver
 I: kan du flera språk
 IK5: ah (P) kurdiska
 I: hm
 IK5: lite engelska
 I: hm
 IK5: och (P) * svenska *
 I: hm bra ((P)) eh aha ska vi se ((P)) om du kan berätta om en situation där du känner dej glad senast (P) kan du komma på nånting
 IK5: ah jag har varit eh (P) en fest på Stockholm
 I: hm
 IK5: som eh min frus lärare ordna-ordnade (P) eh (för:ut) Nyby eller Råby (P) jag vet inte jag
 I: (SKRATTAR)
 IK5: har inte varit i den område menar jag (P) det det var jätteroligt
 I: hm
 IK5: ja
 I: vad gjorde ni
 IK5: ah vi * drack vin * (SKRATTAR) eh vi dansade lite
 I: hm
 IK5: och en man som eh läs läste i musikuniversitetet eh (P) han visade (P) eh turkisk eh instrumental (P) ha-han var svensk
 I: hm
 IK5: eh han läste (P) turkisk musiks ämne (P) och
 I: ja ja
 IK5: han spelade en turkisk (P) (hca) (P) en turkisk sjunga (P) sjung-sjunger turkiska eh
 I: en sång
 IK5: en sång [ja] ja
 I: [hm] okej (P) sjunger du själv eller spelar xxx [instrument]
 IK5: [spelar] båda sjunger
 I: du spelar
 IK5: ja hm
 I: vad då för nånting
 IK5: eh kanske det du du vet inte (SKRATT) ah det är turkisk folkmusik
 I: hm
 IK5: hm
 I: okej (P) kan du berätta om nån ((P)) nån högtid eller nån fest i Turkiet som inte finns här
 IK5: ah ((P)) dom ((P)) eh när dom var ((P)) eh (P) gifter sej dom gör eh (P) stor fest (P) det är som bröllop (P) eh det är stor skillnad i här i Sverige [med] fest xxx
 I: [hm]
 IK5: ah (P) dom dansar (P) (dylidt) (P) jag vet inte vad det heter
 I: hm
 IK5: eh
 I: är det speciella festkläder
 IK5: jo
 I: hm [kan]

IK5: [(finns)] speciella festkläder ah

I: festkläder

IK5: det är gammal människor eh ta på sej eh ((P)) gammalt kläder folkkläder och (P) eh ungdomarna (P) ta på sej (P) eh modern kläder

I: hm dom här gamla kläderna kan du beskriva vad det är för nånting hur det ser ut

IK5: eh ((P)) som eh sv-svensk kläder (P) eh (P) dom tar sej lång kjol (VISAR MED HANDEN LÅNGS BENET) [och] tar sej eh på huvudet eh schal (KNYTER SCHALEN UNDER HAKAN)

I: [hm]

hm

IK5: eh (P) flesta röd färg

I: hm (P) okej

IK5: ja

I: och finns det nån speciell mat eller vad är festmat

I: vad är festmat nej ingen speciellt bara ((P)) vanlig speciell som finns i Turkiet

I: hm

IK5: ja

I: kan du berätt-jag känner inte till turkisk mat (SKRATTAR)

IK5: ah du inte kä-du ät inte dolmar turkisk mat

I: nej

IK5: och (P) baklava

I: hm vad är det för nåt

IK5: eh det ((P)) eh ((P)) vad det bakla det s- med gör socker (P) å (gör gör) nåt

I: heh

IK5: jag är lite * stressad att *

I: [ja]

IK5: [xxx] ja

I: hu-hur kan du berätta hur man tillreder hur man gör

IK5: eh ((P)) med vetemjöl och socker

I: hm

IK5: dom blandar

I: hm

IK5: eh ((P)) hm

I: gör nån slags deg eller

IK5: ja deg ja ((P)) eh har du ätit förut har du inte ätit förut baklava

I: nej jag tror inte det

IK5: efterrätt eh

I: nej

IK5: * aha * (SKRATT) ah jag kan inte förklara

I: aja nej nej men det tycker du om

IK5: ja

I: det är gott är det svårt att få tag på (P) på mat här i Sverige

IK5: ja

I: speciella varor som

IK5: ja-ja det det är svårt att

I: ja ((P)) i Sverige har vi lucia nu i december

IK5: ja [tolfte] dec-eh trettonde december

I: [känn]

just det (P) det känner du till (SKRATT)

IK5: ah

I: vet du varför man firar lucia

IK5: ah det är lång mörk eh (P) dag därför eh dom firar lucia och (P) dom vill ((P)) ljusa (P) eh ljusa dag eller (P) ah dom räddar för mörkt

I: hm

IK5: eh (P) därför dom använder xxx ljus (P) eh för att (P) dom (P) göra ljus dagen

I: hm

IK5: förstår du

I: hm ljusa upp dagen

IK5: ah ljusa upp dagen

I: hm

IK5: ja

I: okej ((P)) vad tycker du annars om hösten och vintern som kommer nu

IK5: * ah det är hemsk * (SKRATTAR) det är hemskt ja
I: [varför då]
IK5: [det är] jättekallt och mörkt ((P)) jag har aldrig sett snö i Turkiet
I: aja
IK5: ja
I: hur kändes det då första gången
IK5: ja det (P) ja jättespännande (P) ja * det är jättebra *
I: men du tycker om snön
IK5: ja jag tycker om snö
I: hm (P) vad är det som händer nu på hösten ute kan du beskriva vad
IK5: ah bladen faller (P) ah (P) fåglar flyttar * till Afrika *
I: hm
IK5: ah (P) kommer mörk ((P)) och blir eh iskallt
I: känner du till några speciella höstaktiviteter
IK5: ah
I: nåt speciellt som man gör på hösten ((P)) har du en [träd]gård till exempel
IK5: [ja]
nej
I: nej
IK5: jag kan inte nåt mer
I: nej (P) det är bra ((P)) å jag har en bild här ((P)) då skulle jag vilja veta vad är det som händer på bilden var är vi nånstans
IK5: ah det är stan
I: hm
IK5: hm ((P)) det är mång-eh folk här i stan å många bilar
I: vilka slags fordon finns det
IK5: hm (P) det är många slags det är ((P)) oj oj oj
I: här
IK5: dess eh (P) ambulans
I: hm
IK5: hm (P) ah bratt brand (P) brandfordon eller
I: hm
IK5: hm
I: brandbil
IK5: hm
I: här kanske
IK5: det är polis (P) ja (P) taxi (P) och vad heter den jag vet inte ((P)) eh jag har läst men jag (P) när jag ah går i trafikskolan men jag * kommer inte ihåg nu det är * svårt [att] minns
I: [jo] om vi tittar på olika yrken (P) känner du igen
IK5: olika yrken jo (P) det är motor (P) motorman eller lö nej (P) böterman (P) böter (P) man kan man säga en böterman
I: en parkeringsvakt
IK5: parkeringsvakt ja
I: hm
IK5: och→
I: å vad gör han det vet du
IK5: * en mamma *
I: ja
IK5: det är ock det är också ah ((P)) yrke
I: aha
IK5: polis
I: vad gör han då
IK5: eh dom ordnar trafiken eller (P) nåt men ((P)) maister
I: ja han dirigerar trafiken
IK5: ja ja diri ja hm hm
I: hm (P) där nere
IK5: ah det det finns en vägarbete (P) [ja] och (P) vägarbetare
I: [hm] hm ja (P) å här uppe
IK5: det är ((P)) hm kanske bensinstation

I: hm
 IK5: hm
 I: hur tror du å det känns å vara här hu-vad är det för stämning (P) tycker du
 IK5: eh kanske (P) måndag (P) eller (P) ja
 I: hm
 IK5: ja kanske är måndag ((P)) hm
 I: skull du själv vilja stå här
 IK5: ja (SKRATT) (jag vill helst stå) som inte ser ut eh svensk dag sv Sverige
 I: (så det ser inte ut som svensk)
 IK5: kanske det är Stockholm eller * Göteborg *
 I: heh men inte Uppsala
 IK5: eh nej
 I: nej ((P)) okej
 IK5: det är konstigt att ser ut eh kyrka post och bensinstation så n-nära nära varandra
 I: hm
 IK5: ja hm
 I: okej bra
 IK5: hm

I: så kan du berätta vad du heter å var du kommer ifrån
 IUK6: jag heter xxx jag kommer från Kurdistan Irak jag är läkare (P) jag är trettiosju år
 I: okej tack
 IUK6: var så god
 I: eh hur har du haft det idag
 IUK6: jag har haft det bra
 I: hm [vad har]
 IUK6: [xxx]
 I: vad har du gjort hittills
 IUK6: ah vi har lektionen svenska som andra språk ((P)) vi gjorde i i grammatiksboken (P) ah vi läste i reklam (P) prata om reklam (begärde) säkert reklam (P) negativ och positiv xxx reklam(P) (nya former av reklam)
 I: okej
 IUK6: om xxx reklam om xxx människor (SKRATT)
 I: ja (P) å i eftermiddag hur ser det ut då
 IUK6: ah eftermiddag det är samma s eh lektioner (med svenska) språk
 I: hm
 IUK6: vi har också halv timme på oss och efter halv timme själv (P) studie också
 I: okej
 IUK6: samma lärare också (SKRATTAR)
 I: å så slutar du klockan→
 IUK6: ah (P) tjugo i fem
 I: tjugo i fem
 IUK6: hm
 I: å vad gör du då
 IUK6: var jag bor?
 I: nej vad du gör
 IUK6: [efter]
 I: [när du] har slutat hm
 IUK6: aha jag ska åka tillbaka hem
 I: hm
 IUK6: och (MUMMLAR) ska kanske jag efter jag träffa en kompis på Gottsunda biblioteker också (P) efter jag ska tillbaka hem och laga mat och studera
 I: hm
 IUK6: tittar på tv kanske (SKRATTAR)
 I: vad ska du laga för mat idag
 IUK6: eh kanske jag ska laga (P) ri ris och kyckling
 I: hm
 IUK6: ja
 I: tycker du om å laga mat

IUK6: nej inte så mycke men det är obligatoriskt därför jag måste laga själv det finns ingen (SKRATTAR) * person * laga mat (P) ah

I: okej (P) har du nåra speciella intressen eller nån speciell hobby

IUK6: eh min hobby var förut var om läsa bok på mitt språk men den här (P) nu inte så mycke jag (P) jag nu trivs med att titta på serial (P) eh svenska serial mer

I: [hm]

IUK6: [jag] kollar på tv varje dag (P) eh till exempel skilda världar eller vita lögner (P) ja

I: vad läser du gärna för böcker

IUK6: ah jag är som läkare jag trivs med medical bocker medicinbocker mer (P) det är också ibland i alla fall jag var (P) läste dom här ideologibocker också (P) ja

I: läser du gärna böcker på svenska också

IUK6: nej i mitt land det var läsa på mitt språk [men] här jag läser jag försöker läsa den här på svenska

I: hm

IUK6: så jag kan bättra mitt svensk språk och skrivning

I: är det svårt med svenska

IUK6: ah det är svårt mycke * skillnad mina heh mina (skriv) på mitt språk * och den här svenska

I: kan du (P) beskriva några skillnader

IUK6: ah om man först inte: så mycke om svenska (P) kanske eh (P) inte förstå inte så mycke och förstår fel i fel (P) väg kanske om beskriver en sak (P) på svenska han har en (P) mening men du när du inte så mycke svensk kanske du förstå fel

I: hm

IUK6: ja det så det är problem man först (P) eh lär sej lite svenska och sen börjar dom här svåra bockerna

I: å vad gör du tror du när du är färdig här på Arosskolan

IUK6: ja ja som läkare jag xxx på kunskapslyftet jag måste ha en prov på nästa år i på januari folkuniversitetets (P) det finns en kurs i svenska (P) sjukvårdssvenska för dom här arbete inom sjukhuset (P) jag var som läkare jag läser den här sjukvårdssvenska jag kan (P) eh (P) igen arbeta sen läk som läkare i Sve-Sverige heh

I: okej (P) om du kunde berätta kanske om en situation när du känner dej glad senast (P) eller vad nån-vad är det som gör dej glad

IUK6: senast aha jag (P) igår igår var jätteglad därför jag eh ringde mitt (P) hemland jag prata med min mor och min syskons (P) en av min syskon gifte sej så jag var jätteglad (SKRATTAR)

I: hur känns det kan (P) kan du förklara

IUK6: ja aha (P) jag var jätteglad och jag ah ver-verka säga så xxx jag prata i så eh hm (P) eh hög dom säger vad vad det det du vill säga jag säger bara jag är glad för din säker (SKRATTAR) ah

I: * okej * bra

IUK6: ja tack

I: å nu så är det höst (P) vad tycker du om det

IUK6: i höst

I: ja (P) vad tycker du om hösten

IUK6: ah jag (P) om vad är det man tycker om bäst om vår men höst det det (P) börjar om man (P) ah (P) gömma sej inomhus helt och det finns inte mer dom lövarna på träden eller (P) det betyder naturen gömma sej (P) [å] man också (vill) gömma sej med med det (SKRATTAR)

I: [hm] å så blir december å så kommer lucia

IUK6: ah jag tycker mycke om santa lucia dom sjun dom när dom sjunger

I: hm

IUK6: jag trivs mycke med (P) med deras special dom är (P) ah barnen sjunger den santa lucia (P) om det är mörk om då då kan titta på den här ah (P) xxx ljusa (FINGRARNÄ UPPÅT SOM LJUS)(P) jag trivs mycke med det

I: vet du varför man firar lucia

IUK6: dom säger där eh därför först det är religioner religioner kristna religioner tradition men det är också dom säger det finns mycke mörk i Norr Europa så dom med det här ljusen dom * försöker * ge må-mer eh (P) ah ljus

I: hm (P) kan du beskriva hur dom ser ut hur går det till

IUK6: eh ((P)) men ja dom dom är eh säkert tio personer eller mer eh dom eh om en framför har xxx ljusen på huvudet (FINGRARNÄ UPPÅT SOM LJUS VID HUVUDET) och (P) andra försöker sjunga den här (P) santa lucia sång ((P)) men det är eh det-det var en xxxartikel om den sxx ibland dom har eh riktigt le-le-levande ljus så det var * fall det kom till falla på huvudet * (VISAR MED HÄNDERNA NERÅT) (SKRATT)

I: * xxx å passa [sej] *

IUK6: [ja] det var ah det var eh (P) negativ punkt i den här santa lucia show ja

I: hm (P) finns det nån fest eller högtid i ditt land som du kan berätta om

IUK6: santa lucia det finns inte i mitt land

I: nej det vet jag men det kanske finns något annat (P) du kan

IUK6: ja man kan säga det finns också som jag jag i muslim eh för i muslimland [alltså] det finns eh (P) ah festen after den här eh (P) fast eh (P) after en månad fast

I: [hm] hm

IUK6: man: göra en eh fest och tre dagars ledig på eller after den här ah man går till heliga ah platser på Mecka och en i Saudiarabia (P) after den här månaden vi göra (P) en fest

I: kan du berätta om den festen [vad är det som händer]

IUK6: [aj det är svårt] * (säga vad ska jag) * man kan inte förklara

I: [kanske]

IUK6:[men] å (P) men första dagen eh (P) från morgonen eh (P) i stället å ah man äter frukost dom äter riktigt mat (P) kanske dom äter (matr) eh turkiska fågel (P) eh turkiska (P) vad heter det det heter (P) den är tu-turkiska (P) fåglar inte kyckling (P) men den är en stor kyckling (VISAR FORMEN MED HÄNDERNA) (P) inte den här stor fågel som kyckling turkiska xxx turkiska (P)

I: kalkon

IUK6: kalkon ja

I: hm

IUK6: ah många människor har kalkon på morgonen (P) [ja]

I: [aja]

IUK6: först dom religiösa eh religiösa människor dom åker till mos-dom göra xxx after dom kom tillbaka hem (P) dom äter med eh (P) familjer och försöker granner och släktingar besöka varandra (P) hm

I: hm

IUK6: ja (P) och dom kanske äter om-om det finns små barn dom ge (P) ah present kanske pengar eller kläder hm eller s-s ah godis kanske (P) ja

I: finns det nåra speciella festkläder eller nånting som du kan berätta om

IUK6: nej det finns bara en n-nationaltidfest den kallas nauros

I: hm

IUK6: (vi är som) kurdiska den vi har ah på början första dagen av (P) första dagen av ah våren det kalla nauros och man har ah folkdräkts med sej på sej och gå ut i stan (P) det är det

I: hm är det båda för kvinnor å män xxx

IUK6: aja både kvinnor och män

I: hm

IUK6: men dom är inte religiösa (SKRATT) nej

I: vad-vad är det för dräkter hur ser dom (P) ut

IUK6: (SUCKAR) aja (det är eh jag har svårt att förklara) men (P) ah (P) det finns eller det är eh (P) kvinnorkläder är en l-läng (P) eh med färger (VISAR MED HÄNDERNA) och ah: (MUMLAR) som väst (HÄNDERNA LÄNGS BRÖSTEN OCH MAGEN) på sej eh kvinnorna också man har (P) eh en samma eh xxx men det är inte det är brett (BRETT MED HÄNDERNA) (P) och ah skjortan (P) går inom (VISAR MED HÄNDERNA MOT VARANDRA) eh den här eh (P) vad talar [man]

I: [byxorna]

IUK6: byxorna (P) och med en eh man kan säga en ticka runt i midjan

I: hm

IUK6: å kanske ibland eh jas en-en gång jag ska (ha) en bild (för sej) du ska se (SKRATT)

I: * ja xxx *

IUK6: * det är bättre * (SKRATT) ja

I: okej har du också en sån

IUK6: int-nej jag (P) ah kanske ((P)) fy-fyra gånger i mitt liv jag hade denna kläderna

I: hm

IUK6: hm

I: okej (P) intressant

IUK6: ah tack

I: då har jag en bild här

IUK6: ja

I: så där

IUK6: hm

I: var är vi nånstans (P) vad är det som händer

IUK6: ah det här en bild på stan med trafik eh ljus och mycket trafik eh (P) ah det finns taxi här och (P) det finns också där man kör gör om kanske den (P) eh vatten (P) (xxx) och det finns en telefonkiosk här (P) hm en kyrka

I: hm

IUK6: andra butiker och (P) post här också

I: om du tittar på olika yrken

IUK6: oh-ja

I: vad kan du känna igen då

IUK6: oh olika yrken det finns också där polistrafik

I: hm vad gör han då

IUK6: en polis han (P) ah försöker hindra ((P)) försöker hindra (P) den här bilarna så andra människor kan (P) passa (P) kan eh till andra s (P) sida av (P) gatan

I: hm (P) å vad gör vad är han för nånting

IUK6: ah han: (P) eh försöker skriva (P) en böter (SKRIVER MED FINGRET PÅ BOKEN) mot * en car eh en bil här *

I: en parkeringsvakt

IUK6: ja

I: hm (P) eh det här kanske vad gör han

IUK6: ah det ha det är kanske man säga det är samma ah Statoil (SKRATTAR) ja säljer (P) petroil och (P) om man säljer den kanske det är chauffören på den här bilen (P) försöker ((P)) ka eh (P) bensin till ((P)) bilen

I: hm

IUK6: jo

I: ja-a ska vi ha olika fordon har du sagt men här till exempel

IUK6: här eh det är (P) bränn: bil

I: hm (P) å där

IUK6: det är ambulans

I: hm

IUK6: det är ambulans jo (P) [det]

I: [vad] tycker du det ser ut vad är det för slags stämning i bilden hur känns det å vara här tror du

IUK6: hm (P) det är som en: center av stan

I: hm

IUK6: det finns (P) olika-olika (P) platster (P) s eh på kyrkan eller (P) marknads lägenhet (P) trafiken

I: hm

IUK6: ja

I: bra (P) tack så mycke

IUK6: tack själv

I: så kan du berätta vad du heter å va-var du kommer ifrån

IUK4: oh jag heter xxx å jag kommer från ex Jugoslavien

I: och hur har du haft det idag vad har hittils

IUK4: ah bra idag

I: (SKRATTAR)

IUK4: * jag som xxx * (SKRATT) * om xxxx dej också * jag känner sej bättre

I: hm (P) och hur ser en vanlig torsdag ut för dej vad brukar du göra (P) kan du berätta från morgonen

IUK4: en dag [eller]

I: [en] dag ja vad gör du på en dag

IUK4: oh det är (P) samma sak varje dag

I: aha du [går upp klockan]

IUK4: [xxxx] klockan sju väcka min dotter hon går i skolan (P) och sen (P) lite städar å (P) jag själv går i skolan

I: hm

IUK4: läser svenska å ((P)) men när jag kom hem då måste jag också laga mat nästa dag därför att (P) jag är i (P) skola nästan (P) halv fem (P) varje dag

I: hm

IUK4: ja

I: vad ska du [laga]

IUK4: [jag hinner]in inte så mycket å jag lagar bara: jugoslavinsk mat

I: hm

IUK4: jugoslavisk (SKRATTAR)

I: vad ska du göra idag kan du berätta

IUK4: idag

I: hm

IUK4: ah: jag nej ingenting min dotter ska gå (P) på stan hon ska äta i stan

I: å→

IUK4: å jag ska (P) jag vill inte laga nån mat själv utan (P) mej själv

I: okej (SKRATT) har du nåra speciella intressen eller nån hobby
IUK4: hobby nej
I: eller [nånting]
IUK4: [bara som] jag cyklar och så (P) promenerar
I: eller finns nånting som du skulle vilja göra
IUK4: nej
I: nej
IUK4: ingenting
I: okej (SKRATTAR)
IUK4: jag vill bara xxx
I: okej (P) hur länge har du varit på Arosskolan
IUK4: på Arosskolan (P) bara ((P)) två månader (P) jag bodde i (P) Norra Sverige i Piteå
I: aha
IUK4: två och halv år (P) å sen flyttade jag till (P) [till]
I: [hur] känns det då (P) komma till Uppsala
IUK4: oh jag var ledsen (P) när jag kom i Uppsala
I: aha
IUK4: jag lämnade mina vänner men min syster bor i Uppsala därför jag flyttade hit
I: hm
IUK4: men nu är bättre (P) nu jag är (torr) (P) å mer i Uppsala
I: hm (P) vad är det-kan-är det skillnad på på Piteå och
IUK4: ja det är skillnad mellan eh (P) människor
I: hm [på vilket]
IUK4: [stor] skillnad (P) det är (P) dom är snällare i Norra Sverige ((P)) tror jag
I: aha
IUK4: (jättesnälla) (SKRATT) men (P) ah till exempel vinter och vad heter det på svenska (P) klima? det är som
[Norra] Sverige det är klimat ja
I: [klimat] hm
IUK4: därför att inte som mitt land (P) varmt det är kallt i Uppsala både som i Piteå (P) kanske lite mindre men
I: okej (P) vad-vad tycker du om hösten till exempel
IUK4: i Sverige
I: hm
IUK4: * ah * (SKRATTAR) jag tror att det finns bara eh våren å vinter i Sverige
I: hm ((P)) å hur skiljer det sej från di-ditt hemland vad är det som är skillnad (P) på årstiden
IUK4: på årstiden (P) vi har fyra årstider det är våren sommar vinter och (P) å höst
I: ja
IUK4: ja det är
I: hm
IUK4: å det är varm (P) fyra (P) men det är på (P) jag bodde en del i Jugoslavien det var jätte jättevarmt (P)
södra (P) nära havet (P) men jag tycker också inte om det ((P)) å det snöade (P) nästan aldrig (P) i mitt stad (P)
när det snöade ibland det är vackert (P) barnen * kom kom titta det snöar * (SKRATT)
I: ja-a (P) tycker du om snö
IUK4: ja (P) jätte
I: hur känns det om du vaknar upp å (P) det är alldeles [vitt]
IUK4: [oj] jag var glad (P) å min dotter också
I: hm (SKRATTAR) okej
IUK4: xxx i Norra Sverige inte så
I: hm
IUK4: men jag tycker om snö
I: ja
IUK4: xxx bättre kunnar xxx ((P))
I: hm ((P)) nu i december så kommer ju lucia
IUK4: hm
I: hm (P) känner du till det
IUK4: hm ja
I: vet du varför man firar lucia
IUK4: oh jag vet inte
I: nej (P) men du vet hur det går till [vad] är det som händer
IUK4: [jo] vi firar också lucia men inte på samma sätt
(P) som i Sverige

I: aha (P) kan du berätta

IUK4: dom går bara i kyrka (P) å tänder ljuser å så men det är (P) annorlunda i Sverige därför att det är mörkt (P) jag vet inte varför men jag tror att det

I: okej har du varit å firat lucia i Sverige

IUK4: jo hm (P) jag har varit

I: kan du berätta hur det går till

IUK4: oh första gången jag har varit rädd (SKRATT) å jag skrämde allt (P) alla som var ah (P) jag sitter eh (P) nära (P) den ((P)) var en stor sal det var i Piteå (P) å det var många från eh gymnasia som visa å sjungde å så (P) å sen var dom tysta alla (P) och på (P) under en dörren jag var nära det kom ah pojkar (P) med maske å sånt dom sjunger så hög bom-bom-bom-bom-bom

I: (SKRATTAR)

IUK4: * å det var plötslig å jag var jätterädd och jag skrek mycke å skrämde alla som (P) var där *

I: vad hade dom för masken

IUK4: det var som ah som xxxx som björn som vad heter det ((P)) djur (P) som djur (lära) hund å jag vet inte det var jättestora å så

I: det var otäckt (SKRATT)

IUK4: jo det var jätte

I: (SKRATTAR)

IUK4: men jag ((P)) kom direkt från kriget

I: hm

IUK4: jag var bara när jag kom till Sverige (P) det var en fredag å på måndag jag måste gå till skolan å det var snart luci-lucia kanske (P) två tre veckor

I: hm

IUK4: * å jag har rädd för allt * (SKRATT)

I: flickorna hur ser dom ut(P) hur har dom klätt ut sej eller (P) lucia

IUK4: ah hon var själv (P) ah på festen xxx (TROLIGITVIS NAMNET PÅ HENNER DOTTER) å hennes (rum)klass ((P)) där i Piteå

I: hm

IUK4: hon tror att det är så ((P)) ah det är roligt (P) att vara [så och]

I: [har] hon själv varit lucia

IUK4: inte

I: nej

IUK4: men hon (P) var med (P)

I: okej

IUK4: [xxx]

I: [hur] ser dom ut

IUK4: hon hade en ((P)) på sej blå eh jo blå klänning (RÖR SIN SKJORTA) å ljus (HÅLLER LJUSET I HANDEN) å (P) vad heter det jag vet inte över huvudet (PEKAR PÅ HUVUDET) (P) å så dom sjunger

I: luciakrona

IUK4: jo just det

I: hm

IUK4: men min dotter har en ljus (P) långt ljus hår (P) blåa ögonen som en svensk

I: ja

IUK4: eller som finsk (SKRATT)

I: * ska vi se *(P) har ni nån annan högtid i ditt hemland som (P) du kan beskriva för mej (P) nån [fest eller]

IUK4: [mitt land] ja

vi fylla vi fyllde (P) eh nytt år mest ((P)) å (P) dom firar (ELLER FYLLER) också jul dom som vill

I: hm

IUK4: dom som ville eller muslimer fyller sitt vad heter det (P) ramadan så

I: hm

IUK4: vi hälsade på varandra

I: hm

IUK4: det var tre muslimer serbien och oh oh och oh (P) vad heter det ((P)) två olika kristna (P) [som xxx] ortodoks och katolik just det å muslimer

I:

[katolik]

IUK4: å vi var tillsammans [med] dom som fyller i dom som fyller ute å ah: fyller nytt år (P) ja å första maj (P) och ((P)) november det var inte nån det var heter eh andra (P) världets kriget (P) när vi var fri

I:

[hm]

hm

IUK4: å vi fyllde den dagen (P) då föddes nu Jugoslavia (P) vi fyllde den dagen (P) inte nån (P) * xxx * (SKRATT) å vad fyller vi mer eh artonde mars (P) kvinnors dag å vi fyllede mycke på jobbet å (P) alla bjuder kvinnor (P) kamrater på jobbet å gå ute å äter ibland åkte vi utomslands det är facket som betalade
I: hm (P) vad har du jobbat med
IUK4: jag jobbade som sekreteräre på ett universitet [i] Mostar
I: [hm] ja-ja ((P)) men xxx gå tillbaka till nyårsfirandet (P)
[eller] kan du berätta hur man firar
IUK4: [hm] jo det vi firar ah ((P)) först vi lagar mat flera dagar
I: hm vad då för mat
IUK4: jo (P) det är specialmat
I: hm
IUK4: å vi brukar köpa många (alkohol) dom som dricker (P) vin å sprit å jag vet inte vad det heter på svenska
I: ja
IUK4: å laga goda mat
I: kan du beskriva nån maträtt
IUK4: maträtt det är (P) först (P) det är stek kött olika
I: hm
IUK4: stek kött (P) många många olika kakor
I: hm
IUK4: tårtar å kakor (P) och det finns nästan sur kåldolma men det är inte absolut inte som i Sverige * vi smakar xxxx *
I: * ja * hur gör man det kan du
IUK4: det är mest jag tror den eh (P) eh mat från Turkiet så där (P) sur koldolma (P) å jag lagade den också i Sverige det finns (P) kanske nåt man köpade (P) kommer kåldolma sur kåldolma från ex Jugoslavien från ah Kroatien
I: hm
IUK4: xxx å lagar hemma (P) å jag bjuder svensk folk
I: hm
IUK4: på jul (lite grann) (P) å dom kom å det var jätte (P) förvånade dom tyckte om det
I: hm
IUK4: det är också på jul eller på ramada
I: hm
IUK4: vi brukar laga (P) jättemycke (P) [xxx]
I: [hm] finns det nåt speciella (P) nån speciell festkläder eller
IUK4: jo (P) det är vackra kläder vi brukar (P) på dom som jobbar på kontor också
I: hm
IUK4: vi (P) klär sej så fint inte som jag idag byxor å vanliga skjorta (P) vi tycker om (P) ha fina kläder (SKRATT)
I: kan du [beskriva nån]
IUK4: [det är på] det är på ((P)) eh xxx man gör på kontor eller i skolan ((P)) å dom jobbar till exempel (P) vad ska jag säga hm (P) ute dom behöver inte fina kläder ((P)) det (är uppe) vad (P) vad man gör
I: hm
IUK4: eller kvinnorna gör (P) så till exempel i grundskolan (P) kan en lärare ha inte en kort kjol till exempel eller (P) en hänge i näsa (PEKAR FÖRST PÅ ÖRHÄNGEN OCH SEN PÅ NÄSAN) till exempel (P) [kan] inte (P) hon kan hon-hon vill om hon vill det står inte i lager hur ska man klä sej det står inte men vi själv (P) vet [vad] passar på vilken jobb
I: [hm] [hm]
IUK4: eller till exempel jobba på affären eller eh kan inte vi ha samma klänning som jag går på bio till exempel eller teater
I: hm
IUK4: vi har en kläder för allt
I: heh heh
IUK4: kläder för bröllopet (P) om jag är bjuden dom kläder för begravning det är andra
I: hm
IUK4: behöver inte vara så mycke men (P) och eh
I: ja bra ((P)) då har jag en bild här
IUK4: hm
I: heh (P) vad är det där för nånting var (P) var är vi nånstans
IUK4: kanske i centrum på stad

I: hm
IUK4: på city
I: å vad är det som händer
IUK4: det eh ((P)) det (går) en ambulans å det var en olycka tror jag (P) eller hur eller (P) det är ((P))
I: hm
IUK4: vad är det som går sönder (P) nån som jobbar på gator och ((P))
I: hm vad [kan du se]
IUK4: [å stoppade] trafik ((P)) vet inte den polis som visar vem ska gå först därför att det går sönder (P) vad heter den vet inte
I: (SKRATTAR)
IUK4: som visar eh röda å gröna (P) nej det är först (P) röda gula å gröna (VISAR ORDNINGEN UPPIFRÅN OCH NERÅT MED HANDEN) (P) hm
I: trafikljus
IUK4: trafikljus
I: [hm]
IUK4: [aha] (P) det är det
I: hm det finns flera yrken till exempel (P) vad är han för nånting
IUK4: han ((P)) hm ((P))
I: eller vad gör han (P) tror du
IUK4: hm (han gör) ((P)) (hur säger man vet inte)
I: hm
IUK4: trodde först att han är ((P)) brevbärare men inte
I: jag tror jag tror att står å tittar på bilen å på
IUK4: aha ah sätta en lapp
I: jo
IUK4: på bilen han (P) det är som parkerade fel
I: just det
IUK4: hm
I: parkeringsvakt tror jag det är
IUK4: det är han
I: vad är det här då
IUK4: det är som fyller i (P) bensin han jobbar på (P) vad heter det sch: * xxx *
I: bensinmack
IUK4: aha bensin men han fyller (P) * fyller bensin i bilen *
I: ja det stämmer ((P)) jo-o kan vi se mer här kanske
IUK4: ((P)) brand (P) bil
I: hm
IUK4: xxx brandbil
I: hm ((P)) vad tror du det är för stämning hur känns det å vara här tror du
IUK4: jag tror det är för mycke folk å alla är bråttom
I: hm ((P))
IUK4: å det är för mycke ljud ((P)) (orkar inte) sitta inne (SKRATT) * (å titta på tv) * hon vill skrika (P) fönster hallå vad gör ni
I: (SKRATTAR)
IUK4: vad titta
I: jo å vad han gör tror du
IUK4: han köpte en ny matta tror jag
I: aja
IUK4: eller (P) jo jag vet inte
I: hm
IUK4: men det är här
I: å här nere
IUK4: å ((P)) vad dom gör kanske det är vatten eh propp eller nåt som är sönder å det är chefen har tittat på en (P) schema på vad ska dom göra sen
I: hm ((P)) bra

BILAGA 4: Enkät om bakgrund

Vänligen kryssa i rätta alternativet/svara på frågorna:

Namn: _____ (förnamnet räcker; nämns inte i undersökningen)

Kön: man _____ kvinna _____

Ålder: _____

Modersmål: _____

Vilka andra språk kan du? _____

Utbildning i hemlandet: _____

Hur länge har du bott i Sverige? _____

Har du bott i några andra länder än i Sverige och ditt hemland? Var och hur länge? _____

Hur länge har du lärt dig svenska? _____
... och studerat på Arosskolan? _____

Bedöm hur duktig du är i svenska:

	väldigt duktig	ganska duktig	inte så duktig	dålig
att tala	_____	_____	_____	_____
att skriva	_____	_____	_____	_____
att lyssna	_____	_____	_____	_____

Hur ofta använder du svenska på fritiden?

varje dag _____ ofta _____ sällan _____ inte alls _____

Var/med vem?

hemma _____ med svenska vänner _____ med utländska vänner _____
med grannar _____ i affären _____

Förklara närmare (t.ex. om du är gift med en svensk, har svenska vänner, är med i någon förening eller om du bara använder svenska i skolan): _____

_____

BILAGA 5: Instruktionerna i test 1 och test 2

Test 1

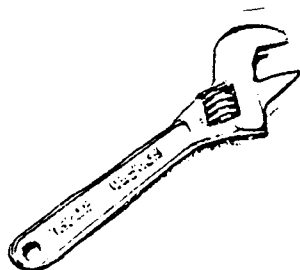
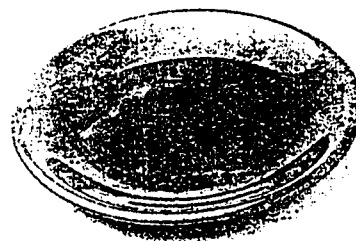
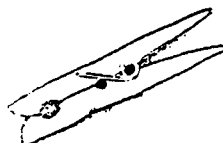
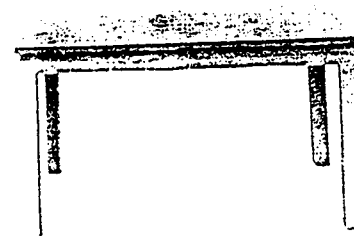
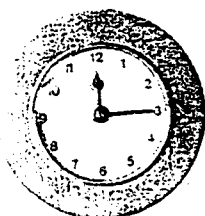
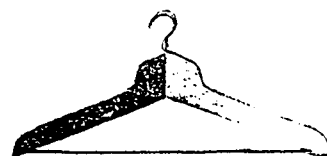
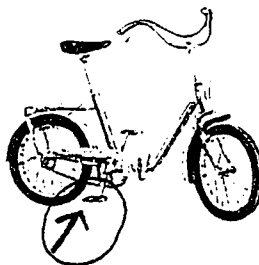
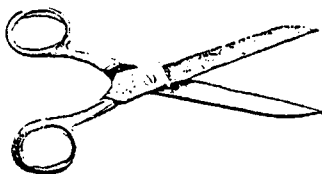
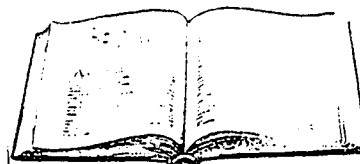
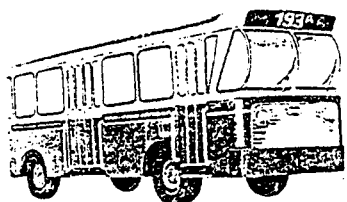
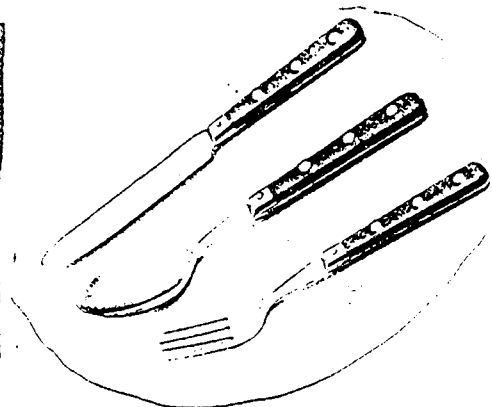
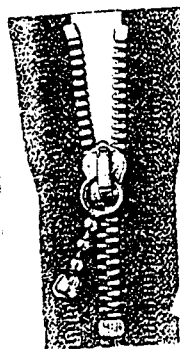
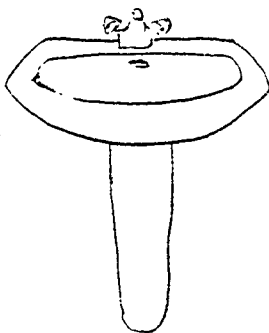
Snart får du se 20 bilder på olika föremål. Din uppgift är att klargöra vilket föremål som finns på bilden. Du ska göra det så att en svensk som lyssnar på bandet förstår vilket föremål du talar om. Om du ser ett föremål för vilket du vet ett svenskt ord, ska du säga ordet. Annars, dvs. om du inte vet ordet, ska du försöka hitta ett annat sätt att klargöra vilket föremål det handlar om. Ibland kan det kännas lite svårt, men ge inte upp: det viktigaste är att den som lyssnar på bandet förstår vad du pratar om. Så fort som det känns för **dig** att saken är klar, kan du fortsätta med nästa bild.

Du får inte fråga mig om någonting under testet, och jag kan inte heller säga dig någonting. Först får du se två exempel på bilder och därefter kan du fråga om någonting är oklart.

Test 2

Snart ska du få diskutera med Anna, som är 25 år och studerar historia för tillfället. Hon bor här i Uppsala. Hon kommer att ställa dig några frågor och det är viktigt att du svarar på dem så bra som du kan. Försök undvika svar som ”ja/nej” och ”jag vet inte”, om du bara kan. Det gör ingenting även om du skulle göra några fel. Det viktigaste är att du pratar med henne.

BILAGA 6: Bilderna i test 1

BILAGA 7: Bilden i test 2

